

Doktori (PhD) értekezés

Pesti Tünde
2023.

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Rendészettudományi Kar

Rendészettudományi Doktori Iskola

Pesti Tünde

Interkulturális ismeretek alkalmazhatósága

a rendészeti feladatok ellátása során

Doktori (PhD) értekezés

Témavezető:

Prof. Dr. Kovács Gábor r. vezérőrnagy

.....

Társ-témavezető:

Prof. Dr. Pap András László, DSc.

.....

Budapest, 2023.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS	6
<i>Témaválasztás indoklása</i>	6
<i>Témaválasztás aktualitása</i>	7
<i>A tudományos probléma megfogalmazása</i>	13
<i>Hipotéziseim</i>	16
<i>Főbb kutatási módszerek</i>	17
<i>Tudományági besorolás</i>	21
<i>Az értekezés felépítése</i>	222
1. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS, FOGALMAK TISZTÁZÁSA	23
1.1. <i>Az interkulturális ismeretek fogalom meghatározása</i>	23
1.1.1. A KULTÚRA ÉRTELMEZÉSE	23
1.2. <i>Az interkulturális ismeretek oktatásának tudományos háttere</i>	29
1.3. <i>Az interkulturális ismeretek oktatásánál használt főbb kutatások</i>	33
1.3.1. HOFSTEDE DIMENZIÓI	34
1.3.2. TROMPENAARS DIMENZIÓI (1998)	35
1.3.3. HALL DIMENZIÓI (1990):	36
1.4. <i>Az interkulturális oktatás felmerülésének igénye Európában</i>	38
1.5. <i>A rendőrségek interkulturális ismereteinek kialakulása és a fejlesztés lehetőségei</i>	44
1.5.1. AZ ANGLIAI ÉS WALESI RENDŐRSÉGEK PÉLDÁJA	45
1.5.2. A HOLLAND RENDŐRSÉG PÉLDÁJA	50
1.6. <i>Eddigi kutatások az interkulturális ismeretek és a rendőrség területén</i>	54
1.6.1. PETER LAMPLOT KUTATÁSA	56
1.6.2. HANNES FRANK KUTATÁSA	60
1.6.3. CHRISTIAN RIEDEL KUTATÁSA	62
2. A MAGYAR RENDŐRSÉG ELMÉLETI VIZSGÁLATA AZ ELŐÍTÉLETEK TÜKRÉBEN	66
2.1. <i>Az előítéletek jellege</i>	66
2.2. <i>Előítéletek elleni gyakorlati módszerek</i>	71
2.3. <i>A magyar rendőrség társadalmi kontextusa</i>	76
2.4. <i>A rendőrségi és rendőri kultúra vizsgálata</i>	81
2.4.1. A MAGYAR RENDŐRSÉG ELMÉLETI VIZSGÁLATA A RENDŐRSÉGI KULTÚRA SZEMPONTJÁBÓL	81
2.4.1.1. A szervezetbe történő bekerülés speciális jellemzői	82

2.4.1.2. A rendőrség hivatásos tagjaira vonatkozó fontosabb jogszabályok, etikai normák és szervezeti keretek.....	84
2.4.1.3. A Nemzeti Közszerológati Egyetemen folyó felsőfokú rendőrtisztképzés – a két kultúra között.....	87
2.4.2. A RENDŐRI (ZSARU)KULTÚRA VIZSGÁLATA.....	98
2.4.2.1. A rendőri hivatás és az előítéletek kapcsolata.....	98
2.4.3. A ZSARUKULTÚRA FŐBB KUTATÁSI TERÜLETEI ÉS VIZSGÁLATA.....	105
2.4.3.1. A rendőr szakmai jellemzők, értékek.....	106
2.4.3.2. Kantin-kultúra (történetek, anekdoták továbbadása)	111
2.4.3.3. A hallgatás kék fala	119
2.4.4. A ZSARUKULTÚRA ÁTÖRÖKÍTÉSE	126
ÖSSZEGZÉS, RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK	132
3. A MAGYAR RENDŐRSÉG NYITOTTSÁGA AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSRE.....	137
3.1. Nemzetközi rendőri együttműködés	137
3.2. A magyar rendőrség és a társadalom kapcsolata	140
3.3. Egyéni együttműködési kompetencia	145
3.3.1. KUTATÁS A KÖZÖS KÖZSZERÓGÁLATI GYAKORLAT VÉGREHAJTÁSA SORÁN.....	147
3.3.1.1. A kutatás előzményei, kerete – Közös Közszerológati Gyakorlat	147
3.3.1.2. A kutatás célkitűzése, módszertana.....	150
3.3.1.3. A kutatás eredményei az együttműködési és versengési mutatók tükrében...	153
ÖSSZEGZÉS, RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK.....	157
4. AZ INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIA BIZTOSÍTÁSA A RENDŐRSÉGEKNÉL	159
4.1. A magyar rendőrség interkulturális kompetenciája fejlesztésének lehetőségei – az eddig feltárt eredmények tükrében	159
4.2. Az interkulturális kompetencia fejlesztési lehetőségei rendőri szervezeteknél és az oktatás területén	161
4.3. Empirikus kutatás	168
4.3.1. A KUTATÁS MÓDSZERTANA.....	168
4.3.2. A KUTATÁS EREDMÉNYEI	170
4.3.2.1. Észt Köztársaság	170
4.3.2.2. Cseh Köztársaság	173
4.3.2.3. Litván Köztársaság	174
4.3.2.4. Szlovén Köztársaság	176
4.3.2.5. Németországi Szövetségi Köztársaság.....	179

4.3.2.5.1. Szászország Szabadállam (Freistaat Sachsen).....	180
4.3.2.5.2. Bajor Szabadállam (Freistaat Bayern).....	183
4.3.2.5.3. Hamburg szabad és Hanza-város (Freie und Hansestadt Hamburg).....	184
4.3.2.5.4. Észak-Rajna Vesztfália (Nordrhein-Westfalen).....	187
4.3.2.6. Osztrák Köztársaság, (Biztonsági Akadémia és Sokszínűség Egység).....	192
ÖSSZEGZÉS, RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK.....	200
5. A KUTATÁS ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEI	204
5.1. Új tudományos eredmények.....	211
5.2. A kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága.....	212
5.3. Ajánlások, javaslatok.....	212
Felhasznált irodalom.....	215
Szerző kutatással kapcsolatban megjelent cikkei	236
Mellékletek	237
Ábrák és táblázatok jegyzéke	249

BEVEZETÉS

Témaválasztás indoklása

Magyarország uniós csatlakozását követően megerősödtek a nemzetközi rendőri együttműködések, évről évre egyre szorosabb a stratégiai és operatív együttműködés a többi uniós tagállammal. Nemcsak az információcserék, hanem a személyes munkakapcsolatok, interakciók¹ jelentősége is megnőtt, közös nemzetközi műveletek, nyomozócsoportok, nemzetközi közös járőrszolgálatok (pl. határ menti vagy Magyarország mélységi területein, illetve más állam területén végrehajtott nemzetközi közös járőrszolgálatok, közös műveletek végrehajtása céljából külföldi vendégtisztekkel, szakértőkkel végrehajtott műveletek, járőrszolgálatok stb.) által.

A tömeges méretű irreguláris és legális migráció az együttműködést más nemzetek tagjaival felgyorsította és megerősítette ezt a folyamatot. Napjaink együttműködési rendszerében sokszor már nem elegendő az alapos rendőrszakmai tudás, a jogszabályi háttér megfelelő ismerete, a rutin és a közös célok elérésének igénye. Rendészeti szakemberként érdemes tudni és ismerni, hogy a másik ország, másik kultúra állampolgára milyen értékek mentén mozog, milyen munkamódszerek számára az elfogadhatóak, hogyan, milyen módszerekkel érünk el közösen legrövidebb idő alatt, legkisebb energiaráfordítással, a legkönnyebben eredményt.

A globalizációs folyamatok következtében a magyar társadalom összetétele is változik, napjainkban már nem kell nemzetközi szakterületen dolgozni, vagy külföldre utazni ahhoz, hogy interakcióba léphessünk más országok állampolgáraival, hiszen aki Magyarországon tartózkodik, potenciálisan kapcsolatba kerülhet a magyar rendőrség tagjaival, beleértve mind a hivatásos, mind a munkaszerződéses vagy rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban a rendőrségnél dolgozó személyt. A társadalmi változások pedig azt is jelezték és jelzik napjainkban is, hogy a biztonság igényéhez szorosan hozzákapcsolódott az emberi jogok tiszteletben tartásának és biztosításának igénye is. Nem utolsósorban pedig egyre inkább teret nyer az ún. „kulturális biztonság” igénye, amely azt jelenti, hogy olyan környezet megteremtése, ahol a személy minden szempontból – fizikai, pszichés, lelki – biztonságban érzi magát, hogy identitása miatt nem érheti támadás,² és ennek biztosításának egyik fő alapja

---

¹ Interakció: legalább két ember egymásra ható érintkezése, akciók és reakciók folyamata.

² A kifejezés Ausztráliából származik, ahol az őslakosok esetében megállapították, hogy „*a rasszizmus és a félelem a legfőbb akadály annak, hogy alapvető szolgáltatásokhoz jussanak.*”

Aboriginal and Torres Strait Islander cultural safety framework For the Victorian health, human and community services sector. Victoria State Government kiadványa. Online:

a saját kultúra ismerete, az eltérő kultúrára való megfelelő reflektálás, az értékmentes kommunikáció, a sztereotípiák felismerése és elkerülése, a másik tisztelete.

A kutatás megkezdésének fő célja a magyar rendőrség hivatásos tagjainak támogatása a mindennapi munkájuk eredményes elvégzéséhez, ezen belül is főként a leendő rendőrtisztek felkészítéséhez történő hozzájárulás.

A kutatást 2016 áprilisában kezdtem és 2023. január 3-án fejeztem be.

Témaválasztás aktualitása

„.....A rendészet szakirányú tevékenysége okából széles felületen érintkezik a társadalommal, akkor is, amikor szolgáltatást nyújt, és akkor is, amikor a jogsértésekre válaszol. A közvélemény támogatása pedig azért nélkülözhetetlen, mert a közbiztonság kooperációs termék, megteremtéséhez a civil közeg és az állam hatóságainak együttműködése szükséges.”³

A kutatás aktualitását és fontosságát az évek során több kiemelkedő esemény és jelenség is megerősítette:

- (1) Migrációs válsághelyzet: 2015-ben az unió tagállamai közül *„a második legtöbb menedékkérelmet Magyarországon adták le: 32 ezer 700-at. A népesség számához viszonyítva hazánkban adták le a legtöbb menedékkérelmet 2015 második félévében.”⁴*

A menedékkérők származási országát tekintve az EU viszonylatában még mindig Szíria vezetett (az összes menedékkérő 36%-a), második legnagyobb kibocsátó ország Irak, ezt követi Afganisztán, Pakisztán, Irán, Nigéria, Albánia és Eritrea.⁵ *„A migráció, melynek megvalósulására mára rátelepedett az embercsempészás, prostitúció, gyermekkereskedelem, szervezett bűnözés, és más kiemelt bűncselekmények, amelyek kezelése, ellene való küzdelem a világ összes államának*

<https://www.dhhs.vic.gov.au/sites/default/files/documents/202004/Part%201-Aboriginal%20and%20Torres%20Strait%20Islander%20cultural%20safety%20framework-20190620.pdf>,
letöltve: 2020. január 4.

³ FINSZTER Géza: *A Rendőrség joga*. Nemzeti Közszerzői Egyetem, Rendészettudományi Kar. Budapest, 2014. ISBN: 978-963-8883-346, p. 204-205.

⁴ Euronews: A második legtöbb menedékkérelmet Magyarországon adták le idén.
<http://hu.euronews.com/2015/09/18/a-masodik-legtobb-menedekkerelmet-magyarorszagon-adtak-le-iden>,
letöltés ideje: 2016. augusztus 6.

⁵ Eurostat news release 120/2016 - 16 June 2016, Asylum in the EU Member States, First time asylum applicants by country of citizenship during the first quarter 2016 (táblázat).
<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7494855/3-16062016-BP-EN.pdf/4ff50bf8-82fc-4af0-9907-9c8546feb130>, letöltve: 2016. augusztus 6.

rendészeti szervei számára az egyik legnagyobb kihívása.”⁶ Az intézkedések fókuszában a menekültek regisztrálása, illetve a menekülthullám jog- és szakszerű kezelése, valamint a vele megjelenő bűncselekmények elleni küzdelem és az emberi jogok biztosítása álltak.

- (2) Black Lives Matter (Számítanak a Fekete Életek) mozgalom felerősödése – a (rendőri) erőszak társadalmi megítélésének változása: 2020. május 25-én este egy fekete férfi, George Floyd cigarettát vásárolt, de az eladó úgy vélte, hogy hamis bankjegyet használ. Mivel Floyd még zavartan is viselkedett, az eladó értesítette a rendőrséget. A rendőrség korábban, 1997–2007. között összesen kilenc alkalommal tartóztatta le Floydot, többnyire kábítószerrel kapcsolatos cselekmények és lopás miatt, utoljára 2013-ban helyezték szabadlábra. Az nem bizonyított, hogy a kikerülő rendőrök tudtak volna Floyd bűnügyi múltjáról, a hívó a segélyhívás jegyzőkönyve szerint nem azonosította Floydot név szerint.⁷ A rendőrök kényszerintézkedést alkalmaztak Floyd esetében, amelynek következtében Floyd életét veszítette. A toxikológiai jelentés szerint Floyd zavart viselkedésének hátterében a szervezetében talált fentanil fájdalomcsillapító és metamfetamin kábítószer állhattak. Halálát azonban egyértelműen az intézkedés következtében fellépő oxigénhiány okozta, az igazságügyi szakértő véleménye szerint az intézkedésbe egy egészséges ember is belehalt volna.^{8,9} A vizsgálatok során megállapítást nyert továbbá, hogy a később elhíresült amerikai rendőrtiszt Derek Chauvin rendőri tevékenysége ellen már akkor 18 panasz volt, mielőtt 8 perc 46 másodpercig nyomta térdét a fegyvertelen fekete férfi, George Floyd nyakába.¹⁰ A médiában világszerte elterjedt a rendőri intézkedésről készült felvétel és tüntetések kezdődtek számtalan országban a rendőri brutalitások ellen.
- (3) Orosz-ukrán háborús konfliktus: 2022. február 24-én történt Ukrajna elleni orosz katonai agresszió hatására ukrán menekültek indultak meg, többek között Magyarországra is 2022 februárjában. A magyar rendőrség honlapján szereplő adatok

---

⁶ SALLAI János: *A globalizáció rendészeti kihívásai*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. Pécs, 2013. p. 37-41.

⁷ Background Check: *Investigating George Floyd's Criminal Record*. Snopes News Crime.

<https://www.snopes.com/news/2020/06/12/george-floyd-criminal-record/>, letöltve: 2020. augusztus 8.

⁸ Who was George Floyd and what happened to Derek Chauvin? BBC hivatalos weboldal.

<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-56270334>, letöltve: 2021. december 7.

⁹ George Floyd died from lack of oxygen, not fentanyl, says expert.

<https://www.bbc.com/news/world-us-canada-56670912>, BBC hivatalos weboldal. letöltve: 2021. december 7.

¹⁰ PEEPLES, Lynne: *Brutality and Racial Bias: What the Data say*. Nature, Vol. 583, 2020. július 2., p. 22-24.

szerint már az első napon 19.978 fő érkezett hazánkba,¹¹ és bár többen csak átutaznak Magyarországon, az érkezők száma azóta is folyamatos.

- (4) A hazai munkaerőhiány pótlása érdekében a hiányszakmák esetében Magyarország kormánya megkönnyítette a harmadik országokból – főként Belorusz, Kazahsztán, Észak-Macedónia, Bosznia-Hercegovina, Montenegró, Vietnám, Mongólia, India, Fülöp-szigetek és Indonézia irányából – történő munkaerő-kölcsönzést.¹² Ennek hatására várhatóan egyre nagyobb arányban jelennek meg olyan csoportok, közösségek, amelyekkel nincs közös történelmi múlt és feltehetően sem a munkaadóknak, állampolgároknak, sem pedig a magyar rendőrségnek eddig tapasztalata nem volt.

A fenti jelenségeknél a globalizáció rendészeti kihívásai,¹³ és a migráció folyamatai előrevetítik, hogy a magyar társadalom kulturális összetétele idővel még inkább megváltozik. A társadalom változását tükrözik a rendelkezésre álló statisztikák is. A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat rendszeresen, évente publikál statisztikákat a weboldalán a külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságairól. A jelentések alapján megállapítható, hogy évente több tízezer külföldi állampolgár kér és kap munkavállalási engedélyt, illetve jár át Magyarországra a környező országokból.

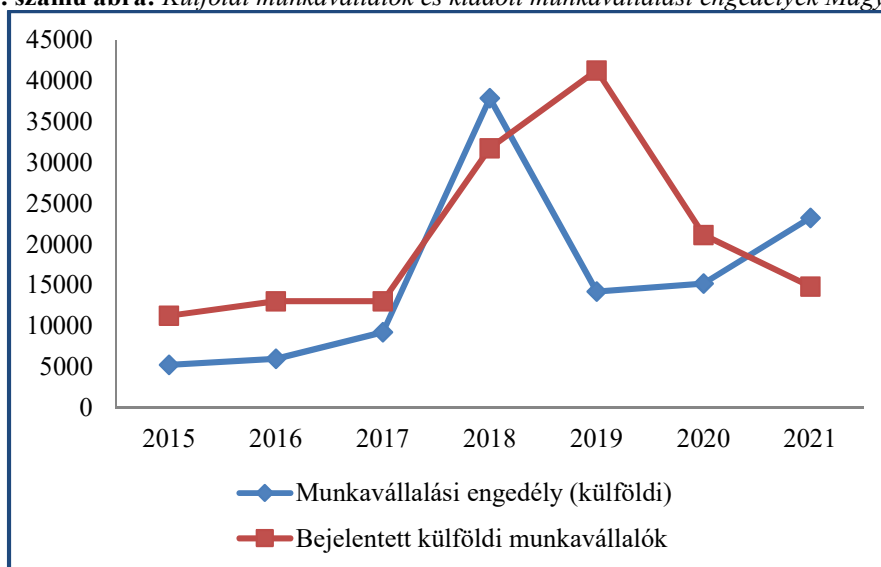
---

¹¹ Magyar rendőrség hivatalos weboldala (www.police.hu): Az ukrán-magyar határszakasz forgalma. <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/az-ukran-magyar-hatarszakasz-forgalma-1>, letöltve: 2022. március 1.

¹² 445/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet a harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának nem összevont kérelmezési eljárás alapján történő engedélyezéséről, az engedélyezési kötelezettség alóli mentességről, a fővárosi és megyei kormányhivatal munkaügyi központjának az összevont kérelmezési eljárásban való szakhatósági közreműködéséről, valamint a Magyarországon engedélymentesen foglalkoztatható harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának bejelentéséről, és a munkabér megtérítéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300445.kor>, letöltve: 2022. január 2.
A veszélyhelyzet ideje alatt a harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatására vonatkozó különleges szabályokról szóló 407/2021. (VII. 8.) Korm. rendelet.
letöltve: 2021. december 2., (hatályon kívül: 2022. június 1.)
2022. évi V. törvény a veszélyhelyzet megszüntetésével összefüggő szabályozási kérdésekről.

¹³ Ld. bővebben: SALLAI János: *A rendészet globális, kontinentális, regionális és lokális kihívásai és válaszai napjainkban*. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „Biztonsági kockázatok – rendészeti válaszok” c. tudományos konferenciáról*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XV. Pécs, 2014. HU ISSN 1589-1674

1. számú ábra: Külföldi munkavállalók és kiadott munkavállalási engedélyek Magyarországon.

Forrás: a szerző saját szerkesztése.

2015-ben 5245, 2016-ban 6303 munkavállalási engedélyt adtak ki külföldi állampolgár (ukrán, szerb, kínai, japán, indiai, amerikai, koszovói, thaiföldi és vietnámi) részére, a munkáltatók pedig 2015. évben összesen 11 279, 2016-ban pedig 13 056 külföldi, szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező, főként román, szlovák, Egyesült Királyságból érkező, valamint olasz, német, lengyel, francia, spanyol munkavállalót jelentettek be.^{14,15} A 2014-es év során módszertani változásokat vezettek be az új – összevont engedélyezési – eljárással kapcsolatban, mely érintette a nyilvántartás adatait is, így feltehetően az adatok megbízhatósága és pontossága a 2015. és 2016. év során sérült, erre a hivatal 2016. évi jelentésében hívja fel a figyelmet.¹⁶ Mindazonáltal a későbbi években további növekedést figyelhetünk meg. 2017-ben 9274, 2018-ban 37 920, 2019-ben 14 234, 2020-ban 15 233, 2021-ben pedig 23 278 munkavállalási engedély került kiadásra összesen, a munkáltatók pedig 2017-ben 13 056, 2018-ban 31 812, 2019-ben 41 335, 2020-ban 21 195, 2021-ben pedig összesen 14 870 külföldi, szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező

¹⁴ A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2015. évben. Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály, Budapest. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/7/3/1/doc_url/stat_kulf_mvall_mo_adatok_2015.pdf

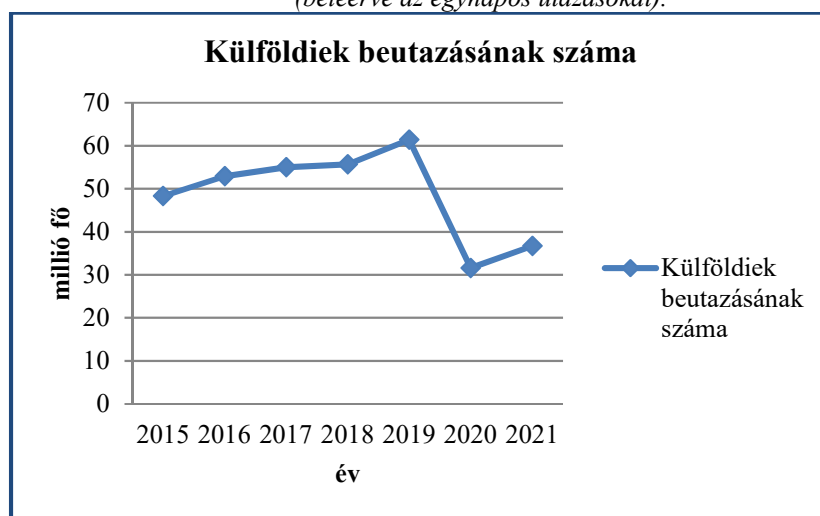
¹⁵ A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2016. évben. Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály, Budapest. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/7/3/0/doc_url/stat_kulf_mvall_mo_adatok_2016.pdf

¹⁶ A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2016. évben. Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály, Budapest. p. 5. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/7/3/0/doc_url/stat_kulf_mvall_mo_adatok_2016.pdf

munkavállalót jelentettek be.¹⁷ Az állampolgárságokat tekintve a Technológiai és Ipari Minisztérium 2021. évi jelentése alapján „2021-ben a legjelentősebb mértékben az Indiából érkezők száma növekedett, közel 80%-kal, de jelentősen nőtt az Oroszországból érkezők száma is, 60% feletti mértékben. 40% feletti növekedést mutat a Kínából, Mongóliából és Thaiföldről érkezők száma. A Fülöp-szigetek 2020-ban nem szerepelt az első 10 között, 2021-ben bekerült. Kismértékű csökkenés kizárólag Dél-Korea esetében tapasztalható az első tíz országot tekintve, innen 2021-ben 16,1%-kal érkeztek kevesebben, mint 2020-ban.”¹⁸ A 2022. évi jelentés a disszertáció kéziratának lezárása időpontjában nem állt rendelkezésre.

A turizmus szintén megerősödött hazánkban, az utóbbi években.

2. számú ábra: Külföldiek beutazásának száma Magyarországra (beleérve az egynapos utazásokat).

Forrás: a szerző saját szerkesztése.

¹⁷ A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2017. évben. Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály, Budapest. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/7/3/3/doc_url/stat_kulf_mvall_mo_adatok_2017.pdf

A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2018. évben. Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály, Budapest. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/7/2/7/doc_url/Elemzes_a_kulfoldiek_magyarorszagi_munkavallalasarol_2018.pdf

A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2019. évben. Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály, Budapest. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/7/2/8/doc_url/Elemzes_a_kulfoldiek_magyarorszagi_munkavallalasarol_2019.pdf

A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2020. évben. Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály, Budapest. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/1/6/4/8/doc_url/Elemzes_a_kulfoldiek_magyarorszagi_munkavallalasarol_2020.pdf

A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2021. évben. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/2/4/0/5/doc_url/Elemzes_a_kulfoldiek_magyarorszagi_munkavallalasarol_2021_evben.pdf

¹⁸ i. m. A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2021. évben. p. 5.

A külföldiek beutazásainak száma (beleértve az egynapos utazásokat is) jelentősnek mondható, 2015-ben 48,3 millió, 2016-ban 52,9 millió, 2017-ben 55 millió, 2018-ban 57,7 millió, 2019-ben 61,4 millió, 2020-ban 31,6 millió, 2021-ben pedig 36,7 millió főt regisztráltak, átlag 2,3 nap tartózkodási idővel.^{19,20} A disszertáció megírásának időpontjában a legutolsó statisztikai adat a 2022. év I. és II. negyedévére vonatkozott, amely szerint a külföldiek beutazásainak száma 19,1 millió fő, amely a 2021. év első két negyedévéhez képest (12,7 millió fő) kb. 50%-os növekedést mutat.

Mind a külföldi munkavállalók, mind pedig a turizmus esetében csökkenést figyelhetünk meg a 2019-2020-as években, amelynek oka feltehetően a 2019-es COVID járványhelyzet következtében bevezetett korlátozások és határzár, de még így is jelentősnek mondható a Magyarországon tartósan vagy ideiglenesen tartózkodó külföldiek száma, és a jövőben további emelkedés valószínűsíthető.

2022. január 1-jén a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján az elismert menekültek és oltalmazottak adataival együtt a Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok száma 202 525 fő, származásukat tekintve többségében európai és ázsiai származásúak, de a világ minden tájáról, így Amerikából, Afrikából, Ausztrália és Óceánia területéről is érkeztek hozzánk.²¹

A Black Lives Matter mozgalom véleményem szerint, több lényeges jelenségre is rámutatott. Egyrészt az Amerikában zajló társadalmi problémákra, amelyek felszínre törtek a rendőri intézkedés által. Másrészt arra, hogy világszerte átalakult az erőszak társadalmi megítélése, megjelent az erőszakos tettek, eszközök kommunikációval történő felváltásának igénye. Nem utolsósorban pedig arra, hogy a társadalom tagjainak visszajelzései napjainkban fokozottabb jelentőséggel bírnak a rendészeti tevékenység értékelésekor, a média határok nélkülsége, illetve a közösségi média elterjedésével a társadalom visszajelzése is szélesebb körű lett, mint korábban. Így a rendőrség főként hivatásos állományának már nem csak a hazai közvéleménnyel, hanem a nemzetközi visszajelzésekkel is szembesülniük kell.

---

¹⁹ Helyzetkép a turizmus, vendéglátás ágazatról, 2020, 4. tábla: A Magyarországra tett külföldiutazások összefoglaló adatai. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jeltur/2020/index.html#aklflldibeutazsokszaafelreckskentakldpia ceurpraszkl>

²⁰ Központi Statisztikai Hivatal weboldala: 27.2.1.4 A Magyarországra tett külföldi utazások főbbmutatói (utazások száma, tartózkodási idő, kiadások) az utazás fő célja szerint (új motivációs bontásban), negyedévente. https://www.ksh.hu/stadat_files/tur/hu/tur0045.html

²¹ Központi Statisztikai Hivatal weboldala, 22.1.1.23. Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok, az állampolgárság országa és nem szerint, január 1. https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0023.html

A fenti társadalmi események és jelenségek tükrében nem csak a biztonsági tényezők, hanem az interakciókban résztvevő személyek szerepe is megnőtt.

A kutatás az elsődleges kulturális konfliktusra és együttműködésre történő felsőfokú rendőr(tiszt) képzéshez kíván hozzájárulni. *„Elsődleges kulturális konfliktusról beszélünk akkor, amikor eltérő eredetű kultúrák közvetlenül találkoznak és összeütközésbe kerülnek egymással.”*²² A kutatás nem foglalkozik a kriminológiai megközelítésű kulturális deviancia elméletekkel és az ún. másodlagos konfliktusokkal, mely *„ugyanazon kultúra belső differenciálódásával jön létre, olyan csoportok és szubkultúrák megjelenésével, amelyek a többségi jogi normáktól eltérő viselkedési normákat fejlesztenek ki.”*²³ Így nem taglalja a hazai történelmi kisebbségek és a rendőrség viszonyát sem, arra csak az előítéletek témakörében utal, mert a tradicionális kisebbségek esetében a közös történelmi múlt, egymás ismerete, a hasonló gazdasági és társadalmi környezet, értékek megkönnyítik az együttélést, bár igaz, hogy a politikai dominanciáért folyó harc esetében a kisebbségi kérdés is válhat biztonságpolitikai kérdéssé.²⁴

A tudományos probléma megfogalmazása

Magyarországon jelenleg a rendőri felsőoktatási palettának nem képezi részét a különböző kultúrák alaposabb megismerése.²⁵ Jelenleg a Rendészettudományi Karon folyó képzési portfóliót tekintve a kar a rendészeti igazgatási alapképzési szak keretében a migrációs szakirány, valamint a rendészeti alapképzési szak, bevándorlási szakirányon tanuló hallgatóinak²⁶ kínálja fel az „Interkulturális ismeretek” c. tantárgyat, amelynek keretében a hallgatók *„megismerkednek a különböző kultúrkörök főbb jellemzőivel, fogalmi ismérveivel, illetve a kultúra és konfliktus természetével és kapcsolatával. Ismereteket szereznek az*

---

²² BORBÍRÓ Andrea - GYÖRY Csaba: *Kultúra és társas interakciók*. In: Borbíró Andrea, Gönczöl Katalin, Kerezsi Klára, Lévay Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 2019. ISBN: 978 963 295 931 3, p.129-162., p. 152

²³ i. m. BORBÍRÓ-GYÖRY, 2019, p. 152

²⁴ Bodonyi Ilona: *Az Európai Unió multikulturális társadalmának kihívásai*. Rendvédelmi füzetek2004/31 sz., Budapest, 2004. p. 3-16.

²⁵ Megjegyzés: A Rendészettudományi Karon volt kísérlet arra, hogy MA képzés keretében „Integrált társadalomtudományi ismeretek” c. tantárgy keretében interkulturális ismereteket is oktassanak, illetve az „Etnoszociográfia” c. tantárgy – a kultúrák vallás alapú megközelítése – kutatásom megkezdésekor szabadon választható tantárgyként felvehető volt a BA oktatásban.

²⁶ A képzés a tematika alapján nem a magyar rendőrség, hanem a menekültügyért és a bevándorlásügyért felelős szerv (Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság) központi és területi szerveinél történő szakmai feladatok hatékony ellátására készíti fel a hallgatókat.

interkulturális kommunikáció menekültügyi és idegenrendészeti eljárásban, hatósági munkában betöltött szerepéről.”²⁷ A nyelvoktatás során – így a rendőri felsőoktatásban is – a hallgatók részben ismereteket szereznek az adott nyelvhez tartozó kultúráról, ami specifikus – egy országra vonatkozó – interkulturális ismeretnek tekinthető. A többi kultúra és főként a kultúrák összehasonlítására vonatkozó empirikus kutatások eredményei azonban rejtve maradnak előttük.

Interkulturális ismeretek megszerzésére rendelkezésre áll továbbá a rendőrtiszthallgatóknak a külföldi mobilitási programokban történő részvétel. Az unió legnépszerűbb mobilitási programjába, az ERASMUS programba 2006-ban lépett be a Rendészettudományi Kar akkori jogelődje.²⁸ A program végrehajtásában viszont gondot okoz és okozott, hogy „*a nyugat-európai rendészeti tanintézetek többsége nem végez Bologna típusú akkreditált képzést, és így nem lehet(ett) az Erasmus tagja.*”²⁹ vagy nem lépett be a programba. Így a rendőrhallgatóknak korlátozott kiutazási lehetőségek állnak rendelkezésre. További nehézséget okoz, hogy a képzésből a hallgatók nem akarnak kimaradni, ezért csak kis hányaduk, 8-10% él ezzel a lehetőséggel. Napjainkban a COVID-19 pandémiás helyzet tovább akadályozza a programok sikeres végrehajtását. A programban történő részvétel esetén természetesen ismét felmerül a probléma, hogy a résztvevő főként a célország kultúráját ismeri meg, és kellő alapismeret, háttértudás nélkül akár téves következtetéseket is levonhat egy-egy megfigyelt jelenségről, előképzettség nélkül nem alkalmas az eltérő kultúra strukturált megfigyelésére.

Az aktív állomány részére – általában pályázatok keretében – kiadványok készültek ezen a területen. Az általam vizsgált mintába két ilyen kiadvány került, az egyik az „Interkulturális kézikönyv”, amely az Európai Integrációs Alap társfinanszírozásával megvalósuló „Interkulturális képzés vidéki ügyintézők részére” c. projekt keretében készült,³⁰ főként a mostani Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság jogelődje³¹ munkatársai számára. A kiadvány a kínai és az arab kultúrákat tárgyalja részletesen. A másik dokumentum az „Emberi jogi garanciák és a nemzetközi migráció” c. jegyzet, mely az Európai Visszatérítési Alap Nemzeti Allokációja által finanszírozott „Visszatérés emberi jogi garanciákkal” c. projekt

---

²⁷ Nemzeti Közszerzői Egyetem weboldala, Bevándorlási Tanszék aktuális tantárgyi programok 2020-tól. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/RBATB_2021.pdf, letöltve: 2022. október 6.

²⁸ FŐRIZS Sándor: *Az Erasmus program a Rendőrtiszti Főiskolán*. Magyar Rendészet, 1-2. szám. Budapest, 2010. p. 135.

²⁹ i. m. FŐRIZS, 2010 p. 136.

³⁰ Interkulturális kézikönyv. Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal (napjainkban Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság) hivatalos weboldal. p. 2. http://www.bmbah.hu/jomla/images/tartalom/Interkulturalis_Kezikonyv.pdf, letöltve: 2016. november 24.

³¹ Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal.

eredménye.³² Ebben a kiadványban az emberi jogok tiszteletben tartása, sérülékeny csoportok felismerése, tisztességes bánásmód szempontjából közelítik meg az eltérő kultúrákat. Mindkét kiadványban található interkulturális kommunikációra vonatkozó fejezetet, viszont ezek a kiadványok nem kerültek alkalmazásra a rendőrök felsőoktatása során és csak szűkebb körhöz jutnak el. Ugyanez mondható el a kisebb csoportok részére szervezett továbbképzésekről is a magyar rendőrség keretein belül.

Napjaink felgyorsult globalizációs és migrációs folyamatai viszont egyre sürgetőbben jelzik az igényt, hogy a rendőri feladatok ellátása során ne ragadjunk le sztereotípiáknál, felületesség megfigyeléseknél. Az ismeretek hiánya mind az intézkedések hatékonyságát veszélyeztetik, mind pedig a döntéshozók feladatát megnehezíthetik. Korunkban a biztonság, a biztonság megteremtése és az emberi individuum összeütközését tapasztalhatjuk. Egyrésztől mindenkinek a biztonságot szeretné megteremteni, másrésztől az előbbi figyelembevételével az emberi, humánus megközelítési módokat is szem előtt kell tartani. Pusztán a jogi környezet ismerete már nem elegendő. A hazánkban és Európában régóta bevált módszerek egy eltérő, idegen kultúra esetében nem kívánat hatást érnek/érhetnek el, megakadályozzák az együttműködést és nem utolsósorban a rendőrségbe vetett bizalomra is hátrányosan hatnak, hathatnak. Új környezetben és szereplőkkel a megszokott eszközök már nem vezetnek a mindenkinek által elfogadott eredményre.

A rendőrség tisztelete, a rendőr tekintélye nem evidens minden kultúra számára. A kollektív kultúrák tagjaiban nem az intézmény ébreszt tiszteletet, hanem az intézkedő személy érheti ezt el megfelelő kommunikációval, mert jobban bíznak az emberben, mint magában a hivatalban. A bizalom kialakításához viszont a kulturális különbségek mielőbbi felismerése és megfelelő kezelése szükséges, amely megfelelő interkulturális ismeretek birtokában lehetséges.

A rendőri felsőoktatásnak továbbá nem csak a hazai rendészeti szervek szakmai elvárásainak, hanem a nemzeti és nemzetközi bűnügyi trendeknek, európai uniós elvárásoknak és célkitűzéseknek is meg kell felelnie. Egy kultúra ismerete már nem elég, az összes megismerésére pedig nincs mód. Az interkulturális ismeretek oktatása keretében a kultúrák összehasonlítását szolgáló empirikus kutatások eredményeinek ismertetésére fókuszálnak, amelyek viszont kellő alapot nyújthatnak bármely eltérő kultúra esetében egy esetleges későbbi interakció során.

---

³² Emberi jogi garanciák és a nemzetközi migráció. - Jegyzet a rendészeti oktatás számára, készült az Európai Unió Európai Visszatérítési Alapjának támogatásával. Magyar Helsinki Bizottság. Prime Rate Kft., 2012.

Az interkulturális ismeretek csak szűkebb értelemben jelentik más kultúra alaposabb megismerését. Tágabb értelemben magában foglalja az emberi jogokhoz, diszkrimináció mentességhez, erőszakmentes kultúrához való hozzájárulást, a globális felelősség szemléletét, kulturális sokszínűség tiszteletben tartását, célja az előítéletek leküzdése és az együttműködés elősegítése, a nyitottság és tolerancia fejlesztése, többértelműség tűrése és véleményem szerint ez jelentheti egyik legfőbb szerepét a rendőri felsőoktatásban.

A fentiek alapján egyik tudományos problémának azt látom, hogy a megváltozott hazai társadalmi körülmények és nemzetközi viszonyok ellenére a magyar rendőrség esetében olyan vizsgálat, kutatás még nem történt, mely feltárta volna az interkulturális ismeretek igényét a rendőrségi munkában, illetve a magyar rendőrség interkulturális kompetenciáinak bővítési lehetőségeit.

A másik tudományos probléma, hogy az előítéletek területén a hazai kutatások több esetben a szervezet tagjainál feltárható előítélet meglétére, magára a jelenségre szorítkoznak, és sokszor nem tartalmazzák a rendőrszakmai szempontokat, a rendőri hivatás sajátosságait és az abból fakadó előnyöket, hátrányokat, veszélyeket az előítéletek kialakulása területén.

További problémának látom, hogy a kutatásokban, több esetben a szervezetet azonosítják a szervezet tagjaival és nem válik szét a szervezeti keret, valamint azon belül a humán erőforrás szerepe az általuk ellátandó feladat figyelembevételével.

Hipotéziseim

A kutatásom kiinduló pontja tulajdonképpen az, hogy az interkulturális ismeretek szükségesek a rendőri hivatás kontextusában, valamint oktatásának beépítése szintén szükséges a rendőri felsőoktatásba.

Kutatásom során az alábbi hipotéziseket vizsgálom:

H1: Feltételezem, hogy az általam vizsgált uniós rendőrségek felismerték az interkulturális ismeretek oktatásának szükségét.

H2: Vélelmezem, hogy a magyar rendőrség esetében nem beszélhetünk intézményi/intézményesített előítéletekről.

A fogalom nem azonos a jogi értelemben vett intézményi diszkriminációval, azt vizsgálom, hogy rendőri kontextusban az előítéleteknek milyen okai lehetnek, fellelhető-e olyan szabályozási vagy (felső)oktatási hiány, szervezeti megoldás, amely

az előítéletek kialakulásához hozzájárul, az interkulturális oktatás hiánypótló lehet-e ezen a területen.³³ Intézményesített előítélet fogalmát kutatásom során – a szervezeti kultúra rendőrségi és rendőri (zsaru)kultúrára történő szétválasztásával – a rendőrségi kultúrához kötöm.

- H3: Feltételezem, hogy a magyar rendőrség nyitott az együttműködésre (H3a) és vélelmezem, hogy a rendőrtisztjelöltek együttműködési készsége lehetővé teszi az interkulturális ismeretek oktatásának bevezetését (H3b).
- H4: Feltételezem, hogy összefüggés van egy adott ország bevándorlás érintettsége és a rendőrség interkulturális kompetenciáinak fejlesztése között (H4a), valamint vélelmezem, hogy az oktatás során nem csak speciális, hanem általános ismeretek is beépítésre kerültek, a területen alkalmazott alapkutatások valamelyik eredménye fellelhető a rendőri felsőoktatásban (H4b).

A vizsgált (uniós) rendőrségek és rendőri felsőoktatási intézmények száma egyrészt az általam ismert nyelveken feltárható szakirodalomtól, valamint a kutatásban való részvételi hajlandóságuktól függ.

Főbb kutatási módszerek

A hipotéziseim igazolásához vagy cáfolásához az alábbiakat tűztem ki a kutatás céljaiként:

- (1) Feltárom a rendelkezésre álló szakirodalmat és az eddigi eredményeket az interkulturális ismeretek és a rendőrség viszonylatában (H1). A feltárt ismeretek egyben az empirikus kutatásom megalapozását fogják szolgálni.
- (2) Megvizsgálom az előítéletek elleni fellépést a magyar rendőrségnél. Annak vizsgálatához, hogy beszélhetünk-e hazánkban intézményi/intézményesített előítéletekről és az interkulturális oktatás hozzájárulhat-e az előítéletek elleni fellépéshez, saját módszert választok. *Az előítéletek vizsgálatánál a szervezeti kultúrát rendőrségi és rendőri (zsaru)kultúrára bontom, az intézményesített előítélet megvalósulását a rendőrségi kultúra területén fellelhető hiányosságához kötöm. A rendőrségi kultúra tartalmát tekintve magában foglalja nem csak a rendőrökre*

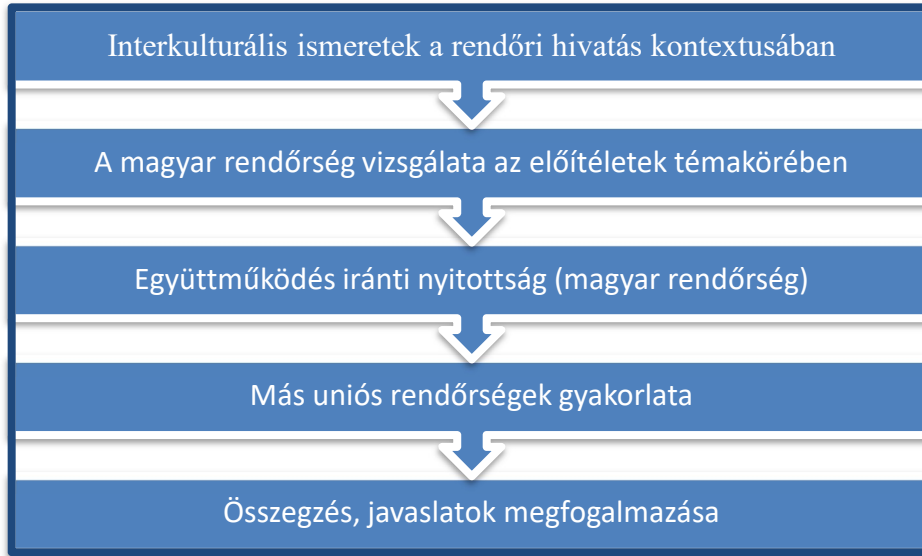
³³ Intézményi diszkrimináció témában lásd bővebben. PAP András László: *Intézményes diszkrimináció és zaklatás*. Belügyi Szemle (12). 2015. p. 80-105.

vonatkozó szabályokat, előírásokat, hanem a szervezeti megoldásokat is (pl. egyenruhán szereplő azonosítók, személyügyi rendszer, felvételi eljárás, alkalmassági vizsgálat stb.), továbbá értekezésemben ide sorolom a két kultúra között elhelyezkedő képzés területét is. A hipotézis (H2) igazolása vagy cáfolása érdekében megvizsgálom az előítéletek témakörét, majd mind a szervezet, mind pedig a rendőri hivatás szempontjából feltárom azt. A feltárt ismereteket a saját szempontrendszer alapján elemzem és értékelem.

- (3) Megvizsgálom az együttműködés témakörét a magyar rendőrség viszonylatában. Tekintettel arra, hogy interkulturális szempontból az egyén-egyen közötti interakciók a legfontosabbak, amelynek mérése együttműködési helyzetben a rendőrség aktív állománya körében számomra nem megvalósítható, a célcsoportot leszűkítem a rendőrtisztjelöltekre. Célom, hogy empirikus kutatás keretében feltárjam a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Karán tanuló rendőrtisztjelöltek együttműködési készségét egy kooperatív helyzetben (H3). A vizsgálat célja annak megállapítása, hogy a felsőfokú képzésbe beilleszthetők-e az interkulturális ismeretek, abból a szempontból, hogy a képzés során a hallgatók együttműködési készsége hogyan alakul (akarnak-e együttműködni a feladatvégrehajtások, így későbbi interakciók során).
- (4) Feltárom az uniós tagországok rendőrségei interkulturális kompetenciáinak fejlesztését, biztosítását a rendőri szervezeteknél – a kutatásban való részvételi hajlandóságuk függvényében. (H1 és H4). A kutatás során nem statisztikai adatok feltárására töreksem, hanem (mélyebb) összefüggések keresésére.

A kutatás gondolatmenetét az interkulturális ismeretek felhasználásának két főbb területe – az előítéletek leküzdése, együttműködés(i készség) javítása –, valamint a rendőrség interkulturális kompetenciáinak bővítési lehetősége, a magyar rendőrség leendő rendőrtisztjeinek felkészítése határozzák meg. Ehhez az alábbi logikai gondolatmenetet követem a kutatásom során.

3. számú ábra: A kutatás logikai menete.

Forrás: a szerző saját szerkesztése.

Az interkulturális ismeretek témakörét a rendőrség és főként a rendőri hivatás kontextusába kívánom helyezni. Ehhez az értekezés témakörét érintő releváns, rendelkezésre álló eredmények, kutatások áttekintését, valamint a kulcsfogalmak meghatározását a szakirodalom feltárása útján végzem el. A kutatásom során a szakirodalmak összegyűjtése, elemzése és értelmezése során elsődleges forrásokat használok.

A magyar rendőrség előítéletek elleni fellépésének vizsgálatát saját, elméleti módszerrel végzem. A kutatási rész fő kérdése, hogy szükséges-e az interkulturális ismeretek bevezetése az előítéletek leküzdése érdekében. Úgy gondolom, hogy az előítéletek vizsgálata nem lehetséges az előítéletekről szóló elméletek, valamint a magyar rendőrség ellene történő fellépése, illetve a rendőri hivatás sajátosságainak vizsgálata, figyelembevétele nélkül, ezért az elméleti vizsgálathoz és elemzéséhez saját módszert alkalmazok, amelyhez egyrészt az előítéletek elleni fellépésnél alkalmazott gyakorlati módszert (kontaktushipotézis) és a rendészettudományi szakirodalomban fellelhető rendőrségi és rendőri kultúra elkülönítését hívom segítségül. Olyan vizsgálat, amely ilyen típusú megközelítést tartalmaz, nem került bele az általam vizsgált mintába, hazai vagy nemzetközi szakirodalomba.

A rendőrségeknél megjelenő előítéletes, deviáns viselkedési eseteknél természetesen mind az adott körülményeket, mind az egyén egyedi tényezőit (pl. biológiai, pszichikai folyamatok, élethelyzetek, szakmai tapasztalat stb.) figyelembe kell venni, ezek feltárása viszont jelen

kutatásnak nem célja. Az ilyen tényezők alapos vizsgálatát egyedi esetek vagy más összefüggések feltárásánál tartom relevánsnak, ezért azokra a vizsgálat során nem térek ki.

Úgy gondolom az együttműködés témakörénél, két dimenzióban – szervezeti vagy egyéni szintű együttműködés – valósulhat meg a vizsgálat. Kutatási témámat tekintve nem csak a szervezet szempontjából, hanem az egyén szempontjából is releváns az egyéni szintű együttműködés és kiemelkedő fontosságú az egyén együttműködési készsége vagy képtelensége, annak interakciók során történő alakulása. Kutatási kérdésem ezen a területen, az, hogy a magyar rendőrség mennyiben ismerte fel az együttműködés jelentőségét, mennyire nyitott a szervezet a lakossággal, valamint más szervezetekkel történő együttműködésre, illetve kutatási témám szempontjából leglényegesebb az egyén együttműködési készsége (akar-e együttműködni?), hogy az lehetővé teszi-e az interkulturális ismeretek bevezetését. Ennek mérése, interakció szimulálása a már dolgozó hivatásos állomány esetében rendkívül nehéz lenne. Tekintettel arra, hogy elsődleges célom a kutatással a rendőrtisztjelöltek képzéséhez történő hozzájárulás és annak vizsgálata, hogy az interkulturális ismeretek oktatása beépíthető-e a képzésbe, vizsgálatom fókuszába célcsoportként a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar rendőrtiszt(jelölt) hallgatóit, mint a magyar rendőrség leendő rendőrtisztjeit és vezetőit állítom.

A kutatásom aktualitása és felhasználhatósága érdekében a kutatásom lezárásaként empirikus, keresztmetszeti kutatás keretében feltárom más uniós rendőrségek (jó) gyakorlatát, interkulturális kompetencia bővítésének törekvéseit, mind szervezeti, mind pedig a tiszt(jelöltek) felkészítésének szintjén. Ehhez saját kérdőívet készítek.

A kutatás kvalitatív kutatás, tehát nem számszerű eredmények, (statisztikai) adatok feltárására fókuszál matematikai módszerek felhasználásával, hanem minőségi eredmények – folyamatok, összefüggések – mélyebb feltárását és megértését célozza.

A kutatásom során az elemzéseknél kiemelten figyelek arra, hogy mind a rendőrszakmai, mind pedig a civil megközelítések is szerepeljenek az értekezésemben.

A vizsgálatok alapján kutatásom végén összegezem annak tapasztalatait és ajánlásokat fogalmazok meg a magyar rendőrség számára.

Tudományági besorolás

A kultúrák közötti különbségek több tudományág figyelmét is felkeltették és az általuk feltárt ismereteket részben terjesztik is. A nyelvtudomány a nyelvoktatás során a kultúra átadásával is foglalkozik.³⁴ A pszichológia az eltérő kultúrák találkozása során az egyénben zajló pszichológiai folyamatokat tárja fel.³⁵ A pedagógia az oktatás során az eltérő kultúrák jelentőségére hívja fel a figyelmet.³⁶ Az (kulturális) antropológia, a néprajztudomány egyik ágaként taglalja a kultúrát,³⁷ a szociológia, a társadalmi és társas viszonyokat helyezi a kutatások fókuszába és jóval tágabb értelemben (szocializáció, vallás, nyelv, szokások, objektivizáció stb.) használja a kultúra kifejezést.³⁸ A nemzetközi tanulmányok, kultúrakutatások fókuszában pedig a nemzetközi értelemben eltérő kultúrák állnak.³⁹ Nem utolsósorban pedig a kriminológia, amely a kultúra tekintetében annak bűnözéssel kapcsolatos összefüggéseit is kutatja, azon belül pedig több területen is vizsgálja a kultúra szerepét, mint pl. a kulturális kriminológia, a kulturális alapú bűnözésmagyarázatok,⁴⁰ de akár a kockázatok, biztonság, az eltérő értékek és normák vonatkozásában, valamint a viktimológia és a zöldkriminológia szempontjából is fókuszba helyezi a kultúra szerepét.⁴¹

Jelen értekezés a rendészettudomány keretében⁴² egyrészt a rendőrség és a társadalom tagjai viszonyát vizsgálja, így a rendészetszociológia része, másrésztől viszont főként az emberek közötti interakciókat, viszonyokat kutatja, folyamatokat, összefüggéseket kíván feltárni, így helye inkább a rendészeti vezetéselmélet területén van.

---

³⁴ Id. pl. NAGY György: *Towards intercultural competence: models and frameworks for developing ESOL learners' intercultural competence in Ireland*. International Online Journal of Education and Teaching (IOJET), 5(3). p. 649-660. online: <http://iojet.org/index.php/IOJET/article/view/453/259>

³⁵ FÜLÖP Márta - Lan Anh Nguyen Luu: *Kultúra és pszichológia*. Osiris Kiadó Kft. Budapest, 2006. ISBN: 9 789 63389 4804

³⁶ BORECZKY Ágnes: *Multikulturális pedagógia – új pedagógia?* Új Pedagógiai Szemle. 1999. április. online: <https://epa.oszk.hu/00000/00035/00026/1999-04-vt-Boreczky-Multikulturalis.html>

³⁷ A. GERGELY András (szerk): *Kulturális antropológia*. Tantárgyi forrásanyag. Fővárosi Pedagógiai Intézet. Budapest, 2003.

³⁸ FARKAS Zoltán: *Társadalomelmélet. Az intézményes szociológia elmélete*. Bíbor Kiadó. Miskolc. 2010. ISBN 978-963-9988-13-2

³⁹ KORPICS Márta: *Az interkulturális kommunikáció*. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar. Pécs, 2011. online: http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/interkult_komm/2_a_kultra_fogalma_modellek_s_elmletek_a_kultr.html

⁴⁰ KORINEK László: *Kriminológia I*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2010. p. 117-122.
BORBÍRÓ Andrea - GYÓRY Csaba: *Kultúra és társas interakciók*. In: Borbíró Andrea, Gönczöl Katalin, Kerezi Klára, Lévay Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 2019. ISBN: 978 963 295 931 3, p.129-162., p. 152.

⁴¹ IRK Ferenc: *Megbüntethetetlen bűnök II., Az ember és környezete kizsákmányolásának metamorfózisa*. Bíbor Kiadó. Miskolc, 2021. ISBN 978-615-5536-95-3

⁴² KEREZSI Klára - PAP András László: *Rendészet, tudomány, doktori iskola*. Magyar Rendészet, 2015/4. sz., p. 67-83.

Az értekezés felépítése

Értekezésemet az alábbi részekre osztottam fel.

A bevezető részben tárgyalom a kutatási téma aktualitását, a tudományos probléma meghatározását, ismertetem a hipotéziseimet, a vizsgálathoz alkalmazandó módszertant, valamint az értekezés felépítését.

A disszertáció elemzési része három fejezetből áll az alábbi célkitűzésekkel:

Az 1. fejezetben meghatározom és szűkítem a dolgozat témakörét, ennek érdekében a fejezet fókusza a fogalom-meghatározásokon és a kutatási témához kapcsolódó elméleti szakirodalom feltárásán van. A fejezetben feltárom továbbá a rendőrségi hivatás és az interkulturális ismeretek összefüggéseit.

A 2. fejezetben saját módszerrel vizsgálom és elemzem a magyar rendőrséget az előítéletek szempontjából, feltárom a rendőri hivatás és az előítéletek összefüggéseit, a potenciális veszélyeket, valamint a módszerek köszönhetően elhatárolom, elkülönítve vizsgálom a szervezet lehetőségeit, kereteit és a végrehajtásban résztvevő egyént.

A 3. fejezetben egyrészt szakirodomelemzéssel megvizsgálom a rendőrség nyitottságát az együttműködésre, valamint empirikus vizsgálattal feltárom a rendőrtisztjelölt hallgatók együttműködési készségét interakciós helyzetben.

A 4. fejezetben empirikus kutatással tárom fel az uniós tagállamok rendőrségei interkulturális kompetencia fejlesztési módszereit, valamint a rendőrtisztképzésben alkalmazott módszereket.

Az 5. utolsó fejezetben összegzem a kutatás során elért eredményeimet, és ajánlásokat fogalmazok meg a magyar rendőrség és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Karán folyó rendőrtisztjelölti alapképzés számára.

1. SZAKIRODALMI ÁTTEKINTÉS, FOGALMAK TISZTÁZÁSA

1.1. Az interkulturális ismeretek fogalom meghatározása

Amikor interkulturális ismeretekről beszélünk elsődleges kérdésként, vagy nehézségként felmerül, hogy mit értünk interkulturális alatt. Az „inter” latin előjárósó, szó szerkezetekben és összetételekben jelentése „közötti, közbeni, közben, kölcsönös” stb.⁴³ A kultúra szó meghatározása viszont már sokkal nehezebb, elég arra gondolni, hogy hányféle módon és formában használjuk magát a kifejezést – pl. kulturált viselkedés, szervezeti kultúra, közlekedési kultúra, kulturális programok stb. –, amelyet az eltérő tudományágak is különböző jelentéstartalommal töltenek fel.

Arra, hogy miért ilyen sokféle a kultúra értelmezése, tulajdonképpen Thomas Stearns Eliot (1888-1965),⁴⁴ irodalmi Nobel díjas költő, kritikus és Márkus György (1934-2016),⁴⁵ az egyik legjelentősebb magyar filozófus műveiből kaphatjuk meg a választ.

1.1.1. A KULTÚRA ÉRTELMEZÉSE

Eliot⁴⁶ művét 1948-ban a második világháború után írta. A „kultúrát” elsődlegesen társadalmi megközelítésben fogalmazza meg különböző szinteken és megjelenési formákban, visszatérő kérdéssel, hogy átadható-e a kultúra, és ha igen, hogyan, valamint mindez kinek a feladata. További kérdésként teszi fel, hogy fejlődik-e a kultúra és hogyan használható, miért hasznos adott esetben. Véleménye szerint, a kultúra a vallás megtestesülése, és bár a kultúra értelmezése tágabb, a vallás egyfajta életmódot jelent. Ezért vallási alapok nélkül nem tudja elképzelni a kultúra létrejöttét és fennmaradását, mert a felfogása alapján a vallás ad értelmet az életnek és határozza meg a kultúra szerkezetét. Azt vallja, minél differenciáltabb, összetettebb a társadalom, annál inkább számíthatunk különböző kulturális szintek kialakulására. A kultúrát az egyén, csoport, és társadalom viszonylatában próbálja meghatározni, a szó értelmezését is ebben a három eltérő kontextusban képzei el. Utal arra,

---

⁴³ Kislexikon: <http://www.kislexikon.hu/inter-.html#ixzz6MubT34By>, letöltve: 2016. június 8.

⁴⁴ ELIOT, Thomas Stearns: *A kultúra meghatározása*. Szent István Társulat. Budapest, 2003. ISBN: 9-633-61-4457

⁴⁵ MÁRKUS György: *A kultúra: egy fogalom keletkezése és tartalma*. Kultúra és modernitás. T-Twins. Budapest, 1992. p. 9-41.

⁴⁶ ELIOT, Thomas Stearns: *A kultúra meghatározása*. Szent István Társulat. Budapest, 2003. ISBN: 9-633-61-4457

hogy a társadalmi osztályok régen inkább funkcionális alapon alakultak ki, de ezek el fognak tűnni, viszont lesz egy „vezető” csoport, az elit. Az elit miként adja tovább a kultúrát? - kérdi. Milyen szerepe lesz az osztálynak és az elitnek? Mivel a kultúra életmód, véleménye szerint az osztály szerepe ennek őrzése. Mannheim gondolatait osztja meg, akinek felfogása szerint az elit tagjai a teljesítmény alapján választódnak ki, így viszont eltérő osztályokból is származhatnak, a közös érdek egyesíti őket. Eliot véleménye, hogy a családnak van elsődleges szerepe a kultúra továbbadásában, majd a szűkebb környezetnek, illetve családok csoportjának. Figyelembe véve, hogy egy társadalom földrajzilag is tagolt, fontosnak tartja, hogy ne csak egy bizonyos nemzet, hanem egy sajátos országrész, régió polgárának is érezzék magukat az emberek. Nagy-Britannia példáját hozza fel, hogy az ír, a walesi és a skót kultúra fontos, hogy megmaradjon, ne váljanak „arctalan” briteké. A kultúra átadásának egyik legmegbízhatóbb garanciájaként a nyelvet tartja. Amennyiben egyforma lenne a kultúra, úgy nem lenne haladás, fejlődés, épp úgy, ahogy az embernek nem csak barátokra, hanem ellenségekre is szüksége van, írja könyvében. Az egységes kultúra veszélyeként Németország és Olaszország történelmét említi. Világkultúrát csak elméleti alapon, mint a kultúrák közötti viszonyok logikai végpontját tartja elképzelhetőnek. Véleménye szerint a vallás és a kultúra tudattalan szinten egységes, erre épül rá egy tudatos szint, ahol viszont már a vallás és a kultúra ellentétes egymással. A két szint között a „vallás” és a „kultúra” kifejezések jelentése változik. Ha túl nagy teher a tudatosság, az egyén visszatér a tudattalan szintre. Megjegyzi, hogy a kultúra értelmezéséhez fontos figyelemmel kísérni a politika és a kultúra viszonyának változását is. Politikai szempontból a nemzetek kulturális kapcsolatainak ápolása elősegíti a nemzetek közötti egyetértést, így a kultúra a politika egyik ágazata, míg régen a politika volt a kultúrának olyan tevékenysége, amit a különböző kultúrák képviselői egymás között gyakoroltak. Meggyőződése, hogy Oroszország volt az első, aki tudatosan irányította a kultúrát a politika által, és csak azt a részét hagyta meg, amelyik szerinte ártalmatlan (nyelv, irodalom, képzőművészet, szokások). A nyugati országokról megjegyzi, hogy számukra az a fontos, hogyan akadályozhatják meg a kultúra hanyatlását, és ehhez eszközként az oktatást használják. Egy 1937-es egyházi konferenciát idéz, *„ahol a kultúrát véglegesnek tekintik, megpróbálják az ifjú lelkekre ráerőszakolni. Ahol a fejlődés egy állomásaként fogják fel, ott az ifjú lelkeket arra nevelik, hogy ne csupán átvegyék, hanem bírálják és tökéletesítsék is.”*⁴⁷ Véleménye szerint az oktatás eszköz a civilizációhoz, és az egyének társadalomhoz való igazításához, de mivel a kultúra nem tudatos, így a tömegkultúra átadása sem lehet sikeres,

---

⁴⁷ i. m. ELIOT, 2003, p. 110.

ezért a kultúra szempontjából végső soron a családot, a szűkebb környezetet tartja meghatározóbb tényezőnek. Felhívja a figyelmet, hogy amennyiben a kultúrát művészeti megfogalmazásban használjuk még a művészeti ágakban is három szintet tudunk megkülönböztetni: a helyi hagyomány, a közös európai hagyomány és az európai országok egymásra hatása. A kultúrát a hiedelmek szerves, közös rendszereként mutatja be, amelyet nem lehet megtervezni vagy mesterségesen előidézni, és három egységhez – egyén, csoport, társadalom – viszonyít.

Tehát Eliot megközelítésében a kultúra leginkább egyfajta szocializációs folyamat és eltérő társadalmi, szociális csoportokra utal, melyek főként a nyelvet használják a kultúra átörökítési módjaként.

Márkus a kultúrát a szó fogalmi jelentésének változásán keresztül vizsgálja filozófiai szemlélettel. Felhívja a figyelmet a kultúra tudományágak – történelem, szociológia, antropológia – általi eltérő megközelítésére és felfogására, hogy tudatosítsa, hogy a szó használata mennyire nem egyértelmű.

A kultúrát kettő – individuális, és társadalmi – dimenzióban vizsgálja. A szó és jelentésének kialakulását tekinti át a latin colere – gondozni, ápolni, megmunkálni, megművelni, Cultura – művelés, elsődlegesen földművelés szavaktól kezdve. Ezt a szemléletet vezeti végig Cicero „a lélek, mint műveletlen föld” metaforájától - Arisztotelész megművelés és nevelés összehasonlításán keresztül - Szent Ágoston vallási hasonlatán át egészen a kultúra, mint a szellem művelésének individuális-pedagógiai értelméig. Ezáltal ábrázolja, hogy a XVIII. században a jelentés az individuális – etikai és intellektuális művelés – folyamatából áttevődött ennek a folyamatnak az eredményére, megjelent a kulturált és kulturátlanság ellenpár (művelt, civilizált, jó modor versus közönséges, faragatlan, műveletlen). A társadalom szintjén pedig a „kultúra” az egyénről áttevődött egész társadalmi csoportok jellemzésére, kialakult a kulturált és a vad, barbár népek ellenpár a XVI. század végén, XVII. század elején (Eric Scandica, 1986 In. Márkus 1992). Kulturált élet és erkölcsök, elme művelése által kifinomult életmód és életfeltételt tartja a „kultúrának” egy „civil” társadalomban. Ebben az értelemben a kultúra, mint történelmi folyamat értelmezhető, melynek különböző fokozatai találhatóak meg. A kultúra, mint egy nép életmódja és életfeltételei, és ez összekapcsolódott a haladás fogalmával (etnográfia és folklór megjelenése, „egzotikus kultúrák”). A XVIII. század második felében megjelentek a kultúra individuális-nevelési és a társadalmi-történelmi dimenziói. A szó használatának különbségét Márkus felfedi a főbb nemzeti – francia, angol, német - nyelvekben, az alapján, hogy milyen szinonimái voltak a szónak, amikor kialakult. Így a francia: civilisation, (civiliser, kiművelni igéből, civis

– polgár, civilitas – állampolgár társadalmi erényei, civilité - udvariasság). Mirabeau – civilizáció, mint történelmi folyamat, barbár – civilizált életmód ellenpáros kialakulása. Angol nyelvben hasonló a szóhasználat, de a német hatás is megjelenik, a kultúra, mint „Bildung” (bilden – alakítani, képezni, Bildung – alakítás, Bild – kép, képmás). Német nyelvben a „Bildung” elsősorban szellemi folyamat, vallási értelmezés, majd pedagógia folyamat, az ember veleszületett hajlamainak, képességeinek fejlesztésére. Utalva mindezzel, hogy a szó használata eltérő, a belső képességeket vagy a külső viselkedést jelölheti (kultúra, illetve civilizáció). Említi továbbá a német, herderi tág kultúraértelmezést, miszerint a kultúra alkotóelemei: a nyelv, fenntartási eszközök és tárgyak, érintkezés és csere módozatai, eszközei, művészet, tudomány, politikai és jogi intézmények formái, vallási szertartás és hit módozatai, legváltozatosabb szokások és erkölcsök. A kultúra új, objektivációra utaló jelentése kialakulásának alapja, véli Márkus, az, hogy több, hozzá kapcsolódó kifejezés jelentése megváltozott (irodalom, tudomány, filozófia, vallás, művészet). Megjelenik a korábbi értelmezéssel kapcsolatos ellentét, hogy már nem az tartozik a kultúrához, ami természetesen jön létre, hanem amit emberi erőfeszítés állít elő; a képességek és tapasztalatok tárgyiasult formában történő átadása, mely Herder fogalmában kiterjed minden objektiváló tevékenység eredményére. A kultúrát, mint értékdimenziót tekintve a XVIII. század elején, XIX. század végén kialakul a meggyőződés, hogy a kultúra kapcsolódik az emberi élet értelméhez és értékeihez. A kultúra, mint egyfajta szocializáció jelenik meg az adott csoportban, társadalomban, hogy valódi belső összetartozás, egység jöjjön létre. Következésképpen egyes számban használták a „kultúra” terminust, ellentétben az objektivációs fogalommal. A sokszínűség, csak a fejlődési szintet jelöli, egy egységes „igaz” kultúra van – a humanitás, ez az emberiség hivatása – és azon belül a „kultúrák” eltérő változatai, fokozatai (Herder In: Márkus, 1992). Egyik másik megközelítés alapján a „jártasság kultúrája” áll szemben a magasabb, „fegyelem kultúrájával.” Hogyan tegyünk szert a szükséges képességekre versus tudomány és művészet haladása, magasabb célokra való törekvés (Kant In: Márkus, 1992).

A fentiek alapján összegzett megállapításom az, hogy maga a kultúra szó esetében eltérő jelentéseket és számtalan definíciót találhatunk, mert adott ország jelölhet vele egy szellemi fejlődési folyamatot, egy életmódot, életmódbeli viselkedést és nem utolsósorban (mű)alkotást is. Ennek ismerete nélkül rendkívül nehéz a kultúra értelmezésének megértése és a nemzetközi szakirodalmak megfelelő értelmezése, vizsgálata.

Az interkulturális fogalom tekintetében a nemzetközi szakirodalomban két kifejezést is találhatunk. Mind az „intercultural” (interkulturális) mind pedig a „cross-cultural”, illetve „trans-cultural” (transzkulturális) kifejezések a kultúrák közötti interakciót jelölik. A kifejezések közötti különbség a tartalmukban jelentkezik, mert a „cross-cultural” és „trans-cultural” már kettőnél több kultúra találkozását, míg az „intercultural” két kultúra közötti, „kultúraközi” interakciót jelent.

A magyar nyelvben hétköznapi szinten legtöbbször az interkulturális és a multikulturális fogalmakat szokták egymás szinonimájaként tévesen használni. Az interkulturális (kultúrák közötti/kultúraközi), és multikulturális (sokszínű, sokféle kultúrával rendelkező)⁴⁸ fogalmak eltérő jelentéssel bírnak. Nemzetközi szinten az interkulturális gyakran még országonként is eltérő tartalommal rendelkezik, annak ellenére, hogy azt leggyakrabban egy életmód alapú megközelítésként értelmezik. Az interkulturális magában foglalja az eltérő vallású és/vagy eltérő kultúrával, de gyakran – is itt jelentkezik az országok közötti különbség – akár az eltérő szocializációval, vagy szociális háttérrel rendelkező embereket, csoportokat is.

Az Európa Tanács 2008-ban az alábbi fogalmakat alkotta:

- *„Multikulturalizmus...egyfajta szemléletmód, míg a kulturális sokféleség és a multikulturalitás arra a tapasztalati tényre utal, hogy egy adott területen és adott társadalmi szervezeten belül különféle kultúrák léteznek és hatnak egymásra.”*⁴⁹ Tehát a multikulturális, az egy helyzet, egyfajta állapot, amikor egy társadalmon belül eltérő kultúrák léteznek.
- Interkulturális: *„kultúrák közötti párbeszéd: különböző etnikai, kulturális, vallási és nyelvi háttérrel, illetve örökséggel rendelkező egyének vagy csoportok közötti nyitott és a másik fél tiszteletben tartása mellett megvalósuló eszmecsere, amelynek alapja a kölcsönös megértés és tisztelet. Ez minden szintre vonatkozik: így tehát a társadalmon belül, az európai társadalmak között, valamint Európa és a világ más részei közötti párbeszédre egyaránt.”*⁵⁰ Az interkulturális egy aktív cselekvés, viselkedési mód, egyfajta interakció eltérő kulturális háttérű egyének között.

Annak ellenére, hogy a multikulturális és az interkulturális oktatási programok céljai hasonlóak, mindkettő a különböző kultúrák közötti megértést, toleranciát és tisztelet

---

⁴⁸ Idegen szavak gyűjteménye weboldal: <https://idegen-szavak.hu>.

⁴⁹ Európa Tanács: Fehér Könyv a kultúrák közötti párbeszédéről. Strasbourg, 2008. p. 10.

⁵⁰ i. m. Európa Tanács, 2008 p.10.

előmozdítását célozza, továbbá az előítéletek csökkentésére törekszik, jelen disszertáció nem taglalja a multikulturalizmust és annak megközelítési módjait. Az értekezés nem foglalkozik továbbá az akkulturáció kérdéskörével, ami az egyén által kialakított stratégiát vizsgálja, úgy, mint asszimiláció, integráció, szeparáció vagy marginalizáció, mint beilleszkedési mód az új, domináns, többségi kultúrába, társadalomba.

Az interkulturális, kulturális párbeszéd témakörében az Európa Tanács fenti megfogalmazása az intézmény céljának megfelelően az általános (politikai) irányvonalat és prioritásokat határozza meg az Európai Unió tagállamai számára. Az általa kiadott „Fehér Könyv” éppen ezért a nemek közötti egyenlőséget, a vallási megközelítést, az emberi, egyenlő méltóság és kölcsönös tisztelet kérdéskörét, az emberi jogok, a demokrácia és a jogállamiság tiszteletben tartását is taglalja. *„...a sikeres, kultúrák közötti párbeszédhez a demokratikus kultúra által elismert és támogatott magatartásra van szükség, amely magában foglalja a nyitott gondolkodásmódot, a párbeszédre való hajlandóságot és a másik fél számára annak lehetővé tételét, hogy kifejtse véleményét, továbbá a konfliktusok békés úton történő megoldásának képességét, valamint mások megalapozott érveinek elismerését,”*⁵¹ amely alapja lehet napjainkban egy demokratikus rendőrség működésének, és a szervezet tagjai által képviselt értékeknek.

Mind a kultúra fogalmának eltérő tartalmi megközelítése, mind az Európa Tanács kiadványa előre vetítik, hogy az eltérő nemzeti rendőrségek eltérő megközelítést alkalmaznak az interkulturális ismeretek fejlesztése területén.

*„Interkulturális kommunikáció alatt a nemzetközi értelemben különböző kultúrák képviselői közötti kommunikációt szokás érteni,”*⁵² jelen értekezésben az **interkulturális kifejezés a nemzetközi értelemben különböző kultúrák közötti interakciót jelöli, a disszertáció során a kultúra kifejezés a nemzetközi értelemben különböző kultúrákat takarja.**

Az interkulturális ismeretek célja más kultúrák megismerése, a kultúrák közötti interakciók segítése az együttműködés javítása, a kulturális különbségek felismerése, és az előítéletek lebontása által. Vizsgálatom fókuszában a nemzetközi kultúrakutatások által feltárt eredmények és szempontok, illetve azok beépítésének lehetősége a rendőri felsőoktatásba állnak.

---

⁵¹ i. m. (Európa Tanács 2008) p.15.

⁵² HIDASI Judit: *Kommunikáció és kontextus*. Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar. Repozitrium. Online: http://publikaciotar.repozitorium.uni-bge.hu/295/1/szf_23_01.pdf

„A nemzetközi kultúrakutatásnak négy fő irányzata fejlődött ki, a különböző társadalmi, gazdasági, politikai és intellektuális összetevőktől függően... A »monocultural studies« egy-egy nemzet jellemzőivel, leírásával foglalkozik. A »Cross national comparison« két, vagy több nemzet jellemzőit összehasonlító kutatás. Az »intercultural interaction« két vagy több kultúra találkozásait tanulmányozó terület. Arra a kérdésre keresi a választ, hogy mi történik akkor, amikor különböző kultúrák (egyéni, csoport vagy nemzeti szinten) kapcsolatba kerülnek egymással. Itt az egyik leglényegesebb kutatási terület az egyén kulturális identitásának figyelembe vétele, hiszen azok a jellemzők (származás, nemzetiség), amelyek szerepet játszanak ezen identitás kialakításában, csak más kultúrák képviselőivel történő interakciók során kerül nyilvánvalóan a felszínre. A negyedik irányzat a »multiple cultures perspecitve«, azon komplex társadalmak kutatására irányul, ahol különböző nemzeti, vallási és kulturális identitással rendelkező emberek élnek egymás mellett, és ilyen szervezetekben is dolgoznak.”⁵³

Jelen értekezésben a nemzetközi kultúrakutatás „intercultural interaction,” tehát kultúraközi interakciók irányát követem. Egyik fő kérdésem, hogy a diszciplina területén feltárt ismeretek beépítése szükséges-e a rendőri (felső)oktatásba, ennek érdekében a nemzetközi értelemben eltérő kultúrával, háttérrel rendelkező egyének közötti interakciókat és azokra történő felkészítést vizsgálom a rendőri felsőoktatás területén.

Meggyőződésem, hogy ezek az interakciók napjainkra a rendőri hivatás kontextusában is a mindennapok részei. Az általam választott irányzat figyelembe veszi az egyén kulturális identitását. Kutatásom esetében ez a szemlélet úgy valósul meg, hogy a vizsgálat során a rendőrség társadalomban betöltött szerepkörét és a rendőr „szakmai identitását,” a rendőri hivatáshoz kapcsolódó feladatokat, sajátos szakmai és társadalmi helyzetét veszem figyelembe.

1.2. Az interkulturális ismeretek oktatásának tudományos háttere

A világ összes kultúrájának alaposabb megismerésére senki sem képes, így a gazdasági/üzleti és a nemzetközi diplomáciai szintéren fellépő szakemberek a jobb üzletek kötése, előnyösebb, nyertes tárgyalási pozíciók, nagyobb profit elérése, az együttműködés

---

⁵³ KORPICS Márta: *Az interkulturális kommunikáció*. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar. Pécs, 2011. online: http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/interkult_komm/2_a_kultra_fogalma_modellek_s_elmletek_a_kultr.html

javítása szempontjából olyan kutatók eredményeit alkalmazzák, amelyek által az eltérő nemzeti és/vagy csoportkultúrák összehasonlíthatóvá válnak.

A nemzetközi kultúrakutatások alapját legtöbbször az értékhiedelem elmélet adja, tehát „külső kulturális hatások alakítják az egyének értékrendjét, ezen keresztül a viselkedését.”⁵⁴ A nemzetközi kultúrakutatásokat végző kutatók (továbbiakban: kultúrakutatók) elsősorban olyan értékek felfedésére vállalkoztak, melyek lassan változnak, így akár több generáción keresztül a változó környezet ellenére is fennmaradnak. A kutatások két főbb irányba fejlődtek. Az egyik a viselkedések és a mögöttes értékek kutatása, a másik irány pedig a nyelvet tartva a kultúra megnyilvánulásának, a kommunikációt helyezte a vizsgálatok fókuszába.

Az interkulturális ismeretek oktatása során leggyakrabban használt, legismertebb kutatások, elméletek alapja főként az értékek vizsgálata, amely több tudományág – filozófia, szociológia, pszichológia, kriminológia – figyelmét is felkeltették. A kutatások többsége Kluckhohn és Strodtbeck értékorientációs elméletéhez köthetőek, amelynek ideológiája, hogy vannak alapvető emberi értékek és ezek mérhetőek, így lehetőség adódik az eltérő kulturális háttérrel rendelkező egyének közötti hasonlóságok és különbségek feltárására.

Kluckhohn és Strodtbeck azt állították, hogy „az embereknek vannak közös biológiai vonásaik és jellemzőik, amelyek a kultúra kialakulásának alapját képezik, és hogy az emberek jellemzően a saját kulturális hiedelmeiket és gyakorlataikat normálisnak és természetesnek, másokét pedig furcsának, sőt alsóbbrendűnek vagy abnormálisnak érzik.”⁵⁵ Véleményük szerint a problémákra adott megoldások tükrözik a társadalom értékrendjét.

Az interkulturális jellegű ismereteket mind a kezdetekkor, mind pedig napjainkban is csoportok – és egyének – közötti együttműködés javítására használják, amelynek alap gondolata, hogy amennyiben a csoport tagjai pontosan körülhatárolhatóan látják a csoportok közötti hasonlóságokat és (lényegi) különbségeket, értékeket, viselkedési módokat, úgy hatékonyabb együttműködést érhetnek el. Nem utolsósorban véleményem szerint ez a látásmód megakadályozza a sztereotípiák és a későbbiek során az előítéletek kialakulását, elmélyülését is.

Hills két alkalmazási területet is említ, az egyikre Russo kutatását hozza fel példának, aki több mint két évtizeden át dolgozott a lummi indián törzssel, hogy viszonya és

---

⁵⁴ BAKACSI Gyula: Kutatási beszámoló a Gazda(g)ság és kultúra – a jövőorientált versenyképesség kulturális meghatározottsága (a GLOBE kutatás alapján) c. T 046897 nyilvántartási számú OTK kutatásról. 2008, p. 19-20., http://real.mtak.hu/1618/1/46897_ZJ1.pdf, letöltve: 2017. május 5.

⁵⁵ HILLS D. Michael: *Kluckhohn and Strodtbeck's Values Orientation Theory*. Online Readings Psychology and Culture, 4(4). 2002. p. 4., <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1040>,

kereskedelme javuljon a helyi amerikai lakossággal. Megállapítja, hogy az ilyen típusú előismeret „hosszú és harmonikus kapcsolatot eredményezett a két kulturális csoport között” ..., ami „...mind az egymás értékrendjének megértése fontosságáról, mind pedig a Kluckhohn és Strodtbeck-féle elmélet hatékonyságáról tanúskodik.”⁵⁶

A másik példa az értékek időbeli változásának, a generációk között értékrendbeli különbségek változásának vizsgálata – ezzel megjelenítve egyrészt az interkulturális ismeretek széleskörű felhasználási módját, másrészt pedig az eltérő nemzeti jelentéstartalmat. Erre saját, Lane-nel folytatott kutatását hozza fel példának. Az Új-Zélandra bevándorolt Csendes-óceán déli részéről származó családok fiataljait (16-18 év között) és szüleit vizsgálták Kluckhohn és Strodtbeck értékorientációja alapján. „...a generációk közötti értékkülönbségek a legnagyobbak a bevándorló családok körében, akiknél a tinédzserek Új-Zélandon nőttek fel a szülők pedig a szülőföldjükön.”⁵⁷ Az eredmények között megjegyzik, hogy bár azt várták, „hogy a távoli vidéki falvakban lesznek a legkisebbek a generációk közötti különbségek, valójában ennek az ellenkezőjét találták.... a generációk közötti legnagyobb értékkülönbségeket a távoli falvakban találták, szignifikánsan nagyobbat, mint a csendes-óceáni városokban.”⁵⁸ Ennek oka, hogy „a modern oktatás és kommunikáció olyan változó, amelyet nem vettek figyelembe.”⁵⁹

A fenti kutatások véleményem szerint egyrészt visszaigazolják az egyén környezetének és szocializációjának jelentőségét, megfelelően ábrázolják, hogy akár egy országon belül is (jelentős) különbségeket figyelhetünk meg, tehát a kultúra még nemzeti viszonylatban sem homogén. Ezért kiemelkedően fontosak azok a kutatások, amelyek egy adott skálán mérik a kulturális különbségeket, lehetővé téve az egyénnek saját kultúrája felmérését, behatárolását és a másik kultúrájának ahhoz történő viszonyítását.

Másrészt felhívják a figyelmet arra, hogy a nyelv és a kommunikáció változása/változtatása, valamint az oktatás, a másik kultúrájának alaposabb megismerése által az egyén kultúrája és hozzáállása is változtatható.

Jenei megfogalmazása alapján az interkulturális interakciókban résztvevő „eltérő kulturális háttérrel rendelkező tárgyalófelek találkozása tehát mindig kifinomult interkulturális kompetenciát igényel. Ide tartozik az említett nyelvi kompetencia, de annál jóval szélesebb területről van szó: az adott kultúrával kapcsolatos (kognitív) ismeretekről, és azon

---

⁵⁶ i. m. HILLS, 2002, p. 7.

⁵⁷ i. m. HILLS, 2002, p. 7.

⁵⁸ i. m. HILLS, 2002, p. 8.

⁵⁹ i. m. HILLS, 2002, p. 8.

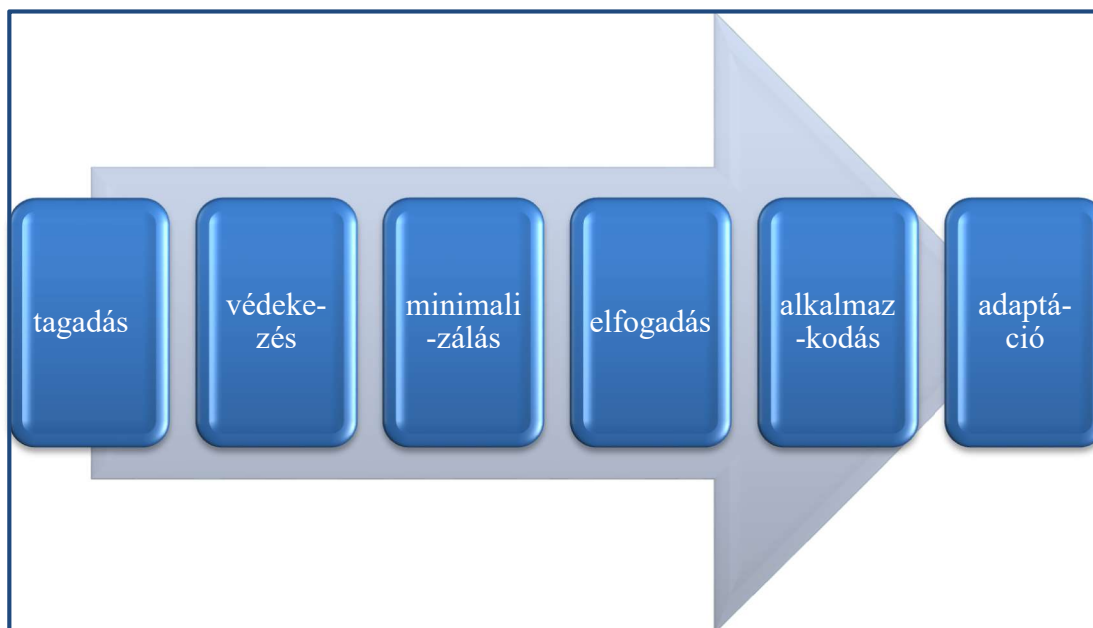
készségekről (megfigyelés, közvetítés, megértés), attitűdökről (érdeklődés, nyitottság, előítélet mentesség), amelyek segítségével a tárgyalófelek képesek egymás kultúrája között »közlekedni«.”⁶⁰

Az interkulturális ismeretek által megszerezhető interkulturális kompetencia három részből tevődik össze. Egyrészt áll egy kognitív részből, mely tartalmazza az ismereteket, másrészt egy affektív részből, mely az egyén hozzáállását jelenti, harmadrészt pedig egy magatartási részből, mely magában foglalja a stresszkezelést, a kommunikációs kompetenciákat, és a konfliktustűrést is.

A kompetenciák elérési módja a megfelelő ismeretek átadása és általa az egyén interkulturális érzékenységének fejlesztése.

Az interkulturális érzékenység fejlődése folyamatának ábrázolására Bennett egy modellt dolgozott ki, amelyet ő a kognitív struktúra fejlődése modelljének tart, mert az egyes szakaszok a mögöttes világnézetek egy adott állapotát jelzik.⁶¹

4. számú ábra: Interkulturális érzékenység fejlődése.

Forrás: Bennett, 2002⁶² alapján a szerző saját szerkesztése.

⁶⁰ JENEI Ágnes: *Interkulturális tárgyalások*. Oktatási segédanyag. Nemzeti Közszerzői Egyetem, Közszerzői Nemzetközi Képzési Központ. Budapest, 2013. p. 5.

⁶¹ BENNETT, Milton - BENNETT, Janet: *Developing Intercultural Sensitivity: An Integrative Approach to Global and Domestic Diversity*. In: D. Landis, J. Bennett, M. Bennett (Eds): *The Handbook of intercultural training*. Third Edition, Thousand Oaks. CA, 2004. p. 152-158.

A modell első három szakasza – tagadás, védekezés, minimalizálás – az *etnocentrikus szakasz*, tehát az egyén a saját kultúrát éli meg a valóság központi elemeként, a többi kultúra létét tagadja, védekezik ellene vagy minimalizálja a jelentőségét. A *tagadás* szakaszában a saját kultúra az egyetlen valóságos, ezen a szinten az egyén fizikai és pszichológiai szempontból is kizárja más kultúrák létezését. A *védelem/védekezés* szakaszban a sajátot (vagy egy átvettet) egyetlen jóként éli meg, és „becsmérli” a kulturális különbségeket. A *minimalizálás* szakaszában az egyén univerzálisnak gondolja a kultúrát, és bár elfogadja, hogy vannak felszíni különbségek, lényegében a sajátjához hasonlóknak tekinti őket.

A fejlődés további három szakasza az *etnorelatív szakasz*, amikor az egyén már látja a saját kultúráját más kultúrák kontextusában, és tudatosan keresi, felismeri a különbségeket és hasonlóságokat. Ennek szakaszai az *elfogadás*, *alkalmazkodás* és *adaptáció*, ami Bennett megközelítésében egyfajta kulturális empátia, amikor az egyik ember megpróbálja átvenni a másik fél perspektíváját.⁶³ Bennett meglátása szerint az *adaptáció* a „megfelelő viselkedés repertoárjának bővítése”, az asszimilációtól a szándékos alkalmazkodás különbözteti meg, mert az egyén tudatosan alkalmazkodik.

Az interkulturális érzékenység (ki)fejlesztése az egyének tekintetében ismeretek átadása útján valósul meg, a kulturális érzékenység „*kialakulásának lényege, hogy képesek legyenek a kulturális különbséget összetettebb módon értelmezni (és így megélni).*”⁶⁴

1.3. Az interkulturális ismeretek oktatásánál használt főbb kutatások

Az interkulturális oktatás során az alábbi főbb nemzetközi kutatások eredményeit használják fel az eltérő kultúrák közötti együttműködés javítása érdekében:

- Hofstede dimenziói,
- Trompenaars dimenziói,
- Hall elmélete.

---

⁶² BENNETT, Milton: *In the wake of September 11*. In: Leenen, W. Rainer (Ed): *Enhancing intercultural competence in police organizations*. Waxmann Verlag GmbH. Münster, 2002. ISBN: 3-8309-1203-X, p. 23-42.

⁶³ BENNETT, Milton -Bennett, Janet: *Developing Intercultural Sensitivity: An Integrative Approach to Global and Domestic Diversity*. In: D. Landis, J. Bennett, M. Bennett (Eds): *The Handbook of intercultural training*. Third Edition, Thousand Oaks. CA, 2004. p. 152-158.

⁶⁴ i. m. BENNETT, 2002, p. 33.

A fenti kutatások lehetővé teszik a kultúrák összehasonlítását, ezáltal a különbségek mielőbbi érzékelését és kezelését.

1.3.1. HOFSTEDE DIMENZIÓI⁶⁵

Geert Hofstede, holland szociálpszichológus, 2010-től a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja. 1970-es évektől kezdődően az IBM cégeit vizsgálta, fő kérdése az volt, hogy miért dolgoznak eltérő hatékonysággal ugyanannál a cégnél a világ több országában. Tekintve, hogy egy multinacionális cégnél végezte a kutatásait, amelynek szervezeti felépítése és feladata alapvetően országonként azonos, a feltárt különbségeket a kultúra hatásának tulajdonította. Alapvetően a szervezeti kultúrát⁶⁶ meghatározó értékeket vizsgálta, és ezeket a különbségeket 1-100-ig terjedő skálán mérte, majd az eredményeket kiterjesztette a vizsgált országokra és az adott skála két végpontja között helyezte el, rangsorolta a vizsgált nemzeteket. Kutatása Inkeles és Levinson tanulmányán alapult, akik a szervezeti kultúrák tekintetében három kérdést vizsgáltak:

- viszony a hatalomhoz/tekintélyhez,
- az én fogalma, beleértve a maszkulinitás és feminitás egyedi fogalmait,
- elsődleges dilemmák vagy konfliktusok, beleértve az agresszió szabályozását, az izgalom kifejezését vagy elrejtését.⁶⁷

Hofstede a kultúrát „az elme szoftverének” tartja. Kutatása során 4 dimenziót és az azokhoz tartozó viselkedési, magatartási formákat tárt fel, melyek a végpontjait írta le:

- (nagy - kis) hatalmi távolság: mennyire elfogadott a hatalom egyenlőtlen elosztása, az emberek között egyenlőtlenségek. Hierarchikus rend elfogadott az adott társadalomban, vagy a hatalmi egyenlőtlenséget igazolni szükséges.
- (erős - gyenge) bizonytalanságkerülés: mennyire akceptálják a bizonytalanságot és kétértelműséget, a társadalom tagjai megpróbálják irányítani a jövőt, vagy sodródni? Az erős bizonytalanságkerülő kultúrákban merev keretrendszerek vannak, a gyengében a gyakorlatban bíznak.
- individualizmus – kollektívizmus: az egyén vagy a csoportérdek a fontosabb, laza vagy szoros társadalmi keretek preferáltak?

---

⁶⁵ HOFSTEDE, Geert - HOFSTEDE, Gert Jan: *Kultúrák és szervezetek. Az elme szoftvere*. VHE Kft. Pécs, 2008. ISBN: 978-963-06-5897-3 et al.

⁶⁶ A rendőrtiszt hallgatók a fenti kutatás szervezeti kultúrára vonatkozó eredményeit megismerik képzésük során a rendészeti vezetéstudományi tantárgyak oktatása során.

⁶⁷ HOFSTEDE, Geert: *Culture's Consequences – Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organisations Across Nations*. 2nd ed. Sage, Thousand Oaks. CA. 2001. p. 31.

- maskulin (férfias) – feminin (nőies) értékek: versengés, teljesítmény, siker vagy az együttműködés, mások segítése, szerénység a jellemzőbb az adott társadalomban.

Későbbi kutatásai során a fenti dimenziókat két további dimenzióval egészítette ki az országok kultúrájának vizsgálatakor, az egyik a rövid és hosszú távú orientáció (múlthoz való ragaszkodás, vagy jövőre való tudatos felkészülés), a másik pedig az engedékenységek-korlátozás (mennyire korlátozza a társadalom az egyéni szükségletek kielégítését, mennyire szigorú normákkal találkozhatunk).⁶⁸ Az általa alkotott dimenziók során jelölte a legjellemzőbb viselkedési, magatartási formákat az élet főbb területein – család, munkahely, iskola –, valamint feltárta a jellegzetes szervezeti struktúrákat is.

1.3.2. TROMPENAARS DIMENZIÓI (1998)

Fons Trompenaars holland kutató, akinek fő kutatási területe a szervezeti kultúra. Kb. 50 000 esetet gyűjtött össze 100 országból, majd ezeket szűkítette le az elemzés során figyelembevételre, hogy a kutatásban résztvevő menedzserek multinacionális vagy nemzetközi vállalatoknál dolgoztak vagy nemzetköziesítés során szembesültek az esetekkel.⁶⁹ Így kb. 30.000 valós esetet elemzett mintegy 55 országból. Trompenaars Kluckhohn és Strodtbeck kategóriáiból indult ki és alakított ki értékcsoportokat. Véleménye szerint két dimenzióban kell gondolkodni, melyekből négy negyedét állított elő:

1. egyenlőség – hierarchia,
2. személyi – feladat orientáció.

Azt vallja, hogy a fentiekből megállapítható, hogy egy adott kultúra tagjai hogyan gondolkodnak, tanulnak, változnak, motiválódnak, jutalmaznak, vagy hogyan oldják meg a konfliktusokat.

Trompenaars véleménye szerint, minden kultúrának szembe kell néznie az emberekhez, időhöz és környezethez való viszonyból származó problémákkal, szerinte a kultúra egy módszer, ahogy az emberek adott csoportja ezeket megoldja. A kultúrák megkülönböztetésére hét dimenziót alakított ki, közülük az első öt az emberek közötti kapcsolatot, egy az adott kultúra időhöz való viszonyát, egy pedig az ember környezethez való viszonyát mutatja:

- univerzalizmus – partikularizmus: fő kérdése, hogy mire vonatkoznak a szabályok? Mindenre (univerzalizmus) vagy a barátok, ismerősök esetében a kapcsolat

⁶⁸ Hofstede hivatalos weboldala: <https://www.hofstede-insights.com/models/national-culture/>

⁶⁹ TROMPENAARS, Fons - HAMPDEN-TURNER, Charles: *Riding the Waves of Culture – Understanding Cultural Diversity in Business*. Nicholas Brealey Publishing Ltd, Reprinted with Corrections. London, 1998. ISBN 978-1857881769, p. 245.

fontosabb, illetve a szabályok bizonyos körülmények között figyelmen kívül hagyhatóak (partikularizmus);

- individualizmus – kollektivizmus: azonos Hofstede dimenziójával;
- neutrális vagy semleges és affektív kultúrák: érzelmek kinyilvánítása természetes (affektív) vagy elfojtandó (semleges) a társadalom normái alapján;
- specifikus vagy diffúz kultúra: a specifikus a részletektől halad az egész felé, az emberek közötti kapcsolatok szabályozottak, a diffúz kultúrában pedig az összefüggéseket vizsgálják, és valódi, elmélyült kapcsolatokra törekszenek;
- teljesítmény, illetve egyéb körülmény által orientált kultúrák: mi alapján ér el státuszt az egyén, teljesítménye, vagy egyéb pl. származás, nem, életkor, gazdagság;
- szekvenciális és szinkronikus kultúrák: az időhöz való hozzáállás, a múlt tisztelete a jelen fontossága vagy a jövőbeli kilátások vannak a mindennapi tevékenységek fókuszában;
- belső és külső irányítású kultúrák: a természethez való viszonyt különbözteti meg. A belső irányítású kultúra uralni akarja a természetet, míg a külső irányítású kultúra együttműködik azzal, az ember cselekedetei a környezethez idomulnak. „*A leginkább belső irányítású kultúrák pl. Európa nagy része, az angolszász kultúrák, a leginkább külső irányítású régiók pl. az arab világ, vagy az ázsiai országok nagy része.*”⁷⁰

1.3.3. HALL⁷¹ DIMENZIÓI (1990):

Edward T. Hall amerikai antropológus és kultúrakutató. Meggyőződése, hogy a kultúra kommunikáció. Véleménye szerint a „*kommunikáció világa három részre osztható: szavak, anyagi dolgok és viselkedés. A szavak az üzleti élet, a politika és a diplomácia médiumai. Az anyagi dolgok általában a státusz és a hatalom mutatói. A viselkedés visszajelzést ad arról, hogy a többi ember hogyan érez és magában foglalja a konfrontáció elkerülésének technikáit.*”⁷²

Kutatásával a kommunikáció kulturális különbségeit tárta fel. Véleménye szerint „*a hatékony interkulturális kommunikáció lényege sokkal inkább a megfelelő válaszok, mint a "helyes"*

---

⁷⁰ FALKNÉ Dr. BÁNÓ Klára: *Interkulturális útmutató nemzetközi cégek és projektek vezetői és tagjai számára*. EU Working Papers. 2006. 1. sz. p. 16-25., p. 22.

⁷¹ Hall feleségével közösen írta művét, ezért gyakran Halls-ként hivatkoznak rájuk vagy, csak Hall-ként jelölik. Én a Hall jelölést választottam, és egyes szám harmadik személyben utalok rájuk.

⁷² HALL, Edward T. - HALL, Mildred Reed: *Understanding Cultural Differences*. Intercultural Press Inc. Yarmouth, Maine, 1990. ISBN: 978-093-36-6284-1

üzenetek küldése.”⁷³ Mindazonáltal fontosnak tartja az üzenetek kultúrákhoz történő igazítását is. Ennek módja, hogy először is meg kell találni az üzenet megfelelő sebességét (lassú vagy gyors), majd meg kell határozni, hogy mennyi információ elég. „*A kontextus az az információ, amely egy eseményt körülvesz, és amely az esemény jelentéséhez kapcsolódik. Az elemek, amelyek egy adott jelentés létrehozásához összeadódnak - az események és a kontextus - kultúrától függően különböző arányban vannak jelen.*”⁷⁴ A kultúrák eltérőek a kontextusokat – alacsony vagy magas – szükségességét tekintve. A kontextus határozza meg, mennyi háttér információra van szükség a kommunikáció során. A kontextus másfelől egyfajta távolságtartást is jelez, és azt is mutatja, hogy a döntésekhez mennyi információ szükséges. Szintén a kontextus határozza meg, hogy adott kultúrák milyen (rövid, távolabbi) határidővel dolgoznak, illetve honnan és ki szerzi be az információt (közvetlen tanácsadók, néhány ember, vagy pedig szabadon és minden oldalról áramolhat az információ). A magas kontextusú kultúra tagját irritálja a sok információ, míg az alacsony kontextusú kultúrából származó egyént elbizonytalanítja a kevés és vélhetően ugyanúgy zavarja. Hall hangsúlyozza a személyes távolság jelentőségét az interakcióknál, valamint az idő megközelítésének fontosságát, amit úgy határoz meg, hogy az adott kultúra monokron vagy polikron. A monokron kultúráknál egyszerre egy tevékenységet végeznek, és az időt is lineárisan használják, tehát egyszerre egy dologra összpontosítanak, konfliktust okozhat, ha megszakítják őket a tevékenység végzésében, míg a polikron kultúra esetében az időt szegmensekre bontják, ezért egyszerre több dolgot is csinálnak. A két eltérő beállítottság mutatja az időhöz való (rugalmas) hozzáállást, a tagoltságot, a funkciók és emberek elkülönítését is. Kutatásában részletesen, példákkal szemlélteti a két kultúra jellegzetes viselkedését, kiemelve az eltéréseket, és megjegyzi, hogy minél nagyobb a távolság a két kultúra között, annál nehezebb tudnak kapcsolatot teremteni egymással, kapcsolódási pontokat találni. A hatékony kommunikáció kulcsa véleménye szerint a másik kultúra kontextusának ismerete és szabályainak betartása.⁷⁵

A kultúrakutatások a fenti eredmények publikálása után sem álltak meg. Újabb és újabb elméleteket találhatunk, mint pl. Schwartz 20 országban végzett kutatásának

---

⁷³ i. m. HALL, 1990, p. 4.

⁷⁴ i. m. HALL, 1990, p. 6.

⁷⁵ i. m. HALL, 1990, p. 28-31.

értékelméletét,⁷⁶ vagy a magyar vonatkozású GLOBE kutatás, mely a szervezeti és a nemzetközi értelemben vett kultúrát is mérte hazánkban.⁷⁷

A gyakorlatban viszont a fenti három kutatás nyújtja az interkulturális ismeretek oktatásának alapját, ezek közül is Hofstede kutatása a leginkább ismert és legtöbbször alkalmazott kutatás, amit főként az eltérő kultúrák közötti együttműködés javítására alkalmaznak.

A fenti empirikus kutatások a nemzetek átlagán alapulnak. Azt, hogy ki írta le először, hogy a kutatások feltárt eredményei nem csupán eltérő országok/csoportok esetén, hanem az egyén-egyen közötti interakciókban is alkalmazhatóak, figyelembe véve, hogy az interakciók szereplői/végpontjai mindig egyének, arra a szakirodalomban nem találtam utalást.

Schwartz a következőkkel indokolja ezt a megállapítást. (1) Egy társadalomban az intézményi prioritások meghatározásakor figyelembe kell venni az emberi természetben és a társadalmi interakció univerzális aspektusaiban rejlő pszichológiai dinamikát. Ellenkező esetben az egyének nem működnek hatékonyan ezekben az intézményekben. (2) Egy társadalom egyes tagjai úgy szocializálódnak, hogy olyan értékeket internalizáljanak, amelyek a kulturális intézmények érdekeinek előmozdítására és a követelményeknek való megfelelésre készítik őket. (3) A kulturális prioritások olyan társadalmi megerősítési kontingenciákat hoznak létre, amelyek segítenek meghatározni, hogy konfliktus vagy kompatibilitás tapasztalható-e, amikor az egyének bizonyos értékrendeket követnek.⁷⁸

1.4. Az interkulturális oktatás felmerülésének igénye Európában⁷⁹

Az eltérő kultúrákkal kapcsolatos ismeretek oktatásának igénye Európában főként a 90-es években jelentkezett, egyféle válaszként az akkori társadalmi változásokra. 1991-ben az UNESCO közgyűlése felkérte az akkori főigazgatót, Federico Mayort egy nemzetközi bizottság felállítására, amelynek elnökéül Jacques Delorst választotta. A bizottság egyik megállapítása szerint „*a kölcsönös megértés, a békés és harmonikus együttélés igénye*

---

⁷⁶ SCHWARTZ, Shalom H.: *Universals in the Content and Structure of Values: Theoretical Advances and Empirical Tests in 20 Countries*. Advances in Experimental Social Psychology, Vol. 25. 1992. p. 1-65.

⁷⁷ BAKACSI Gyula - Takács Sándor: *Honnan-Hová? A nemzeti és szervezeti kultúra változásai a kilencvenes évek közepének Magyarországon*. Vezetéstudomány XXIX évf., 2. szám. 1998. p. 15-22.

⁷⁸ SCHWARTZ, Shalom H.: *Beyond Individualism-Collectivism: New Cultural Dimensions of Values*. In: Press in U. Kim, H.C. Triandis, C. Kagitcibasi, S-C. Choi, & G. Yoon (Eds.): *Individualism and collectivism: Theory, method, and application*. Newbury Park. CA Sage, 1994. p. 11-12.

⁷⁹ Fejezettel kapcsolatban megjelent cikk: Pesti Tünde: *Interkulturális ismeretek rendőrségi kontextusa*. Határrendészeti Tanulmányok, XIX. évfolyam, 3-4. szám. Budapest, 2023. p. 23-36. HU ISSN 2061-3997 (Online). https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Hatrend_Tan_2022_3_4_szam.pdf

hiányzik leginkább világunkból.”⁸⁰ Úgy gondolom, ez a tézis napjainkban is megállja a helyét.

A röviden „Delors jelentésként” említett dokumentumban kiemelt helyet szántak a különböző kultúrák megközelítésének és beépítették azokat az általuk javasolt 4 alappillérbe az oktatás területén.⁸¹ Minden embernek (1) meg kell tanulnia megismerni, vagyis megszerezni a dolgok megértéséhez szükséges eszközöket. (2) Meg kell tanulnia dolgozni, vagyis tudjon hatni a környezetére. (3) Meg kell tanulnia együtt élni, tehát tudjon együttműködni a többi emberrel az emberi tevékenységekben. (4) Meg kell tanulnia élni, mely az előző három alappillér teljesülése esetén valósul meg.

A társadalmon belüli konfliktusok és a kulturális feszültségek megoldására, oktatás általi megközelítésére a harmadik pillérben szereplő megállapítás utal. Más megfogalmazásban „*a másokkal való együttélés megtanulása azt jelenti, hogy megtanulunk megérteni másokat, és tudomásul vesszük, hogy mindnyájukkal kölcsönös függőségben élünk: közös terveket váltunk valóra, s felkészülünk a konfliktusok megoldására, a pluralizmus értékei, a kölcsönös megértés és a béke tiszteletben tartása mellett.*”⁸²

A jelentés megállapításai szerint a versengés a konfliktusok háttere, így a bizottság két egymást kiegészítő megoldást javasolt. Egyrészt a mások iránti érdeklődés felkeltését, egymás megismerését, másrészt pedig a közös terveket, az együttműködést a versengés megszüntetésére.⁸³ Egymás megértésének eszközeként a vallástörténetet, a hagyományok történetének tanítását, közös célként pedig kulturális vagy sporteseményeket, társadalmi közös feladatokat – humanitárius munka, szegények vagy idősek megsegítése – ajánlották.⁸⁴

A fenti jelentést 1996. január 15-17. között Új-Delhiben tartott bizottsági ülésen véglegesítették,⁸⁵ és továbbra is napjaink egyik legmeghatározóbb dokumentuma.

Úgy vélem, meg kell húzni a rendőrségek esetében a határt, mert alaptevékenységüket, hatáskörüket figyelembe véve nem feladatuk a társadalmi problémák megoldása, így a fenti jelentés is inkább (politikai) iránymutatásként szolgált számukra.

A másik, oktatás területén szintén meghatározó dokumentum inkább a jövőbe mutat és a jövőbeli célok elérése eszközeként tekint az oktatásra. Az ENSZ Agenda 2030⁸⁶ –

---

⁸⁰ DELORS, Jacques et al: *Oktatás- rejtett kincs, a Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság jelentése az UNESCO-nak az oktatás XXI. századra vonatkozó kérdéseiről.* Osiris Kiadó – Magyar Unesco Bizottság. Budapest, 1997. ISBN: 963-379-283-5 p. 19.

⁸¹ i. m. DELORS, 1997, p. 71.

⁸² i. m. DELORS, 1997, p. 80.

⁸³ i. m. DELORS, 1997, p. 77.

⁸⁴ i. m. DELORS, 1997, p. 78.

⁸⁵ i. m. DELORS, 1997, p. 215.

fenntartható fejlődési keretrendszer –, amelyet 2015. szeptember 25-27. között, New Yorkban megrendezett ENSZ Fejlesztési Csúcson 193 tagállam vezetője egyhangú döntésével fogadtak el.

Az Agenda 17 célt és azokon belül több alcélt fogalmazott meg. A rendészeti felsőoktatás és az interkulturális ismeretek oktatása a 4. célon belül a 4.7. ponthoz kapcsolódik. *„2030-ig annak biztosítása, hogy minden tanuló olyan tudást és készséget szerezzen, amely a fenntartható fejlődés előmozdításához szükséges, beleértve egyebek közt a fenntartható fejlődés, és a fenntartható életmódokkal, az emberi jogokkal, a nemek közti egyenlőséggel, a béke és az erőszakmentesség kultúrájának előmozdításával, a globális felelősség szemléletével, a kulturális sokszínűség és a kultúrának a fenntartható fejlődéshez történő hozzájárulásával foglalkozó oktatás révén.”*⁸⁷

A rendészeti felsőoktatásnak speciális feladatai folytán természetesen nem csak az oktatásra vonatkozó részeket, hanem az Agenda 2030 más céljait is figyelembe kell vennie és be kell építenie. Ezen célok eléréséhez kiemelten foglalkoznia kell az emberi jogokkal és a diszkrimináció témakörével is.

Az Agenda megvalósítás terén elért haladásának ellenőrzését az ENSZ 2012. évi riói konferenciáján létrehozott Magas Szintű Politikai Fórum (High Level Political Forum, HLPF) fogta össze, az egyes célokkal kapcsolatos fórumokra pedig elkülönítve került sor.⁸⁸

Meg kell említeni továbbá az Európai Unió Európa 2020 stratégiáját, amelyet a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Intézményfejlesztési Tervének⁸⁹ készítésekor is figyelembe vettek, és amely szintén foglalkozik az interkulturális készségekkel - a 2.3. pont *„A minőség javítása a mobilitás és a határokon átnyúló együttműködés által”* -, amelynek fejlesztését mobilitási programokkal támogatják.⁹⁰

A fenti célkitűzések szintén egyfajta iránymutatásul szolgálnak a rendőrségek számára is.

---

⁸⁶ Agenda 2030.

<http://ensz.kormany.hu/download/f/93/b1000/A%20fenntarthat%C3%B3%20fejle%C5%91d%C3%A9si%20c%C3%A9lok%20%C3%A9s%20alc%C3%A9lok%20magyar%20nyelv%C5%B1%20v%C3%A1ltozat%C3%A1r%C3%B3%20k%C3%A9sz%C3%BClt%20bros%C3%BAra.pdf>, letöltve: 2017. április 8.

⁸⁷ Agenda 2030, p. 28.

⁸⁸ Sustainable Development Knowledge Platform weboldal: <https://sustainabledevelopment.un.org/hlpf> High Level Political Forum, letöltve: 2017. április 8.

⁸⁹ Nemzeti Közzolgálati Egyetem Intézményfejlesztési Terv, 2015-2020. Online: <https://www.uni-nke.hu/egyetem/strategiai-fejleszt/strategiak/ift-2015-2020/ift-2015-2020>, p. 13-14.

⁹⁰ A Bizottság Közleménye Az Európai Parlamentnek, A Tanácsnak, A Gazdasági És Szociális Bizottságnak És A Régiók Bizottságának: Az európai felsőoktatási rendszerek által az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés terén tett hozzájárulás növelése /COM/2011/0567 végleges/.<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52011DC0567&from=EN>, letöltve: 2017. április 8.,

A rendőrségek figyelme Európában úgyszintén a 90-es években irányult az interkulturális ismeretek igénye, szüksége felé, mert az akkori Európai Unió területén,⁹¹ tagállamonként eltérő mértékben, egyértelműen fokozódtak a faji jellegű konfliktusok és incidensek, esetenként a rendőrök érintettségével is. A legnagyobb nyomás a nagyobb ipari országokra – Franciaország, Németország és Nagy-Britannia – helyeződött.

A rendőrségek szerepkörét és számukra tett ajánlásokat 1996-ban a Rotterdami Charta-ban⁹² fogalmazták meg és rögzítették, amelynek kialakítását és véglegesítését számtalan jelentés előzte meg. A Charta aktív kidolgozásában részt vevő Robin Oakley 1990-1999 között 57 cikket és jelentést írt,⁹³ illetve nyújtott be az Európa Tanácshoz, amelynek Magyarország 1990. november 6. óta a tagja. Ezek a következő társadalmi, gazdasági jelenségekre és folyamatokra hívták fel a figyelmet. (1) Megnőtt a munkacélú bevándorlók és menekültek száma, „*az Európai Közösség 12 tagországának 320 millió lakosú népességéből körülbelül 16 millió nem EK-állampolgár: az összlakosság mintegy 5%-a. Becslések szerint továbbá mintegy 13 millióan »etnikai kisebbségnek« nevezhetők abban az értelemben, hogy kulturális hátterük eltér a lakóhelyük szerinti állam többségi lakosságától; és mintegy 8 millióan »feketének« nevezhetők abban az értelemben, hogy bőrszínük vagy más fizikai jellemzőik alapján láthatóak. A migráns hátterűek földrajzi eredete igen változatos, de főleg Dél-Európa mediterrán országaiból, valamint az európai birodalmi hatalmak egykori gyarmatairól Afrikában, Ázsiában és a Karib-térségben származnak.*”⁹⁴ (2) A bevándorló és menekültmozgások növekedése várható, főként a határellenőrzések csökkentésével vagy megszűnésével. (3) A legtöbb bevándorló szakképzetlen és rosszul fizetett foglalkozásokban helyezkedett el (reagálva az ottani népesség által nem kielégített munkaerő-keresletre). (4) A fentiek következtében gazdaságilag hátrányos helyzetbe és sokszor jogilag marginális státuszba kerülnek, így eltérő mértékben kirekesztettnek bizonyulnak. (5) A kirekesztés egyre elfogadhatatlanabbnak bizonyul a bevándorló közösségekben, főleg, ahogy a letelepedés időtartama meghosszabbodik, és új, európai születésű generációk jelennek meg. (6) Az „öslakosok” neheztelnek az új kisebbségek által a munkahelyekért és más erőforrásokért folytatott verseny miatt, és különböző módokon ellenállnak a beilleszkedésükre irányuló nyomásnak. Ennek az ellenállásnak sokféle formája van, de lehet közvetett módon, politikai úton, vagy közvetlenebbül, diszkrimináció és erőszak formájában, mely eltérően jelentkezik

---

⁹¹ 1993-ig Európai Közösségek.

⁹² Rotterdam Charter: Policing for Multi-ethnic Society. Rotterdam, 1996.

⁹³ OAKLEY, Robin: *Publications, papers, reports on racism & ethnic relations 1990-1999*. Robin Oakley hivatalos weboldala: <https://www.robinoakley.info>, letöltve: 2021. október 10.,

⁹⁴ OAKLEY, Robert: *Report on racial violence and harassment in Europe*. Council of Europe, Committee of Ministers. Strasbourg, 1992. április 16., p. 6.

pl. a látható fizikai különbségek vagy a kulturális különbségek miatt. *”Az ilyen idegen kultúrák egzotikusak, tiszteletre méltóak a saját országukban, de amikor történetesen a szomszédban jelennek meg, veszélyeztetik a »mi« identitásunkat a »mi« módszereinket és megkérdőjelezzik a »monoetnikus« nemzetállam modelljét, amely biztonságot és azonosulást nyújt tagjainak.”*⁹⁵

Oakley meglátása és megfogalmazása alapján ez egy új típusú rasszizmus megjelenése, amely fokozatosan kiszorítja a korábbi Európán belüli rivalizálást, és amelynek alapja az etnocentrizmus,⁹⁶ jelentéseiben az etnocentrikus idegengyűlölet⁹⁷ további erősödését vetíti előre. Ez az új típusú rasszizmus a *„kulturális ellentétekre helyezi a hangsúlyt.”*⁹⁸

A Rotterdami Charta tulajdonképpen azokat az intézkedéseket, lehetőségeket tartalmazza, amit a rendőrségek tehetnek az etnocentrizmus elleni fellépés érdekében. Maga a Charta egy 1996. május 30-június 1. között Rotterdamban (Hollandia) tartott konferencia eredménye, amelyen 120 fő rendőrökből, nem kormányzati szervezetek képviselőiből, helyi, nemzeti és európai hatóságok tisztviselőiből álló csoport dolgozta át a Charta első tervezetét.

A Charta igyekezett figyelembe venni az a különböző európai országok eltérő helyzetét, így mind a nyugati országokban a vendégmunkások és menekültek letelepedéséből származó konfliktusokat, mind pedig a kelet-európai nemzeti kisebbségek fokozott politikai önérvényesítését. A Charta megfogalmazása szerint a rendőrségnek mindig minden csoporttal szemben megkérdőjelezhetetlenül tisztességesen kell eljárnia – tiszteletben tartva az etnikai és kulturális különbségeket – a rendőrségnek az állami szervek számára is „példaképként” kell fellépnie, így alapvetően a rendőrségtől elvárt erőfeszítésekre fókuszál, ösztönzi az együttműködést a nem kormányzati szervezetek és a helyi hatóságok között, továbbá az alábbi területeken fogalmaz meg ajánlásokat:

- toborzás: a társadalom összetételének tükröztetése a rendőrségen belül,
- képzés: világos küldetéstudat és elkötelezettség kialakítása,
- törvényben megfogalmazottak végrehajtása: hatékony jogalkalmazás a rendőrség hitelességének érdekében,
- „kisebbségek” és rendőrség közötti kapcsolat: a bizalom és együttműködés érdekében,

---

⁹⁵ STAVENHAGEN, Rodolfo (1987) in Oakley (1992) p. 7.

⁹⁶ Etnocentrizmus: az a meggyőződés, hogy a saját rasszunk vagy országunk népe, szokásai és hagyományai jobbak, mint más rasszoké vagy országoké.

⁹⁷ Etnocentrikus idegengyűlölet: etnocentrizmuson alapuló idegengyűlölet. Az etnocentrizmus előítéletekhez vezet, és arra ösztönzi az egyént, hogy saját (szubjektív) kultúráját más kulturális csoportokra kényszerítse.

⁹⁸ KOZÁRY Andrea: *Gyűlöletbűncselekmények, bűnüldözés és bűnmegelőzés az Európai Unióban*. Oktatási segédanyag. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2013. p. 11.

- hozzáállás: a bevándorlók bűnözésben való részvétele kontra rendőrség részvétele a bevándorlók kriminalizálásában.

A fenti területeket további alpontokra bontja, így a képzés területén az alábbiakra fókuszál:

- legyen a menedzsment eszköze, hogy olyan rendőrséget hozzunk létre, amely képes szolgáltatásokat nyújtani a „multikulturális” társadalom számára,
- legyen célorientált, segítsen a világos küldetésnyilatkozat kidolgozásában,
- legyen a rendőrtisztek hozzáállása és a rendőrség „monokulturális” jellegének megváltoztatása melletti elkötelezettség hatékony eszköze,
- legyen jövőorientált,
- foglalkozzon alapképzési szinten a faji indíttatású elemek felismerésével és jelentőségével,
- tudatosítsa a rendőrök saját hozzáállását, és ez a hozzáállás álljon összhangban a szakmai etikával,
- ösztönözze a pozitív képet népszerűsítő projekteket, a képzés tegye lehetővé, hogy a rendőrök elgondolkodjanak a szerzett tapasztalatokon és tudatában legyenek az egyenlő bánásmód védelmének fontosságával,
- nyújtson lehetőséget nem kormányzati szervek és/vagy kisebbségben levő csoportok közösségi tagjainak bevonására, beleértve olyan programokat, melyek az oktatók képzését célozzák.

A Charta egyértelműen megfogalmazza, hogy *„a kultúrák közötti megértés és kommunikáció akadályait mind a rendőri szervezeten belül, mind a közösség szolgálatában le kell küzdeni. Ezen túlmenően a képzésnek a meglévő készségek és módszerek adaptálására kell irányulnia, hogy képesek legyenek szakszerűen kezelni azokat a helyzeteket, amikor a különböző kultúrák találkoznak vagy ütköznek.”*⁹⁹

A fentiek megvalósulásának vizsgálatát, tehát az uniós tagállamok rendőrségeinek fejlettségi szintjét, előrehaladását a felsőoktatás területén, az értekezésem záró részeként tervezem.

---

⁹⁹ Rotterdam Charter: Policing for Multi-ethnic Society. Rotterdam, 1996.

1.5. A rendőrségek interkulturális ismereteinek kialakulása és a fejlesztés lehetőségei

Annak ellenére, hogy legtöbbször országos szinten kezelik, szabályozzák a felmerült problémákat, a gazdasági, társadalmi körülmények és a szakmai kihívások helyi szinteken eltérő mértékben jelentkeznek.

A rendőrség szervei, úgy gondolom, elsősorban a hatáskörükbe tartozó területeken történt változásokra fognak reagálni. Amennyiben a rendőri szakirányítás nem követi a feladatához nem tartozó gazdasági, társadalmi változásokat, trendeket, abban az esetben akkor vált, amikor olyan kihívás elé állítják, amely mind a társadalmat, mind a rendőrséget – sokszor alapjaiban – megrengetik és egy „törésen” keresztül kénytelen változtatni. Ilyenek a társadalomban megjelenő, rendőrség bevonását, alkalmazását igénylő, eltérő kultúrával rendelkező csoportokat érintő konfliktusok – mint például a 2015. szilveszterén történt kölni események, és következményei¹⁰⁰ –, vagy magukkal a rendőrökkel történő konfliktusok, esetlegesen a társadalom visszajelzései rendőri túlkapasokról, előítéletes megnyilvánulásokról, rasszizmusról, illetve valamilyen tragikus esemény, amely legtöbb esetben egy adott csoportot identitásában sért. Ekkor a társadalom reakciója nyomán megjelenik a változások mögötti erős politikai szándék, és a legtöbb esetben a rendőrségen belüli hibakeresés indul el, átszervezések kezdődnek. A rendőrség pedig mindemellett új image kiépítésén is dolgozhat a megrendült (köz)bizalom helyreállítása érdekében. Meggyőződésem, hogy nem érdemes a rendőrségeknek megvárni az ilyen események bekövetkeztét, hanem jövőorientáltan, előrelátóan kell felkészíteni a rendőri állományt tevékenységük ellátására.

Mégis a történelem és a tapasztalatok azt mutatják, hogy a legtöbbször akkor változtatnak a rendőrségek, amikor már kialakult a konfliktus és/vagy olyan társadalmat megrázó események történnek, mint a korábban említett George Floyd eset. Természetesen nem csak a civil társadalom tagjai, vagy a civil társadalom és a rendőrség tagjai közötti konfliktus, hanem az is törést okozhat, és változást hozhat, amikor a rendőrségen belüli xenophóbia (idegengyűlölet), rasszizmus láthatóvá válik a civil társadalom tagjai számára, még akkor is, ha az tulajdonképpen a társadalomban levő idegengyűlöletet tükrözi.

---

¹⁰⁰ Németországban, Kölnben 2015. szilveszterén mintegy 600 bejelentés érkezett szexuális zaklatásról, amelynek következményeként mind a politikusokat, mind a rendőrséget jelentős kritikák érték, tekintettel arra, hogy az eseményeket a sajtó 3 napig titkolta, ezért utána a társadalom nem csak a politikusokat, hanem a sajtót is kritizálta. Forrás: Die Nacht der Wölfe. Spiegel online, 2016. 12. 18., letöltve: 2017. június 8., <https://www.spiegel.de/spiegel/koelner-silvesternacht-rekonstruktion-der-chaos-nacht-a-1126329.html>

Ez a folyamat több rendőrség esetében is megfigyelhető. Kutatásom során két olyan európai rendőrség került az általam vizsgált mintába, ahol maga a fejlődési folyamat is jól nyomon követhető. Az egyik az angliai és walesi rendőrségek példája, ami számomra az erős politikai szándék megjelenését tükrözi a változtatások mögött, a másik pedig a holland rendőrség példája, ahol egyfajta „spontán” fejlődés figyelhető meg a rendőrség – és főként a képzés – oldaláról, és ahol a rendőrség hamarabb, proaktív módon reagált a felmerült kihívásokra.

A következő alfejezetekben szereplő esetek részletesebb bemutatása a témakör tudományos igényű, mélyebb megértését segítik elő.

1.5.1. AZ ANGLIAI ÉS WALESI RENDŐRSÉGEK PÉLDÁJA

Az Egyesült Királyságban két olyan esemény is volt, ami mind a társadalomban feszülő konfliktusra, mind pedig a rendőrségen belüli rasszizmusra felhívta a figyelmet.

Az egyik 1982-ben Brixtonban (London), egy főként afro-karibi lakosságú kerületben kitört zavargás.

„1981. április 10-12-i brixtoni zavargásokat a 20. század első komolyabb zavargásaként írják le Angliában, mely az első nagyszabású faji összecsapás volt a fekete brit fiatalok és a fehér brit rendőrség között. A zavargásokat a fekete fiatalok és a rendőrség közötti ellentét váltotta ki. ... Lord Scarman 1986. november 25-én kiadott jelentése a zavargást összefüggésbe hozta a brixtoni fiatal feketéket sújtó faji hátrányokkal. A jelentés a rendőrséget is hibáztatta a feszültségek fokozásáért és felszólította a bűnüldöző szerveket, hogy a jövőben konzultáljanak és működjenek együtt a brixtoni közösséggel.”¹⁰¹

A zavargáshoz az alábbi társadalmi események és rendőrszakmai döntések, okok vezettek. A kerületben rendkívül magas volt a munkanélküliség, amely főként a fekete lakosságot (65%) érintette. Egy rendőrségi akció keretében jelentős számú fekete lakost állítottak meg – 5 nap alatt 943 főt –, ami feldühítette a helyi lakosságot és konfliktust okozott a fehér rendőrök és a fekete fiatalok között. 1981. április 10-én két rendőr segíteni próbált egy sérült fekete fiatalnak, amit egy fiatal csoport félreértett és megtámadta a rendőrségi gépjárművet (üvegeket dobáltak a rendőrautó szélvédőjén keresztül). A kikerkező erősítés hatására látszólag véget ért az incidens, de a később megerősített járőrszolgálat még tovább fokozta a már meglévő feszültséget. 1981. április 11-én két rendőrt ismét megtámadtak, amikor átkutattak és

---

¹⁰¹ BRENTON, Felix: *Brixton riots (April 10-12, 1981)*. 2010. június 13., Blackpast weboldal: www.blackpast.org, letöltve: 2021. december 14.

letartóztattak egy fiatal fekete taxisofőrt. A kikerülő rendőri erősítés hatására zavargások kezdődtek. A zavargások két napon át tartottak, rendőrségi furgonokat döntöttek fel, téglákat, palackokat, benzinbombákat dobáltak, gépjárműveket gyújtottak fel, kereskedelmi helyiségeket, bárakat támadtak meg, fosztogatások kezdődtek. Összesen 7000 rendőr bevonásával 282 (többségében fekete) személyt tartóztattak le. Több rendőr és civil megsérült, több rendőrautót és egyéb járművet megrongáltak. A zavargások után a brit kormány vizsgálatot indított Lord Leslie George Scarman vezetésével, és „brixtoni zavargások” okairól szóló jelentésben (1986), a jelentés készítője a rendőrségi képzés reformjára szólított fel, és közösségi kapcsolatokról szóló képzést javasolt.¹⁰²

Igazi változás azonban még ekkor sem kezdődött. Arra egészen a 90-es évekig várni kellett, amikor még egy közvéleményt megrázó tragikus esemény történt.

„...1993. április 22-én délután Stephen Lawrence barátjával (Brooks) hazafelé tartottak, amikor 22.30 körül megérkeztek a Well Hall Road-i buszmegállóhoz.... Stephen elment megnézni, hogy jön-e a busz... amikor meglátta az út túloldalán azt az öt vagy hat fehér fiatalból álló csoportot, akik később Stephen haláláért felelősök voltak. Brooks úr odaszólt, hogy megkérdezze, Stephen látta-e a buszt jönni. Az egyik fiatal hallott valamit, mert azt kiáltotta, hogy »mi, mi nigger?« Ezzel a csoport gyorsan átjött az úton és szó szerint elnyelte Stephent. Ezalatt egy vagy több személy a csoportból kétszer is megszurta Stephent. ... az egyik tanú úgy vélte, hogy Brooks urat is megtámadták, de Brooks úr vallomásából kiderült, hogy a gyilkosság tényleges elkövetésekor kissé távolabb volt a csoporttól. Ezután megfordult és elszaladt, felszólítva Stephent, hogy fusson és kövesse őt.... Brooks úr átfutott az úton a Shooters Hill irányába, és követte őt barátja, Stephen Lawrence, akinek valahogy sikerült talpra állnia, és több mint 100 métert futott addig a pontig, ahol elesett. Ezt a helyet ma egy gránit emlékkő jelzi, amelyet a járdába helyeztek.... Stephent körülbelül öt centiméter mélyen szúrták meg a teste elülső részének mindkét oldalán, a mellkasán és a karján. Mindkét szúrt seb átvágta a hónalji artériákat.... Ami ezután következett, az vezetett végül ehhez a nyilvános vizsgálathoz. A Stephen körül lévők, a rendőrök vagy akár a nyilvánosság nem számítottak arra, hogy öt évvel később ez a vizsgálat minden részletével foglalkozni fog annak, ami Stephen halálának pillanatától a Hannibal House-ban tartott meghallgatásokig történt, ahol ez a vizsgálat zajlott. Stephen Lawrence meggyilkolását egyszerűen, kizárólag és egyértelműen rasszizmus motiválta. Ez volt a legmélyebb tragédia a családjá számára. Sértés

---

¹⁰² BHUGOWANDEEN, Bela: *Diversity in the British police: adapting to a multicultural society*. 2013. <https://doi.org/10.4000/mimmoc.1340>, letöltve: 2021. december 14. i. m. BRENTON, 2010.

volt a társadalom, és különösen a helyi fekete közösség számára Greenwich-ben. Senkit sem ítélték el ezért a szörnyű bűncselekményért. Ez szintén sértés, tiszteletlenség mind a Lawrence család, mind a közösség egésze számára.....”¹⁰³

A vizsgálatot a család állhatatossága és kitartása eredményeképpen indították a rendőri mulasztások felfedésére. A fenti eset és főként az azt követő vizsgálat eredményeként indultak be végül a változások az angliai és walesi rendőri szerveknél. A kormány 1999-ben azt tűzte ki célként, hogy az etnikai kisebbséghez tartozó rendőrök aránya tükrözze az Angliában és Walesben élő kisebbségi lakosság országos átlagát (7%). Ezt a célt a 2000. évi faji kapcsolatokról szóló törvény (Race Relations Act (2000) megerősítette,¹⁰⁴ amely többek között a hatóságok kötelezettségeit a faji megkülönböztetés megelőzése, valamint az egyenlőség és a különböző faji csoportok tagjai közötti jó kapcsolatok előmozdítása terén tartalmazza. Ennek érdekében a rendőrségnek faji egyenlőségi tervet kellett készítenie és közzétennie.

Az 1995-ben mért 2%-os érték viszont 2015-ig csak 5%-ra nőtt. Az okok kivizsgálása során megállapították, hogy bár *„rendőrtisztek hagyományos képzése a törvényekről és a rendőrségi eljárásokról szóló információk nyújtását jelentette, de nem volt szó a rendőrök társadalomban betöltött szerepéről és arról, hogy a társadalom mit vár el tőlük. A leendő rendőrök nem voltak tisztában azzal, hogy a sokszínű társadalomnak különböző kulturái és hagyományai vannak, amelyek különböző igényeket támasztanak, és amelyeket különbözőképpen kell kezelni...”* ...*”a fehér többségű etnikai lakosság számára kialakított szolgáltatás már nem működik...”* „...*Valójában nem voltak igazán felkészülve azokra a problémákra, amelyekkel a közösségek vagy ők maguk is szembesülhetnek. Bár az 1970-es évek elején léteztek közösségi faji kapcsolatokra vonatkozó képzések, ezekből hiányzott az etnikai kisebbségekkel való bánásmódra vonatkozó konkrétum....”*... *Javaslom, hogy a rendőrtisztek pályafutása során időről időre kötelezővé kellene tenni a képzéseket, amelyek*

---

¹⁰³ MACPHERSON, William: *The Stephen Lawrence Inquiry report Of An Inquiry.* - by Sir William Macpherson of Cluny Advised by Tom Cook, The Right Reverend Dr John Sentamu, Dr Richard Stone - Presented to Parliament by the Secretary of State for the Home Department by Command of Her Majesty. February 1999. p. 18-19.

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/277111/4262.pdf, letöltve: 2021. december 14.,

¹⁰⁴ The Race Relations (Amendment) Act 2000. Strengthening the Race Relations Act. Commission for Racial Equality. 2000. https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/34/pdfs/ukpga_20000034_en.pdf, letöltve: 2021. december 14.

*célja annak megértése, hogy a jó közösségi kapcsolatok nem csupán szükségesek, hanem elengedhetetlenek a jó rendőri munkához.”*¹⁰⁵

Bhugowandeen szerint a következők játszottak szerepet abban, hogy nem tudták teljesíteni a rendőri szervek az előírt százalékos arányt. Az egyik ok, hogy a Stephen Lawrence haláláról szóló jelentés inkább demotiválta a kisebbségeket, minthogy motiválta volna őket arra, hogy jelentkezzenek a rendőrséghez. A másik ok pedig, hogy pl. a Thames Valley-i rendőrség esetében hiába hajtották végre a 2000. évi törvényben foglaltakat, és vizsgálták felül saját programjukat háromévente az előírtaknak megfelelően, továbbá hiába rendelkeztek faji egyenlőségi programmal és civil egyenlőségi programkoordinátorral, a rendőrség egyszerűen nehezen (nem) tudott lépést tartani a rendőrségi régiójuk városaiban élő nagyszámú etnikai kisebbségi bevándorló beáramlásával és képtelen (volt) azt tükrözni.¹⁰⁶ Ezen intézkedéseken kívül az adott rendőrség esetében számos szövetség és munkacsoport is rendelkezésre áll, amelyek segítséget, támogatást és tanácsot nyújtanak, úgy, mint a Thames Valley Black Police Association (Thames Valley/Temze-völgyi Fekete Rendőrök Szövetsége), a National Black Police Association (Fekete Rendőrök Országos Szövetsége) helyi változata, amit azután hoztak létre, hogy 1990-ben számos fekete bőrű alkalmazott elhagyta a rendőrséget. A Szövetség a fekete és más kisebbségi etnikumúakra összpontosít, szemben a „Diversity Unit” (Sokszínűség Egység) tevékenységével, mely a sokszínűség mind a hat területével – faji, nemi, fogyatékosági, szexuális irányultságú, hitbéli és életkorbeli – különbségekkel foglalkozik.

Thames Valley-i rendőrségnél továbbá minden újonnan felvett rendőr és civil részt vesz kötelező faji és sokszínűségi képzési programban. A képzés két célra fókuszál. Az egyik a helyi közösséggel való kapcsolat erősítése pl. a tisztviselők ellátogattak mind templomokba, mind mecsetbe, hogy megismerjék pl. a muszlim kultúrát és hagyományokat; például azt, hogy a mecsetben nem szabad cipőt viselni, illetve információkat kapnak arról, hogy az etnikai kisebbségi csoportok között másképp kell viselkedniük a férfiakkal és a nőkkel. Összekötő tisztek dolgoznak a kapcsolattartás és jó kommunikáció érdekében, nyelvtanfolyamokat szerveznek a helyi nagyszámú közösségek figyelembevételével pl. lengyel, kisebbségi lakosság ösztönzése a rendőrséghez való csatlakozásra, találkozókat tartanak a közösségi központokban, iskolákban, hogy a közösség megszokja a rendőri jelenlétet. Ezeken kívül figyelnek és reagálnak a kritikus jelenségekre is és erősítik a

---

¹⁰⁵ Lord SCARMAN, OBE, *The Scarman Report, The Brixton Disorders 10-12 April 1981*. London, Her Majesty's Stationery Office, 1986. p.126. In: Bhugowandeen, Bela: *Diversity in the British police: adapting to a multicultural society*. 2013. <https://doi.org/10.4000/mimmoc.1340>, letöltve: 2021. december 14.

¹⁰⁶ i. m. BHUGOWANDEEN, 2013, 24. bekezdés.

kapcsolattartást, mint pl. a 9/11 terrortámadás után az érintett közösségek tagjaival – mind a rendőrségen belül, mind azon kívül – mert az adott közösség tagjaiban felerősödött a megbélyegzéstől és bizalomvesztéstől való félelem.

A másik cél a hozzáállás megváltoztatása, abból az alapfelvetésből kiindulva, hogy a tisztviselők rendőrségen belüli viselkedése tükrözi a rendőrségen kívüli viselkedésüket is, amikor a közösséggel érintkeznek. A rasszista megnyilvánulásokat – a szexista és homofób megnyilvánulások mellett – szigorúan, fegyelmi eljárások keretében büntették, így változtatták meg a szervezeten belüli kultúrát. Ezzel kapcsolatban az egyik rendőri vezető viszont – véleményem szerint valószínűleg reálisan látva a belső (zsaru)kultúrát – megjegyezte, hogy nem gondolja, hogy a rendőrségen belül eltűnt a rasszizmus, mint ahogy a társadalomban sem tűnt el, és a rendőrség tagjai a társadalomból származnak, de már senki sem merne rasszista megjegyzéseket tenni, mert tudja, hogy elveszíti az állását.

„Ez egy kétoldalú dolog az Egyesült Királyságban, van politikai korrektség, és néha túl drákóiak lehetünk. Csak azért, mert valaki kimond egy rossz szót, nem fogunk ráugrani és példát statuálni vele. 1980-ban, amikor csatlakoztam, nem volt ritka, hogy az emberek azt mondták, hogy »coloured« (színesbőrű) ember van ott, és azt hitték, hogy udvariasak. De ma már a »színesbőrű« szó nem politikailag korrekt, egyszerűen nem használjuk, különben megbántjuk az embereket. Néhányan még nem értek fel a nyelvi fejlődéshez. Amikor megszülettem, »Half-caste« (fél kaszt) voltam, aztán »mixed race« (vegyes fajú), most pedig »dual-heritage« (kettős származású) vagyok. Szóval lépést kellene tartani a szóhasználattal, és csak azért, mert valaki azt mondja, hogy »félkaszt«, nem fogjuk kirúgni.

A szankciók egész hierarchiája létezik. Van egy vezetői tanácsadás, ahol azt mondanák, hogy ne használj ilyen kifejezéseket. »A dolgok megváltoztak, már nem használjuk ezt a kifejezést«. Aztán vannak magasabb szintű szankciók, mint például írásbeli figyelmeztetés, pénzbírság, figyelmeztető fegyelmi eljárás, felfüggesztés vagy elbocsátás.»¹⁰⁷

További ok, hogy nem tudták elérni a célértéket, hogy bizonyos területeken jóval kevesebb fekete és ázsiai lakos él, így nehézséget okozott a kisebbségi etnikumú egyének felvétele. Volt olyan terület, ahol egyesek pozitív diszkriminációt alkalmaztak a célok elérése érdekében, ami egyértelműen rossz megoldás, hiszen a „fordított” diszkrimináció ugyanúgy jogellenes, mint a negatív diszkrimináció. Meglátásom szerint az ilyen jellegű megkülönböztetés ugyanolyan feszültségeket okoz az állomány körében, mint amelyeket megakadályozni szándékoznak az intézkedések.¹⁰⁸

---

¹⁰⁷ i. m. BHUGOWANDEEN, 2013, 24. bekezdés

¹⁰⁸ i. m. BHUGOWANDEEN, 2013, 48. bekezdés

Napjainkra a brit és walesi rendőrségek kidolgoztak egy értékeket és kompetenciákat tartalmazó keretrendszert, amely a rendőrség etikai kódexén alapul, és amelyben három - egymásra épülő¹⁰⁹ - szinten határozza meg a rendőri hivatáshoz szükséges értékeket, kompetenciákat és ezekhez kapcsolt elvárt magatartási formákat. Az első szint a végrehajtó, gyakorló szakemberek szintje, a második a felügyelők/vezetők (hazánkban középvezetői) szint, a harmadik szinten pedig a felsővezetők találhatóak. A keretrendszerben megfogalmazott főbb értékek a pártatlanság, integritás (feddhetetlenség), közszolgálat, átláthatóság, a kapcsolódó kompetenciák pedig az érzelmi tudatosság, felelősségvállalás, együttműködés, szolgáltató jelleg, támogatás, inspirálás, kritikus elemzés, nyitottság. A keretrendszert szorosan beágyazták a szervezeti folyamatokba, mint toborzás, kiválasztás, szakmai fejlődés felülvizsgálata, előmenetel. Mindemellett a keretrendszer azt a célt is szolgálja, hogy a rendőrségi állomány tagjai ne csak arra fókuszáljanak, hogy a feladatokat végrehajtsák, céljaikat elérjék („mit tesznek”), hanem arra is, hogy mindezt hogyan teszik.¹¹⁰

1.5.2. A HOLLAND RENDŐRSÉG PÉLDÁJA

A holland rendőrség esetében egy spontánabb fejlődést figyelhetünk meg, amikor a rendőrség szorgalmazta inkább a változásokat. Ennek felismeréséhez főként a rendőrök és a bevándorló lakosság közötti interakciók vezettek. Hollandiában a rendőrség és a bevándorló közösség közötti kapcsolat alakulását az alábbi történet ábrázolja a leghitelesebben.

1951-ben nagyszámú, 12 578 fős¹¹¹ molukk (Molukki-szigetek, más néven Fűszer-szigetek szigetcsoport lakói) bevándorló csoport érkezett Hollandiába, abban a reményben, hogy később – a már független – hazájukba visszatérhetnek. Javarészt a holland hadseregben szolgáló katonák és családjaik tartoztak a csoporthoz, sokan az 1940-es évek elején harcoltak

---

¹⁰⁹ Egymásra épülő azt jelenti, hogy a felsővezetőnek az alsóbb szinteken meghatározott értékeket, viselkedési, magatartási formákat is követnie kell.

¹¹⁰ Competency and Values Framework for policing, overview of framework. Online: https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2020-11/competency-and-values-framework-for-policing_4.11.16.pdf, letöltve: 2021. január 4.

Values Based Recruitment and selection, Guidance for using the Competency and Values Framework in recruitment and selection. Online: https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2020-11/Values-Based_Recruitment_Guidance-1.pdf, letöltve: 2021. január 4.

Competency and Values Framework for Policing. Online: <https://www.college.police.uk/career-learning/career-development/competency-and-values-framework-cvf>, letöltve: 2021. január 4.

Competency and Values Framework Guidance. Online: https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2020-11/competency_and_values_framework_guidance.pdf, letöltve: 2021. január 4.

Competency and Values Framework Implementation guidance. Online: https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2020-11/Competency_and_Values_Framework_Implementation_guidance.pdf, letöltve: 2021. január 4.

¹¹¹ VAN WAGTENDONK, Jamie: *The First Modern Diaspora Community in the Netherlands: Lessons from the Moluccan experience*. Utrecht, 2008. május.

https://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1045&context=isp_collection, letöltve: 2021. december 2., p. 5.

a japánok ellen, amikor azok a csendes-óceáni hódítás során elfoglalták a holland gyarmatot. A hatalmas szigetvilág más részeiről származó indonézok nagy része viszont a japánok mellett harcolt, így a molukk bevándorlók inkább politikai menekültek számítottak, és a gyarmati múlt, a hadseregben történő szolgálatuk következtében többnyire már otthon elsajátították a holland nyelvet, sokan holland gyarmati oktatásban részesültek. A kormány intézkedései között szerepelt, hogy a Hollandiába érkezett molukk bevándorlókat kizárták a hadseregből, és a holland őslakosságtól elszigetelve, városokon kívüli táborokban helyezték el. A konfliktus mégsem emiatt keletkezett, hanem azért, mert a molukk bevándorlók nyomást akartak helyezni a holland kormányra, hogy segítsenek hazájuk Indonézia általi, független köztársaságként történő elismerésében. A nyomás eszközeként terrorcselekményeket hajtottak végre. 1976 és 1978 között 6 erőszakos (terror)cselekmény is történt (pl. vonat eltérítés, iskolai osztály elrablása), amelyben fiatal terroristák számos ártatlan holland civilt megöltek. 1977. június 11-én egy túsokkal teli vonatot a holland rendőrség csak a katonaság bevonásával tudott felszabadítani, az akció során 6 molukk terrorista és 2 ártatlan tús meghalt, 54 túszt kiszabadítottak. Ez jelentette a fordulópontot, amikor mind a politikusok, mind a döntéshozók megpróbálták értelmezni ezeket a tragikus eseményeket és a rendőri szervek szembesültek a molukk közösség életével.

A közösségnél ugyanis nem csak a politikailag motivált terrorizmus, hanem a csoporton belüli súlyos bűnözés is problémaként jelentkezett. A molukk csoport volt az első olyan Európán kívüli bevándorló csoport, amely együtt maradt, második generációt hozott létre, és amely még mindig követte az eredeti kultúrát. Az események hatására a rendőrök számára elkezdték oktatni a molukk közösség történetét Hollandiában, azzal a céllal, hogy jobban megértsék a folyamatokat. Akkor még nem tudták, hogy ez milyen hatással lesz a rendőri munkára, és milyen különbséget jelentenek az ismeretek az intézkedő rendőr számára „... *csak kognitív ismereteket közvetítettünk, de nagyon kevésbé értettük, hogy mit csinálunk az attitűdök, a konkrét viselkedés és a rendőrségi kultúra szintjén.*”¹¹²

A kormány válasza később, 1983-ban érkezett, amikor hivatalos kisebbségi politikát hoztak létre Hollandiában, és Nyugat-Európában elsőként külön kisebbségpolitikai egységet is felállítottak a Belügyminisztériumon belül, amely működésére rengeteg személyi és pénzügyi forrást különítettek el. Mindezt azzal a szándékkal tették, hogy a problémákat kezeljék és a negatív eseményeket megelőzzék. Ennek érdekében az egység a nagyobb bevándorló

---

¹¹² BOVENKERK, Frank: *Intercultural training for police organisations in the Netherlands*. In: Leenen, W. Rainer (Ed): *Enhancing intercultural competence in police organizations*. Waxmann Verlag GmbH. Münster, 2002. ISBN: 3-8309-1203-X, p. 65-78, p. 66.

csoportok társadalmi hátrányait figyelte, pl. hány fiatal marad(t) ki az iskolából? Mennyire rosszak a lakáshelyzetek? Mekkora a munkanélküliségi rátájuk, jövedelmük, mivel töltik szabadidejüket, mikor fektetik le aludni a gyerekeket stb. A hollandok gyakorlatilag „*tényeket gyűjtöttek értelmezés nélkül*,”¹¹³ jegyzi meg Bovenkerk, aki saját maga, mint oktató élte át ezeket a folyamatokat a rendőri oktatásban. A 80-as években a képzés irányt váltott és az órák inkább a rasszizmus tudatosítása irányába tolódtak el, tehát főként a diszkriminációra, a diszkriminatív viselkedésekre, a külföldiekről alkotott sztereotípiákra és a (faji) előítéletek pszichológiai funkcióira fókuszáltak. A csoportot tudatosan úgy válogatták össze, hogy lehetőleg együtt dolgozzanak, így egyfajta kontrollt jelenthessenek egymásnak, tehát a későbbiekben a munka során korrigálni tudják egymást. Mindazonáltal Bovenkerk úgy véli, hogy valószínűleg mindkét módszer – hogyan működik a diszkrimináció, illetve milyen a kultúrájuk és történelmük – ugyanolyan sikertelen volt annak elérésében, hogy a bevándorlókkal szemben nyitott hozzáállást alakítsanak ki. Ráadásul a rendőröknek ekkor már több tapasztalata volt egyes bevándorló csoportokkal kapcsolatban, és elkezdtek interakciókról, nehézségekről mesélni és kérdezgetni. Meséltek megállításokról, amelyekben az érintett külföldi rasszizmussal vádolta őket a megállítást ténye miatt. Második generációs fiatal férfiak bűnözéséről és lányok társadalmi problémáiról, hogy a marokkói apák a rendőrségtől kérnek segítséget, mert képtelenek a gyermekeiket irányítani. Másodgenerációs marokkói fiatalokról, akik tudják, hogy a holland rendőrök nem fognak velük szemben fizikai erőszakkal fellépni, úgy, ahogy Marokkóban eljárának velük szemben a rendőrök, és még megvetően a holland rendőrök arcába is köpnek.¹¹⁴ Ez egy teljesen új helyzet volt, amivel a holland rendőrök az 1990-es években szembesültek. Ekkor már nem kértek fel még több szakértőt a bűnözés problémájának magyarázatára, hanem elmentek a származási országba, hogy megismerjék azt, és főként az ottani büntető jogi rendszert. Ott szembesültek a marokkói rendőrök hozzáállásával, hogy ezt a viselkedést ők nem tapasztalják és nem értik, véleményük szerint ezek a fiatalok inkább „*elkényeztetett holland fiatalok*”... „*ha nem ütöd meg őket, akkor hogyan nyered el a figyelmüket?*”¹¹⁵ - kérdezték. A későbbi beszélgetések során tulajdonképpen az ottani rendőrök az általuk ismert nevelési stílusokra és gyakorlatra mutattak rá. Az ország kultúrája értelmében ugyanis a fiúkat szigorú fegyelemmel nevelik, és megtanítják az idősebbek tiszteletét, az apák csak otthon a „főnökök”, de ha a fiatalok elmennek otthonról, elvárják, hogy a társadalomban az egész felnőtt közösség korrigálja őket,

---

¹¹³ i. m. BOVENKERK, 2002, p. 66.

¹¹⁴ i. m. BOVENKERK, 2002, p. 66-67.

¹¹⁵ i. m. BOVENKERK, 2002, p. 74.

ha valami rosszat tesznek. Ez a szociális kontroll hiányzik, illetve másként van jelen Hollandiában. Amikor a rendőrök visszatértek, a tapasztalat hatására elmozdultak a kulturális relativizmus irányába, és a magyarázatok elindultak abba az irányba, hogy „ez a kultúrájuk része.” Ez vezetett az úgy nevezett kulturális bűncselekmények felfedezéséhez is, mint pl. vérbosszú, vagy, hogy a marokkóiak a bizonyítékok ellenére is tagadnak, mert megosztják a „szégyen”-t, így a család becsületét védik. Az ilyen „szégyen-kultúrákban” a közösség dönti el, hogy az illető jó vagy rossz és ez alapján kiközösítéssel vagy tisztelettel fordul az egyén felé (pl. Japán, Korea), míg az úgynevezett büntudat kultúrákban az egyén lelkiismerete a mérce (ld. nyugati kultúrák).¹¹⁶

Az első eset, amikor a holland rendőrök kulturális bűncselekménnyel szembesültek, tulajdonképpen 1960-ban volt, amikor egy Suriname hindut elkapott egy helyi rendőr „vízszennyezés” közben. A férfi a hindu rituálét végezte, miszerint apja hamvait a vízbe szórta (mint Indiában a Gangesz folyóba). A férfit letartóztatták a környezetszennyezésért, miközben ő nem tett mást, csak a saját kulturális szabályait követte.

A molukkiak is sokszor kerültek bajba a törvénnyel, amikor saját szokásjogi gyakorlatukat érvényesítették, mint például a kulturálisan előírt exogámia, a csoporton kívüli házasság kötelezettsége esetében. E szabály megszegését a csoporton belül olyan szankciókkal büntették, amelyek akár halálosak is lehettek.

Az egyes rendőrök és köztisztviselők a törvények betartásával, de „kreatívan” kezelték ezeket a cselekményeket. Például a katonás kultúrával rendelkező molukkok minden évben felvonultak, hogy megünnepeljék függetlenségük napját. Egyenruhát viseltek és fegyvert hordtak. Amikor ezt betiltották, arra hivatkoztak, hogy ez az ő kultúrájuk. Néhány köztisztviselő ekkor talált egy kiskaput a színházi előadásokra vonatkozó törvényben. A fegyvereket továbbra sem engedélyezték, de az egyenruhát igen, azzal, hogy a molukk férfiak a városházán belül vonuljanak fel. A másik példa, amikor a muszlim férfiak rituálisan tiszta húshoz való hozzájutás érdekében (hentes)engedély nélkül vágtak birkát. Ekkor közigazgatási tisztviselő javaslatára 1000 muszlim házból álló területenként egy iszlám hentesnek engedélyezték, hogy működjön, azzal a feltétellel, hogy a működéséhez diplomát kell szereznie, továbbá hozzá kell járulnia az egészségügyi ellenőrzéshez.

---

¹¹⁶ COZENS, Simon: *Shame Cultures, Fear Cultures, and Guilt Cultures: Reviewing the Evidence*.

Researchgate publication.

https://www.researchgate.net/publication/327796897_Shame_Cultures_Fear_Cultures_and_Guilt_Cultures_Reviewing_the_Evidence/link/5f7ee8fb458515b7cf6f5cb0/download, letöltve: 2022. május 10.
CREIGHTON, R. Millie: *Revisiting Shame and Guilt Cultures: A Forty-Year Pilgrimage*. Ethos. Vol. 18., No. 3., September 1990. p. 279-307.

Az 1990-es évek végére a holland rendőrség már elért a hozzáállás azon szintjére, ha a hagyományos gyakorlatok nem működtek, az etnikai közösség vezetőinek segítségét kérték a csoporton belüli bűnözés megállításához. A bevándorlók első vagy második generációjának felelős tagjai ugyanis ugyanolyan érdekeltek abban, hogy megőrizzék a csoport hírnevét és megtisztítsák a bűnözéstől.¹¹⁷

1.6. Eddigi kutatások az interkulturális ismeretek és a rendőrség területén

A kultúra figyelembevételének jelentősége a magyar rendőrség figyelmét is felkeltette. Már az 1964-es körzeti megbízotti szabályzat „VI. A KMB. kapcsolata a lakossággal, a párt-, az állami, a társadalmi és gazdasági szervekkel” c. fejezete is tartalmazza, hogy a körzeti megbízottnak *„ismernie kell a lakosságot, annak összetételét, területi elhelyezkedését, foglalkozását, szokásait, jellemző vonásait-. Nemzetiségi területen lehetőleg beszélje az adott nyelvet is.”*¹¹⁸ Továbbá köteles legszélesebb tömegkapcsolatot és jó munkakapcsolatot kiépíteni, oly módon, hogy a *„találkozások és beszélgetések igazodjanak a személy életrendjéhez, a helyi viszonyokhoz.”*¹¹⁹

Napjainkban főként a békefenntartó missziókra történő felkészítés során kerül fókuszba más nemzet eltérő kultúrája. Ezek a képzések főként „specifikus” interkulturális ismeretet adnak, mert egy adott ország kultúrájával foglalkoznak az „általános” interkulturális ismeretek helyett, amely több kultúra összehasonlítását teszi lehetővé, mégis kiemelkedő jelentőséggel bírnak a misszióban résztvevő állomány számára.

Kovács¹²⁰ a Rendőrségi Oktatási és Kiképző Központ Képzésigazgatási Szervek külszolgálati és béketámogató osztályának képzéséről, amelynek keretében kultúra specifikus ismeretekkel is megismertetik a kiutazókat, megjegyzi, *„egy hazáját idegenben reprezentáló rendőr számára fontos, hogy tisztában legyen külföldi szolgálati helyének történelmével,*

---

¹¹⁷ BOVENKERK, Frank: *Intercultural training for police organisations in the Netherlands*. In: Leenen, W. Rainer (Ed): *Enhancing intercultural competence in police organizations*. Waxmann Verlag GmbH. Münster, 2002. ISBN: 3-8309-1203-X, p. 65-78.

¹¹⁸ Körzetmegbízotti szabályzat, a Belügyminisztérium II. Főcsoportfőnökség kiadványa. 1964. Budapest, ÁBTL-4.2.-12200/1964/1, p. 18.

¹¹⁹ i. m. Körzetmegbízotti szabályzat, 1964. p. 19-20.

¹²⁰ Kovács Gábor r. vezérőrnagy.

kultúrtörténetével, írott és íratlan szabályaival, tehát tudja: hová, milyen műveleti területre fog megérkezni, ott milyen nehézségekkel szembesülhet.”¹²¹

Fekete az interkulturális ismeretek – főként a nyugat-balkáni kultúra ismeretének – fontosságára hívja fel a figyelmet doktori értekezésében. Kutatásának eredményeként megállapítja, hogy *„békemissziók eredményességének növelése érdekében szükséges az egyedi ország- és térség-specifikus megoldások alkalmazása.*”¹²²

Suba pedig a vám- és pénzügyőrség kommunikáció kutatása során kitér az interkulturális kommunikáció szerepére, jelentőségére és az eltérő kultúrához tartozó személy családról alkotott világgképének, vagy vallásának érzékenységére, az ebből fakadó konfliktusok kialakulásának lehetőségére is.¹²³ Megállapítja, hogy *„az adó- és vámhatóság munkatársainak szoros értelemben vett szakmai képzése lehet bármilyen magas szintű, ettől még e szakemberek nem lesznek képesek arra, hogy interkulturális közegben is megállják a helyüket... a képzés során tudatosítani kell a hallgatókban azt, hogy a különböző kultúrák és társadalmi csoportok tagjai közötti kommunikáció nagyobb figyelmet kíván, mint az egyazon csoportba tartozók közötti interakciók. ...a különböző társadalmi, vallási, etnikai csoportok szokásait meg kell ismertetni a leendő szakemberekkel...*”¹²⁴

Megállapítása úgy gondolom, összhangban van a rendészeti értelemben vett kommunikációs kultúra fogalommal, miszerint *„az egyének megfelelő megértéséhez, árnyalatnyi különbségek felfedezéséhez szükséges a kommunikációs kultúra ismerete, ami eltérő értelmezést is adhat a kommunikációnak.*”¹²⁵

Nem utolsósorban a kultúra tág értelmezése és a kontextus függő tartalmi eltérései szintén megjelennek a hazai rendészettudományi kutatásokban.

Irk monográfiájában tapasztalt kriminológus szemével vizsgálja a napjainkban zajló folyamatokat, mint globalizáció, ember és természeti környezete kizsákmányolása, európai értékek változása, fenntarthatóság, kockázati és biztonsági kultúra egyensúlya. A vizsgált témák esetében többször utal a kultúra szerepére, feltárva az összefüggéseket és kitérve a kulturálisan eltérő viselkedésekre, értékekre, normákra, az abból fakadó félreértésekre is.¹²⁶

---

¹²¹ SZILÁGYI Attila: *Felkészítés a misszióra*. Zsaru magazin. 2020. november 11. [www.police.hu](http://www.police.hu/weboldal:https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/zsaru-magazin/felkeszites-a-missziora) letöltve: 2021. december 4.

¹²² SIBALINNÉ FEKETE Katalin: *A helyi nyelv és kultúra ismeretének jelentősége a békemissziók állománya számára (különös tekintettel a Nyugat-Balkánra)*. Doktori (PhD) értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Kossuth Lajos Hadtudományi Kar, Hadtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2011. p. 121.

¹²³ SUBA László: *A kommunikáció szerepe az adó- és vámhatóságnál*. Doktori (PhD) értekezés. Nemzeti Közszerkeleti Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2022. p. 129-138.

¹²⁴ i. m. SUBA, 2002, p. 136-137.

¹²⁵ BODA József (főszerk.): *Rendészettudományi szakszótár*. Dialog Campus. Budapest, 2019. p. 329.

¹²⁶ i. m. IRK, 2021, et al.

Sipos, pszichológus szemszögéből a migrációhoz kapcsolódó terrorizmus kapcsán – amikor az egyén beilleszkedési zavara áll(hat) a terrorcselekmény mögött –, főként a kulturális adaptáció és az akkulturalizációs folyamatokat, tehát a migrációs háttérű személyek beilleszkedési folyamatait a többségi társadalomba állította kutatásának fókuszába.¹²⁷

Tihanyi pedig az inkulturalizáció, a büntetés-végrehajtás során a vallási nevelés, börtönmisszió szerepe, jelentősége témájában végzett kutatást.¹²⁸

Olyan publikus kutatás, amely az interkulturális ismeretek bevezetésének igényét, szükségességét vizsgálta a magyar rendőrségnél, a szakirodalmak tanulmányozása során nem került bele az általam vizsgált mintába.

Külföldi kutatások közül úgy gondolom, három emelkedik ki ebben a témában, amelyek nem egy-egy kultúra országspecifikus ismereteire fókuszálnak, hanem az interkulturális ismeretek beépítésével foglalkoznak a rendőri oktatásba:

- Peter Lamplot, osztrák rendőrtiszt kutatása (Ausztria);
- Hannes Frank, német rendőrtiszt kutatása (Németország);
- Christian Riedel, német rendőrtiszt kutatása (Németország).

Valószínűnek tartom, hogy ennél több kutatás is született, de azok vagy nem publikusak, vagy egyszerűen nem kerültek bele az általam vizsgált mintába.

1.6.1. PETER LAMPLOT KUTATÁSA¹²⁹

Lamplot, osztrák rendőrtiszt, 2012-ben a Wiener Neustadt Szakfőiskolán Stratégiai Biztonsági menedzsment szakirány mester szakán választotta az interkulturális kompetenciák oktatásának szükségességét kutatási témájának. Kutatásában az osztrák alapképzést vizsgálta, kitekintve a német példákra. Fő kutatási kérdése az volt, hogy megfelelő/elegendő felkészítést kapnak-e az alapképzésben a hallgatók az interkulturális kompetenciák területén. Diplomamunkájában egy viszonylag hosszabb bevezető részben taglalja az általa témához sorolt definíciókat, úgy, mint asszimiláció, diverzitás/sokszínűség, diverzitás menedzsment,

---

¹²⁷ SIPOS Szandra: *A migráció főbb pszichológiai megállapításai*. Nemzetbiztonsági Szemle, MMXVI/I, IV. évfolyam, 1. sz., 2016. HU ISSN 2064-3756 (online) p. 18-33.

¹²⁸ TIHANYI Miklós: *Bűn-Hit-Szabadulás. A vallás szerepe a büntetés-végrehajtásban*. Nemzeti Közszerzői Egyetem. Budapest, 2019.

¹²⁹ LAMPLOT, Peter: *Evaluierung der polizeilichen Grundausbildung in Österreich hinsichtlich der Vermittlung interkultureller Kompetenzen*. Masterarbeit. Fachhochschule Wiener Neustadt, Fachhochschul-Masterstudiengang „Strategisches Sicherheitsmanagement.“ 2010/2012.

idegenek, integráció, interkulturális, identitás, kultúra, migrációs háttérű személyek. Ezeket a kategóriákat – feltehetően az osztrák „interkulturális” fogalom eltérő értelmezése miatt – mind az interkulturális téma alá sorolja, így a bevezetésében nem csak az interkulturális kompetenciákkal, hanem a kisebbségekkel, a nők szerepével és lehetőségeivel az osztrák rendőrségnél, illetve a hátrányos helyzetű személyekkel is érintőlegesen foglalkozik, továbbá röviden bemutatja, hogy az osztrák rendőrség az 1990-es évek végén milyen módon készült fel az eltérő kultúrájú személyek felvételére a szervezethez. Az interkulturális kompetencia általa használt definíciójának végül Lüsebrink meghatározását választja, és azt a kérdőívében osztja meg a kutatásban résztvevőkkel. *„Interkulturális kompetencia egy eszköz, hogy idegen kultúrákat és hozzátartozóikat megfelelőbb módon, értékrendjük és kommunikációs stílusoknak megfelelő módon kezeljünk, velük kommunikáljunk és őket megértsük.”*¹³⁰ (2. kérdés)

A kutatási eredménye alapján a képzési tervet vizsgálva megállapítja, hogy az osztrák alapképzésen belül a témát az emberi jogok „idegenek nálunk” témakörben oktatják, melynek altémái:

- *„idegenek helyzetének ábrázolása, valamint,*
- *a kölcsönös kulturális megértés fejlesztése.”*¹³¹

Megállapítja továbbá, hogy az osztrák rendészeti alapképzés képzési nyilatkozatában megfogalmazott célok között nem található interkulturális kompetenciák kifejezés, melynek oka véleménye szerint az, hogy a képzési terv csak egy keretet szab az oktatásnak, a részleteket viszont tudatosan nem határozza meg. A kutatás végrehajtása során azonban folyamatban van egy új képzési nyilatkozat kidolgozása, amelyre többször pozitívan utal. Kutatási módszerként a félig strukturált interjút választotta, 11 kérdés feltételével, amelyet 7 fő bevonásával végzett el. Az interjú felépítésekor azt a logikai elvet követte, hogy először megkérdezte (1. kérdés) az interjú alanyt, hogy számára mit jelentenek az „interkulturális”, „interkulturális kompetencia” kifejezések, hogy feltárja a fogalmak eltérő értelmezését, majd ő maga egy példával meghatározza a definíciót. *„Például egy afrikai, aki a kultúrájában azt tanulta, tekintélyes személynek¹³² nem nézhet az arcára/szemébe, a földet kell néznie, találkozik egy osztrák rendőrrel, aki azt tanulta a kultúrájában, hogy a másik szemébe nézünk, és csak akkor nézzük a földet, ha rossz a lelkiismeretünk.”*

---

¹³⁰ i. m. LAMPLOT, 2012, p. 55.

¹³¹ i. m. LAMPLOT, 2002, p. 54.

¹³² Olyan személy, akinek tekintélye van az egyén előtt, pl. családban az apa, munkahelyen a vezető, rendőr, orvos stb.

A későbbi kérdések során mérte fel a téma oktatásba történő beillesztési lehetőségét és jelentőségét. (Kutatás kérdéseinek tájékoztató fordítását ld. 1. sz. melléklet).

Interjúalanyait gyakorlati szakemberek, valamint az oktatásban résztvevők közül választotta ki:

- Bécsi (Rendőri) Képzőközpont vezetője. A Képzési Központban főként ki- és továbbképzéseket tartanak, az osztrák rendőrség a legnagyobb a képzési helye.
- Biztonsági Akadémia Továbbképzési Központ vezetője, aki az osztrák belügyminisztérium tagjainak ki- és továbbképzéséért felel.
- Biztonsági Akadémia, Alapképzési Központ korábbi vezetője, aki az alap- és kiképzésért felelt.
- Nyugat-Bécs egyik rendőrkapitányságának szolgálatvezetője, aki a járőrszolgálati csoport képzéséért felel.
- Bécs egyik központi kapitányságának vezetője, aki a képzésért is felel, továbbá vezető szerepet tölt be a felvételizők elbeszélgetésén.
- Bécs egyik központi kapitányságának képzési tisztviselője.
- Hallgató (pályázó) az alapképzésről.

Eredményei és javaslatai:¹³³

Lamplot megállapításai között szerepel, hogy az interjú alanyok a fogalom meghatározásakor egyértelműen idegen, más nemzetiségű kultúrákra gondoltak és nem olyan kulturális különbségekre, mint eltérő társadalmi, szociális csoportok. A téma jelentőségét mindannyian igazolták, bár a gyakorlatban dolgozók kevésbé tartották fontosnak („fontos”), mint a képzésért felelősök („nagyon fontos”). A képzésért felelősök a témát inkább a „személyiség fejlesztés” területhez, mint alkalmazott pszichológia, kommunikáció és konfliktuskezelés, rendőri etika, társadalomtudományok és emberi jogok sorolták. A képzőkkel készült interjúk során kiderült, hogy számos esetben gyakorlati foglalkozások keretében valósul meg a képzés, mint pl. mecset, zsinagóga látogatás vagy nemzeti kulturális egyesületek meglátogatása, de akár színházlátogatás során, ahol a „Kultúrák estje” c. programot látogatták meg a hallgatókkal. Az interjú alanyok javasolták továbbá olyan külső előadók, rendészeti szakemberek bevonását az oktatásba, akik eltérő kultúrával, vagy egyes kultúrával kapcsolatban jelentős tapasztalattal rendelkeznek.

---

¹³³ i. m. LAMPLOT, 2012, p. 74-89.

A fiatalabbak (a hallgató és a képzési tisztviselő) véleménye szerint nem kapnak elég információt a képzés során és differenciálni kellene, mert azoknak a hallgatóknak, akik nem Bécsből, hanem Ausztria más területéről jönnek, ahol más kultúrák képviselőivel csak a turizmus keretein belül találkoztak eddig, több ilyen jellegű képzésre lenne szükségük. Mindazonáltal a legtöbb interjú alany fontosnak találta, hogy olyan ismeretek átadásra kerüljenek, amelyek az Ausztriában statisztikailag is igazolt bevándorló csoportokhoz kapcsolódnak. Szintén fontosnak találták a reflexió fejlesztését és az interkulturális eseteknél annak a lehetőségét, hogy az intézkedés átadható másnak (pl. muszlim nőkkel szembeni intézkedés nő nemű rendőrnek).

A képzési terv változtatását, interkulturális, vagy interkulturális kompetencia tantárgy kialakítását nem tartotta/ták szükségesnek az alapján, hogy a képzési terv elég rugalmas ahhoz, hogy a szükséges ismeretekkel – így akár regionálisan specifikus ismeretekkel (pl. Lamplot többször említi művében, hogy Tirolban megerősödtek a marokkói kábítószer-kereskedelemmel foglalkozó csoportok, illetve Bécsben a török és szerb lakosság közötti konfliktusok) – is feltölthessék az oktatók. Az interkulturális tartalom bevonását viszont fontosnak tartották. A dolgozat megírásakor párhuzamosan zajlott az osztrák alapképzéssel foglalkozó nyilatkozat kidolgozása – „*Sicher mit Bildung – Leitbild Lehre*,”¹³⁴ melyre Lamplot többször pozitívan utal. Az interjúalanyok megemlézték, hogy szükséges lenne a tapasztalatok összegyűjtése és képzés tartása a bűnügyi területen azoknak, akik területileg jellemző elkövetői csoportokkal foglalkoznak.

Kiemelték továbbá a szociális kompetenciák szerepét, ami az osztrák alapképzésben az elmúlt 25 év tekintetében 2-5%-ról 30%-ra növekedett, ezen belül is a kommunikáció jelentőségét. Rendkívül fontosnak tartották továbbá az oktatók, mint „példakép” szerepét.

Lamplot hipotézise, hogy az oktatás során megpróbálnak megértést és tiszteletet „felépíteni” más kultúrákkal szemben, a kutatása alatt visszaigazolást nyert, erre utalt a bécsi rendőrség migrációs háttérű személyeket célzó toborzási akciója is.

Az interjúkból kiderült továbbá a személyiség szerepe, hogy már a felvételnél „nyitott” személyiségeket kellene felvenni a rendőrséghez, az interkulturális kompetenciáknak kritériumnak kellene lennie. Fontos lenne továbbá már a képzés elején foglalkozni a saját – nemzeti származás szerinti – kultúrával. Véleménye szerint is csak a saját kultúra ismeretében

---

¹³⁴ Sicher mit Bildung – Perspektiven. Werte. Kompetenzen. – Leitbild zur modernen Polizeiausbildung. Bundesministerium für Inneres. Wien. <https://www.bmi.gv.at/104/files/Broschuere.pdf>, letöltve: 2021. december 9.

vesszük észre a más kultúrák eltéréseit, különbségeit, illetve a saját viselkedésünk lehetséges hatását. A saját kultúra ismeretében lehetséges a viszonyítás (relativizálás).

1.6.2. HANNES FRANK KUTATÁSA¹³⁵

Frank, rendőrtiszt, kutatását Németországban a Hessen tartományi Rendészeti és Közigazgatási Főiskolán¹³⁶ (továbbiakban HfPV) végezte BA képzése alatt. Kutatása két részből áll, egy elméleti részből, amely főként irodalom-feldolgozás és az intézmény curriculumának feldolgozása, valamint egy empirikus kutatási részből, amely interjú formájában valósult meg az intézményben dolgozó szakemberekkel. Interjú alanyai:

- intézmény rektora, aki egyben az intézmény rendőri szakterületének a vezetője,
- rektor-helyettes, aki a közigazgatási szakterület vezetője,
- a főiskola didaktikai (oktatási) szolgálat munkatársa,
- nemzetközi ügyekért felelős iroda munkatársa,
- két professzor,
- négy főállású főiskolai tanár.

A fentiek közül 3 hivatásos rendőrtiszt. A megkérdezettek által oktatott területek: bevetés, vezetéselmélet, kriminalisztika, kriminológia, pszichológia, szociológia, politika, idegennyelv, alkotmányjog, szolgálati jog, rendőrségi- és közigazgatási jog, közlekedésrendészet és közlekedési jog.

Tekintettel arra, hogy az interkulturális kompetencia képzési célként szerepel az intézmény közrendvédelmi és bűnügyi BA képzésén belül, viszont a fogalom nincs definiálva és nincs pontosan meghatározva, hogy melyik szakterülethez tartozik, Frank a következő kutatási kérdéseket fogalmazta meg:

- (1) Mit értenek a megkérdezettek interkulturális kompetencia alatt?
- (2) Milyen kritériumokat és mely kultúraértelmezést használják a megkérdezettek a releváns kulturális csoportok azonosítására?
- (3) Mely releváns kulturális csoportra irányul az interkulturális kompetencia átadása a HfPV-n?
- (4) Hogyan történik az interkulturális kompetenciák átadása a HfPV-n?
- (5) Milyen nehézségeket, kihívásokat érzékelnek a megkérdezettek az interkulturális kompetenciák átadása során?

---

¹³⁵ FRANK, Hannes: *Interkulturelle Kompetenz in der Polizeiausbildung: Zwischen Theorie und praktischen Möglichkeiten*. Verlag für Polizeiwissenschaft. 2016. ISBN-13: 9783866764354

¹³⁶ Hochschule für Polizei und Verwaltung (HfPV).

A fenti kutatási kérdésekből 20 kérdésből álló kérdőívet állított össze, melyek 6 kérdéskört foglaltak össze:

- (1) a megkérdezett személye és tevékenysége a HfPV-n,
- (2) interkulturális kompetencia értelmezése,
- (3) interkulturális kompetencia relevanciája a rendőrség számára,
- (4) interkulturális kompetencia a megkérdezett oktatási praxisában,
- (5) interkulturális kompetencia a HfPV-n,
- (6) a megkérdezettek kérdései és megjegyzései.

Egy interjú átlag 32 percig tartott. A kapott válaszokat Frank ismét kategorizálta:

- interkulturális kompetencia (IK),
- interkulturális kompetencia részkomponensei (TIK),
- kultúraértelmezés (KV),
- releváns kultúrák (RK),
- interkulturális kompetencia relevanciája (RIK),
- oktatási feltételek a HfPV-n (LB),
- saját oktatási gyakorlat (LP),
- nehézségek és az interkulturális kompetencia oktatásának kritikája (SK),

valamint egy további kategóriát alkotott (OK), azoknak a kutatás szempontjából releváns válaszoknak, melyek egyik kategóriába sem illenek.

Eredményei az interkulturális kompetencia területén:

Véleménye szerint az volt az egyik legnehezebb a megkérdezettek számára, hogy definiálják a fogalmat. „... nem lehet egy alkalommal definiálni és azt mondani: Van egy definícióm és kész. Azt gondolom, ez egy dinamikus fogalom...” „.....Ha egyszerűen akarom mondani, akkor úgy fogalmaznám meg, hogy ha interkulturális kompetenciáim vannak, akkor abban a helyzetben vagyok, hogy különböző szituációkban, ahol más kultúrákkal találkozom, korrekt módon tudok viselkedni...” „.....az interkulturális kompetencia biztosan csak egy része a szociális kompetenciáknak....”

Megállapítása szerint az értelmezés gyakran keveredik a jogi követelményekkel: „.....ezen kívül az interkulturális kompetencia az egyenlőség alapelve, már említettem, az egyenlő bánásmód, aminek valószínűleg az igazságossághoz is köze van...”

A megkérdezettek közül három személynél vette észre a mélyebb és differenciáltabb megértését az interkulturális kompetenciának: ... „általánosságban azt mondanám, hogy az

interkulturális kompetencia..... készség értékekkel, normákkal és szimbólumokkal, más kulturális környezet szabályaival kompetensen megküzdni...”

’.....tehát az interkulturális kompetencia az én értelmezésem szerint egyszerűen az a képesség, hogy más kulturális háttérrel rendelkező embereket megértsünk .... velük együtt dolgozzunk abból az aspektusból, hogy itt két különböző kulturális háttér találkozik. ...”

Egy személy esetében azonosított be olyan választ, ahol az interkulturális kompetenciát a rendőri munkával kontextusban lett meghatározva: *„Interkulturális kompetencia, azt mondanám, hogy a rendőrök azon képessége, hogy megismerjék és alkalmazkodjanak azokhoz az eltérő kulturális háttérű személyekhez, akikkel a rendőröknek a mindennapi munkában dolguk van, és ennek megfelelően végezzék tevékenységüket.”*

Megállapítása szerint az interkulturális részkompetenciákkal kapcsolatban már gyakrabban merült fel az idegen kultúrával való beállítottság és azok sajátos kezelése, meglepődve tapasztalta, hogy ilyen esetben a rendőrségi gyakorlat aspektusait szinte figyelmen kívül hagyták és a kultúra-specifikus szabályokra koncentráltak: *„.... sok rendőr nem tudja, hogy nem engedhet be kutyát egy mecsetbe, mert tisztátalanná válik a mecset, vagy, hogy nem mehet be koszos cipővel rögtön az utcáról. Bizonyos kultúráknál a rendőr nem viharozhat be egy lakásba, ahol egy nő egyedül van. Az egy katasztrófa lenne.... De ez nagyon, nagyon egyszerű, egy nőt, egy rendőrnőt kell ilyenkor küldeni....”*

Ilyen esetekben a végrehajtó állomány tagjai arra koncentráltak, hogy a kultúra figyelembevételével a rendőri intézkedést végre tudják hajtani.

1.6.3. CHRISTIAN RIEDEL KUTATÁSA¹³⁷

Riedel, gyakorló rendőrtiszt, a bochumi Ruhr Egyetem hallgatója volt, aki a „Kriminológia és rendészettudomány” mester képzésén a „Interkulturális kompetencia a rendőrségnél” témában írta a szakdolgozatát, amelyet később a berlini Európai Rendőrkongresszuson díjjal is jutalmaztak.¹³⁸ Kutatását az motiválta, hogy Németországban már 2010-ben a lakosság kb. 20%-a, mintegy 16 millió állampolgár migrációs háttérrel rendelkezett, amely kihívással a rendőrségnek is foglalkoznia kellett. Véleménye szerint abban a tekintetben, hogy a személyi állományt feltöltik bevándorló háttérű személyekkel,

---

¹³⁷ RIEDEL, Christian: *Interkulturelle Kompetenz bei der Polizei - Eine empirische Studie zur Betrachtung interkultureller Situationen durch Polizeibeamtinnen und Polizeibeamte*. Felix-Verlag. 2012. ISBN: 9783862930593

¹³⁸ KIENSCHERF, Sven: *Polizist aus Osnabrück bekommt Preis für Masterarbeit*. 28.02.2014. Online: www.noz.de, letöltve: 2017. március 10.

illetve a képzési tartalmakat módosítják, helyesen segítik a rendőrség interkulturálisan is kompetens megjelenését és fellépését. Meglátása szerint a képzési tartalmaknál azonban inkább a tudományra támaszkodtak és az interkulturális kompetencia rendőr-specifikus tartalmát kevésbé vették figyelembe. Meggyőződése, hogy a helyzetek felépítését és az interkulturális relevancia észlelését a rendőrség szempontjából kell megvizsgálni, ezért ő a következő kutatási kérdést állította középpontba: *„Milyen módon tekintik a rendőrök a rendőri műveleteiket/bevetéseiket interkulturális helyzetnek?”* - Maga a „kultúra” vagy az „interkulturális” szavak definiálására a kutatáshoz nem vállalkozott, elfogadva azok eltérő, többféle értelmezéseit. Kutatása végrehajtásához az ún. „Grounded Theory” módszert választotta. A módszer alapvető elemei:

- *„elmerülés az adatokban,*
- *egyidejű adatgyűjtés és elemzés,*
- *elméleti mintavétel, amely finomítja a kutatóban kialakuló elméleti ötleteket,*
- *állandó összehasonlítás használata,*
- *többlépcsős kódolási folyamat,*
- *feljegyzések (memók) írása,*
- *elméleti telítődés elérése,*
- *az elmélet teljessé tétele,*
- *eredmények prezentálása.”*¹³⁹

Riedel az interjúkat járőrszolgálat területén dolgozó rendőrökkel végezte, nyitott és zárt kérdéseket alkalmazott, majd azokat a történeteket elemezte, amelyeket az érintett rendőrök migrációs háttérű személyekkel éltek meg, így. pl. fiatal török csoporttal szembeni intézkedés, családon belüli erőszak, randalírozás, verekedés esetén történő intézkedés. Az első kiértékelési fázisban 38 fogalmi területet azonosított, amelyek kapcsolódhatnak a kutatási kérdéséhez, így pl. „tisztelet”, „alkohol”, „bevetési cél”, „semlegesség”, „rendőrökkel szembeni magatartás.” A további elemzés során ezekből végül 3 kategóriát alkotott:

- emberek, akiket érint a rendőri bevetés,
- tényleges esemény, beleértve az azzal való megküzdést,
- a fellépő rendőr, mint az interkulturális esemény szereplője.

---

¹³⁹ MITEV Ariel Zoltán: *Grounded Theory, a kvalitatív kutatás klasszikus mérföldköve.* Vezetéstudomány, XLIII. Évf. 2012. 1. szám (ISSN 01 33-0179)

Eredményei alapján a történetekben kiemelkedő szerepet töltöttek be az alkohol és a „férfias” viselkedés problematikája, amelyek az erőszakban, illetve az ellenkező nemű partner védelmében mutatkoznak meg a leggyakrabban. Gyakori volt a tisztelet hiánya, főleg fiatal, bevándorló háttérű csoportoknál, valamint a gender-specifikus kultúrával rendelkező, eltérő kulturális háttérű személyekkel való bánásmód szükségége, ahol kiemelkedő szerepe lehet, hogy férfi vagy női nemű rendőr intézkedik.

Német kutatásokat idézve megállapítja, hogy a bevándorló háttérű rendőrök számának megemelése önmagában nem megoldás, hiszen egy adott szituációban a résztvevők kulturális ismérvei, hovatartozásuk nem mindig ismertek, így a rendőrség sem tud mindig ugyanolyan kultúrához tartozó rendőrökkel reagálni. Mindazonáltal véleménye szerint habár a kulturális jegyeket a sokszínűség jellemzi, ez még sem annyira behatárolható, hogy az állampolgárok és a rendőrök között ne lennének azonosságok. Ebben a kulturális „összevisszaságban” kell időbeli korlátok között minden szereplő számára kielégítő helyzetet teremteni, a rendőri feladatokat megkülönböztetés – diszkrimináció – nélkül teljesíteni, amely szerinte az interkulturális kompetencia alapvető feladata.

Úgy gondolom, mindhárom külföldi kutatás és a hazaiak közül Suba interkulturális kommunikáció témában végzett munkája feltárja a végrehajtó állomány mindennapi interkulturális kihívásait, rendőrszakmai nézőpontját és az abból fakadó problémákat. A kutatásokban tulajdonképpen egymástól függetlenül hasonló megfigyelések tükröződnek vissza, amelyeket a kutatásban résztvevő rendőri (Suba kutatása esetében vám- és pénzügyőri) állomány tapasztalati úton szerzett. Ilyenek az intézkedések végrehajtása során feltárt, eltérő kulturális szokások, a vallás jelentősége egyes kultúrákban, a nőekkel való kulturálisan eltérő bánásmód fontossága és a nők szerepe az adott társadalomban, valamint az abból fakadó problémák. Ehhez jönnek az egyéni vagy csoportos „maszkulin” viselkedési módok és/vagy az alkoholos befolyásoltság problémája. Mindhárom kutatás nem csak e problémák felismerését, hanem az arra adandó adekvát válaszok terjesztését is fontosnak tartja az oktatás keretében, úgy, mint a megfelelő viselkedésmód oktatása eltérő kultúrák esetében, az intézkedés átruházásának lehetősége – tapasztaltabb vagy nemileg – megfelelő személyre és nem utolsósorban olyan kulturális ismeretek terjesztése, amelyek lehetővé teszik a saját kultúrához való viszonyítást és a rendőri intézkedések megfelelő támogatását.

A fenti kutatások megerősítik hipotéziseimet (H1, H4) és elgondolásomat, hogy a főbb kultúrakutatók megállapításainak beépítése szükséges a rendőr(tiszt)i oktatásba és az uniós tagállamok rendőrségeinél az interkulturális kompetencia igénye az eltérő kultúrák

tekintetében már jelentkezett és beépítésre került. Az igény felmerülése azonban az eddig feltárt szakirodalom alapján – feltehetően – nem egy adott ország bevándorlási helyzettel kapcsolatos érintettséghez köthető, hanem az előítéletek felerősödéséhez, az etnocentrikus idegengyűlölet és főként a konfliktusok megjelenéséhez.

2. A MAGYAR RENDŐRSÉG ELMÉLETI VIZSGÁLATA AZ ELŐÍTÉLETEK TÜKRÉBEN¹⁴⁰

Ez a fejezet arra szolgál, hogy választ adjon arra a kérdésre, hogy az interkulturális ismeretek oktatása szükséges-e az előítéletek elleni fellépéshez a magyar rendőrség esetében. További cél annak megvizsgálása, hogy beszélhetünk-e intézményi/intézményesített előítéletekről (H2), vagy „csak” szervezeten belüli előítéletes egyénekről, csoportokról, amelyek szintén nem kívánatosak a magyar rendőrség számára, hiszen az előítélet a rendőrségnél ugyanolyan deviáns magatartásnak számít, mint a korrupció.¹⁴¹

Hipotézisem (H2) megvizsgálásához jelen fejezetben áttekintem a rendészettudományi szakirodalom megállapításait az előítéletek és az idegenellenesség vonatkozásában, majd a magyar rendőrséget a rendőrségi és rendőri (zsaru)kultúra mentén vizsgálom. Tekintettel arra, hogy véleményem szerint a képzés e két kultúra között helyezkedik el, a rendőrtisztképzés tartalmának megvizsgálásával is igazolom vagy cáfolom hipotéziseimet és vonom le részkövetkeztetéseimet.

2.1. Az előítéletek jellege

Irk művében¹⁴² az előítélet önigazolásban betöltött szerepére hoz példákat, és utal arra, hogy azok legfőbb akadályai a viselkedés megváltoztatásának, és sokszor a személy akkor is ragaszkodik álláspontjához, ha semmilyen logikus érvet nem tud felhozni amellett.

Finszter művében Aronsont idézi, és megjegyzi, hogy „*az előítéleteség leginkább azokat a területeket fenyegeti, amelyek hivatali kötelessége a hatósági kényszer alkalmazása.*”¹⁴³

Aronson meghatározása alapján az előítélet „*ellenséges vagy negatív attitűd valamilyen csoporttal szemben – olyan attitűd, amely téves vagy nem teljes információkból*

---

¹⁴⁰ Fejezettel kapcsolatban megjelent cikk: Pesti Tünde: *Rendőrségi kultúra - A tisztképzés és a szervezeti keretek elméleti vizsgálata az előítéletek elleni fellépés tükrében*. Belügyi Szemle 69. (5). Budapest, 2021. pp. 781-798. DOI: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.5.4>; illetve ld. az értekezéssel kapcsolatban megjelent cikkek listája.

¹⁴¹ KOZÁRY Andrea: *Rendészetszociológia* kézikönyv II. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2015.

¹⁴² IRK Ferenc: *Kétkedő kriminológia - A rizikótársadalom kriminálszociológiája*. Bíbor Kiadó. Miskolc, 2012. ISBN 978-963-9988-37-8

¹⁴³ FINSZTER Géza: *A Rendőrség joga*. Nemzeti Közszerződési Egyetem, Rendészettudományi Kar. Budapest, 2014. p. 208.

származó általánosításokon alapul.”¹⁴⁴ Ez az általánosítás, más néven sztereotipizálás segíti az embert a környezete értelmezésében. A sztereotipizálás evolúciós örökségünk ez segítette az embert a barát és ellenség gyors megkülönböztetésében, így járulva hozzá a túléléshez. A sztereotipizálás tulajdonképpen tulajdonságok alapján történő kategorizálás, nem kapcsolódik hozzá attitűd. Aronson ezt egy torz gondolkodásnak tartja, és megállapítja, hogy az azonos kultúrához tartozók legtöbbször ugyanazon tudattalan torzításokat, sztereotípiákat képviselik.¹⁴⁵ Az előítéletek veszélye abban rejlik, hogy az általánosítás miatt egy csoport minden tagjának azonos vagy hasonló jellemvonásokat tulajdonítunk, és a leegyszerűsítés nem veszi figyelembe sem a körülményeket, sem az egyedi tényezőket.

Allport az előítéletet a következőképpen definiálja „rossz feltételezése másokról elegendő bizonyíték nélkül” vagy bővebb megfogalmazásban (az akkori New English Dictionary-re hivatkozva) „kedvező vagy kedvezőtlen érzés egy személy vagy dolog vonatkozásában, mely megelőzi a tényleges tapasztalatot, illetve nem azon alapul.”¹⁴⁶ A szó kialakulásával kapcsolatban a következőket írja, „(1) Az ókorban a *praejudicium* olyan esetet jelentett, amelyre nézve megelőző tapasztalatok és döntések alapján alkottak ítéletet. (2) A kifejezés értelme később az angol nyelvben megváltozott, és azt az ítéletet jelölték vele, melyet a tények gondos megvizsgálása és mérlegelése előtt alakítottak ki, más szóval éretlen, elsietett ítéletet. (3) A kifejezés jelentése végül kibővült az érzelmi alkatrésszel, mely az előzetesen kialakított és tényekkel kellően alá nem támasztott ítéletet érzelmileg pozitívrá vagy negatívrá színezi.”¹⁴⁷ Allport megkülönbözteti továbbá az előítéletes attitűdöt (érzelmi viszonyulást) az előítéletes nézettől. Véleménye szerint a negatív attitűdhez mindig kapcsolódik egy téves nézet. Attitűd-tényező, amennyiben azt mondja valaki, hogy „nem akarom, hogy japán bevándorlók éljenek a mi városunkban” míg nézet-tényezőként említi, ha valaki véleménye szerint „a japán bevándorlók ravaszak és túl ügyesek.”¹⁴⁸ Véleménye szerint szintén az általánosító nézetek tartják fent az előítéletes attitűdöt.

Az attitűdök jellegéről elmondható – akár negatív, akár pozitív – három komponensből tevődik össze. Érzelmi (affektív), viselkedési (válasz/cselekvés) és ismereti, értelmi (kognitív) komponensből. Az affektív, érzelmi komponens egyrészt magában foglalja, hogyan viszonyul valaki az attitűd tárgyához, hogy az tetszik/nem tetszik. A viselkedési komponens feltárható az egyén verbális vagy non-verbális viselkedése által, a kognitív komponens pedig magában

---

¹⁴⁴ ARONSON, Elliot: *A társas lény*. Akadémia Kiadó. Budapest, 2008. ISBN: 978 763 05 8628 3, p. 299.

¹⁴⁵ i. m. ARONSON, 2008, p. 308.

¹⁴⁶ ALLPORT, Gordon W.: *Az előítélet*. Gondolat Kiadó. Budapest, 1977. ISBN: 963-280-450-3, p. 35.

¹⁴⁷ i. m. ALLPORT, 1977, p. 34.

¹⁴⁸ i. m. ALLPORT, 1977, p. 45.

foglalja az egyén gondolatait, meggyőződéseit, az információkat.¹⁴⁹ Az előítéletek tekintetében a kognitív komponens tartalmazza a hiedelmeket és sztereotípiákat az érzelmi komponens az ellenszenvet, vagy aktív érzelmi érzetet, a viselkedési komponens pedig a diszkriminációra való készenlétet.¹⁵⁰

Bigazzi kutatásában Mazzara elméletét ismerteti, amely szerint két dimenzió mentén kategorizálhatjuk a legjobban elterjedt előítélet elméleteket. *„A magyarázatok vagy hétköznapi folyamatként, vagy kivételesként kezelik az előítéletek létrejöttét. Vannak, akik számára az előítéletek és a sztereotípiák az élet természetes menetéhez tartozó folyamatokra épülnek.... Ezzel szemben vannak olyan elméletek, melyek szerint történelmi, politikai és gazdasági helyzetek határozzák meg a létrejöttüket valamint a megnyilvánulásukat, ezért kivételesek, és így kontrollálhatók. A másik dimenzió az egyéni vagy társadalmi folyamatként definiált előítélet. Az egyik oldalon azokat a magyarázatokat találjuk, amelyek az egyénre helyezik a hangsúlyt, az egyéni, intrapszichikus működésben keresik az előítélet kialakulását, a másik oldalon azok a magyarázatok helyezkednek el, amelyek az emberek közötti interakciókból, a csoportok közötti konfliktusokból, egészen a politikai és gazdasági nyomásra visszavezetve magyarázzák az előítéleteket.”*¹⁵¹ Bigazzi meglátása alapján az előítéletek segítik a csoportokat az egymás közötti különbségek hangsúlyozásában, és túláltalánosító sztereotípiákkal támasztják alá a kategorizálást, ami tulajdonképpen mind Allport, mind pedig Aronson elméletének megfelel.

Az előítélet okait Aronson és Allport hasonlóan magyarázzák. Aronson szerint az öt alapvető ok: a gazdasági és politikai konkurencia, illetve konfliktus; az áthelyezett agresszió; a státus és énkép fenntartása; a diszpozíciós előítélet; valamint a fennálló társadalmi normákhoz való konform igazodás.¹⁵² Allport megállapításai alapján az előítélet kialakulásának magyarázata a történelem, a társadalmi-kulturális feltételek, a környezet, az egyén pszicho dinamikus tényezői, a fenomenológiai tényezők és a rászorgálás.¹⁵³

A lehetséges konfliktusok gazdasági, társadalmi okait napjainkban is felfedezhetjük a társadalomban, amelyek előítélethez vezethetnek. A gazdasági konkurencia, konfliktus

---

¹⁴⁹ JAIN, Vishal: *3D Model of Attitude*. Researchgate publication. <https://www.researchgate.net/publication/265567380>, letöltve: 2018. június 6.

¹⁵⁰ i. m. ARONSON, 2008, p. 299.

¹⁵¹ BIGAZZI Sára: *Előítéletek*. In: Varga Anita (szerk.): *Esélyegyenlőség a mai Magyarországon*. Pécsi Tudományegyetem BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. Pécs, 2013. ISBN 978-963-642-571-5, p. 15-35, p. 16.

¹⁵² i. m. ARONSON, 2008, p. 320.

¹⁵³ i. m. ALLPORT, 1977, p. 303-318.

alapvető oka sokszor a rendelkezésre álló erőforrások elosztása, az érdekek ütközése. A lehetőségek körül alakulnak ki a viták, mert a „többség” e célok mentén szeretné a „kisebbséget” háttérbe szorítani. A célsországban „a bevándorlók és a nem bevándorló lakosok úgy érezhetik, hogy érdekeik egymással versengenek, és a különböző bevándorló csoportok és az őslakosság közötti integrációs folyamat veszteségeiként vagy nyerteseiként tekinthetnek magukra”¹⁵⁴ – figyelmeztetett Jacques Delors, az Európai Bizottság korábbi elnöke a 90-es években felerősödő, főként gazdasági célú migráció kapcsán. A származási országban pedig a munkaerő hiánya, az általa fellépő gazdasági problémák vezethetnek elégedetlenséghez. „Amikor a migráns kivándorol, a származási országa elveszítheti azt a gazdasági potenciált, amit ő képvisel, azt az erőforrást, amit a migráns jelent és az addig a migránsra fordított költségei is elveszni látszanak.”¹⁵⁵ – hangsúlyozza Ritecz.

A társadalom tagjai közötti érintkezéseknél főként pszichológiai elméleteket találhatunk. Első helyen találhatjuk a frusztrációs elméletet, a bűnbakelméletet. A megfosztottság és a frusztráció agressziót vált ki, amely könnyen etnikai kisebbségekkel szemben csapódik le. De mitől függ az áldozat kiválasztása? Erre Allport szerint sem ad magyarázatot a fenti elmélet.

Az előítélet fokozatait nézve a következő kép rajzolódik ki. „(1) szóbeli előítéletesség, (2) elkerülés, (3) hátrányos megkülönböztetés, elkülönítés, kirekesztés, (4) fizikai agresszió, (5) üldözés és kiirtás.”¹⁵⁶ Ezek a fokozatok nem utolsósorban olyan bűncselekményekhez is kapcsolódhatnak, mint gyűlöletbeszéd, gyűlölet-bűncselekmény, illetve diszkriminációs esetek, amelyeknél a rendőröknek hivatalból el kell járniuk, és a mögöttes előítélet motívumokat is fel kell ismerniük és fel kell fedniük. „...nem minden gyűlölet motiválta bűncselekmény sorolható a „gyűlölet-bűncselekmény” fogalom körébe, hanem csak azok tartozhatnak ide, amelyeknél a gyűlölet oka, alapja valamely csoporttal szembeni előítélet.”¹⁵⁷ „A tett valóságos indítéka itt a negatív tartalmú előítélet (bias motivated crime),

---

¹⁵⁴ i. m. DELORS, 1997, p. 9.

¹⁵⁵ RITECZ György: *A migráció kockázatai*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XIV. szám. Pécs, 2013. p. 255-256.

¹⁵⁶ i. m. ALLPORT, 1977, p.47-48.

¹⁵⁷ BELEGI József és tsai: *Összefoglaló vélemény az egyes alapjogokat sértő bűncselekmények ítélkezési gyakorlatának elemzéséről*. http://www.lb.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_4.pdf, letöltve: 2017. május 6.

*melynek háttérében lehet például nemzetiségi hovatartozás, bőrszín, származás, nemi identitás vagy akár szexuális irányultság is.*¹⁵⁸

Magyarország esetében elmondható, hogy a rendőrség és előítélet viszonylatában leginkább a roma kisebbséggel szembeni diszkrimináció kelti fel leginkább a kutatók érdeklődését, és kevesebb, publikus idegenellenességet vizsgáló kutatást találhatunk a magyar rendőrség vonatkozásában.

Pap tanulmányában főként a rendőrség és romák kapcsolatának politikai és jogi háttérét ismerteti, megjegyzi, hogy „*A romákat érintő jogszerű diszkriminatív eljárás hosszú múltra tekint vissza*”¹⁵⁹ és fordulópontot az 1990-es évek jelentettek.

Szendrei disszertációjában a romák történetét és társadalmi megítélését egészen a XI. századig követi vissza, utalva arra, hogy a konfliktusok a XIX. század végén, XX. század elején kezdődtek, először az akkori politikai ideológiák mentén majd a kriminológiai antropológiai iskoláknak köszönhetően.¹⁶⁰

Mindkét mű részletesen bemutatja a magyar rendőrség és a roma lakosság kapcsolatát, valamint az ezzel kapcsolatos főbb hazai kutatásokat és azok eredményeit, ugyanakkor felhívják a figyelmet arra is, hogy milyen társadalmi és politikai megítélése volt a romáknak, tehát hangsúlyozzák az akkori adott társadalmi normákat, valamint feltárják, hogy milyen keretek között végezték a rendőrök a tevékenységüket, milyen feladatot adott nekik az akkori uralkodó hatalom.

Ezek a kutatások visszaigazolják, hogy nem vonatkoztathatunk el az előítéletek vizsgálatok a hazai társadalmi környezettől és szükséges figyelembe venni a rendőrségek vizsgálata esetében a támogató/nem támogató társadalmi, intézményi normákat is.

Pap művében említi továbbá, hogy a számokban jelentkező aránytalanságokat rendőr szakmai indokok is alátámaszthatják. Ezt a meglátást támasztja alá Pósch 2020-ban elvégzett kutatása, amelyben statisztikai adatok alapján megállapítja, hogy a londoni Metropolitan Police kétszer nagyobb valószínűséggel bírságolja meg a fekete bőrű lakosságot a Covid

---

¹⁵⁸ KISS Anna: *Beszámoló az egyes alapjogokat sértő bűncselekmények ítélkezési gyakorlatának elemzéséről*. 2016. június 30., <http://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/beszamolo-az-egyes-alapjogokat-sertobuncselekmények-itelkezési-gyakorlatának-elemzeséről>, letöltve: 2017. május 6.

¹⁵⁹ PAP András László: *Rendészet és sokszínűség*. Dialóg Campus, Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft. Budapest, 2019. ISBN 978-963-531-042-5, p. 71.

¹⁶⁰ SZENDREI János: *Romák a rendészeti források tükrében*. Doktori (PhD) értekezés, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Kossuth Lajos Hadtudományi Kar, Hadtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2011. p. 39-40.
(<https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12237/Teljes%20sz%F6veg!.pdf?sequence=1>)

kijárási tilalom megszegése miatt, mint a fehér lakosságot.¹⁶¹ A kutatással kapcsolatban megjelent cikk jól mutatja a két eltérő szemléletmódot. Statisztikai adatok alapján aránytalanság mutatnak ki a rendőri intézkedések vonatkozásában, amelynek indokaként faji előítéletet, rasszizmust vélnek felfedezni az intézkedések mögött. A rendőrség vezetői viszont – bár nem zárják ki a faji előítélet lehetőségét sem – rámutatnak arra, hogy az okok összetettebbek lehetnek, és több tényező is közrejátszhat egy ilyen statisztikai eltérés okaként. Az ilyen típusú aránytalanságot olyan tényezők is indokolhatják, mint a bűnügyi gócpontok és az azokat érintő proaktív rendőri tevékenységek, vagy akár az etnikai csoportok korprofiljának és földrajzi eloszlásának eltérései is, tehát bizonyos közösségek tagjai „magas bűnözési arányú” területen élnek, és olyan profilba esnek, amely sztereotipizálja őket a rendőrség számára. Ezeken a területeken (köz)biztonsági és rendőrszakmai megfontolásokból a mindennapokban is gyakoribbak a rendőri intézkedések, igazoltatások. Ezek a tényezők mind torzíthatják a statisztikákat. Ezzel a példával nem célom a rendőrök felmentése vagy az eset elbírálása. Azt szeretném hangsúlyozni vele, hogy egy-egy eset kapcsán akár a rendőrszakmai megfontolások alapján megvalósított intézkedések is előítéletnek tűnhetnek, és az előforduló eseteket, vagy kutatások által feltárt eredményeket mindig kellő körültekintéssel kell (ki)vizsgálni. Ezek a kutatások azonban már az intézményi diszkrimináció¹⁶² területére vezetnek, amelynek taglalása a disszertációnak nem célja.

2.2. Előítéletek elleni gyakorlati módszerek

A negatív előítéleteket a pozitív énkép megőrzése érdekében a legtöbb esetben elfojtjuk. Annak elfojtása viszont, amit érzünk, mentális erőfeszítéseket igényel. Amikor a kognitív erőforrások kimerülnek vagy nincsenek kellő kontrol alatt – stressz, kimerültség, fáradtság düh/harag, alkoholos befolyásoltság – azok kirobbanhatnak.¹⁶³ Ezek kirobbanása a társadalom számára a civil állampolgárok esetében sem kívánatosak, de egy rendőri hivatást választó esetében pedig egyenesen tragikus következményekkel járhatnak.

Az előítéletek elleni fellépés érdekében az elméleti oktatáson és eddig feltárt kutatások eredményeinek ismertetésén túl két fő gyakorlati módszert szoktak alkalmazni. Ezek fő

---

¹⁶¹ Met police twice as likely to fine black people over lockdown breaches – research. The Guardian hivatalos weboldal: <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/jun/03/met-police-twice-as-likely-to-fine-black-people-over-lockdown-breaches-research>, letöltve: 2020. június 22.

¹⁶² Ld. bővebben i. m. PAP (2019) et al.

¹⁶³ i. m. ARONSON, 2008, p. 305.

alapja, hogy a viselkedésbeli változások segítenek megváltoztatni, megváltoztathatják az érzelmi komponenseket. Tehát már az, hogy az egyén hajlandó kapcsolatba lépni az általa sztereotipizált csoport tagjával, segíthet az általa gondolt sztereotípiák megingatásában.

Az egyik ilyen alkalmazott módszer az úgynevezett kontaktushipotézis.¹⁶⁴ A hipotézis alkalmazása a gyakorlatban azt jelenti, hogy konfliktusok esetén növelik a csoportok közötti – együttműködésen alapuló – interakciókat, ezáltal csökkentik a csoportokhoz tartozó tagok egymás iránti előítéleteit és sztereotípiáit.

A másik módszer a mozaikmódszer. Ebben az esetben az eltérő csoportok tagjait kisebb, vegyes csoportokba osztják és közös feladatot oldatnak meg velük.

Hazánkban is ismert és alkalmazott mindkét módszer. A magyar rendőrség, helyzeténél és szerepénél fogva (a roma kisebbség esetében) főként a kontaktushipotézist szokta alkalmazni a leggyakrabban, de más kezdeményezéseket is találunk, mint pályázatok kiírása roma származású fiatalok részére, roma származású rendőrök támogatása, roma lányokat célzó rendvédelmi kampány, vagy roma hagyományokat bemutató programok, stb.¹⁶⁵

Bezerédi kutatásában összegyűjtötte a magyar rendőrség roma kisebbséggel történő együttműködése érdekében tett törekvéseit, részletesen kitérve a magyar rendőrség országos és területi kisebbségi összekötőinek feladataira, az általuk felügyelt képzésekre, programokra is.¹⁶⁶

A mozaik módszer, főként multikulturális közegben, társadalmakban kerül alkalmazásra, főként az oktatási rendszer keretében.

Mindkét módszer esetében feltárássra került, hogy abban az esetben működnek a legeredményesebben, ha négy feltétel a hipotézisek alkalmazása során teljesül. Ezek a feltételek (1) a közös cél, (2) együttműködési helyzet, (3) egyenlő státusz és (4) támogató társadalmi normák, intézmények.

Így ismét felmerül a társadalmi közeg kiemelkedő szerepe az előítéletek leküzdésében.

Löwi kutatásában az önkéntes karitatív tevékenységet végzők idegenek (bevándorlók) iránti attitűdjeit vizsgálta a 2015-ös migrációs hullám kapcsán. Kutatásának eredményei azt mutatják, hogy a személyes kapcsolatok hatására még az önkéntesek körében is negatív

---

¹⁶⁴ SMITH, Elliot R, - MACKIE, Diane M., CLAYPOOL M Heather: *Szociálpszichológia*. Elte Eötvös Kiadó. Budapest, 2016. ISBN: 978 963 312 25 8, p. 262-275.

¹⁶⁵ Ld. bővebben: [www.police.hu weboldal: https://www.police.hu/kereses?q=roma](https://www.police.hu/weboldal:https://www.police.hu/kereses?q=roma)

¹⁶⁶ BEZERÉDI Imre: *A rendszerváltást követő kriminálpolitika rendőrségre gyakorolt hatása*. Doktori (PhD) értekezés. Pécsi Tudományegyetem, Állam és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola. Pécs, 2021. p. 154-169.

irányba mozdultak el a személyes vélemények 2016-ra, a vizsgált népcsoportok közül – törökök, ukránok, afrikaiak, délszlávok, kínaiak, arabok – főként az arabok esetében. Az arabokkal személyes kapcsolatba kerülők „52%-ának rosszabb és csak 11%-ának lett jobb a véleménye” ....”egyedül a kínaiakról mondták többen (22%), hogy jobb lett a véleményük, és kisebb arányban (19%), hogy rosszabb.”¹⁶⁷ Ennek okaiként Löwi feltárta, hogy „a vizsgált önkéntesek véleménye azonban – az önkéntes humanitárius szolgálat vállalása miatt – vélhetőleg nem idomult teljes mértékben az általános közhangulatra jellemző idegenek iránti attitűdökhöz...”¹⁶⁸ „...az önkéntesek gyakorta végzett segítő tevékenységük során jobban megismerhették a muszlimok világképét, kultúráját, vallását, valamint átértékelték a hozzájuk köthető kulturális különbségekből adódó atrocitásokat. Az attitűdváltozást előidézhették még azok a társadalmi közhangulatban uralkodó nézetek, melyek a média, rémisztő információinak a következményeként hozzárendelték az iszlám világképhez az erőszakos magatartást és esetenként az iszlamista világfelfogás és a terrorizmus összemosódott”¹⁶⁹

Kutatása során véleményem szerint két fontos tényezőt is visszaigazolt. Egyrészt a kontaktushipotézis négy feltételének szükségességét, másrészt pedig az átértékelt interakciók fontosságát az előítéletek kialakulása során. Más szóval az önkéntesek körében végzett kutatás során egyértelműen hiányoztak a támogató társadalmi normák, és a kutatás visszaigazolta a negatív vagy pozitív interakciók hatását is az együttműködésre és az előítéletek kialakulására, mert az interakciók során tapasztalt atrocitások, konfliktusok is hozzájárultak a vélemények negatív irányba történő elmozdulásához. Habár az arabokkal kapcsolatos vélemények negatív irányba történő elmozdulásához hozzájárulhatott a 2015-ös migrációs hullám jellege is, „...tömeges bevándorlás jellemző vonása a váratlanság, az inváziószerűség, és az abból adódó kezelhetetlenség volt, mely bizonytalanságot, gyanakvást és szorongást váltott ki a vizsgált önkéntesekben,”¹⁷⁰ - állapítja meg Löwi. Ez viszont – véleményem szerint – nem indokolhatja a többi népcsoport esetében a negatív irányba történő elmozdulást, annak okát az interakciók során átértékelt konfliktusokban és a hiányzó társadalmi normák hatásában látom.

A rendőrségek esetében, így a magyar rendőrség esetében is elmondható, hogy a rendőrség tagjai, társadalomban betöltött szerepüknél, hivatásuknál fogva a legtöbb esetben nem együttműködési, hanem konfliktusos helyzetben találkoznak eltérő népcsoportokkal,

---

¹⁶⁷ LÖWI Ildikó: *Az önkéntes karitatív tevékenység jellemző vonásai az 1990-es évek és a 2015-ös migrációs hullám tapasztalatainak tükrében*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2020. p. 128.

¹⁶⁸ i. m. LÖWI, 2020, p. 128.

¹⁶⁹ i. m. LÖWI, 2020, p. 129.

¹⁷⁰ i. m. LÖWI, 2020, p. 150.

kultúrákkal, így maga a rendőrség által végzett feladat és a gyakori interakció inkább az előítéletes vélemények kialakulását segítik elő, mint gátolnák azokat. Nem utolsósorban pedig ezek a konfliktusos találkozások az előítéletes attitűdök ismereti, kognitív komponenseit fogják szolgálni a rendőri állomány tagjainál.

Úgy gondolom továbbá, hogy a rendőrségek esetében az eltérő kultúrákkal kapcsolatban nem csak a konfliktusos interakciók nehezítik meg a kontaktushipotézis alkalmazását, hanem az a tény is, hogy egyre több „idegen” kultúra jelenik meg az adott országban, így hazánkban is. Interkulturális szempontból a kontaktushipotézis jobban alkalmazható kollektív kultúrák esetében, ahol a tagok csoportokat alkotnak és „együtt maradnak” (pl. afgán, észak-afrikai nemzeti csoportok). Az ilyen esetekben meggyőződésem, hogy amennyiben van rá lehetőség, a kontaktushipotézis alkalmazásával a rendőrségnek és tagjainak élnie kell, mert egy csoport törvénytisztelő, jogkövető állampolgáraival való találkozás nem csak a kognitív komponensek megingatásában segíthet, hanem hasznos információval is szolgálhat a csoportról és a csoport tagjai általi viselkedések háttéréről is. Nem utolsósorban pedig az adott kultúrára történő nagyobb rálátás támogatást nyújthat az affektív, érzelmi komponensek kezelésében, amelyek végső soron mind hatással lehetnek a későbbi magatartásra, tehát a viselkedési komponensre is. A rendőri jelenlét, együttműködéses találkozások pedig hatással vannak a jövőbeli együttműködésre is, és kiemelten fontosak olyan kollektív kultúrával rendelkező eltérő nemzeti csoportok esetén, akik jobban bíznak a személyben, személyes kapcsolatokban, mint a (személytelen) hivatalokban. Ilyen esetekben úgy gondolom, összekötő személyek kiválasztása és kijelölése is javasolt a rendőrség részéről, mint ahogy az a roma kisebbség esetében is megtörtént.

Az „idegen” kultúrák esetén az ilyen találkozásokat megfelelő felkészítéssel szükséges megalapozni a siker érdekében.

A kanadai rendőrség (Montrealban, Québec) pilot projekt keretében „etnikai/kulturális” mentorokat alkalmazott, akik 13-20 kisebbséget képviseltek a 120 montreali csoportból. A mentorok kiválasztása véletlenszerű volt. Segítségükkel a hallgatók megismerkedhettek a társadalomban levő eltérő kulturális csoportokkal. A hallgatók következtetésén túl, miszerint a „tisztelet” rendkívül fontos az eltérő kultúrákkal való találkozás során, a kutatás más rendőrszakmai szempontokra is rámutat. A szervezett találkozások nem csak az együttműködés kialakítását vagy a hallgatókon belüli előítéletek elleni fellépést szolgálták, hanem azt a célt is, hogy az adott csoport tagjait bevonják a rendészeti munkába és megfelelő beavatkozási technikákat dolgozthassanak ki, valamint a hallgatók megtanulják, hogy a közösség hogyan látja a rendőrséget és a főbb akadályokat a

rendőrség és a közösség között. A kutatást végzők az eredményeik között megállapítják, hogy egyrészt a hallgatók megismerik a jövőbeli „klienseket” és igényeiket, a kultúra-specifikus interakciót és kommunikációs technikákat, valamint kultúra-specifikus de-eszkalációs megközelítéseket. Másrészt ez a képzési forma hatással van a társadalom tagjaira is, mert a mentor és a közösségük megtanulják leküzdeni a rendőrséggel kapcsolatos negatív sztereotípiákat, és hozzájárul a rendőrséggel szembeni bizalom kialakításához.¹⁷¹

Németországban, az észak-rajna-vesztfáliai rendőrség a jövőbeli interkulturális találkozásokra főként (elméleti) ismeretek terjesztésével készítette fel a hallgatókat. Ennek keretében sor került az általuk indított interkulturális kompetencia és kommunikációs képzési modul kutatásban résztvevő rendőrök idegengyűlölet attitűdjére tett hatásának tudatos mérésére is. A modul három részből tevődött össze, interkulturális kompetencia, szociális készségek képzése és interkulturális kommunikáció.¹⁷² A képzés hatását négyéves, longitudinális kutatás keretében vizsgálták. A méréseket az első év elején, a képzésbe bekerüléskor, az alapképzés (1. év) után, a főiskolai tanulmányok (2. év) után, valamint a szakmai gyakorlat első évében folytatták le. A tartományra elmondható, hogy a szolgálatban levő rendőrök mintegy 12%-ának van bevándorlási háttere.¹⁷³ A kutatás eredményei alapján a rendőrhallgatók idegenellenes attitűdjei szignifikáns és stabil csökkenést mutattak a hároméves szakmai képzés során, a gyakorlat első évében pedig enyhe növekedés volt megfigyelhető.¹⁷⁴ A kutatók javaslatai alapján a fiatal rendőrök idegengyűlölet attitűdjeinek ellensúlyozása érdekében a rendőrségi szervezeteknek interkulturális és szociális készségekkel kapcsolatos képzéseket kellene integrálniuk a rendőri szolgálat első éveibe.¹⁷⁵

Mind a kollektív, mind az individualista kultúrák esetében fontosnak tartom továbbá a rendőrség tagjainak felkészítését az eltérő kultúra gyors felismerésére, valamint a kulturális félreértések mielőbbi beazonosítására, amely az interkulturális oktatás segítségével fejleszthető.

A fenti célokat szolgálhatná hazánkban az interkulturális ismeretek bevezetése a rendőri állomány felkészítése során.

---

¹⁷¹ MACLEAN, Roger: *Tandem project: Developing cultural intelligence in Police Technology students using cultural/ethnic mentors*. European Police Science and Research Bulletin, Issue 11-Winter 2014/15. p. 17-20.

¹⁷² KROTT, Nora Rebekka – KROTT, Eberhard – ZEITNER, Ines: *Xenophobic attitudes in German police officers: A longitudinal investigation from professional education to practice*. International Journal of Police Science & Management. 2018. p. 1-11. DOI: 10.1177/1461355718788373, p. 11.

¹⁷³ i. m. KROTT-KROTT-ZEITNER, 2018, p. 4.

¹⁷⁴ i. m. KROTT-KROTT-ZEITNER, 2018, p. 12.

¹⁷⁵ i. m. KROTT-KROTT-ZEITNER, 2018, p. 13.

2.3. A magyar rendőrség társadalmi kontextusa

Az előző fejezetekben már többször említettem a társadalmi közeg szerepét. Ez a közeg véleményem szerint, egyrészt meghatározza, hogy bizonyos előítéletekkel, „megkülönböztetéssel” szemben mennyire elnéző a társadalom, mennyire kezeli azt természetesként. Nem kell mindig a negatív értelemben gondolni az ilyen esetekre, a pozitív esetek megítélése (pl. terhes, kisgyermekes nők előreengedése a rendelőkhöz, hivatalokban) is eltérő lehet egyes társadalmakban. Ezért az előítéletek kutatása során kiemelkedően fontosnak tartom a társadalmi közeg vizsgálatát is.

Másrészről a társadalomban előforduló események sokszor intő jelként is szolgálhatnak. A bevezetésben ismertetett eset (George Floyd) előtt két kirívó eset is volt Amerikában. Egyik alkalommal (pár hónappal korábban) egy 25 éves fekete férfit két fehér férfi kocogás közben lőtt le Georgia Államban, a másik esetről pedig egy fehér nő hamis bejelentést tett a 911-es segélyhívó számra, miszerint egy fekete férfi (aki madármegfigyeléseket végzett) fenyegeti New York Central Parkjában.¹⁷⁶ Ezek az esetek már akkor jelezték a társadalomban megbúvó előítéleteket, George Floyd esete pedig világszerte nem csak a rendőri előítéletek, abból fakadó esetleges túlkapások, hanem alapvetően a rendőrök által alkalmazott fizikai erőszak – kényszerintézkedések – társadalmi megítélésére is hatással voltak.

Magyarország esetében, úgy gondolom, két esetet szükséges kiemelni – egyik a romák, másik az LMBTQI közösség tagjai elleni incidens –.

Az egyik incidens a 2009. február 23-án hajnalban történt, amikor Molotov-koktéllal felgyújtottak egy roma családi házat, és a kimenekülő család tagjaira rálöttek, halálra sebesítve egy 27 éves roma férfit és öt éves gyermekét, megsebesítve a többi családtagot is. A másik eset 2013-ban játszódott le, amikor verbálisan és tettelesen bántalmazták a Budapesti Pride három résztvevőjét. Mindkét esetben a későbbi vizsgálat megállapította, hogy orvosi és rendőri mulasztások sorozata nehezítette meg a későbbi nyomozást.^{177,178} Nem lehet kérdés, hogy ilyen esetek a magyar rendőrség megítélését rontják és csökkentik az állampolgárok

---

¹⁷⁶ PEEPLES, Lynne, *What the data say about police brutality and racial bias — and which reforms might work*. Nature, Vol. 583. 2020. p 22-24,

¹⁷⁷ USZKIEWICZ Erik: *Rendőri segítséggel? Hatással van-e a gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozati munkára a rendőrségi diszkrimináció?* Fundamentum. 2013. 3. szám, p. 38-46., p. 41.

¹⁷⁸ Az erőszak leküzdése és az integráció elősegítése, Romák elleni erőszakos incidensek helyszíni vizsgálata Magyarországon: A fejlemények összegzése, valamint a legfőbb megállapítások és ajánlások 2009. június-július. Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala által 2010. június 15-én kiadott „Addressing Violence, Promoting Integration – Field Assessment of Violent Incidents against Roma in Hungary” című jelentésének nem hivatalos magyar fordítása. <https://www.osce.org/files/f/documents/5/5/275406.pdf>, letöltve: 2021. november 10., p. 46.

bizalmát. Mindazonáltal azt is szükséges hozzátennem, hogy a rendőri oktatásra, képzésre – nem csak hazánkban, hanem világszerte – jellemző, hogy a kirívó eseteket oktatási céllal feldolgozzák és hosszú éveken keresztül az oktatás „eszközeként” használják. Így a fenti, hazai esetek is beépültek az NKE Rendészettudományi Karán a „Gyűlölet-bűncselekmények” c. tantárgy oktatási tartalmába.

A társadalom tagjainak vizsgálata során az uniós szintű értékutatásoknál azt látjuk, hogy az európai uniós tagállamok polgárai értékrendjében évek óta három érték szerepel a dobogós helyen, az emberi jogok, az emberi élet tiszteletben tartása és a béke. A többi vizsgált érték közül – demokrácia, egyéni szabadság, jogállamiság, egyenlőség, tolerancia, szolidaritás, önmegvalósítás, vallás, más kultúrák tisztelete – Európai Unió átlagát tekintve is a vallás és más kultúrák iránti tisztelet állnak az értékrend végén.¹⁷⁹

A Friedrich Ebert Alapítvány által 2008-ban végzett kutatás során nyolc tagországot vizsgáltak, többek között Magyarországot is, országonként legalább 1000-1000 fő megkérdezésével.¹⁸⁰ A kutatás rasszista kijelentések vizsgálatának egyik eredménye, hogy Magyarországon mintegy 41,8%-a a válaszadóknak gondolja úgy, hogy van egy természetes hierarchia a feketék és a fehérek között, ez közel azonos érték Lengyelországgal, és csak Portugália előz meg minket ahol a válaszadók 45,1%-a értett egyet a kijelentéssel. Hazánkban mintegy 30,3% véli úgy, hogy inkább ne házasodjanak a feketék és a fehérek, ez szintén a legmagasabb érték a vizsgált 8 ország viszonylatában. A válaszadók 78,5%-a véli úgy, hogy meg kell védenünk saját kultúránkat más kultúrák hatásaitól, ezzel szintén elnyerve a „dobogós helyet” és a válaszadók fele, 53,8% hiszi, hogy egyes fajok tehetségesebbek, mint mások. 38,5% értett egyet hazánkban azzal a kijelentéssel, hogy egyes kultúrák jobbak (felsőbbrendűek), mint a többi; az igenlő válaszadók aránya viszont magasabb Lengyelországban (49,4%) és még magasabb Portugáliában (61,3%).¹⁸¹

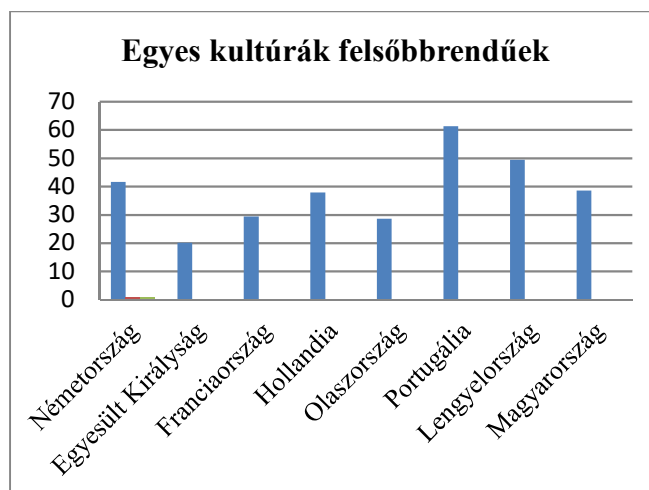
¹⁷⁹ Eurobarometer Standard 69, 77, 84 kiadványok. Online. European Commission weboldal. Public Opinion, Archives.

http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb_arch_en.htm, letöltve: 2017. április 29.

¹⁸⁰ Intolerance, Prejudice and Discrimination - An European Report. Friedrich Ebert Stiftung. 2011. <http://library.fes.de/pdf-files/do/07908-20110311.pdf>, letöltve: 2017. április 29.

¹⁸¹ Intolerance, Prejudice and Discrimination - An European Report. Friedrich Ebert Stiftung. 2011. <http://library.fes.de/pdf-files/do/07908-20110311.pdf>, letöltve: 2017. április 29. p. 59.

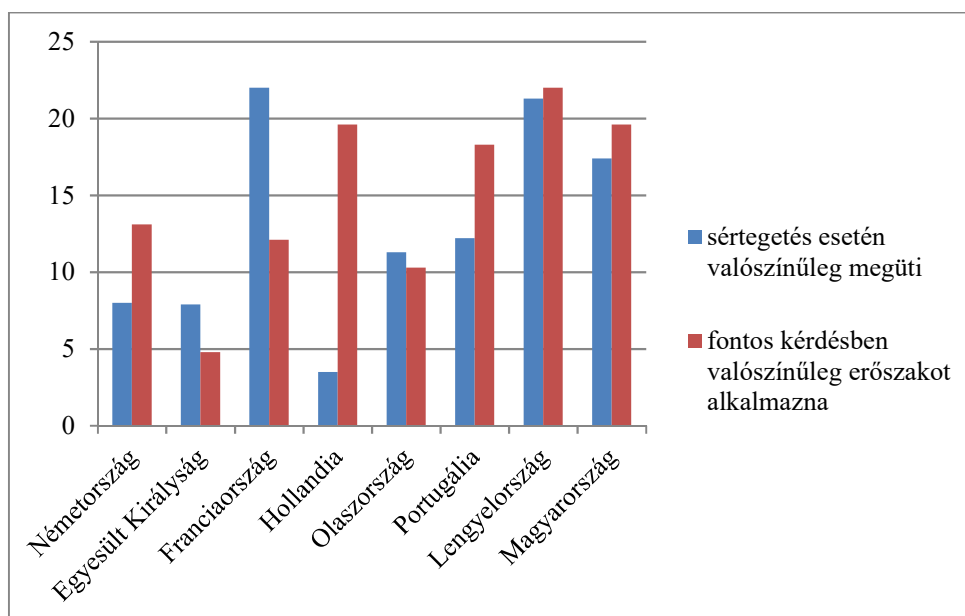
5. számú ábra: Rasszista megnyilatkozás.

Forrás: Friedrich Ebert S. kutatás¹⁸² alapján a szerző saját szerkesztése.

A rendőrség szempontjából talán még fontosabb a kutatás azon része, hogy a válaszadók mennyire alkalmaznának erőszakot bevándorló háttérű személlyel szemben. A felmérés alapján hazánkban a válaszadók 17,4 %-a nyilatkozott úgy, hogy amennyiben bevándorló háttérű személy sértegeti, valószínűleg megüti, és 19,6 %-a pedig úgy, hogy olyan kérdésben, amely fontos lehet, valószínűleg erőszakot alkalmazna egy bevándorló háttérű személlyel szemben.¹⁸³

6. számú ábra: Bevándorlókkal szembeni erőszak alkalmazására való hajlandóság.

Forrás: Friedrich Ebert S. kutatás¹⁸⁴ alapján a szerző saját szerkesztése.

¹⁸² i. m. Intolerance, Prejudice and Discrimination, p. 59.

¹⁸³ i. m. Intolerance, Prejudice and Discrimination, p. 119.

¹⁸⁴ i. m. Intolerance, Prejudice and Discrimination, p. 119.

A TÁRKI¹⁸⁵ 1992 óta végez kutatásokat az idegenellenesség területén. A válaszadóknál három kategóriát tudunk elkülöníteni, idegenellenes, idegenbarát és mérlegelő. A mérlegelők tábora véleményét attól teszi függővé, hogy kiről, vagy milyen csoportról van szó. A kutatások eredményei alapján 2016-ban kiugróan megnőtt az idegenellenesek és lecsökkent a mérlegelők száma.¹⁸⁶

Sík és társai kutatása alapján az idegenbarátok aránya szinte teljesen eltűnt 2016 januárjára Magyarországon, és a mérlegelők száma is csökkent az idegenellenesek javára. Az idegenellenesség drámai növekedésének okát Sík a 2015-ös bevándorlás-ellenes kampánnyal és a migránsokat bűnbakká tevő erőszakos cselekményekkel, mint például a 2015. november 13.-i párizsi terrortámadás¹⁸⁷ magyarázza. „Az idegenellenes attitűd kialakulásának egyik központi kognitív eleme a bűnbakképzés, mely meggyőződés szerint a bevándorlók felelősek az ország gazdasági és társadalmi problémáiért; az érzelmi komponens pedig leginkább a bevándorlással kapcsolatos félelmekben érhető tetten”¹⁸⁸ így Sík és társai elvont és konkrét félelmeket is vizsgált 2015-ben, a félelem kifejezetten magasnak mondható a vizsgált országok, így Magyarország esetében is.¹⁸⁹

A Pew Kutatóközpont (Pew Research Center) felmérése alapján, 2016 tavaszán, Magyarországon tíz személyből nyolcan úgy vélik, hogy a menekültek terhet jelentenek az országnak, elveszik a munkahelyeket és a szociális juttatásokat, háromnegyedük véli úgy, hogy növelik a terrorizmus valószínűségét és közel héttizedük úgy látja, hogy a Szíriához és Irakhoz hasonló országokból érkező nagyszámú menekültáradat komoly fenyegetést jelent.

Magyarország lakossága a nemzeti identitással kapcsolatos kirekesztő nézetek tekintetében is rendkívül magasan áll más európai nemzetekhez viszonyítva, és más

---

¹⁸⁵ TÁRKI: A TÁRKI több évtizede van jelen a hazai és nemzetközi empirikus társadalomkutatásban. Kiemelt kutatási területei közé tartozik a társadalmi rétegződés és mobilitás, a munkaerőpiac, a jövedelmi eloszlás, a fogyasztás és életstílus, valamint a társadalmi attitűdök vizsgálata. Az utóbbi években egyre több európai összehasonlító kutatást végez az Európai Unió szervezetei és más megrendelők megbízásából. Eredményeit a Társadalmi riport mellett publikációiban teszi közzé. 2007 óta a Tárki Társadalomkutatási Intézet Zrt mellett a cégcsoporthoz tartozik a Kopint-Tárki Gazdaságkutató Zrt. is. Forrás: <https://tarki.hu/rolunk>,

¹⁸⁶ SIMONOVITS Bori et al.: *The social aspects of the 2015 migration crisis in Hungary*. Tárki. Budapest, 2016. március, (online) p. 42-44. https://www.tarki.hu/hu/news/2016/kitekint/20160330_refugees.pdf, letöltve: 2017. április 9.

¹⁸⁷ Az eseményről bővebben: Támadássorozat Párizsban: legalább 126 halott. HVG weboldal: http://hvg.hu/vilag/20151113_Robbanas_es_lovoldozes_Parizsban, letöltve: 2017. április 10.

¹⁸⁸ SIK Endre - SIMONOVITS Bori - SZEITL Blanka: *Az idegenellenesség alakulása és a bevándorlással kapcsolatos félelmek Magyarországon és a visegrádi országokban*. Regio 24. évf. (2016) 2. szám. p. 82., <http://regio.tk.mta.hu/index.php/regio/article/view/114>. letöltve: 2017. február 25.

¹⁸⁹ i. m. Sik et al, 2016, 2. táblázat: A félelem és a jóléti sovinizmus elemei (2015). p. 93-94.

európaiaknál sokkal nagyobb valószínűséggel van negatív véleménnyel a különböző kisebbségi csoportokról (főként az országban élő muzulmánokat ítélik meg kedvezőtlenül).¹⁹⁰

Messing-Ságvári elemzése alapján az EU-tagállamoknál a bevándorlással kapcsolatos attitűdök tekintetében egyértelműen kimutatható a kelet-nyugati megosztottság. A nyugati országok csak elenyésző hányada táplál bevándorlás ellenes attitűdöket, és nem minden keleti ország hasonlóan elutasító. A magyarok – a szlovákok, bolgárok és csehek – mellett a legelutasítóbbak. 2016-2019 közötti években ez az eltávolodás tovább nőtt, mert a régi tagállamokban – a nyugati országokban – a pozitív attitűdök változatlanok maradtak, vagy még pozitívabbá váltak, míg néhány keleti országban (pl. Csehország, Lengyelország) tovább nőttek, Magyarország tekintetében az ellenséges attitűd enyhe változása figyelhető meg szintén negatív irányba.¹⁹¹

A kutatások által feltárt eredmények alapján úgy gondolom, hogy Magyarországon csak részben beszélhetünk a kontaktushipotézis megvalósításához szükséges támogató társadalmi közegről, amely minden bizonnyal megnehezíti a magyar rendőrség előítéletek elleni fellépési törekvéseit.

A társadalmi kontextus mellett természetesen ugyanolyan fontosnak tartom a magyar rendőrség esetében az intézményi normák és a rendőri hivatás sajátosságainak feltárását is, hiszen a magyar rendőrség hivatásos tagjai nem vizsgálhatóak elkülönítve sem a szervezeti normáktól, sem pedig a rendőri hivatástól és annak jellemzőitől.

Ennek megfelelően további vizsgálatomat a bevezetőben említett módszer alapján folytatom le, és a magyar rendőrség „szervezetét” a rendőrségi és rendőri kultúra figyelembevételével két fő részre osztom. Az egyik rész tartalmazza a rendőrségi kultúra és előítéletek vizsgálatát, ami magában foglalja a magyar rendőrség szervezeti, intézményi hátterét és annak normáit. A másik fő rész taglalja a rendőri kultúra és előítélet vizsgálatát, amely a rendőri hivatást és a szervezeten belüli informális kultúrát vizsgálja. A véleményem szerint két terület között elhelyezkedő képzést jelen esetben a rendőrségi kultúrához sorolom.

---

¹⁹⁰ MANEVICH, Dorothy: *Hungarians share Europe's embrace of democratic principles but are less tolerant of refugees, minorities*. 2016. szeptember 30. Online: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/09/30/hungarians-share-europes-embrace-of-democratic-principles-but-are-less-tolerant-of-refugees-minorities/>, letöltve: 2017. április 10.

¹⁹¹ MESSING Vera – Ságvári Bence: *Cementing European Divisions, Mapping of European Attitudes towards Migration*. Friedrich Ebert Stiftung. 2020. ISBN: 978-615-81517-7-1

2.4. A rendőrségi és rendőri kultúra vizsgálata¹⁹²

Az angolszász és német rendészettudományi szakirodalom a rendőrség kultúráját szétválasztja rendőrségi és rendőri kultúrára. A rendőrségi és a rendőri kultúra közötti legfőbb különbséget az adja, hogy a rendőrségi kultúra a törvényességről (szabályozásokról), szervezeti normákról, a rendőri kultúra pedig a rendőrség tagjainál megfigyelt viselkedésekről, jellemzőkről szól, a rendőri hivatás és gyakorlat jobb megértését szolgálja, de természetesen vannak közös érintkezési pontjai.¹⁹³ A magyar rendészettudományi szakirodalomban is megtalálható ez a két megközelítés.

Vezetélméleti szempontból „a szervezeti kultúrát a szervezet tagjai által elfogadott meggyőződések, hiedelmek, értékek, normák, a közös tapasztalatok és az együttesen követett közös akciók, tevékenységek, viselkedésmódok rendszereként értelmezik.”¹⁹⁴ Rendészetszociológiai megközelítésben pedig különvlik a foglalkozási és szervezeti kultúra. A foglalkozási kultúra inkább egyfajta identitás, norma, viselkedésminta, nyelvi és öltözködési standard, valamint egy kognitív szűrő. A szervezeti kultúra pedig „a rendőrök közötti szolidaritás, a hatalomhoz és a társadalmi problémákhoz való viszony és a civil és politikai elvárásokhoz való viszonyulás.”¹⁹⁵

Tekintettel a „rendőrségi” és „rendőri” szavak közötti hasonlóságra, a rendőri kultúrát a jobb érthetőség és átláthatóság kedvéért a továbbiakban a német „Polizistenkultur” és az angol „cop culture” elnevezés alapján „zsarukultúrának” írom.¹⁹⁶

2.4.1. A MAGYAR RENDŐRSÉG ELMÉLETI VIZSGÁLATA A RENDŐRSÉGI KULTÚRA SZEMPONTJÁBÓL

A rendőrségi kultúra egyik legfontosabb alappillére a törvényesség, így ennek feltárása véleményem szerint megadja a választ arra, hogy a magyar rendőrség tagjai milyen keretek

---

¹⁹² Fejezettel kapcsolatban megjelent cikkek: Pesti Tünde: *Measures against prejudice at the Hungarian Police – theoretical research on police culture and cop culture*. Belügyi Szemle. 2021/Special Issue 4. p. 21-30., DOI: 10.38146/BSZ.SPEC.2021.4.2

Pesti Tünde: *Rendőrségi kultúra – A tisztképzés és a szervezeti keretek elméleti vizsgálata az előítéletek elleni fellépés tükrében*. Belügyi Szemle, 69. (5). 2021. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.5.4> , p. 781-798.

¹⁹³ Ld. bővebben: KOVÁCS Gábor - PESTI Tünde: A rendőrségi és rendőri kultúra megkülönböztetése – a „zsarukultúra” elmélet főbb elemei. Rendőrségi Tanulmányok, IV. évf. 2021/3. Online: https://archive.bm-tt.hu/rtt/rt_ujsgag.php/17

¹⁹⁴ CZUPRÁK Ottó - KOVÁCS Gábor: Vezetés- és szervezélmélet. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2013. ISBN: 978-615-5344-36-7, p. 304.

¹⁹⁵ i. m. KOZÁRY, 2017, p. 11-12.

¹⁹⁶ A kifejezés nem szerepel a Rendészettudományi Szaklexikonban, mindazonáltal Jerome Skolnick, kriminológus kutatásához kapcsolódik, aki a rendőrök viselkedését figyelve megállapította, hogy van egy „dolgozói személyiségük” (working personality). Később ez adta a rendőri (zsarukultúra) kutatások alapját.

között végzik tevékenységüket, és van-e olyan terület, illetve hiány, amelynek következtében az interkulturális ismeretek hozzá tudnak járulni az előítéletek elleni fellépéshez.

Amikor a rendőrségről és annak tagjairól beszélünk, tudnunk kell, hogy a magyar rendőrség állománya nem homogén, hivatásos és nem hivatásos (civil) – rendvédelmi igazgatási szolgálati vagy munkavállalói jogviszony – dolgozókra tagolható. Jelen vizsgálat fókuszában a hivatásos állomány tagjai állnak, tekintettel arra, hogy a legitim fizikai erőszak monopóliumával a hivatásos állomány tagjai rendelkeznek és a társadalom tagjai is a rendőrség hivatásos állományával azonosítják a szervezetet. A fejezet során a vizsgálat fókuszába az előítéletek elleni "kereteket" helyezem. Ehhez a szervezetbe kerülési feltételeket, a kiválasztási rendszert és a rendőrökre vonatkozó jogi és etikai szabályozást vizsgálom. A vizsgálat során feltárom, hogy a rendőrségi kultúra szempontjából, a rendőrség milyen eszközökkel lép fel a tagjai között előforduló esetleges előítéletek és abból fakadó deviáns magatartások ellen, illetve miként próbálja elkerülni az előítélet terjedését a szervezeten belül.

A hivatásos állományt a rendőrségen belül tovább tagolhatjuk tisztekre és tiszthelyettesekre. Az értekezésem témaköre alapvetően a tisztképzésre irányul, de fontos kiemelni, hogy a rendőrség tiszti és tiszthelyettesi állományára vonatkozó szabályzók sok esetben nem válnak külön egymástól, hiszen a rendőrség hivatásos állományára egységes szabályzók érvényesek, így részben azok is ismertetésre kerülnek.

A fentieket figyelembe véve az alábbiakat tekintem át, illetve vizsgálom meg:

- a szervezethez történő bekerülés speciális jellemzői,
- a rendőrség hivatásos tagjaira vonatkozó fontosabb jogszabályok, etikai normák és szervezeti keretek,
- Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Rendészettudományi Karán folyó tisztképzés.

2.4.1.1. A szervezetbe történő bekerülés speciális jellemzői

A rendőrséghez történő jelentkezéskor – függetlenül attól, hogy az toborzás, rendőrszakközépiskolába vagy rendészeti felsőoktatásba történő jelentkezés útján valósul meg – a jelentkezőknek az alábbi feltételeknek kell megfelelniük:

- betöltött 18. életév,
- cselekvőképesség,
- magyar állampolgárság,
- állandó belföldi lakhely,

- érettségi bizonyítvány,
- büntetlen előélet,
- fizikai alkalmasság,
- pszichológiai alkalmasság,
- egészségügyi alkalmasság,
- kifogástalan életvitel, illetve hozzájárulás annak a szolgálati viszony készítése előtti, valamint szolgálati viszony fennállása alatti ellenőrzéséhez.

A felvételi eljárásnak része továbbá a pályaaorientációs elbeszélgetés is, amelynek célja a jelentkező belső motivációjának, jövőbeli céljainak felmérése. A rendőrség állományába történő felvételéhez szükséges egészségügyi, pszichikai és fizikai alkalmassági követelményeket az 57/2009. (X. 30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet tartalmazza. A rendelet 4. § (1) bekezdése szabályozza, hogy az alkalmassági vizsgálatot milyen esetekben kell elvégezni, így pl. állományba történő felvétel, rendészeti oktatási intézménybe történő jelentkezés, a szolgálati jogviszony fennállása alatt időszakosan, hivatásos állományba véglegesítés előtt, beosztás változását követően stb.¹⁹⁷ Ennek értelmében a rendőrség hivatásos állománya tagjainak alkalmasságát nem csak a szervezethez történő bekerüléskor, hanem a későbbiek során is rendszeresen ellenőrzik, az a szolgálati jogviszony fenntartásához is fontos. A rendelet 2021 januárjától kiegészült a 45/2020. (XII. 16.) BM rendelettel,¹⁹⁸ amely részleteiben tartalmazza az alkalmasságvizsgálat rendszerét, szakmai protokollját, a vizsgálati kategóriákat, illetve a 35/2020. ORFK utasítással,¹⁹⁹ amely a rendszeresített szolgálati beosztások alapján az alkalmasságvizsgálati kategóriákat és a kategóriafeltételeket részletezi.

A pszichikai alkalmassághoz hasonlóan elvégzik a hivatásos állomány tagjainak kifogástalan életvitel vizsgálatát, melynek részleteit a 293/2010. (XII. 22.) kormányrendelet,²⁰⁰ illetve a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési célú ellenőrzés

¹⁹⁷ 57/2009. (X. 30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazottai és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0900057.irm>, letöltve: 2021. január 30.

¹⁹⁸ 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló egyes rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél foglalkoztatott hivatásos állomány és rendvédelmi igazgatási alkalmazotti állomány alkalmasságvizsgálatáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000045.bm>, letöltve: 2021. január 30.

¹⁹⁹ 35/2020. (XII. 23.) ORFK utasítás a Rendőrség állományának alkalmasságvizsgálatáról. <https://frsz.hu/wp-content/uploads/2021/01/35-2020-ORFK-ut.pdf>, letöltve: 2021. január 30.

²⁰⁰ 293/2010. (XII. 22.) kormányrendelet a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági

meghatározását, az azt ellátó szervet jelölő 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről²⁰¹ tartalmazza. A kifogástalan életvitel ellenőrzését külön szerv, a Nemzeti Védelmi Szolgálat végzi, mint belső (rendőrségen belüli) bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó kizárólagos szerv. A kifogástalan életvitel ellenőrzése tulajdonképpen a nyilvántartásokban (pl. bűnügyi nyilvántartás) szereplő adatok és a pályázó lakókörnyezetének vizsgálatát jelenti, hogy a felvételizőnek vagy már a hivatásos állomány tagjának életmódja, életvitele alkalmassá teszi-e a rendőri pályára.

Szintén a Nemzeti Védelmi Szolgálathoz tartozik a megbízhatósági vizsgálat végzése is, amelynek célja *„azon személyek kiszűrése, akik hivatali helyzetükkel, szolgálati kötelezettségeikkel visszaélve, azt felhasználva követnek el bűncselekményeket, súlyosan károsítva a közbizalmat, megingatva a rendvédelem és a közszolgálat társadalmi megbecsülését.”*²⁰² Az intézkedés főként a korrupciós cselekmények felfedezésére irányul, de ha a vizsgálat során bármilyen bűncselekmény gyanúja felmerül, haladéktalanul megteszik a feljelentést a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nyomozó hatóságnál vagy ügyészségnél.

A fenti vizsgálatok egymásra épülnek, tehát amennyiben a pályázó nem felel meg az alapkritériumoknak, úgy már az egészségügyi és pszichikai vizsgálatokra sem kerül sor. Amennyiben a pályázó mind egészségügyileg, mind pszichikailag alkalmasnak minősül, valamint a pályaaorientációs elbeszélgetésen is megfelel, csak akkor kerül sor a kifogástalan életvitel ellenőrzésére.

A fentiek alapján a rendőrséghez történő bekerülésnél az előírt feltételek, a többlépcsős alkalmassági ellenőrzés, a pályaaorientációs elbeszélgetések, a pszichikai alkalmassági és a kifogástalan életvitel vizsgálatok által kiszűrhetőek a pszichikai problémákkal küzdő – így akár a tekintélyelvű személyiség típusú – vagy szélsőséges csoporthoz tartozó jelöltek. Az aktív állomány rendszeres pszichikai szűrése és kifogástalan életvitel vizsgálata szintén nagyban támogatja az előítéletek elleni fellépést a rendőrségen belül.

---

vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000293.kor>, letöltve: 2021. január 30.

²⁰¹ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99400034.tv>, letöltve: 2020. július 12.

²⁰² Nemzeti Védelmi Szolgálat hivatalos weboldala. <https://nvsz.hu/tevekenyseg/megbizhatosagi-vizsgalat>.

2.4.1.2. A rendőrség hivatásos tagjaira vonatkozó fontosabb jogszabályok, etikai normák és szervezeti keretek

A rendőrség hivatásos tagjaira, mint minden magyar állampolgárra, természetesen ugyanúgy vonatkozik a Magyarországon érvényben levő valamennyi olyan jogszabály, amely az előítéletek és a diszkrimináció tilalmát tartalmazza. A rendőrség, mint szervezet és tagjai, mint a rendőrség feladatainak végrehajtói a társadalomban betöltött funkciójukat tekintve viszont további szabályozást is igényelnek.

A magyar rendőrség alapvető feladatát Magyarország Alaptörvényében határozzák meg (46. cikkely), rendőrség szervezetére, működésére és tevékenységére, az általa alkalmazható eszközök és módszerekre vonatkozó részletes szabályozást pedig az „1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről” (továbbiakban: Rtv) határozza meg. Amennyiben a rendőrség előítéletekre vonatkozó szabályozását tekintjük át, már az Rtv-ben megtalálhatjuk, hogy „a rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni” (Rtv. 13. § (2)).

A rendőrség hivatásos tagjainak életét, a fentiekén túl még a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény és módosításai (továbbiakban Hszt) és a rendőri etikai szabályzat szabályozza.

Fontosnak tartom kiemelni, hogy a Hszt 1. § (4) és (5) bekezdései alapján a törvény hatálya nem csak a szolgálatban levő aktív hivatalos állomány tagjaira, hanem a szolgálatra jelentkezőkre, tisztjelöltekre, szolgálati nyugdíjasokra és közeli hozzátartozóira is kiterjednek.

A fentiek alapján a rendőri munka egy olyan életvitelszerű hivatás, amely nem ér véget a nyugdíj korhatár elérésével sem.

A rendőri hivatást választóknak továbbá nem csak különleges jogosultságaik vannak – mint a legitim fizikai erőszak monopóliuma –, amelyeket a legtöbbször hangsúlyoznak, hanem őket olyan kötelezettségek is terhelik, amely előírások nem csupán a munkavégzés idejére, hanem szabadidejük alatt végzett tevékenységeikre, valamint magatartásukra is vonatkoznak, ezen felül a civil állampolgárokkal ellentétben az alapjogaik is korlátozva vannak, mely korlátozásokat a Hszt. IV. fejezetében találhatjuk.

Így véleményem szerint elmondható, hogy a rendőri hivatást választó gyakorlatilag az egész életét alárendeli ennek a hivatásnak.

Előítélet témakörét érintve további fontos szabályozás található a „III. A szolgálati viszony sajátos jellege” fejezet alatt, amely szerint a rendvédelmi hivatás etikai alapelve az

előítéletektől való mentesség (14. § (1)).²⁰³ Ezt egészíti ki a rendőrség hivatás etikai kódexe, amely szűkebb értelemben egyrészt a 4. pontban taglalja a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, miszerint „*A rendőr elismeri és védi az emberi méltóságot, tiszteletben tartja az emberi és a személyiségi jogokat. Elfogulatlanul jár el nemre, korra, állampolgárságra, etnikai hovatartozásra, vallási és politikai meggyőződésre, társadalmi és vagyoni helyzetre tekintet nélkül*”, másrészt az emberségről és segítségnyújtásról szóló 5. pontja alapján „*A rendőr a ráruházott hatalom alkalmazása során megfontolt és mértéktartó, intézkedéseit előítéletektől és indulatoktól mentesen hajtja végre, kerüli a szükségtelen konfliktusok kialakítását. Nem alkalmaz kínzást, könyörtelen, embertelen vagy megalázó bánásmódot és ezt mástól sem tűri el. Empátiával fordul embertársai felé, védelmet és segítséget nyújt a rászorulóknak.*”²⁰⁴

Tágabb értelemben pedig ide kapcsolódnak azok a megfogalmazott elvárások is, amelyeket az összes többi pont tartalmaz, hiszen azok követése nem engedi meg a rendőrök számára az előítéletes viselkedést.

„*A rendvédelmi hivatás etikai alapelvei a hivatásos állomány tagjai tekintetében különösen: hűség a hazához és a nemzethez, a nemzeti érdekek előnyben részesítése, a méltóság és a tisztesség, az előítéletektől való mentesség, a pártatlanság, a szakszerűség, az együttműködés és az arányosság.*”²⁰⁵ A magyar rendőrségnél a feltárt jogellenes viselkedések minden esetben a körülmények alapos feltárásával kivizsgálásra kerülnek, azok a magatartásformák, etikai vétségek²⁰⁶ pedig, amelyek elbírálását nem utalja jogszabály más eljárás hatálya alá, a Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex hatálya alá tartoznak.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy az állampolgárok alapjogainak biztosítása a rendőri tevékenységek során kiemelkedő szerepet tölt be egy demokratikus jogállamban. Ennek garantálását nem csak a magyar jogrendszer és a fenti szabályozások biztosítják a rendőri tevékenységek végrehajtása során, hanem az a lehetőség is, hogy az állampolgár az intézkedéssel szemben panasszal élhet, ha úgy érzi az az alkotmányos alapjogait sértette.

---

²⁰³ Az (1) bekezdésben meghatározottakon kívül a vezetői beosztást betöltőkkel és a rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban álló vezetőkkel szemben támasztott további etikai alapelv a példamutatás ((14. § (3)).

²⁰⁴ A rendőri hivatás etikai kódexe. Online: <https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe>

²⁰⁵ Magyar Rendvédelmi Kar: Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex és Etikai Eljárási Szabályzat. <https://korrupciomegelozes.kormany.hu/download/4/68/70000/Rendv%C3%A9delmi%20Hivat%C3%A1setikai%20K%C3%B3dex.pdf>

²⁰⁶ „Etikai vétséget követ el az, aki a Hszt. 70/B. §-a rendelkezéseit, a Rendvédelmi Hivatásetikai Kódexnek a fegyveres szerv hivatásos állományú tagjaira a rájuk vonatkozó –, illetve közalkalmazott esetén a Rendvédelmi Hivatásetikai Kódexnek a fegyveres szerv közalkalmazottaira vonatkozó – előírásait, valamint az Alapszabály vagy az Etikai Eljárási Szabályzat rendelkezéseit megszegi.” Magyar Rendvédelmi Kar: Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex és Etikai Eljárási Szabályzat. I. Etikai vétség pontja.

Ennek érdekében 2008-ban hazánkban megalakult egy civil, a rendőrségtől független szervezet, a Független Rendészeti Panasztestület, amelynek célja volt, hogy a rendőrség tevékenységét az alkotmányos alapjogok érvényesülése szempontjából vizsgálja, amely egyúttal a rendőri tevékenységek kontrollját is jelenti.²⁰⁷ A szervezet egészen 2020 februárjáig működött, amikor is tevékenységét az alapvető jogok biztosa vette át. A panaszok és azok elbírálása a magyar rendőrség honlapján megtalálhatóak. Az intézkedések szakszerűségét pedig a rendőrség piramis rendszerű, hierarchikus felépítése, a rendőri vezetőkkel szemben támasztott követelmények (törvények, szakmai szempontok érvényesítése, szakszerűség betartatása, valamint példamutató magatartás), továbbá az egyes területek országos szakirányításai (szakirányító szervek) garantálják. A rendőrök jelentéstételi kötelezettsége az előjáró felé a szolgálatuk ellátása során történt eseményekről, intézkedésekről szintén lehetőséget nyújt az előítéletes magatartások felfedésére, a jelentésekben szereplő megfogalmazások, események, történetek olyan irányú megvizsgálása által, hogy az esetleges előítéletes megnyilvánulásokat feltárjuk és az abból fakadó esetleges túlkapásokat megelőzzük.

A rendőri túlkapások és előítéletes viselkedések megelőzését szolgálják még az egyenruhán szereplő azonosítók, amelyek megakadályozzák az anonim fellépést és a túlkapások esetén a tanúk vallomása és esetleges felvételek alapján lehetővé teszik a személyek pontos azonosítását. Támogatást nyújt továbbá a rendőrségen belüli pszichológiai segítségnyújtás, az átélt események feldolgozásához, illetve a stressz, esetleges frusztráltság, szakmai vagy magánéleti problémák leküzdéséhez, valamint ide sorolható még a magyar rendőrség egységes személyügyi rendszere is, amely egyben garanciaként szolgál arra, hogy a szervezettől deviáns magatartás miatt elbocsájtott tagok ne kerülhessenek vissza a rendőrség szervezetébe.

2.4.1.3 A Nemzeti Közszerületi Egyetemen folyó felsőfokú rendőrtisztképzés – a két kultúra között

„Mivel a hátrányos megkülönböztetés legtöbb esetben sztereotip gondolkodáson alapszik, az oktatás nyújthatja a szükséges intellektuális alapot az általános viselkedési mód

---

²⁰⁷ HORVÁTH Péter János: *A Független Rendészeti Panasztestület szerepe a rendőrség demokratizálásában.* Belügyi Szemle. 2019/10. Budapest, 2019. p. 59-70.

*megváltoztatásához. Végső cél az általános viselkedési mód megváltoztatása.*²⁰⁸ - véli Boda. Részemről úgy gondolom, a két kultúra közötti összekötő hidat, korrigálási lehetőséget egyértelműen az oktatás töltheti be.

Úgy vélem, a képzés minőségét három feltétel határozza meg, a képző intézmény (beleértve az oktatókat, a képzés minőségét, az adott lehetőségeket), a hallgatói állomány és maga a képzési tartalom. Ennek megfelelően a téma szempontjából fontosnak tartom az alábbiakat megvizsgálni: (1) rendőrtisztképzés kialakulása hazánkban, a jelenlegi képző intézmény főbb fejlődési pontjai, (2) a képzésbe történő bekerülés feltételei, a hallgatói állománnyal szembeni kritériumok, (3) rendőrtiszt képzés és annak sajátosságai.

Rendőrtisztképzés kialakulása

Napjainkban a rendőrképzés Európában eltérő módon valósul meg. Ennek egyrészt történelmi okai vannak, másrészt pedig az 1999-ben a Bologna Nyilatkozat aláírásával elindult az európai országok felsőoktatási rendszerének harmonizációja. 2009-ben 77 akkreditált, rendőri képzési program volt, Európa 42 országában.²⁰⁹ Egy országon belül is találhatunk eltéréseket. Németországban a rendőrképzés tartományi jogkörbe tartozik és bár alapvetően bologna rendszerű képzés folyik, tartományonként eltérő, hogy külön intézmény áll a hallgatók rendelkezésére, vagy pedig a civil (közigazgatás-tudományi) főiskolák keretein belül folyik a képzés.²¹⁰

Hazánkban a rendőrképzés jelentős hagyományokra tekint vissza, és igazodva az adott kor és társadalom elvárásaihoz, jelentős változásokon ment keresztül az elmúlt évek során is. A mai értelemben rendőrségi feladatokat ellátók képzése évtizedeken keresztül – 19. század vége, 20. század eleje – nem intézményesített formában valósult meg, hanem a képzés alapvetően a meglévő civil képzésekhez kötődött, a civil végzettségű rendőröket képezték tovább a feladataik ellátásához szükséges szakmai képzésekkel, tanfolyamokkal.²¹¹

---

²⁰⁸ BODA József: *Faji megkülönböztetés, bűn és etika a magyar rendőrségnél a XXI. században*. In: Csányi Klára (szerk.): *A cigányság és a rendvédelem viszonyának néhány aktuális kérdése magyarországi és nemzetközi kitekintésben*. Európai Roma Rendvédelmi Bajtársi Egyesület. Budapest, 2008. p. 88.

²⁰⁹ SZABÓ Andrea: *A bolognai folyamat és hatása a rendészeti felsőoktatásra az Európai Unióban*. Doktori (PhD) értekezés. Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola. Pécs, 2013.

²¹⁰ FÓRIZS Sándor: *Gondolatok Németország rendőrségi rendszeréről*. Belügyi Szemle, 63. évf., 2015/10. sz., ISSN 1789-4689, p. 47-63.

FÓRIZS Sándor: *Rendőri képzési modellek Németországban*. Határrendészeti Tanulmányok, 2016/1. sz. Budapest, 2016. HU ISSN 2061-3997 (Online) <https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2016-1-szam-1.original.pdf>, p. 37-50.

i. m. SZABÓ, 2013, et al.

²¹¹ PARÁDI József: *Rendvédelmi tisztképzésünk hagyományai*. Belügyi Szemle. 45. évfolyam, 4. sz. Budapest, 1997. p. 101-109.

Később ezek a szakképzések egyre professzionálisabbá váltak és igyekeztek megfelelni a társadalmi elvárásoknak, törekedtek a minél professzionálisabb szolgáltatás és védelem, biztonság nyújtására. A rendészeti szakoktatás kiépítésének kezdetét a rendészeti kutatók az 1920-as évhez kötik, és tulajdonképpen ezek a kezdeti szakképzések adják mind a rendőrképzés, mind pedig a rendőrtisztképzés alapjait.²¹²

9 hónapos képzést nyújtó ún. „tisztis iskola” (National Police Officers’ School) már az 1919-es években működött Budapesten,²¹³ azonban fontos fordulópontra volt a rendőrtisztképzés életében 1946, amikor felvetődött egy tisztképző intézet, „Rendőrakadémia” felállításának koncepciója, amely a kezdetekben Egyéves Tisztis Iskolaként 1947 novemberében kezdte el működését és 1948 májusában bocsájtotta ki első hallgatóit, majd Rendőrakadémiaként működött tovább. Az intézményt 1949 júniusában megszüntették, és helyette ismét tisztképző tanfolyamokat szerveztek.²¹⁴ Másik nagy fordulópontra tekinthető 1971-ben a Rendőrtisztis Főiskola megalapítása. „Rendőrtisztis Főiskolát (RTF 1971-2012) az Elnöki Tanács 1970. évi 39. számú törvényerejű rendeletével alapították meg, és 1971. szeptember 1-én kezdte meg működését. Alapvető feladatait, működésének elveit a 4/1971 (X. 19.) BM rendelet és a 010/1971. BM. számú parancs határozta meg.”²¹⁵ Ez az intézmény volt a jogelődje a 2012. január 1-jén létrehozott Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Karának, amely intézményben jelenleg a rendőrtisztképzés zajlik, és amelynek „létrehozásáról a Kormány 1278/2010. (XII. 15.) számú határozatában döntött, létesítéséről pedig a 2011. évi XXXVI. törvény rendelkezik. Működésének alapelveit és céljait a Nemzeti Közszerológati Egyetemről,

---

PARÁDI József: *A magyar rendőrtisztképzés tradíciói 1867–1945*. Rendvédelem-történeti Füzetek, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság kiadványa, 13. évf. (2007.) 16. sz. p. 94-99. https://epa.oszk.hu/02100/02176/00002/pdf/RTF_16_094-099.pdf

PARÁDI József: *Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867–1945*. Rendvédelem-történeti Füzetek, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság kiadványa, 13. évf. (2007.) 16. sz. p. 90-93. https://epa.oszk.hu/02100/02176/00002/pdf/RTF_16_090-093.pdf

ANDROVICZ Gábor: *A magyar rendőrképzés fejlődése a dualizmus időszakában*. Magyar Rendészet, 2018/1. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 2018. p. 29-37.

²¹² SALLAI János: *A magyar rendészeti képzés története 1922–2017. Rendőr altiszt (tiszthelyettes) és rendőrtiszt képzés a XX–XXI. században*. In Czene-Polgár Viktória – Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk.): Mérföldkövek az adó- és vámigazgatás történetéből. Válogatott tanulmányok az évfordulók tükrében. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. Budapest, 2017. ISBN: 978-615-00-0517-1, p. 86-123.

SALLAI János: *November 22, a Rendészettudományi Kar kari napja*. Rendőrségi Tanulmányok 2018, 2. sz. Rendőrség Tudományos Tanácsa. Budapest, 2018. ISSN 2630-8002 (online), http://www.bm-tt.hu/rtt/assets/letolt/rt/201802/06_Sallai_Janos.pdf

BODA József: *A Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Kar feladatai a rendészeti képzésben*. Határrendészeti Tanulmányok, 2016/1. sz. Budapest, 2016. HU ISSN 2061-3997 (Online) <https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2016-1-szam-1.original.pdf>, p. 4-22.

²¹³ DORNING, Heinrich: *The Hungarian State Police*. The Police Journal, 2(1). 1929. p. 120–129. <https://doi.org/10.1177/0032258X2900200106>

²¹⁴ KOZÁRY Andrea: *Rendőrtisztképző iskolák Magyarországon 1945 után*. Belügyi Szemle, 49. évfolyam, 10. sz. Budapest, 2001. p. 80-105.

²¹⁵ i. m. BODA, 2016, p. 6.

valamint a közigazgatási, rendészeti és katonai felsőoktatásról szóló, 2011. évi CXXXII. törvény foglalja össze.”²¹⁶

Napjainkra így a rendőrtisztképzés hazánkban a tudományos minőségi követelményeknek megfelelő, akkreditált, bologna rendszerű képzésnek megfelelő intézményben zajlik. A rendőrképzés professzionalizmusát és a rendőri tevékenység, mint speciális, sokoldalú, magas szintű ismereteket igénylő szakma (hivatás) elismertségét mutatja az is, hogy szükségessé vált a rendészeti tanok tudománnyá emelése és létrejött egy interdiszciplináris tudomány, a rendészettudomány. A tudományos kutatások támogatása viszont már korábban megvalósult, szervezeti kerete pedig az 1972-es évhez köthető, amikor létrehozták a Belügyminisztérium Tudományszervezési Osztályát, napjainkra pedig a tudomány egyetemi szintre emelésével megalakult a Rendészettudományi Doktori Iskola.^{217,218,219} Ezáltal elmondhatjuk, hogy a rendőrtisztképzés hazánkban nem csupán gyakorlat-orientált és a demokratikus jogállamoknak megfelelően alapos jogi felkészítésen alapuló, hanem felhasználja a saját vagy más tudományos területen elért eredményeket, illetve saját területén a tudományos igényeknek és kritériumoknak megfelelő kutatásokat is végez.

A magyar rendőrök felsőoktatási képzése bár megfelel a bologna rendszerű képzésnek, a Magyarországon megtalálható egyéb, civil felsőoktatási képzésektől több pontban is jelentős eltérést mutat, így felvételi eljárás, hallgatói jogviszony, munkahelykeresés, képzés. Ahhoz, hogy a jelentkezők a tisztképzésbe bejuthassanak és a Rendészettudományi Karra felvételt nyerjenek, a rendőrség számára képzett hallgatóknak nem csak a kívánt ponthatárt kell elérniük és legalább egy emelt szintű érettségi vizsgát teljesíteniük a kívánt szakra előírt felvételi tantárgyból, hanem a sikeres felvételihez egyéb kritériumoknak is meg kell felelniük. Ezek a kritériumok egyrészt megegyeznek a rendőrség hivatásos állományba bekerülés szabályaival, de azok további követelményekkel is kiegészülnek.

---

²¹⁶ KOVÁCS Gábor: *A Nemzeti Közszolgálati Egyetem, mint a közszolgálati képzés bázisa; jelenlegi helyzetkép, jövőbeni változások, fejlődési tendenciák és kihívások.* In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk). *Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói – változások és hatások” c. tudományos konferenciáról.* Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII. Pécs, 2012. HU ISSN 1589-1674, p. 371-379.

²¹⁷ KEREZSI Klára - PAP András László: *Rendészet, tudomány, doktori iskola.* Magyar Rendészet, 15 (4). 2015. ISSN 1586-2895, p. 67-83.

²¹⁸ BODA József, FINSZTER Géza, IMRE Miklós, KEREZSI Klára, KOVÁCS Gábor, SALLAI János: *A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai.* Államtudományi műhelytanulmányok, 2016. 17. sz. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. ISSN 2498-5627 - https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/2016_-evi-17_-szam-a-rendeszettudomanyi-kutatasok-elméleti-megalapozasa-es-fobb-iranyai.original.pdf

²¹⁹ JANZA Frigyes: *Főtitkári köszöntő.* In: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán (szerk.): *Gondolatok a rendészettudományról - Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának tizenötödik évfordulója alkalmából.* Magyar Rendészettudományi Társaság. Kódex Nyomda Kft. Pécs, 2019. p. 9-12, p. 9.

A felvételiző hallgatókra ugyanúgy érvényesek „*A szervezetbe történő bekerülés speciális jellemzői*” c. részben már ismertetett feltételek, további kritérium viszont a felső korhatár, mert a nappali képzésre jelentkező hallgató a felvétel évében nem töltheti be a 25. életévét, illetve a középfokú (B2 komplex) nyelvvizsga egy államilag elismert nyelvből. A felvételi eljárásnak szintén része a motivációs – pályaorientációs – beszélgetés, ahol a benyújtott dokumentumokat is ellenőrzik, valamint ugyanúgy vizsgálják a felvételiző motivációját, elképzeléseit, jövőbeli céljai. A motivációs beszélgetésen „*a bizottság egy fő oktatóból, a rendvédelmi szerv egy hivatásos tisztjéből és egy második évfolyamos hallgatóból áll.*”²²⁰

A 2020-21-es tanévtől a BA képzésben a rendőr tiszthelyettesek is megkezdhetik tanulmányaikat, nappali tagozaton 3 éves képzési formában.

A felvételi eljárás sajátossága, hogy az alapképzés (BA képzés) levelező képzésére feltétel a rendőrségnél – vagy egyéb rendvédelmi szervnél – meglévő hivatásos szolgálati jogviszony, tehát csak a már állományban levő tagok jelentkezhetnek, illetve további sajátosság, hogy a mesterképzés (MA) csak levelező munkarendben érhető el.²²¹ A mesterképzések közül kivételt képez a kriminalisztika mesterképzés polgári szakiránya.²²² Ez a többlépcsős felvételi eljárás és a kritériumok már előzetesen megszűrik a rendészeti képzésbe újonnan bekerülő hallgatókat, így kiszűrhetőek azok a hallgatók, akik a rendészeti hivatásra nem alkalmasak. Jelentős különbség még a civil felsőoktatáshoz képest, hogy a rendőrség számára képzendő, nappali munkarendes alapképzésben (BA) résztvevők a hallgatói jogviszony mellett 2016. őszi tanévtől tisztjelölti jogállásban tanulnak, amelyet a *2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról*,²²³ (továbbiakban Hszt.) szabályoz.²²⁴

---

²²⁰ ERDŐS Ákos - MAGASVÁRI Adrienn - SZABÓ Andrea: *Új generáció a rendészeti felsőoktatásban*. In: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán (szerk.): *Gondolatok a rendészettudományról - Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának tizenötödik évfordulója alkalmából*. Magyar Rendészettudományi Társaság, Kódex Nyomda Kft. Pécs, 2019. p. 94.

²²¹ KOVÁCS Gábor - Varga András: *A Nemzeti Közszerződés Egyetemre jelentkezők felvételi adatainak elemzése 2012-2015 között*. Hadtudományi Szemle, 2015, VIII. évfolyam, 4. szám. p. 247-274.

²²² KOVÁCS Gábor: *A Nemzeti Közszerződés Egyetem Rendészettudományi Kar alapképzés intenzív szakaszának teljesítésével kapcsolatos hallgatói véleményének összegző vizsgálata 2012–2019 között*. Magyar Rendészet XX. évf. (2020), 3. szám. Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft. Budapest, 2020. ISSN 1586-2895 p. 163-178.

²²³ 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1500042.tv>

²²⁴ SZABÓ Andrea: *Sub pondere crescit palma, avagy a pénzügyőr tisztjelölt erőpróbája*. In: Dobák Imre, Hautzinger Zoltán (szerk.): *Szakmaiság, szerénység, szorgalom, ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére*. Dialog Campus. Budapest, 2018. p. 599-612.

A fentieknek alapján a képzés során a hallgatókkal nem csak hallgatói, hanem mind tisztjelölti és mind hallgatói jogviszonyt létesítenek, bármelyik megszűnik a képzés ideje alatt, automatikusan a másik jogviszony megszűnését vonja magával.²²⁵

A rendőrség a tisztjelöltekkel ösztöndíjszerződést köt. A Hszt. külön fejezetet (XXVII. fejezet) szentel a tisztjelöltek jogainak és kötelezettségeinek ismertetésére.

Ezáltal a hallgatóknak/tisztjelölteknek (továbbiakban tisztjelölt) sokkal kötöttebb életük van a civil felsőoktatásban résztvevő hallgatók tanulmányai során megszokott életéhez viszonyítva. A tisztjelölt többek között köteles „6 hónapos rendészeti alapfelkészítésen részt venni, ezt követően a hivatásos állomány számára előírt esküt tenni. Az első évben és a későbbiekben elrendelt kötelező bentlakásos időszakban életvitelszerűen az Egyetem kollégiumában tartózkodni. A Rendvédelmi Tagozat Szolgálati Szabályzatában meghatározott szolgálati feladatokat végrehajtani.....az Egyetem területén és a szolgálati feladatok végrehajtása során formaruhát viselni, a tanórarendben foglaltak szerint a tanórákon részt venni.”²²⁶

A képzés hat hónap próbaidővel kezdődik, mely alatt a tisztjelölti jogviszony – bármelyik fél által – indoklás nélkül megszüntethető. A tisztjelöltek jogosultak a képzésen térítésmentesen részt venni, ösztöndíjat, költségtérítést, szociális juttatásokat, ruházatot, illetve az első tanévben térítésmentes kollégiumi elhelyezést és ellátást, a második tanévtől – a szorgalmi időszak munkanapjain – térítésmentes ebédet kapni.

„Az elmúlt évek (2016–2018) tapasztalatai azt mutatják, hogy a Z generáció tagjai már a rendészeti felsőoktatás felvételi rendszere és az újonnan létrehozott tisztjelölti jogállás sajátos elvárásaival is nehezen azonosulnak. Illetve egy jelentős részük ezeket az akadályokat nem akarja, vagy nem tudja leküzdeni.”²²⁷

A végzett hallgatóknak viszont nem kell a munkaerő-piaci viszonyokkal megküzdniük, és állást keresniük, mert amennyiben teljesítik az ösztöndíjszerződésben vállaltakat és elvégzik a képzést, valamint újra megfelelnek az alkalmassági kritériumoknak, a képzést követően a rendőrség tiszti beosztást biztosít számukra.

---

²²⁵ SZABÓ Andrea: *Sub pondere crescit palma, avagy a pénzügyőr tisztjelölt erőpróbája*. In: Dobák Imre, Hautzinger Zoltán (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom, ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Dialog Campus Budapest. 2018. p. 599-612.

²²⁶ Felvi.hu weboldal, Egyetemek, főiskolák, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar meghirdetett képzések.
https://www.felvi.hu/felveteli/egyetemek_foiskolak/IntezmenyiOldal/szervezet.php?szer_id=843&oldal=2&elj=20a&fej=A,

²²⁷ ERDŐS Ákos - MAGASVÁRI Adrienn - SZABÓ Andrea: *Új generáció a rendészeti felsőoktatásban*. In: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán (szerk.): Gondolatok a rendészettudományról - Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának tizenötödik évfordulója alkalmából. Magyar Rendészettudományi Társaság. Kódex Nyomda Kft. Pécs, 2019. p. 97.

A tisztjelölteknek a rendőrséggel kapcsolatban gyakorlati tapasztalata az esetek többségében nincs, „sokan a bűnügyi filmek, az izgalmas, mozgalmas élet reménye miatt választják ezt a szakmát, majd később hivatást”²²⁸ A filmek azonban nem tükrözik megfelelően a demokratikus jogállamnak megfelelő rendőrséggel kapcsolatos elvárásokat és mindazt a mögöttes tudást, valamint formai kötöttséget, ami a rendőri feladatok ellátásához, az egységes fellépés biztosításához és a társadalmi bizalom megtartásához napjainkban szükségesek. Többek között ez is az oka annak, hogy az RTK-n nem csak oktatás, képzés, hanem nevelési tevékenység is folyik. A tisztjelölteket rendkívül komoly fizikai és pszichikai terhelésnek vetik alá már a képzés első öt hetében – rendészeti alapfelkészítés –, így lehetőség van a rendőri munkára alkalmatlan hallgatók gyors kiszűrésére is. A hallgatók neveléséért, képzéséért a Rendvédelmi Tagozat felel, mely egységet az egyetem 2016. július 1-jével hozta létre. Az alapkiképzésen túl a Rendészeti Tagozat *„feladata, hogy a rendelkezésére álló szocializációs eszközökkel elvégezze az alakiasság, a szolgálati érintkezés szabályai elmélyítését. Ezen kívül feladata még, hogy a tisztjelöltekben kialakuljon a rendőrséghez, mint szervezethez való kötődés, hogy önképzési képességekkel, döntéshozói, alkalmazkodóképességgel és intellektuális fegyelemmel rendelkező, a lakosság szolgálatát, mint küldetést elfogadó, a tiszti etikát és viselkedést ismerő tisztek kerüljenek a képzést megrendelő rendészeti szervezetbe.”*²²⁹

Az alapfelkészítés és később a képzés alatt a tisztjelöltek megtanulják a rendőrségre jellemző sajátosságokat – mint pl. szigorú hierarchia, öltözködés és érintkezés speciális szabályai, legitim fizikai erőszak alkalmazásának törvényi lehetőségei, gyakorlati módszerei, fegyverhasználat stb.

A hallgatók formaruhát – ún. bevetési ruhát – és bakancsot hordanak, őket szakirányonként kis létszámú (kb. 20 fő) szakaszokra osztják, amely tagolás a képzési idejük alatt is megmarad. Az egyenruhán megjelennek a rendőri egyenruhán is szereplő beazonosításra szolgáló elemek (névtábla, válljelzés). A tanóra megtartása is alapvetően egy-egy szakasznak történik, kivéve az összevont, évfolyam szintű előadásokat. A szakaszoknak külön

---

²²⁸ KOVÁCS Gábor: *A Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar alapkiképzés intenzív szakaszának teljesítésével kapcsolatos hallgatói véleményének összegző vizsgálata 2012–2019 között*. Magyar Rendészet XX. évf. 3. szám. Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft. Budapest, 2020. ISSN 1586-2895 p. 163-178, p. 165.

²²⁹ KOVÁCS Gábor: *A Nemzeti Közsolgálati Egyetem, mint a közsolgálati képzés bázisa; jelenlegi helyzetkép, jövőbeni változások, fejlődési tendenciák és kihívások*. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk). *Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói – változások és hatások.”* c. tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII. Pécs, 2012. HU ISSN 1589-1674 p. 371-379. <http://www.pecshor.hu/periodika/XIII/kovacs.pdf>

parancsnokuk van, aki az eseményekkel kapcsolatban naponta jelentési kötelezettséggel tartozik a kijelölt elöljárójának, aki egyben mentori szerepet is betölt a képzés során.

A fentiek, és a közös elhelyezés eredményeképpen a hallgatók előszocializációja is megvalósul. A képzés elvégzését követően már úgy kerülnek a rendőrség kötelékébe, hogy a hierarchikus szervezetben megszokott szolgálati érintkezés, kommunikációs, öltözködési szabályokat, mint pl. a szolgálati elöljáró, feljebbvaló vagy egymás megszólításának módja, köszönés, alaki fegyelem, tiszteletadás (tisztelgés), jelentés, jelentkezés, távozás stb. ismerik.²³⁰

Az alapkiképzésen előtérbe kerülnek a jövőbeli munkához szükséges (fejlesztendő) készségek és képességek, a képzés sikeres elvégzésével nem csak a hallgatók fizikai állóképessége, hanem önbecsülése és önbizalma is nő. Az alapkiképzés nehézségét mutatja, hogy a hallgatók jelentős hányadánál – „2013-ban 71,4%; 2014-ben 53,9%; 2015-ben 73,5%; 2016-ban 75,6%; 2017-ben 76,5%; 2018-ban 85,5%; 2019-ben 82%”²³¹ – megjelenik a képzés feladásának, illetve pályaelhagyás gondolata is.

Az oktatás tartalmát tekintve a képzés során, mint a civil képzések esetében is, az egyetem szakonként és szakirányonként kialakított, a MAB által elfogadott, tantervekben és a képzési és kimeneti követelményekben meghatározza a képzés célját és az elsajátítandó kompetenciákat. A megszerzendő szakmai kompetenciák tovább bontódnak tudás, képesség, attitűd, autonómia és felelősségi szintekre.

Az emberi értékek tiszteletben tartása, az előítéletektől mentes gondolkodás, viselkedés, az alapvető emberi és állampolgári jogok tiszteletben tartása, egyenlő bánásmód, segítőkészség, ügyfelek iránti empátia, különböző társadalmi és kulturális csoportokkal és közösségekkel szembeni tolerancia, etikai normák az attitűd szintjén, a szakmai, jogi, etikai normák és szabályok betartása felelősségi szinten is megjelennek az elsajátítható kompetenciák között.²³²

---

²³⁰ HEGEDŰS Judit: *Rendészeti etikett és protokoll*. In: Bába Iván (szerk.): *Közszolgálati protokoll*. Egyetemi tankönyv, IV. könyv, Hivatásrendek protokollja. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2018. p. 68-76.

²³¹ KOVÁCS Gábor: *A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar alapkiképzés intenzív szakaszának teljesítésével kapcsolatos hallgatói véleményének összegző vizsgálata 2012–2019 között*. Magyar Rendészet XX. évf. 3. szám. Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft. Budapest, 2020. p. 163-178. ISSN 1586-2895, p. 170.

²³² Bűnügyi igazgatási alapképzési szak tanterve 2020/2021, bűnügyi alapképzési szak tanterve 2020/2021-es tanévtől, Rendészeti igazgatási szak Képzési és Kimeneti Követelményei a 2020/2021 tanévtől, Rendészeti alapképzési szak tanterve a 2020/21-es tanévtől. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Bunugyi_igazgatasi_alapkepzesi_szak_tanternv_2020_21.pdf

Bűnügyi igazgatási alapképzési szak tanterve 2020/2021. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Bunugyi_igazgatasi_alapkepzesi_szak_kkk.pdf

Bűnügyi alapképzési szak tanterve 2020/2021-es tanévtől. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/bunugyi_alapkepzesi_szak_tanternv_2020_21.pdf

Rendészeti igazgatási szak Képzési és Kimeneti Követelményei a 2020/2021 tanévtől. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Rendeszeti_igazgatasi_alapkepzesi_szak_kkk.pdf

Az egyetem honlapján közzétett tanterveken²³³ kívül az oktatott tantárgyak tematikával együtt megtalálhatóak az RTK weboldalán az oktatási egységeken belül.

A rendészeti felsőoktatás palettája rendkívül sokszínű, a hallgatók a speciális szakmai, rendészettudományi ismereteken és fizikai felkészítésen túl a társadalomtudományok, bölcsészettudományok, államtudományok, pszichológiai tudományok, informatikai tudományok területéről is találhatunk tantárgyakat, amelyek hozzájárulnak a kitűzött célok megvalósulásához és a leendő rendőrtisztek alapos felkészítéséhez. Az oktatott tantárgyak között az alapos jogi ismereteken kívül megtalálhatjuk a pszichológiát, kriminálpszichológiát, szakmai idegen nyelvet, rendészeti kommunikációt, rendészeti szociológiát, politika földrajzot, rendészetelméletet, vezetési- és szervezéselméletet, projektmenedzsmentet stb. Az állam- és jogtudományi alapismeretek része többek között az alapvető jogok, emberi jogok, alkotmányos jogok, állampolgári jogok.

Az előítéletek témakörét több tantárgy esetében is érintik a képzés során, nem csak a jogi területen jelenik meg, hanem a rendészetszociológia, etika, gyűlölet-bűncselekmények, pszichológia tantárgyak mind más szemszögből ismertetik meg a hallgatókat az előítéletek veszélyeivel. A rendészetszociológia inkább a történelem tapasztalataira épít, a gyűlölet-bűncselekmények (szabadon választott) tantárgy – amely nem csak alapképzési, hanem mester és doktori képzési szinten is felvehető – tartalmában a roma és zsidó kultúra valamint az LMBTQ közösségek sajátosságaival ismerteti meg a hallgatókat, valamint az egyetem közreműködésével végrehajtott sikeres projekt eredményeként feldolgozzák az ismert eseteket és tájékoztatást nyújtanak a projekt kereteiben kidolgozott előítélet indikátorokkal kapcsolatban is.²³⁴ Az etika a rendőrök irányába támasztott elvárásokat, a pszichológia pedig a kognitív részét taglalja az előítéleteknek.

A gyakorlati felkészítések során hasonlóan a rendőr-szakközépiskolákhoz, felkészítik a hallgatókat különböző szituációk megfelelő kezelésére és a fizikai erőszak megfelelő alkalmazására.²³⁵ A folyamatos gyakorlás a későbbiekben segít nekik stresszhelyzetben is megfelelően teljesíteni.

Rendészeti alapképzési szak tanterve a 2020/21-es tanévtől. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Rendeszeti_alapkezesi_szak_tanterv_2020_21.pdf

²³³ Bűnügyi igazgatási alapképzési szak tanterve 2020/2021. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Bunugyi_igazgatasi_alapkezesi_szak_kkk.pdf

²³⁴ KOZÁRY Andrea, PERRY, Joanna, DOMBOS Tamás: *Kapcsolatépítés a gyűlölet-bűncselekményekre vonatkozó adatok területén Magyarországon – jelentés a „Nézzünk szembe a tényekkel!” (Facing all the Facts) c. projekt keretében.* 2020. (online) <https://www.facingfacts.eu/wp-content/uploads/sites/4/2020/01/Facing-Facts-Country-Report-Hungary-HU-with-Self-Assessment-150120.pdf>, letöltve: 2021. január 2.

²³⁵ KRAUZER Ernő: *Az intézkedéstaktika, mint oktatásmódszertan, a korszerű és gyakorlatorientált képzés alapja.* Belügyi Szemle, 2019. évi 7-8. szám. Budapest, 2019. p. 79-115.

Interkulturális ismeretek oktatása szempontjából meg kell még említeni a „vezetés- és szervezélmélet” tantárgyakat, amelyek Hofstede által feltárt eredmények közül az egyénekre, eltérő kultúrákra vonatkozó ismereteket nem, de a szervezetekre vonatkozó ismereteket és eredményeket tartalmazzák.

A képzés továbbá nem csak ismeretek átadását, hanem attitűd formálását, képességek és készségek fejlesztését is célozza, „rend, fegyelem, megbízhatóság, határozottság, szakszerűség, korszerű tudás, szellemi együttműködés a hivatásrendek között, tisztai életpályára készülés, magabiztosság, tehetséggondozás, kitartó munka, felelősségteljes hivatástudat, szellemi műhely a köz szolgálatában. Ezek a szavak, kifejezések jellemzik a rendészeti képzésekben folyó munkát.”²³⁶

A képzés Közös Közzolgálati Gyakorlattal zárul, amely szintén segít a hallgatóknak a kormányzati és rendészeti szervek közötti feladat- és hatáskörök megismerésében, a szakmai tudásuk elmélyítésében és nem utolsósorban a jövőbeli mind szakmai, mind pedig személyes, egymás közötti együttműködés gyakorlásában, megerősítésében.²³⁷ Fontos megjegyezni, hogy a rendőrök képzése az RTK elvégzésével nem ér véget, a hivatásos állomány tagjai továbbképzésre kötelezettek, ez a kötelezettségük csak az öregségi nyugdíjkorhatár elérését megelőző 5. évet követően szűnik meg. A képzéseknél 4 éves periódust vesznek figyelembe, ezen időszakon belül kell meghatározott kreditszámot teljesíteniük a rendelkezésükre álló belső, minősített és közzolgálati képzések elvégzése által.²³⁸

A megvalósított belső képzések²³⁹ és minősített továbbképzési programok²⁴⁰ igazodnak a társadalmi változásokhoz, elvárásokhoz, így közöttük szintén megtalálhatjuk az előítéletek leküzdésére irányuló ismeret- és kompetenciafejlesztő programokat.

---

²³⁶ KOVÁCS Gábor: *Rendészeti képzések rendszere a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen*. In: Schmidt Rita Emese (szerk.): *Határrendészeti Tanulmányok*. XIII. évfolyam, 1. szám. MRTT Határrendészeti Tagozat. Budapest, 2016. HU ISSN 2061-3997 (Online) <https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2016-1-szam-1.original.pdf>, p. 23-36., p. 28.

²³⁷ KOVÁCS Gábor - PESTI Tünde - TÖZSÉR Erzsébet: *A hallgatói magatartásformák megjelenése és változásának folyamata a Nemzeti Közzolgálati Egyetem „Vírus 2019” Közös Közzolgálati Gyakorlatán*. Magyar Rendészet, 2019. 2-3. szám. Budapest, 2019. p. 115-142.

²³⁸ 2/2013. (I. 30.) BM rendelet, a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek hivatásos állományú tagjainak továbbképzési és vezetőképzési rendszeréről, valamint a rendészeti utánpótlási és vezetői adatbankról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300002.bm>, letöltve: 2020. november 2.

²³⁹ Belügyminisztérium Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály: Nyilvántartás a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek hivatásos állományú tagjainak továbbképzési és vezetőképzési rendszeréről, valamint a rendészeti utánpótlási és vezetői adatbankról szóló 2/2013. (I. 30.) BM rendelet alapján a belső továbbképzési programokról. letöltve: 2020. november 2.

²⁴⁰ Belügyminisztérium Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály: Nyilvántartás a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek hivatásos állományú tagjainak továbbképzési és vezetőképzési rendszeréről, valamint a rendészeti utánpótlási és vezetői adatbankról szóló 2/2013. (I. 30.) BM rendelet alapján a minősített továbbképzési programokról. letöltve: 2020. november 2.

A rendőrség tagjainak esetleges előítéletéből fakadó erőszakos viselkedések leküzdéséhez sorolhatjuk még a de-eszkalációs tréningeket is, amelyek eleve a konfliktus eszkalálódását, a túlzott erőszak kialakulásának és alkalmazásának megakadályozását célozzák.

A fentieket tekintve szabályozottságában a rendőrök felsőoktatási képzése jelentősen különbözik bármely civil képzéstől, a hallgatók élete sokkal kötöttebb, a tagjainak nem csak a bekerüléskor, hanem a képzés alatt és tanulmányaik elvégzése után is szigorú elvárásoknak, követelményeknek kell megfelelniük. A felsőoktatási intézményben – Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar – nem csak a hallgatók oktatása, hanem nevelése, egyfajta előszocializációja is megtörténik a rendőrségi keretekbe történő beilleszkedéshez. Ezen kívül a képzés igazodik a rendőrség demokratikus jogállamokban meghatározott szerepéhez, a gyakorlati oktatás mellett domináns szerepet kap a hallgatók jogi, így emberi jogi oktatása is. A képzés során a tisztjelöltek több szempontból is megvizsgálják az előítéletek témakörét, ezáltal biztosítva, hogy ne csak saját előítéleteiket ismerjék fel, hanem az előítélet alapú bűncselekményeket is.

Meggyőződésem, hogy az egyetemről kikerülő rendőrtisztek jobban tájékozottak az előítéletek és emberi jogok témakörében, mint egy átlag állampolgár. Habár a képzés nem tartalmazza az interkulturális oktatásban megszokott tartalmakat, olyan elemet sem tartalmaz, amely az előítéletek kialakulását, vagy terjedését támogatná, elősegítenék. A képzés ebben az irányban még fejleszthető és véleményem szerint fejleszteni szükséges, mert korunk társadalmi változásai egyre jobban jelzik az igényt, hogy a rendőrök hivatásos tagjai intézkedésük során felismerjék az eltérő kultúra szerepét és az abból fakadó félreértéseket, konfliktusokat.

A rendőrök ismereteinek fejlesztése a képzés végeztével sem szűnik meg, a rendőrség kötelező továbbképzési programok keretében törekszik az előítéletek visszaszorítására a rendőrség tagjai körében és ez által a társadalom tagjai részére diszkriminációmentes, és minél magasabb színvonalú, minőségi szolgáltatások nyújtására, a biztonság főként együttműködésen alapuló garantálására.

2.4.2. A RENDŐRI (ZSARU)KULTÚRA VIZSGÁLATA²⁴¹

A rendőri szervezetek életében fokozottan hangsúlyos a szervezet által képviselt értékek, normák jelentősége. „*A leendő munkavállaló jövőbeni munkahelyének kiválasztásakor nemcsak egy státuszt nyer el, hanem az adott szervezet értékeinek hordozójává is kell, hogy váljon. Ennek eldöntése tehát egyfajta a szervezetet jellemző érték, értékcsomag választást is kell, hogy jelentsen.*”²⁴² A rendőrség szervezeti kultúrájában a szervezet által képviselt értékek követése, átadása, valamint jelentősége mind a kiválasztási folyamatokkor, mind a szervezeten belüli és kívüli példamutatás területén megjelenik. Ennek ellenére előfordul, hogy a szervezet értékei és az egyén értékei, érdekei összeütközésbe kerülnek egymással.²⁴³

Úgy gondolom, a magyar rendőrség szervezete egyértelmű értékrendet közvetít az előítéletek vonatkozásában, melyek az előző fejezetekben feltárára kerültek. A zsarukultúra területén azonban megjelennek/megjelenhetnek olyan verbális vagy nonverbális viselkedési módok, amelyek ezzel ellentétesek. A rendőri hivatást, a hivatásos állomány viselkedését kutatók egyértelműen jelzik a rendőri hivatás és az előítéletek közötti összefüggéseket, valamint feltárik az egyéni reakciókat a rendőri hivatás kihívásaira. A zsarukultúra vizsgálatánál és megértésénél úgy gondolom nem csak a zsarukultúra területén feltárt főbb irányvonalak áttekintése, hanem maga a hivatás és az előítéletek területén feltárt általános eredmények ismerete is fontos.

2.4.2.1. A rendőri hivatás és az előítéletek kapcsolata

A rendőrség és előítéletek vonatkozásában különböző elméleteket és irányzatokat találhatunk. A rendőrök társadalomra tett hatását, a rendőrség és rendőrökről kialakított vélemények okainak kutatása több elmülethez is kapcsolódik. A társadalmi beilleszkedés módja elmélet alapja, hogy a kisebbségek eltérő módon illeszkednek be a társadalomba és a főbb társadalmi intézmények is eltérően bánnak velük. A szociálpszichológiai modell az

---

²⁴¹ Fejezettel kapcsolatban megjelent cikkek: Pesti Tünde: *Cop culture and its transmission within police organisations*. Belügyi Szemle, Special Issue (2). Budapest, 2023. DOI: 10.38146/BSZ.SPEC.2023.2.347 illetve ld. az értekezéssel kapcsolatban megjelent cikkek listája.

²⁴² HORVÁTH József: *Gondolatok a rendőrség szervezeti kultúrájáról*. In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk.): *A rendészettudomány határhöve*. - Tanulmányok a Pécsi Határőr Tudományos Közlemények első évtizedéből. Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécsi Szakcsoport. Pécs, 2012. ISBN: 978-963-08-4112-2, p. 177-190., p. 178.

²⁴³ HORVÁTH József: *Gondolatok a rendőrség szervezeti kultúrájáról*. In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk.): *A rendészettudomány határhöve*. - Tanulmányok a Pécsi Határőr Tudományos Közlemények első évtizedéből. Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécsi Szakcsoport. Pécs, 2012. ISBN: 978-963-08-4112-2, p. 177.

eltérő etnikai csoportok kezelésének okát (rasszizmus, diszkriminatív gyakorlatok) látja az előítéletekben. A szociális interakcionalizmus a rendőrök és kisebbségek interakcióinak dinamikáját vizsgálja. A szociális tanuláselmélet az indirekt, másodkézből szerzett tapasztalatok tükrében vizsgálja a kialakuló előítéleteket, véleményeket. A kompozíciós magyarázat a rendőrségi egységgel közvetlen kapcsolatban álló (hatáskör) lakosság etnikai összetételére fókuszál. A konfliktuselmélet pedig abból indul ki, hogy a csoportok közötti egyenlőtlenségek, alá- fölérendeltségi viszonyok az alárendelt csoportok közötti fokozott kontrollal járnak együtt.²⁴⁴

A rendőrség hivatásos tagjait vizsgáló kutatásoknál megtalálhatóak az előítéletek affektív, viselkedési vagy kognitív komponensét célzó kutatások is.

A rendészettudományi szakemberek többször visszajelezték, hogy ez a hivatás hajlamosít az előítéletekre, és nem kívánatosak – deviáns viselkedésnek számítanak,²⁴⁵ rontják az eredményességet²⁴⁶ – a rendőrség számára.

Finszter a rendőrségeket sújtó előítéletek okait a következőkben látja. Egyrészt hatalmi szükséglet *„A rendvédelem nem ritkán sétál bele abba a csapdába, amely szerint mindenki gyanús, aki kívülálló, ezért a hatóságnak állandó „éberséget” kell tanúsítania. Megvannak tehát azok, akik még nálunk is kiszolgáltatottabbak.”*²⁴⁷ *„...a kiszolgáltatott helyzetben lévő ember a maga uralkodni akarását a nálánál is gyengébbeken gyakorolhatja, ehhez pedig az előítélet adhat felhatalmazást.”*²⁴⁸ Másrészt a kevés ismeret következtében, a rendőrség tagjai másoktól (egymástól) átvett sztereotípiákat alkalmaznak, és végül, de nem utolsósorban pedig oka lehet az előítéletnek a szervezeten belüli tekintélytisztelet és a konformitás. *„Ha a szervezeti kultúra erősen támaszkodik erre a két tulajdonságra, akkor a testület által táplált előítéletek hamarosan a pályakezdők meggyőződésévé válnak, hiszen ez a gyors alkalmazkodáshoz és a ranglétrán való előmenetelhez nélkülözhetetlen.”*²⁴⁹

Ellenható tényezőkként az alkotmányosan megalkotott jogot, a társadalommal való együttműködést és a belső alá-főlérendeltségi viszonyokban a kölcsönös függés kialakítását említi.

A rendőri hivatás sokszor a társadalomban előforduló – erőszakos – konfliktusok feloldását és megszüntetését szolgálja, így véleményem szerint a rendőrség egyes

---

²⁴⁴ i. m. KOZÁRY, 2017, p. 59-61.

²⁴⁵ i. m. KOZÁRY, 2017, p. 59.

²⁴⁶ FINSZTER Géza: *A bűnüldözés működési modelljei*. In: Kerecsi Klára (szerk.): *Kriminológia – szakkriminológia*. Budapest, 2006. ISBN: 9632248929 p. 627-666, p. 648.

²⁴⁷ i. m. FINSZTER, 2006, p. 648.

²⁴⁸ i. m. FINSZTER, 2006, p. 648.

²⁴⁹ i. m. FINSZTER, 2006, p. 648-649.

feladatköréből fakadó gyakori konfliktusos interakciók is okai a rendőrségnél jelentkező előítéleteknek, amelyek – Finszter megállapításának megfelelően – a rendőrség tagjai között előítéleteket tápláló sztereotípiaként élnek tovább.

Behr és Kersten (kriminológus és szociológus professzorok) a rendőri hivatás területén megjelenő előítéletek főként viselkedési komponenseit és a mögöttes kognitív komponenszt igyekeztek feltárni. Mindkét kutató megállapítása szerint az előítéletes rendőri túlkapások felelősei szinte mindig férfiak, így az ilyen túlkapásokat a férfiasság normáival is összefüggésbe hozzák.

Kersten meglátása szerint *„az egész szakma a hagyományos férfiassághoz kapcsolódik: erőszak alkalmazása, egyenruha, fegyver. A rendőr egy védő személy, aki mindenekelőtt a nőket, gyermekeket, tisztességes polgárokat védi... a státuszát nem veréssel mutatja (nem kell neki azzal mutatnia) hanem a fellépésével, apróbb jelekkel. (Státusza már az egyenruha viselésével világossá válik.)... még ha kevesebb fizikai erőszakot is alkalmaznak ma már a rendőrök, továbbra is megtestesítik a hegemon²⁵⁰ státuszra törekvő férfiasságot.”*²⁵¹

Behr kutatásai alapján *„a felsőbbrendűség gesztusai, az ellenféllel szembeni dominancia, a merevség, a győztesek és vesztesek előállítása - mindezek közös jellemzője a kétpólusú pozíciókba való belesodródás”*²⁵² szintén a férfias értékekhez tartoznak.

Kozáry meglátása szerint *„az erőszak kultúrája a rendőri szubkultúrák fontos eleme. Minél nagyobb hangsúlyt helyez a politika a rendőrség erőszakszervezet szerepére, minél inkább hangsúlyozzák a fizikai erő fontosságát a rendőrségen belül, annál több teret kap az erőszak kultúrája a rendőrök között.”*²⁵³ Kozáry a szociológiai elméletet említi, tehát minél alacsonyabb a rendőr társadalmi státusza annál inkább alkalmaz erőszakot a kisebbséghez vagy a szegények közé tartozókkal szemben, illetve a pszichológiai elméletre is kitér, miszerint a rendőr gyakorlata és szemléletmódja hatással van a viselkedésére, így pl. származása, neme, képzettsége, kora, szolgálati ideje, civilekről és saját szerepéről alkotott véleménye. Meglátása szerint a *„rendőri erőszak összefügg a kisebbségi és alsó társadalmi csoportokkal szembeni előítéletekkel...”* valamint *„... minél magasabban képzett a rendőr és minél hosszabb ideje dolgozik a szakmájában, annál kevésbé alkalmaz erőszakot. Viszont a*

---

²⁵⁰ Hegemón: hatalmi fölényben levő.

²⁵¹ STAUD, Toralf: *„Die Polizei hat ein Männlichkeitsproblem” – Ein Interview mit dem Kriminologen und Polizeiausbilder Joachim Kersten.* In: Extreme Sicherheit – Rechtsradikale in Polizei, Verfassungsschutz, Bundeswehr und Justiz. (Kleffner, Heike, Meisner, Matthias HG). Verlag Herder GmbH. Freiburg im Breisgau, 2019. p. 196-209, p. 199.

²⁵² i. m. BEHR, 2017, p. 541.

²⁵³ i. m. KOZÁRY, 2017, p. 32.

merev szervezeti struktúrák és a rendőröket a civilektől elszigetelő szubkultúrák több erőszakot eredményeznek.”²⁵⁴

A rendőrség és az általa ellátandó feladatok rendkívül komplex terület. Így a szervezet is főként a feladatoknak megfelelően tagolódik, azon belül több szolgálati ág és elhatárolt feladat- és hatáskörök jellemzik a rendőrség szervezetét. A fenti megállapítások alapján a rendőrség hivatásos tagjai fokozottabb veszélynek vannak kitéve az előítéletek kialakulását tekintve, mint a társadalom civil tagjai. A túlkapások – előítéletes deviáns viselkedések – szempontjából a legveszélyeztetettebb csoportok azok a rendőrségen belüli csoportok, ahol főként férfi munkatársakat alkalmaz a rendőrség, és a fizikai erő nagyobb jelentőséggel bír, így gyakran a férfias értékek dominanciája is megfigyelhető pl. karhatalmi szolgálati ág, bevetési szolgálatok.

A hazai kutatók közül Molnár tanulmányában az előítéletesség verbális kifejeződéseire és annak következményeire hívja fel a figyelmet a rendvédelmi munkában. Egyúttal megállapítva azt is, hogy a rendőri intézkedéseknél a kommunikációs helyzetek irányítója maga az intézkedő rendőr, és *„az ő fellépése már alapvetően meghatározza az interakció további menetét...”*²⁵⁵ az előítéletesség *„nagy mértékben korlátozza a helyzet megoldására kínálgató alternatívák körének észrevételét.”*²⁵⁶

Behr további eredményei azt mutatják, hogy a gyakorlati munkában a rendőri intézkedés két – a rendőr személyiségén is múló – esetben is erőszakossá válhat. Sokszor a rendőr *szubjektív* módon engedetlenséget, tiszteletlenséget, tekintélyvesztést érez, ami indokolatlan erőszakhoz vezethet. *„az egyik félreértés a rendőrök között, hogy azt gondolják az ügyfél másképp is viselkedhetne, ha akarna, miközben sokszor találkozhatunk olyan emberrel a mindennapi életben is, aki csak korlátott nyelvi vagy viselkedési eszköztárral rendelkezik.”*²⁵⁷

További kutatások során Behr és Strasser is a rendőrség hivatásos tagjai viselkedésének vizsgálatakor arra az eredményre jutott, hogy előfordulnak olyan esetek, amikor maga a rendőr provokálja ki az erőszakot. Németországban külön kifejezést *„ellenálló (rendőr)tisztviselő”* (Widerstandsbeamte) használnak azokra a rendőrökre, akik szándékosan vagy kevésbé tudatosan erőszakot generálnak. Ezek a személyek már a fellépésükkel, hozzáállásukkal, magatartásukkal, illetve hiányos kommunikációs képességük (kommunikációs képtelenségük) miatt hozzájárulnak a helyzet súlyosbodásához,

---

²⁵⁴ i. m. KOZÁRY, 2017, p.36.

²⁵⁵ MOLNÁR Katalin: Az előítéletesség verbális kifejeződése és annak következményei a rendvédelemben. Konferencia közlemény. 2000. online: <http://hdl.handle.net/20.500.12944/130>, p. 2.

²⁵⁶ i. m. MOLNÁR, 2000, p. 1.

²⁵⁷ i. m. BEHR, 2013, p. 83.

eszkálálódásához. A legsúlyosabb megjelenési formája, amikor az intézkedő rendőr szándékosan erőszakot provokál az ügyfél részéről, vagy az általa elkövetett erőszakot, mint egy állítólagosan ellene elkövetett erőszakra adott reakció leplezi.^{258,259} Ezzel kényszerhelyzetbe hozza magát és (járőr)társát vagy társait is. Maga a kifejezés is innen származik, az érintett arra hivatkozik, hogy az „ügyfél” „ellenállt az intézkedésnek.”

Behr megállapítása alapján az ilyen személy gondolatában „*a jogot összeköti a hatalommal, a jog a szükséges felhatalmazás a saját (rendőri) cselekvésért, nem pedig annak korlátozásáért (ahogy a jogászok látják). Ha úgy érzi, nem veszik komolyan, vagy akár leértékelik (pl. úgy érzi, hogy valaki nevet rajta), akkor személyesen érintett, és agresszívan reagál. A kommunikációt, mint szükséges eszközt használja, nem pedig az erőszak megelőzésének eszközeként.*”²⁶⁰ Ugyanilyen veszélyes, ha a rendőr „harcosként” pozicionálja magát a gonosz legyőzésére.²⁶¹

Nem kérdés, hogy az erőszak témakörét tekintve „*a törvényes és szakszerű rendőri viselkedésben kiemelkedő jelentőséggel bír az állomány magas szintű felkészítése és tudásának folyamatos szinten tartása.*”²⁶²

Kersten kutatásai alapján a mindennapi rendőri munka is megerősítheti az egyes csoportokkal szembeni előítéleteket, különösen, ha minden nap ugyanazokkal a csoportokkal szemben kell intézkedniük.²⁶³ Ez visszaigazolja elképzelésemet, hogy a konfliktusos interakciók hatással vannak az előítéletek kialakulására a rendőrség tagjai körében.

Ebből a szempontból a rendőrségen belül a főbb hazai rendőrségi szolgálati ágak – közbiztonsági, bűnügyi és karhatalmi – közül legfőképp a közbiztonsági szolgálati ág a másik legveszélyeztetettebb csoport (mindennapos, konfliktusos találkozás ugyanazon csoport tagjaival) a karhatalmi szolgálati ág (főként férfi munkaerő, túlzott férfias értékek

---

²⁵⁸ SCHWEER, Thomas, STRASSER, Hermann: *Einblick: Cop Culture und Polizeikulture*. In: Thomas Schweer, Herman Strasser, Steffen Zdun Eds.: „Das da draussen ist ein Zoo, und wir sind die Dompteure” – Polizisten im Konflikt mit ethnischen Minderheiten und sozialen Randgruppen. VS Verlag für Sozialwissenschaften. GWV Fachverlag GmbH. Wiesbaden, 2008. p. 11-38.

²⁵⁹ BEHR, Rafael: *Maskulinität in der Polizei: Was Cop Culture mit Männlichkeit zu tun hat – ein Essay*. Juridikum 4/2017. p. 541-551, p. 541.

²⁶⁰ BEHR, Rafael: *Polizei. Kultur. Gewalt, Polizeiarbeit in der „offenen Gesellschaft“*. - Lehr- und Studienbrief für Bachelor- und Masterstudiengänge der Polizei sowie für die Module „Policing“ im weiterbildenden Masterstudiengang Kriminologie am Institut für kriminologische Sozialforschung der Universität Hamburg und „Angewandte Polizeiwissenschaft“ des Masterstudiengangs Kriminologie und Polizeiwissenschaft“ an der Universität Bochum. Akademie der Polizei Hamburg, Fachhochschule. 2018. p. 34-39.

²⁶¹ i. m. BEHR, 2017, p. 541-551.

²⁶² KOVÁCS Gábor - PESTI Tünde: *A rendőri erőszakról, túlkapásokról – lehetséges magyarázatok*. Belügyi Szemle, 2021/11. sz. DOI:10.38146/BSZ.2021.11.6 p. 1981-1993.

²⁶³ STAUD, Toralf: *Die Polizei hat ein Männlichkeitsproblem – Ein Interview mit dem Kriminologen und Polizeiausbilder Joachim Kersten*. In: Joachim-Heike Kleffner, Matthias Meisner (Eds.): *Extreme Sicherheit, Rechtsradikale in Polizei (Extreme security, right-wing radicals in police)*. Verfassungsschutz, Bundeswehr und Justiz. Verlag Herder GmbH. Freiburg im Breisgau, 2019. ISBN: 978-3-451-81860-8, p. 196-209.

megjelenése) mellett. De valószínű, hogy a rendőrségen belül máshol is kialakulhatnak elszórt csoportok (és itt nem kell nagy csoportra gondolni, akár két fős csoport is), amelyekre mindkét megállapítás vagy legalább az egyik igaz. Természetesen, az is elmondható, hogy többségében a tagok betartják a rendőrségi feladatok elvégzése során mind a törvényi, mind a rendőrszakmai követelményeket és ezen kockázati tényezők ellenőre sem jelenik meg előítéletes viselkedés az adott csoport tagjai körében.

A magyarországi kutatások a fenti megállapításokat nagyrészt visszaigazolták.

Pap művében két kutatást is említ. Az egyik a rendőrök igazoltatási gyakorlatát vizsgálta hazánkban. Ennek eredményeként megállapították, hogy *„...a közrendvédelemben dolgozók szinte átlagosan majdnem minden harmadik roma igazoltatottat előállítanak, ugyanúgy másfél nagyobb eséllyel, mint akkor, ha nem roma származású az illető, míg a közlekedésieknél egy romának ugyanakkora esélye van a büntetőeljárásra, mint bárki másnak”*²⁶⁴ más, a kutatásban vizsgált kisebbség – *„arab, fekete és kínai”*²⁶⁵ bevándorló csoportok - esetében ezt a magyar rendőrségnél nem tudták igazolni. *„A többi kisebbséggel kapcsolatban feltűnően sokkal alacsonyabb előállítási arányokat becsültek a rendőrök, és nagy részük nem gondolja azt, hogy több bűncselekményt követnének el, mint a magyarok.”*²⁶⁶ – állapították meg a kutatók. A vizsgálat arra is rámutatott, hogy *„Az a feltételezés, amely összefüggést mutat az etnikai hovatartozás és a potenciális kriminalitás között, a vizsgálat szerint nemcsak a rendőri állomány, de a lakosság körében is széles körben (nemritkán maguk a romák között is) elterjedt.”*²⁶⁷

A másik kutatás esetében az intézkedő rendőröknek kérdőívet kellett kitölteniük, amelyben saját meglátásuk szerint kellett rögzíteni az igazoltatott személy nemét, korát, valamint azt, hogy adott személy *„ázsiai”, „arab”, „fehér”, „fekete”, „roma/cigány”* vagy *„egyéb”* társadalmi csoporthoz tartozik.²⁶⁸ Az eredményének alapján a *„80 megkérdezett rendőr közül 38 (48%) gondolta úgy, hogy van olyan rendőr, aki hajlamos bizonyos csoportokat gyakrabban igazoltatni. Magukról már sokkal kevesebben gondolták ugyanezt: a rendőrök 23%-a ismerte be, hogy hajlamos erre. A 80 megkérdezett rendőr majdnem fele fejtette ki, hogy szerinte rendőrtársai mely csoportokat hajlamosak gyakrabban igazoltatni, mint másokat. A 37 válaszolóból 26 emelte ki a romákat...”*²⁶⁹

---

²⁶⁴ i. m. PAP, 2019, p. 83.

²⁶⁵ i. m. PAP, 2019, p. 84.

²⁶⁶ i. m. PAP, 2019, p. 83.

²⁶⁷ i. m. PAP, 2019, p. 84.

²⁶⁸ i. m. PAP, 2019, p. 84.

²⁶⁹ i. m. PAP, 2019, p. 82.

Olyan publikus, hazai kutatást sajnos nem találtam, amely főként a karhatalmi szolgálati ágat vizsgálta volna.

Zán a belügyi ágazatban, így a rendőrségnél is végzett idegenellenesség kutatást. A válaszadók – 763 fő – a rendőri állomány tagjai, aktív állomány, valamint az akkori Rendőrtiszti Főiskola hallgatói,²⁷⁰ és az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskola tanulói voltak. Zán többek között az alábbi eredményekre jutott,²⁷¹ a „rendőrök szinte senkit sem akarnak befogadni. Még a határon túli magyarok sem érik el náluk az ötven százalékot (47%). A rászorulókat pedig mindösszesen 14,3 % fogadná be.”²⁷² A megélhetést inkább elfogadják (34% elfogadó, 30,2% bizonytalan, 35,7% elutasító) a migráció okaként, mint a politikai üldözést (57% elfogadó, 21,2% elutasító). Befogadás tekintetében határon túli magyarokat 46,9%, beilleszkedni hajlandókat 45,2%, minden rászorulót 14,3% fogadna be. Az akkori Rendőrtiszti Főiskola hallgatói közül az elsőévesek befogadóbbak, mint a harmadévesek, legelutasítóbbak a rendőrség aktív állományú tagjai. Amennyiben az uniós állampolgárokat nem számítjuk bele, az integrálódás tekintetében kb. 60% felett van azoknak az aránya, akik nem hiszik, hogy a külföldiek integrálódának, legkevesbé a pirézek (77%).²⁷³

Zán kutatása igazolta, hogy a hallgatók által képviselt idegenellenes attitűd alapján véve nem mutatott különbséget az akkori magyar társadalomtól. A Magyarországon folyt eddigi xenophóbia kutatások általános megállapításától viszont, miszerint a magasabb végzettségűek befogadóbbak, mint az alacsonyabb végzettséggel rendelkezők, jelentősen eltér Zán kutatási eredménye, miszerint a rendőrség tagjai közül bár az akkori Rendőrtiszti Főiskola hallgatói kevésbé idegenellenesek, mint az aktív állomány, a harmadévesek inkább idegenellenesek, mint az első évesek.

Hazánk tekintetében egyértelmű a hazai roma kisebbséget érintő előítélet kutatások dominanciája és kevésbé hangsúlyos a xenophóbián alapuló kutatások megléte a magyar rendőrség viszonylatában. A hazai kutatások azonban visszaigazolják a német rendészettudományi szakemberek megfigyeléseit, feltárt eredményeit és nem utolsósorban mindig figyelembe veszik az adott társadalmi normákat is a vizsgált időszakban.

Sokan a társadalomban és a rendőrségen belüli kutatások eredményei tükrében a rendőrséget a társadalom tükörképének tartják. Véleményem szerint a rendőröket a társadalom tagjaitól

---

²⁷⁰ Jogutód: Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar.

²⁷¹ GÖRBE Attiláné Dr. ZÁN Krisztina: *Migráció – előítélet – idegenellenesség*. Előítélet-kutatás a belügyi ágazatban. Nemzeti Közsolgálati Egyetem. Budapest, 2014.

²⁷² i. m. ZÁN, 2014, p. 19.

²⁷³ i. m. ZÁN, 2014. p. 20.

nagymértékben megkülönbözteti egyrészt az általuk elvégzett feladat és a rájuk vonatkozó szabályozások, másrészt pedig a képzésük, amely az előző fejezetekben bemutatásra került. Annak az eltérésnek az okára, melyet Zán kutatásában feltárt, hogy az elsőéves rendőrtiszti hallgatók kevésbé előítéletesek, mint a harmadéves hallgatók, úgy vélem, a rendőri hivatás és előítéletek területén feltárt eredmények mellett a zsarukultúra vizsgálata adja meg a választ.

2.4.3. A ZSARUKULTÚRA FŐBB KUTATÁSI TERÜLETEI ÉS VIZSGÁLATA

„A rendészet szakmai kultúrája egyedülálló, az sajátos jellege miatt más szervezetekre nem jellemző.”²⁷⁴ A szervezeten belül „az általános kultúraelemeken túl léteznek olyan, az egyes szervezetekhez, szakterületekhez, állományrétegekhez köthető sajátos kultúraelemek (szubkultúrák), amelyek döntően a belső szervezeti kultúrát érintően különösnek vagy éppen speciálisnak tekinthetők.”²⁷⁵

A rendészettudományi szakirodalom részeiben már feldolgozta a magyar rendőrség szervezeti kultúrájának főbb jellemzőit és összetevőit,²⁷⁶ megállapítva többek között, hogy a rendőrségen belüli – közbiztonsági, bűnügyi és karhatalmi – szolgálati ágak képviselői jelentősen eltérő szubkultúrával rendelkeznek.^{277,278}

A zsarukultúra véleményem szerint a rendőri hivatás során végrehajtott tevékenységekre, kihívásokra, stresszre és szervezeti keretekre adott egyéni, humán válasz, sokszor a hivatalos intézkedés eltérő végrehajtási módja. Úgy gondolom, ez egyfajta informális kultúra a szervezeten belül, amelynek vizsgálata nem csak az egyén(ek) által képviselt értékekre, hanem annak átöröklési módjára, viselkedésében történő megjelenési formáira is rálátást ad. Nem utolsósorban pedig feltárul a szervezetbe bekerülő tagok konformitása, és a csoporthoz tartozás jelentősége.

---

²⁷⁴ KOVÁCS Gábor: *A rendészeti szervezeti kultúra*. In: Farkas Johanna-Horváth József (szerk.): *Szervezeti kultúrák és kutatásuk*. Nemzeti Közszerzői Egyetem Közigazgatási és Továbbképzési Intézet. Budapest, 2020. p. 53.

²⁷⁵ HORVÁTH József: *A rendőri vezető szerepe a szervezeti kultúra alakításában*. In: Farkas Johanna, Horváth József (szerk.): *Szervezeti kultúrák és kutatásuk*. Nemzeti Közszerzői Egyetem. Budapest, 2020. ISBN: 978-963-498-180-0 (elektronikus), p. 75.

²⁷⁶ i. m. KOVÁCS, 2020, et.al.

²⁷⁷ FINSZTER Géza: *Rendészettudomány*. Nemzeti Közszerzői Egyetem. Budapest, 2014. ISBN 978-615-5305-59-7, et.al

²⁷⁸ SZAKÁCS Gábor: *A szervezeti kultúra, a szervezeti hatalom a rendvédelmi szervezeteknél*. In: Horváth József, Kovács Gábor (szerk.): *A rendészeti szervek vezetés- és szervezésmélete*. Nemzeti Közszerzői Egyetem. Budapest, 2014. p. 98-99.

<http://m.ludita.uni->

[nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/9984/Teljes%20sz%C3%B6veg%21?sequence=1&isAllowed=y](http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/9984/Teljes%20sz%C3%B6veg%21?sequence=1&isAllowed=y)

Meggyőződésem továbbá, hogy ez a megközelítési mód a rendőrségi kultúránál szélesebb körű rálátást nyújt a rendőri hivatásra, az átélt mindennapokra, aminek ismerete véleményem szerint az előítéletek elleni fellépés hatékony megtervezéséhez és az előítéletek kialakulásának feltárásához nélkülözhetetlen.

Az ilyen vizsgálatok fókuszában főként a mindennapi tevékenységekhez kapcsolódó megfigyelések állnak, célcsoportjuk pedig többnyire a végrehajtó rendőri állomány.

A fejezet során az zsarukultúra három főbb területét állítom vizsgálatom fókuszába:

- rendőr szakmai jellemzők, értékek,
- kantine-kultúra (történetek, anekdoták továbbadása),
- hallgatás kék fala (rendőrök információ visszatartása, hallgatása).

Míg a nemzetközi szakirodalomban a zsarukultúrát a változások/változtatások legfőbb akadályának látják,^{279,280} Magyarországon a terület kutatása még alulreprezentált a rendészettudományi szakirodalomban, azonban a hazai kutatók, elismert rendészettudományi szakemberek kutatásai, tanulmányai, megfigyelései visszaigazolják a világszerte megfigyelt jelenségeket a magyar rendőrség hivatásos tagjai esetében is.

2.4.3.1. A rendőr szakmai jellemzők, értékek

„Értéknek nevezik az emberek véleményét arról, hogy a dolgokat hogyan kellene jól csinálni – vagyis az általuk preferált viselkedési normákat és formákat.”²⁸¹ A rendőri hivatásban számtalan értékkel találkozunk. Legtöbbször a szervezet határoz meg a tagjainak követendő értékeket, mint szakmaiság, integritás, együttérzés, elhivatottság, amelyek mentén az egyének munkájukat ellátják a mindennapok során. A meghatározott értékek azonban nem egyenlő arányban jelennek meg a szervezeten belül. *„A szervezeti kultúra ezekből is annak megfelelően válogat, hogy a közösségnek mi a feladata, és az együttműködésnek milyen formáját szükséges megvalósítani. A professzionalizmust feltételező tevékenységek a tehetséget helyezik előtérbe, máskor viszont a hűség, kitartás, a fegyelem, a monotónia tűrése a keresett erény. Az olyan testület, amelynek feladata a veszélyelhárítás, nem nélkülözheti a*

---

²⁷⁹ CHAN, Janet: *Changing Police Culture*. The British Journal of Criminology Vol. 36, No. 1, Winter. 1996. p. 109-134, <http://www.jstor.org/stable/23638057>

²⁸⁰ BENSON, W. Robert: *Changing Police Culture: The Sine Qua Non of Reform*. 34 Loy. L.A. L. Rev. 681, 2001. <https://digitalcommons.lmu.edu/llr/vol34/iss2/7>, letöltve: 2021. december 5,

²⁸¹ HORVÁTH József: *Gondolatok a rendőrség szervezeti kultúrájáról*. In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk.): *A rendészettudomány határkövei – Tanulmányok a Pécsi Határőr Tudományos Közlemények első évtizedéből*. Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécsi Szakcsoport. Pécs, 2012. ISBN: 978-963-08-4112-2, p. 177.

bátorságot. Az összetett, munkamegosztásra épülő szervezetek esetében előfordulhat, hogy az előbbi értékek mindegyikére igény támad.”²⁸²

Az eltérő szolgálati ágak mentén eltérő értékek kerülnek előtérbe, ezt a magyar rendőrség esetében is feltárták a kutatók. A közbiztonsági szolgálati ágnál a *konfliktus korai felismerése, erőszakkerülés, együttműködési készség*, a karhatalmi szolgálatnál a *veszélyvállalás, bátorság, kockázatviselés, győzni akarás*, a bűnügyi szolgálati ágnál pedig a *rejtőzködés, hamis látszat keltése, intuíció, feszültségtűrés, elemző-értékelő készség*²⁸³ azok az értékek, amelyek megkönnyítik a tagok szervezetben betöltött szerepének ellátását.

A szervezet kifele is igyekszik tükröztetni az általa követett értékeket, hiszen a rendőrség már a szlogenjével is – „*szolgálunk és védünk*” – olyan értékeket közvetít, mint biztonság, empátia, támogatás, áldozatkészség. A hivatás példamutató ellátása érdekében a szükséges erkölcsi értékeket a rendőrsegek, így a magyar rendőrség is, etikai kódexekbe foglalják (ld. előző fejezetek).

A megfigyelések és kutatások során feltárt értékeket – mint pl. bátorság, bajtársiasság, lojalitás, vagy a negatív értéként említett zártság, cinizmus, gyanakvás stb. – elkülöníthetjük annak figyelembevételével is, hogy azok inkább a szervezetre vagy a szervezet tagjaira vonatkozathatóak (amelyet a civil társadalom tagjai a hivatásos állománnyal azonosítanak). Alaposabban vizsgálat során láthatóvá válik, hogy főként a szervezet tagjainak viselkedéséből leszűrt értékekkel találkozunk, amelyek nem minden esetben egyeznek a szervezet értékeivel. Másrészt a szervezeten belül az egyes egyének eltérő értékek irányába mozdulhatnak el, mint ahogy bármely más szervezet esetében is.

Amikor a társadalom rendőri túlkapást észlel, a kutatók legtöbbször a zsarukultúra területén felfedett negatív értékekre fókuszálnak, pedig számtalan pozitív jellemzővel is találkozhatunk. A fejezetnek nem célja az összes jellemző felsorolása és magyarázata, a legelterjedtebb jellemzőket vizsgálom McCartney és Parent kategóriája alapján,²⁸⁴ mert úgy gondolom, hogy ez segít a külső megfigyelések és belső megélések elkülönítésében és hozzájárul az előítéletek átörökítési módjának feltárásához, valamint a szervezet tagjainak a rendőri hivatásra adott (emberi) válaszána megértéséhez.

---

²⁸² i. m. FINSZTER, 2014, p. 206-207.

²⁸³ i. m. FINSZTER, 2014, p. 250. (táblázat)

²⁸⁴ MCCARTNEY, Steve - PARENT, Rick: *SEthics in Law Enforcement*. Chapter 8. BC Campus. 2015. online: <https://opentextbc.ca/ethicsinlawenforcement/chapter/police-culture/>

1. számú táblázat: A rendőri hivatás pozitív és negatív attribútumai.

Pozitív attribútumok	Negatív attribútumok
biztonság	cinizmus
bajtársiasság	zárttság
empátia	elfogultság
támogatás	előítéletesség
gondoskodás, törődés	nem tudományos taktikák
csapatmunka	túl konzervatív (erkölcsileg)
lojalitás	(társadalomtól) elidegenedett
áldozatkészség	lojalitás
	gyanakvás
	tekintélyelvűség

Forrás: McCartney and Parent: SEthics in Law Enforcement, 8.1. táblázat, saját fordítás.

A fenti táblázatban egy-egy jellemző mind a negatív, mind a pozitív attribútumok között szerepel, amelynek oka, hogy ezek a jellemzők mindig – és kizárólag – kontextusban nyernek értelmet.

A biztonság, amit a szervezet a társadalom, az állampolgárok számára nyújt, más értelemben jelenik meg a szervezeten belül a hivatásos tagok számára. A belső megélésben ez inkább a hivatással járó biztonságot (biztos állás) jelenti, másrészt pedig – és a zsarukultúra szempontjából ez a hangsúlyosabb értelmezés – a (tapasztaltabb) tagok általi támogatást, egyfajta védőhálót, amit a társaiknak nyújtanak. Az újonnan bekerült tagok esetében ez még fokozott jelentőséggel bír, mert ez segíti őket abban, hogy elkerüljék a veszélyesebb helyzeteket, megvédi őket a kritikus hibáktól, segíti őket abban, hogy megküzdjenek a napi szakmai kihívásokkal, stresszel, valamint stabilitást, biztonságot nyújt, hiszen tudják, hogy a tapasztaltabb kollégák által biztos háttérük van, akikre támaszkodni tudnak. Nem utolsósorban az általuk megosztott információk sokszor életmentőek is lehetnek egy-egy későbbi kritikusabb helyzetben.

A pozitív jellemzők, mint a bajtársiasság, az összetartás, az áldozatvállalás, „*a logikus gondolkodás, a kitartás, a bátorság, az engedelmesség és a fegyelmezettség, a szervezeti lojalitás, a segítőkészség, az önuralom, áldozatvállalás, szolgáltató jelleg,*”²⁸⁵ csapatmunka, (egymás iránti) empátia és gondoskodás, mind hozzájárulnak ahhoz, hogy az egyén jól és biztonságban érezze magát a szervezetenél. Ezek lehetővé teszik a rendőrök számára a túlélést, a stresszel való megküzdést, az átéltek feldolgozását, tudják, hogy nem csak veszélyes és

²⁸⁵ i. m. KOVÁCS, 2020, p. 56.

nehéz helyzetekben, hanem a munkahelyi konfliktusok és magánéleti nehézségek esetén is támaszkodhatnak egymásra.

A bátorság, bajtársiasság és áldozatkészség pedig elhivatottságot ad számukra, hogy akár a saját életük kockáztatásával is elérjék az intézkedés célját, hiszen a rendőri hivatás egy olyan hivatás, ahol *„a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az elöljárója utasításainak – az e törvényben foglaltak figyelembevételével – engedelmeskedni, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni.”*²⁸⁶

A rendőrség a hatékonyság érdekében kevésbé nyújt bepillantást a rendőrség mindennapi életébe és a tagjai is távolságot tartanak a társadalom más tagjaival, ezért gyakran illetik a szervezetet az „elidegenedett” vagy „zárt” jelzőkkel. A tagok esetében ezek a jelzők más értelmet nyernek, amennyiben ismerjük az előző fejezetben taglalt, rendőrségi kultúrát, a rendőri hivatást ellátókra vonatkozó szabályokat, velük szemben támasztott elvárásokat, így főként a kifogástalan életvitel vizsgálatot, amely miatt a rendőrség tagjai (általában) megválogatják, hogy kiben bíznak és kivel tartanak fent kapcsolatot. Ezek az előírások meghatározóak az életük minden területén, így a rendőrök legtöbbször a saját társaikkal vagy együttműködő, társszervezetek tagjaival érzik magukat biztonságban, mert ismerik a társadalom azon („sötét”) oldalát, ahol rendőri szempontból potenciálisan bárki veszélyt jelenthet. Tudják, azt is, hogy életük során adódhatnak olyan helyzetek, amikor saját ismerősükkal, szomszédjukkal – vagy akár saját társukkal – szemben kell hivatalból fellépniük, intézkedniük.

Ennek ismeretében érthetővé válik a rendőrök részéről észlelt gyanakvás és bizalmatlanság is, mert az általuk átéltek, tapasztaltak – vagy társaiktól hallottak – következtében sokkal több helyzetben, jelenségben látnak potenciális veszélyforrást, mint a társadalom civil tagjai. Nem utolsósorban a képzésük is a veszély, a konfliktusok mielőbbi felismerésére és elhárítására, megszüntetésére kondicionálja őket, és kötelezi őket a hivatali titoktartás is.

---

²⁸⁶ Rendőrségi Törvény IV. Fejezet, 11. § (1). <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99400034.tv>, letöltve: 2020. július 12.

A cinizmus²⁸⁷ esetében McCartney és Parent felhívják a figyelmet, hogy érdemes tisztázni, mit jelent a cinizmus fogalma, mert sokszor keveredik a szkepticizmussal. A szkepticizmus,²⁸⁸ mint kritikus gondolkodásmód szükséges ahhoz, hogy a rendőr az objektív igazságot megismerje. A cinizmus viszont figyelmen kívül hagyja az objektív igazságot, egyfajta pesszimizmussal áll a tényekhez. A szkeptikus személy az objektív igazság megismerésére törekszik, míg a cinikusnál a bizalmatlanság sokszor a tényeket is elutasítja. A rendőri tevékenységekhez – főleg olyan szituációkban, amikor olyan személyekkel kerülnek kapcsolatba, akiknek nem érdeke az együttműködés, sőt a saját érdekük védelmében igyekeznek megvezetni a rendőröket, félreinformálják őket (hazudnak nekik) – kifejezetten fontos a szkeptikus hozzáállás.²⁸⁹ Negatív megnyilvánulási formája, amikor ezt az eredményességhez szükséges hozzáállást sokszor az életük más területére, a hétköznapiakra, a magánéletükre, sőt egymásra is kivetítik.

„A nem tudományos taktikák” kifejezéssel szoktak utalni arra, hogy a rendőrök sokszor tapasztalaton alapuló, gyakorlati, „tudománytalan” megközelítést alkalmaznak munkájuk elméleti alapjainak lerakása során. Az, hogy a képzés mennyire alapszik tudományosan alátámasztott eredményekre, országonként változó, Magyarország esetében ezt az állítást egy korábbi fejezetben megvizsgáltam és a rendőrtisztképzés kialakulását bemutattam.

Az erkölcsileg konzervatív, tekintélyelvű jelzők véleményem szerint inkább vonatkoznak a szervezetre és a rendészeti – konzervatív, hagyományokon és tekintélyen alapuló – tevékenységre. A rendőrség tagjai viszont – egy kutatás során – biztosan eltérő eredményt mutatnának a személy habitusától és attól függően, hogy maga a személy mennyire azonosul a szervezettel.

Ezek a példák mind rámutatnak a téma komplexitására és a kontextus kiemelkedő fontosságára. A kutatások, amelyek a rendőrség tagjai által megnyilvánuló előítéletes viselkedéseket – túlkapások, szóhasználat, aránytalanság az intézkedés során – vizsgálják, sokszor a zsarukultúra, „negatív” jellemzőire, fókuszálnak és ezeket a jellemzőket csak

---

²⁸⁷ Cinizmus: durvaság, pimaszság, kihívóan lenéző magatartás. Forrás: Tudományos és Köznyelvi Szavak Magyar Értelmező Szótára, <https://meszotar.hu/keres-cinizmus>

²⁸⁸ Szkepticizmus: megvizsgálás (görög eredetű), szkeptikus=„megvizsgáló”, kételkedő, kétkedő. Forrás: Tudományos és Köznyelvi Szavak Magyar Értelmező Szótára, <https://meszotar.hu/keres-szkeptikus>.

²⁸⁹ i. m. MCCARTNEY-PARENT, 2015, Chapter 8.

negatív kontextusban vizsgálják. Úgy gondolom, ez téves útra vezetheti a kutatókat, mert hiányzik a szervezet tagjainak – egyéni (emberi) vagy szakmai – nézőpontja.

Az „előítéletesség” témakörét nézve főként a diszkrimináció, kisebbségekkel szembeni hátrányos megkülönböztetés terén érik a legfőbb kritikák a rendőri tevékenységeket. Úgy gondolom, hogy a fentiekben bemutatott támogatás, bajtársiasság, lojalitás és szolidaritás, hogy a szervezet tagjai szinte minden helyzetben számíthatnak egymásra, bízhatnak egymásban, a rendőrök közötti „összetartás” negatív formát ölt, amikor ez az egymáshoz kapcsolódó „értékhalmozás” elfedi az etikátlan vagy törvénytelen, deviáns viselkedést a szervezeten belül, sokszor még az adott egység vezetője előtt is. A tapasztaltabb tagokra való kritikátlan támaszkodás pedig veszélybe is sodorhatja a szervezethez újonnan bekerülő tagot.

A szervezetben és adott csoportban osztott – szervezet szempontjából helyes és/vagy helytelen – értékek, jellemzők pedig úgy vélem, hogy egyrészt pozitív, ritkább esetben negatív „példamutatással,” másrészt – és véleményem szerint ez a dominánsabb – főként szóbeli módon, történetek mesélése által öröklődik tovább. Ezt a jelenséget hívja a szakirodalom „kantin-kultúrának.”

2.4.3.2. *Kantin-kultúra (történetek, anekdoták továbbadása)*

A szervezetek életében az értékek és normák mellett természetes a munkatapasztalatok átadása, főként az idősebb kollégák irányából a fiatalabbak felé. *„Az emlékek, a sikerek, a közös élmények elvehetetlenek és egyben megmásíthatatlanok. Ettől egyediek. A hagyományok, a legendák ezeket tovább éltetik. A követők élményeikkel, tapasztalataikkal, értékeikkel az örökhagyók örökségét gazdagítják. Azonban az újabb ismeretek, gyakorlatok erősíthetik, vagy éppen gyengíthetik, a korábbi tudást.”*²⁹⁰ A rendőrök egymás között mesélt történeteinek azon kívül, hogy egyfajta szociális funkciót is betölt, célja van. A fejezet igyekszik ezen célokat, valamint a történetek mesélésének, más szóval az ún. „sztorizgatásoknak” a pozitív és a negatív oldalát bemutatni.

Maga a kantin-kultúra elnevezés arra utal, hogy általában a „kantin”, a kávézások, étkezések területe, az a tér, ahol a rendőrök a saját kollégáikkal kötetlenül meg tudják és meg szokták beszélni a történéseket, problémásabb tapasztalataikat, de ilyen informális

---

²⁹⁰ i. m. HORVÁTH, 2020, p. 77.

beszélgetésekre, eszmecserékre sokszor a szolgálati autó nyújt lehetőséget a járőrtársak esetében.

Mivel nincs mindenre hivatalos előírás, a rendőrség tagjai sokszor használják az egymástól hallott, napi tapasztalatokon alapuló, kipróbált gyakorlatot, informális trükköket követik, amelyeket nem mindig a szervezet többi tagja, hanem akár korábban a képzésük során az oktató oszt meg velük, de előfordulhat, hogy a képzés során egy hallgatótársától hallja.

Éppen ezért kiemelten fontos terület a képzés, hogy a szervezetbe bekerülő tagok még a tapasztaltabb rendőrök által mesélt „informális” trükköket, módszereket is kritikusan fogadják és összevegyik a képzésen elsajátított tudásukkal.

A kantinkultúra kutatása (és a rendőrök oktatása) szempontjából kiemelkedőnek tartom azt a svéd gyakorlatot és kutatást, amikor a rendőrtiszt hallgatók által átélt és elmesélt történeteket elemezték az oktatók és integrálták be az oktatásba, a tudásuk elmélyítése céljából.²⁹¹ Ez a gyakorlat véleményem szerint a kantinkultúra célszerű felhasználási és a történetek, az informális zsarukultúra hiedelmeinek jó „korrigálási” módja. A kutatás során tudatosan nem követték a történetmesélés „felülről-lefele” irányuló jellegét, tehát a tapasztaltabb kollégától a tapasztalatlan felé vagy a vezető beosztásból a beosztott felé történő történetek elemzését, hanem egy más perspektívából, a rendőrtiszt hallgatók szemszögéből vizsgálták azokat, akik az első szakmai tapasztalataikról számoltak be az első szakmai gyakorlatuk után.

Azt, hogy mekkora jelentősége van a történetmesélésnek a rendőrség szervezetében úgy gondolom, a svéd kutatás tapasztalatai által láthatóvá válik, mert nem csak a történetmesélés jellegét mutatja be, hanem a szervezethez újonnan bekerült tagok (jelen esetben svéd rendőrtiszt hallgatók) által megtapasztalt és átvett értékeket, jellemzőket is, amelyek az előző fejezetben részben ismertetésre kerültek.

A kutatás során az elmesélt történeteket a kutatók strukturálták, így segítették elő a szakmai gyakorlat során átélt eseményekből történő tanulást, a megtapasztalt tudásként történő integrálását, valamint azok megfelelő, helyes értelmezését.

A hallgatók történetmeséléseit három szempontból elemezték. Egyrészt milyen a hallgatók történetmesélési gyakorlata, hogyan kerültek sorra, milyen szerepet játszottak az oktatók által

---

²⁹¹ RANTATALO, Oscar - KARP, Staffan: *Stories of Policing: The Role of Storytelling in Police Students' Sensemaking of Early Work-Based Experiences*. *Vocations and Learning*, 11. 2018. p. 161-177. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12186-017-9184-9>, letöltve: 2021. december 12.

feltett kérdések. Másrészt milyen a történet belső szerkezete, pontosan miről szólnak, milyen alanyokat és társadalmi kapcsolatot írnak le, harmadszor pedig, hogyan maradhat meg, hogyan lehet integrálni a tudást a történeteken keresztül.

Az elmeséltek belső szerkezetei alapján történő elemzése során kirajzolódott, hogy a hallgatók az alanyok és a társadalmi kapcsolatok viszonyát hajlamosak voltak az alapján leírni, hogy a rendőrökről, mint „jó fiúk” és a bűnözőkről „mint rossz fiúk” beszéltek. A történetek mesélésekor gyakran szélsőséges helyzetekre – megszokottól eltérő dolgok, pl. halálesetek, öngyilkosok, önsértések (személyek, akik megvagták magukat, borotvapengét nyeltek le), súlyos testi sértések, késelések, kízásszerű helyzetek – összpontosítottak, amelyek a rendőri tevékenységről alkotott elképzeléseiket erősítették. A kutatás eredménye alapján a szélsőséges események egyértelműen emlékezetesebbek, és nagyobb érdeklődést váltottak ki, mint a hétköznapi történetek.

A megélt helyzetekről, üldözések izgalmairól, házkutatásokról, kábítószer-lefoglalásokról, letartóztatásokról, kihallgatásokról, akciószerűen meséltek, ez a leírás passzolt a rendőri munkáról alkotott elképzelésükhöz. A hétköznapi tevékenységeket, mint pl. állampolgári panaszok kezelése, jelentésírás, csendes környéken történő járőrözés, unalmasnak találták és a mesélők gyakran fejezték ki az unalom miatti frusztrációjukat és azt, hogy vágytak arra, hogy történjen valami.

A történetek alanyait illetően a középpontban a rendőrök és bűnözők álltak, de előfordult pszichés zavarokkal küzdő (pl. öngyilkossággal fenyegetőző, rendzavaró) és a közösség tagjairól szóló (áldozatok, járókelők, éjszakai bárók, klubok látogatói) történetek is. A leggyakoribb témák a rendőrségi közösségen belüli kollégákról szóló elbeszélések voltak, a rendőrök hősi és kívánatos vagy épp a nemkívánatos viselkedése, történetek azokról, akik jól kezelték a helyzeteket, tisztelettudóan bántak az állampolgárokkal, jól végezték a feladataikat. Az ezzel ellentétes történetek két kategóriába voltak sorolhatók, a lusta, megfáradt, vagy túlságosan macsó, szükségtelenül kemény rendőrök, akik a rendőrhallgatókra egyértelműen rossz benyomást tettek.

A másik alanyi kör az elbeszélések során a bűnözők köre volt, a történetek a bűnözői életre vonatkozó meglátásokkal, a bandák és bandatagok egymás közötti brutalitásairól, kizsákmányolásokról, tragikus életsorsokról, kábítószer áldozatává vált fiatalokról stb. szóltak. Számos történet szólt arról, hogy a hallgatók sajnálják a bűnözőket, és ellentmondásba ütköztek az elképzeléseik és a valóság között, mert pl. találkoztak kifejezetten szimpatikus bűnözőkkel.

„...”A” újonc elmesél egy történetet egy tolvajról, akit elfogott. A tolvajt tetten érték, miközben egy üzletből lopott és az újonc vette őrizetbe. Az interakcióik során azonban az elkövető igazán kedves, előzékeny és humoros volt. „A” szerint kellemes élmény volt a fickó közelében lenni, és szinte úgy érezte, hogy kár volt egy ilyen szimpatikus embert „lebuktatnia.” Ez valami olyasmi volt, ami ellentétben állt azzal, ahogyan ő elképzelte ezt a fajta munkát. „A” azt mondja, hogy az epizód elgondolkodtatta arról, milyen nehézségekbe ütközik, ha rendőrként minden helyzetben teljesen objektívnek kell lennie. Elgondolkodott azon, hogy milyen kihívást jelenthet mindenkire egyformán reagálni, még akkor is, ha az ember nagyon különbözőképpen érezhet azokkal a személyekkel szemben, akiket elfog, akár pozitív, akár negatív szempontból.”²⁹²

Beszámoltak érzésekről, mint félelem, frusztráció, igazságtalanság, öröm, közösséghez tartozás. Az átéltek hatására felvetődött az érzelemkezelés jelentősége is a rendőri feladatok ellátása során.

„D” elkezd mesélni egy felzaklató epizódot, amiről azt mondja utána sokat gondolkodott rajta. Egy éjszakai szórakozóhelyen történt rendbontásról van szó, ahol egy vendéget súlyosan megverték a kidobók, akik egymást fedezték a történeteikben. „D” azt mondja, hogy két szemtanú is volt a helyszínen, akik látták, ahogy a kidobók megverték és megrúgták a férfit, majd kidobták a szórakozóhelyről. Az intézkedő járőr felvette a vallomásokot, és mentőt hívott. „D” azt mondta neki, hogy örül, hogy voltak szemtanúk, mert így vallomásukkal egyértelművé teszik a történeteket. A tapasztaltabb kollégával való megbeszélés után azonban megtudta, hogy valószínűleg nem fogják elítélni őket, mert a kidobók egymás történeteit támasztották alá..... többen is közbeszólnak és hasonló igazságtalansági tapasztalatokról számolnak be, pl. olyan kidobó emberekről, akiket a járőrök a verésekről hírhedtként emlegettek. A beszélgetés azt a paradoxon tényt kezdi körüljárni, hogy a történetben a kidobók voltak azok, akik erőszak áldozataiként hívták a rendőrséget és ők voltak a felperesek. „D” története azonban jól példázza, hogy ők voltak azok is, akik a bántalmazást okozták.”²⁹³

Egy hallgató („M”), aki egy bűnözés szempontjából kiemelt kerületben végezte a gyakorlatát, a következőt mesélte „... szolgálaton kívül egy helyi élelmiszerboltban volt, amely közel volt ahhoz a kerülethez és környékhez, ahol a rendőri munkát végezte. Az üzletben néhány bandatag felismerte őt és kiabálni kezdtek vele, mire ő gyorsan elhagyta a helyet. „M” szerint azért volt kellemetlen a helyzet, mert nem volt szolgálatban. Amikor ezt elmondta a szolgálati

²⁹² i. m. RANTATALO - KARP, 2018, p. 178.

²⁹³ i. m. RANTATALO - KARP, 2018, p. 175-176.

helyén, a kollégái a körzetben példásan támogatták, és gondoskodtak arról, hogy a gyakorlat hátralévő ideje alatt naponta hazavigyék az adott körzetből, hogy ne kelljen tömegközlekedést használnia környéken és ne kockáztassa, hogy szolgálaton kívül felismerjék.”²⁹⁴

A fenti történetből is kirajzolódik mit jelent és milyen előnyei vannak a tagok által megosztott értékeknek, mint bajtársiasság, összetartás, a tagok támogatása és nem utolsósorban tükröződik a hétköznapi munka realitása is, mint az „igazságtalansággal”, valós és veszélyes, frusztráló helyzetekkel való szembesülés, a feladatok végrehajtása során az érzelmek felerősödése és kezelésének fontossága.

A kutatás alapján arra, hogy mennyire tapasztalták és élték meg a pozitív értékeket, jellemzőket, mennyire érezték magukat a közösség tagjának, arra nem csak az volt hatással, hogy mennyire fogadták be őket, hanem az is, hogy mennyire vonták bele őket a napi feladatokba, mennyire tudtak hozzájárulni egy-egy sikeres akcióhoz.

A történetekben a hallgatók saját magukat inkább sorolták a rendőri közösség tagjai közé, mint kívülállónak. A hallott normákat, mint hogy egyes „pitiáner” bűncselekményekkel való foglalkozás indokolatlanul sok időt és erőfeszítést igényel a rendőrségtől, sajátként közvetítették. Kifejezték véleményüket és frusztrációjukat az átszervezésekről, létszámhiányokról, hogyan kellene a rendőrségnek szerveződnie stb. Az idősebb kollegák elképzeléseit, tapasztalatait sajátként élték meg, azonosultak a szervezet idősebb tagjaival (konformitás).

Az történetmesélések elemzése alapján az az eredmény született, hogy a hallgatók elbeszélése főként a cselekvésre, szélsőségesre és a „háborús történetek”²⁹⁵ mesélésére irányult, valamint a történetek lehetővé tették a hallgatók azonosulását, az önfejlesztést és az érzelmeik kezelését.

Úgy vélem, a fenti kutatás jól tükrözi a jellemzők, értékek és viselkedések átadási módját és hatását az egyénekre, ami a történetmesélések és megfigyelt példák útján konzerválódik. A szervezethez bekerülő tag pontosan megfigyeli a környezetét és a beilleszkedése érdekében is igyekszik követni azokat az értékeket, normákat, amelyeket a csoport egyéb tagjai közvetítenek felé. Érdekes módon a hallgatók már a szakmai gyakorlat alatt olyan mértékben azonosulnak a csoport egyéb tagjaival, olyan mélyen integrálják magukba a vélt vagy valós szervezeti gondokat is, mintha az elmeséltek már őket is érintették

---

²⁹⁴ i. m. RANTATALO - KARP, 2018, p. 181-182.

²⁹⁵ Megjegyzés: „war-story/háborús történet” így nevezik azokat a rendőrségnél mesélt történeteket, melyek arra a hiedelemre támaszkodnak, miszerint a rendőri hivatás pörgős, izgalmas, ezért a történetek többsége a bűnüldözésre, az élet-halál helyzetekre és az erőszakra összpontosít.

volna. Hangsúlyozandó, hogy mindez már akkor is megvalósult a kutatás alapján, amikor még csak gyakorlaton vettek részt, tehát az adott egységhez történő kötődésük ideiglenes és nem tudják, hogy a jövőben melyik egységhez fognak ténylegesen tartozni.

A rendőrök, „jó fiúk” és a bűnözők „mint rossz fiúk” megközelítési módja pedig úgy gondolom, szemlélteti, hogy már a szakmai gyakorlat során átöröklődik a „mi és ők” elkülönülés, valamint a személyek „jó” és „rossz” oldalra bontása. Az átéltek pedig többek között arra is felhívják a figyelmet, hogy mekkora és milyen jellegű frusztrációt, igazságtalanságot élnek meg a hétköznapiakban a rendőrök a tevékenységeik végzése során és az egyéni érzelmek mellett mekkora jelentőséggel bír a csoport támogatása, tapasztalatának megosztása az ilyen helyzetekben.

A fenti kutatás ezen kívül feltárja a történetmesélések eltérő funkcióit, amelyek a magyar rendészettudományi szakirodalomban is részben feltárássra kerültek. Egyrésztől értéket és tapasztalatot közvetítenek, követendő példaként szolgál(hat)nak, vagy „*utat mutathatnak egy-egy bonyolult szituációban,*”²⁹⁶ és így egy hallott tapasztalat akár életmentő is lehet egy jövőbeli kritikus szituációkban.

Másrészt az átélt esemény elmesélése segíthet a tagoknak egy-egy traumás élmény feldolgozásában is, hiszen a rendőrök gyakran szembesülnek olyan eseményekkel, amelyeket a társadalommal, de még a családjukkal sem, vagy csak ritkán osztanak meg, így az események részletes kibeszélése és a többiek tapasztalata, véleménye egyfajta támogató szerepet is betölt az életükben.

Így a történetek mesélésének „sztorizgatásoknak” egyrésztől tudás és érték megosztási, továbbadási, másrészt pedig „terápiás” jellege is van, hiszen a többiek megértése, odafigyelése, esetleges tanácsai segítenek a megtapasztalt, átélt dolgok feldolgozásában.

A történetmesélésnek attól függően is eltérő szerepe lehet, hogy kinek, mit, miért mesélnek, milyen környezetben, területen zajlik. Fontos a szóhasználat megfigyelése is, mint ahogy arra Molnár az előítéletek témakörében már felhívta a figyelmet. Minden munkának, hivatásnak meg van a maga saját nyelve. A rendőrök is szakzsargont használnak, mely „*a szervezetben használt kifejezések egyedisége; rövidítések, mozaikszavak alkalmazása, melyet csak a szervezet tagjai értenek.*”²⁹⁷

„Belső” térben, közegben, amikor a rendőrök egymás között mesélnek, negatív megnyilvánulásokat, cinikus megjegyzéseket is megfigyelhetünk. Az, hogy a rendőrök által

---

²⁹⁶ i. m. KOVÁCS, 2020, p. 54.

²⁹⁷ i. m. KOVÁCS, 2020, p. 55.

alkalmazott humor milyen célt szolgál, feszültségoldás, szórakoztatás vagy saját érzéseik leválasztása a történetekről, az még feltárássra vár a kutatók által.

Negatív tevékenységgé a történetek mesélése főként akkor válik, ha olyan történetet osztanak meg, amely rendőrszakmai szempontból, jogilag vagy erkölcsileg, etikai szempontból elítélendő eseményt vagy kinyilatkoztatást (pl. előítéletes megnyilvánulás), értékrendet tartalmaz. Úgy gondolom, az ilyen helyzetek azt a meggyőződést eredményezhetik a csoport többi tagjában, és főként egy újonnan a csoportba került tagban, hogy a történetben meséltek a szervezetnél elfogadottak, és ezáltal mint elfogadott viselkedés (vagy értékrend) rögzülhetnek. Az ilyen szituáció a későbbiekben egy olyan normatív közeget teremthet, amely alapot nyújthat olyan deviáns viselkedéseknek, amelyek nem elfogadottak sem a társadalom, sem pedig a szervezet, a rendőrség szempontjából.

Smith, felidézve azt az időszakot, amikor rendőrként dolgozott, ide sorolja azokat az eseteket is, amikor a rendőrök a jognak, bizonyítási eljárásnak megfelelően alakítják a történeteket a jelentésekben, megjegyzi, hogy nem azt sugallja, hogy hazudnak, hanem hogy meg kell tanulniuk, hogyan fogalmazzanak annak érdekében, hogy a bíróságon ne kerüljenek bajba. *„A bizonyítékok és az információgyűjtés során megtanultam meghallgatni a történeteket, és átírni őket elfogadható formába, ami vagy a bűnösséget, vagy a gyanút bizonyította.”*²⁹⁸

Scalia egy eseten keresztül mutatja be a negatív kantine-kultúrát.²⁹⁹ Egy olasz tinédzser – Frederico Aldrovandi – elhunyt a rendőri kényszerintézkedés következtében. A rendőröket rendbontás miatt hívták ki az adott helyszínre, ahol szembe találták magukat a droghatás alatt álló fiúval, aki agresszívan lépett fel, mire a kikerkező rendőrök erősítést hívtak. Az erősítéssel közösen a fiút fizikai kényszer alkalmazásával leteperték, többször (gumibottal is) megütötték, a földre leszorították. Az intézkedés következtében a fiú elhunyt. Scalia Robert Reiner által megalkotott négy dimenzióban – elszigeteltség, cinizmus, rendőri küldetés, politikai konzervativizmus – elemezte az esettel kapcsolatos dokumentációkat, rendőri jelentéseket, hangfelvételeket, bírósági meghallgatásokat.

Véleménye szerint az elszigeteltség megnyilvánult az emberek és helyzetek címkézésében, abban, amikor a rendőrök a 18 éves fiút besorolják a rendőri felvételek és a bírósági

---

²⁹⁸ SMITH, Robert, BURNETT, Simon, PETERSEN, Sarah: *Towards an Organizational Folklore of Policing: The Storied Nature of Policing and the Police Use of Storytelling*. *Folklore*, 125 (2). p. 218-237, p. 240.

²⁹⁹ SCALIA, Vincenzo: *The Stench of Canteen Culture: Cop Culture and the Case of Frederico Aldrovandi*. *Social Justice* (San Francisco Calif.) Vol. 47, No 1-2. May 2021. p. 93-111.

meghallgatás jegyzőkönyve szerint „... úgy van öltözve, mint egy szociális központú típus,³⁰⁰ drogfüggő és tetovált...³⁰¹ „... egy kb. 100 kg-os pszichóval van dolgunk, nagyon örült, és megtámadta a kocsinkat...az elején úgy tűnt európai unión kívüli, mert sötétbőrű...vastag nyaka volt, mint egy bikának...tényleg nem volt semmi...egy olyan szociális központos típus volt drogokkal telenyomva...mindegy, mondtam: oké, miért nem próbálkozunk párbeszédde... de (Statio di M) azt mondja... ez nem lesz elég.”³⁰²

A fizikai megjelenés leírása „kidülledt szemek,” „bikanyak,” ötvözve a faji „mássággal” „európai unión kívüli” Scalia meglátása szerint felfedik a rendőrök rasszizmusát. Az alábbi kinyilatkoztatások a bíróságon pedig tartalmazzák a cinizmust és a rendőri küldetés dimenzióját.

„Meg kell értenie engem, a helyzetet, amibe kerültünk, a tapasztalat súlyát, ami a vállamon van... 15 éve vagyok a pályán ...ezek standard kifejezések, és a munkakörnyezetünkben, a szakzsargonunkban, a munkánkban nagyon gyakran használják őket.”³⁰³

Scalia véleménye alapján már a „meg kell értenie” egyfajta cinkosságra utal, ami a bíró megértésére apellál, akit a rendőr kollégájának tekint, mivel a bíró is jogalkalmazó, továbbá felhívja a bíró figyelmét a kockázatra, amivel a rendőrök a munkájuk során szembesülnek. „A bíró küldetése és a rendőrség küldetése kiegészítik egymást, ezért a bírónak »meg kell értenie«.”³⁰⁴

Ugyanakkor Waddington figyelmeztet, hogy nem szabad összekeverni a rendőrök szóbeli kultúráját azzal, amit tesznek. A szóbeliség szükséges ahhoz, hogy saját maguk értelmezzék a tevékenységüket és szerepüket.³⁰⁵ A fenti történetben nem a rendőrök általi szóhasználat vezetett a tragikus végkifejlethez, hanem ahhoz valószínűleg számtalan egyéb tényező járult hozzá.

A rendőrök által elmesélt történet sok mindent feltár. Az egyén értékrendjét, az általa követett gyakorlatot és véleményem szerint azt is, hogy mesélője hogyan értelmezi a

---

³⁰⁰ Megjegyzés: „szociális központ” kifejezést a radikális baloldali politikai milióból származó fiatalok sztereotípiájaként használják, Olaszországban, ahol az eset történt számos szociális központot hoztak létre szélsőbaloldali kommunista vagy anarchista (bár vannak szélsőjobboldali és neofasiszta szociális központok is) politikai irányzathoz tartozó csoportok által elfoglalt épületekben. Szélesebb közfelfogás szerint a szociális központok sztereotípiája olyan helyek, ahol a fiatalok bűncselekményeket követnek el.

³⁰¹ i. m. SCALIA, 2021, p. 99.

³⁰² i. m. SCALIA, 2021, p. 100.

³⁰³ i. m. SCALIA, 2021, p. 101.

³⁰⁴ i. m. SCALIA, 2021, p. 101.

³⁰⁵ Waddington, Peter: *Police (canteen) sub-culture, An appreciation*. British Journal of Criminology, Vol. 39, No. 2, Spring. 1999. p. 289.

rendőrség szerepét a társadalomban, világossá válik, hogy számára ez a szerep milyen filozófia mentén valósul meg,

Feltárul, hogy mit gondol magáról a rendőrség tevékenységéről. A bűnözés társadalmi kontrollja a cél, amely egy kooperációs tevékenység „...*célja a bűncselekmények megelőzése, megszakítása, a bűncselekményekkel okozott károk enyhítése, az elkövetők felderítése, a további bűnöktől való visszatartásuk, megbüntetésük és a jogkövető társadalomba történő visszavezetésük,*”³⁰⁶ vagy a represszív bűnözési kontroll végrehajtása „*a társadalom felosztása jókra és rosszakra a háború megvívásának nélkülözhetetlen feltétele, mert csak így alakulhat ki és definiálható egy világos ellenségkép, annak érdekében, hogy tudjuk, kik ellen kell „csatába küldeni” a bűnüldözés csapatait.....a rosszokról kialakított sztereotípiák, az előítéletesség segít abban, hogy kellő gyorsasággal és határozottsággal felismerjük őket, és ha szükséges, lecsapjunk rájuk*”³⁰⁷

Fontos, hogy a hallgatóság tisztában legyen az adott rendőrség társadalomban betöltött szerepével, társadalmi rendeltetésével.³⁰⁸ Így szükséges esetben akár korrigálják az elbeszélőt, vagy legalábbis egy ilyen típusú kognitív szűrőn keresztül is hallgassák az adott történetet.

Úgy gondolom, ezekre a szempontokra a hallgatókat már az első szakmai gyakorlatuk előtt fel kell készíteni.

Nem utolsósorban a történetmesélések és „példamutatók” által sajnos lehetővé válik a helytelen értékek és viselkedések átadása is a szervezeten belül.

A csoport által helytelenül értelmezett összetartás, bajtársiasság, lojalitás, valamint a támogatás igénye és szükségessége, a veszélyes helyzetek felvállalásához szükséges feltétlen bizalom, a hétköznapi munkában pedig sokszor hallgatásra ösztönzi a tagokat, amelyet a szakirodalom „a hallgatás kék falának” is nevez.

2.4.3.3. A hallgatás kék fala

A rendészettudományi szakirodalomban több kifejezést is találhatunk, mint a „hallgatás kék fala” (Blue Wall of Silence) „kék függöny” (Blue Curtain) vagy a „hallgatás kék kódja” (Blue Code of Silence) amelyek azt a megfigyelt jelenséget vizsgálják, hogy a rendőrök (kékek) nem adják ki a rendelkezésükre álló információkat (főként nem a

---

³⁰⁶ i. m. FINSZTER, 2014, p. 111.

³⁰⁷ i. m. FINSZTER, 2014, p. 108.

³⁰⁸ Ld. bővebben: KORINEK László: *A rendőrség*. In: FINSZTER Géza – KORINEK László: *A rend kedvéért*. Budapest, 2019. ISBN 978-615-00-4924-3, pp. 649-702.

munkájukra vagy az egymásra vonatkozó információkat). Ennek szintén megtalálhatjuk a helyes és helytelen megnyilvánulási formáit a szervezeten belül.

A rendőrség és a rendőrök szempontjából ennek a hallgatásnak lehet (pozitív) rendőrszakmai célja „... amikor a nyomozás érdekeire való hivatkozással nem nyilatkozunk, vagy esetenként dezinformálunk, akkor nem „elhallgatunk” vagy „megtévesztünk”, hanem a közösség érdekeit, törvényes felhatalmazás alapján védjük.”³⁰⁹

A magyar rendőrség irányelvei teljesen egyértelműek ebben a tekintetben is, a hazugság, vagy az információk, események más, manipulatív céllal történő felhasználása nem megengedett sem a szervezeten belüli, sem azon kívüli helyzetekben. „A teljesség igénye nélkül szólni kell azokról, amelyek kifejezetten romboló hatásúak, és amelyeknek a kollektíva sem képes ellensúlyozni a hatásait. Megengedhetetlen a munkatársak elzárása az információktól, esetleg azok manipulatív felhasználása vagy a hazudozás; a kommunikáció egyirányúvá tétele...”³¹⁰

Annak, hogy a rendőrök a legtöbb esetben nem hozzák nyilvánosságra az általuk tapasztalt eseteket, annak oka egyrészt a rendőri kultúrához, a szabályozásokhoz kapcsolódik, hiszen a rendőröket (törvényileg) köti a titoktartás. Hazánkban „a titoktartási kötelezettsége kiterjed minden olyan ismeretanyagra, amelyek szolgálati tevékenysége során, illetve hivatásával összefüggésben jutottak tudomására, különösen a hivatásával összefüggő bizalmas adatnak minősülő információkra, a szerv működésére, szervezetére, tevékenységére vonatkozó, jogszabályokban nem szereplő előírásokra, ismeretekre.”³¹¹

„A szakmai titkokat – mint amilyenek például a rendőrök, katonák, orvosok és jogászok rendelkeznek, vagy a titoktartás terhe alatt tett bizalmas közléseket – őrizni kell, azon kivételes esetektől eltekintve, amikor a titok megtartása komoly károkat okozhat az azt közlő, meghallgató vagy egy harmadik személy számára, amely csak az igazság nyilvánosságra hozatalával kerülhető el. A másokra káros magáninformációkat súlyos és arányos ok nélkül még akkor sem szabad nyilvánosságra hozni, ha nem a titoktartás terhe alatt bízták ránk. Az emberek magánéletével kapcsolatban mindenkinek megfelelő tartózkodást kell tanúsítania.”³¹²

---

³⁰⁹ JANZA Frigyes: *A rendőri hazugságokról*. In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk.): Tanulmányok „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” című tudományos konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XI. Pécs, 2010. pp. 45-62. p. 62.

³¹⁰ HORVÁTH József: *A rendőri vezetői magatartás és a szervezeti kultúra összefüggései*. In: Farkas Johanna-Horváth József (szerk.): *Szervezeti kultúrák és kutatásuk*. Nemzeti Közzolgálati Egyetem. Budapest, 2020. pp. 87-99. p. 97.

³¹¹ HORVÁTH József - KOVÁCS Gábor (szerk.): *Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve*. NKE Szolgáltató Nonprofit Kft. Budapest, 2016. ISBN 978-615-5527-95-1, p. 37.

³¹² i. m. JANZA, 2010, p. 46-47.

Nem utolsósorban a rendőrség tagjainak kötelessége a magyar rendőrség jó hírnevének megőrzése is.

Negatív formája a hallgatásnak a legtöbb esetben úgy jelenik meg, amikor a rendőrség tagjai által észlelt, a rendőrség értékrendjével összeférhetetlen cselekményeket, deviáns magatartást nem jelentik, nem jelzik a felettesek felé sem,³¹³ vagy nem tesznek egymásra terhelő vallomást a bíróság előtt, elfedve az igazságot. Ennek viszont mind a személy, mind pedig a rendőrség szempontjából több veszélye is van.

„... mert azt hittem a felettes tiszt tudja, mit csinál...” „... annyira naiv voltam, a hivatalos aktust magam és a kollégám számára akartam igazolni. Ez egyszerűen hülyeség volt” – mondta az a 26 éves osztrák rendőrtiszt, akit hivatali visszaélés és hamis tanúzás miatt 10 hónap feltételes szabadságvesztésre ítélt a bíróság. A fiatal rendőr 2019. május 31-i klímátüntetés során egy szabadúszó újságíróval idősebb társával kényszerintézkedés keretében földre vitt, úgy, hogy annak feje az egyik bevetési gépjármű kereke elé került, amely majdnem áthajtott rajta. Az érintett rendőr a szeme sarkából látta, hogy a felettese a tüntetővel beszélget és az idősebb kolléga hirtelen megragadta a karjánál fogva a tüntetőt, majd a rendőri kordon felé rántja az újságíróval. Ő azonnal, gondolkodás nélkül segített a kollégájának. *„Elképzeltem, hogy agresszív volt”*, később ezt *„érzékszervi túlterhelésnek”* tulajdonította. Az idősebb kolléga (felettes tiszt) azt állította, hogy a tüntető agresszívan viselkedett, ennek viszont ellentmondtak a más tüntetők által készített videofelvételek. Az újságíró zsebre dugott kézzel tüntetett, mielőtt a rendőr intézkedett vele szemben.

A Bécsi Regionális Közigazgatási Bíróság 2019 év végén jogellenesnek minősítette a hatósági intézkedést, az ügyész szerint a 26 éves rendőrtiszt nem csak indokolatlanul alkalmazott erőszakot, hanem tanúként történő kihallgatása során *„egyszerűen hazudott,”* amikor megerősítette idősebb kollégája érdemben téves kijelentéseit. Amennyiben a 26 éves tiszt 1 évnél hosszabb büntetést kapott volna, az a végét jelenti a szakmai pályafutásának. *„Ez volt az első nagyobb tüntetésem, az első letartóztatásom”* – zárta a fiatal tiszt a mondandóját, biztosítva a bíróságot arról, hogy a jövőben *„helyesen”* végzi a hivatását és többé *„nem bízik vakon a feletteseiben.”*³¹⁴

A fenti történetnek nem csak az egyén, hanem a rendőrség számára több tanulsága is van. A felkészítés jelentősége, a tapasztalatlan, fiatal rendőrtisztek megfelelő támogatásának és a

³¹³ i. m. KOZÁRY, 2017, p. 51-52.

³¹⁴ Kopf unter Polizeibus: Beamter verurteilt – Wien ORF. 2022. január 25. <https://wien.orf.at/stories/3140198/>, letöltve: 2022. március 14.

vezetői felkészítés fontossága, nem utolsósorban pedig szembesülés a felettes vagy idősebb kolléga irreális és erkölcstelen elvárásának lehetőségével. A rendőrség többek között az igazságszolgáltatás munkáját készíti elő, így hivatalos eljárások során még súlyosabb a hamis tanúzás esete, mintha egy civil állampolgár tenné. *„Szomorú, hogy Ön, mint rendőr valótlanúságot mondott, az igazságszolgáltatás a rendőrök hiteles vallomására támaszkodik, ez egy bizalmi kapcsolat, ami szerdán komoly próbatételnek volt kitéve”* – mondta Janko Ehrlich bíró egy tárgyalás után, ahol egy 32 éves rendőr egy 36 éves férfit azzal vádolt meg, hogy megfelelő vezetői engedély nélkül vezetett egy traktort és telefonon bejelentést tett kollégájánál a rendőrségen. A vádlott az eljárás során bizonyítani tudta, hogy aznap semmiképpen sem vezethette a traktort.³¹⁵

Behr megközelítése szerint ilyen esetekben mind a beszéd mind pedig a hallgatás is a bizalommal függ össze, a legjelentősebb okok, amiért a rendőrök a hallgatást választják, a „becsületkódex”, hogy nem adják ki a kollégájukat másnak, illetve a kiközösítéstől, kirekesztettségtől való félelem, valamint a többiek diszkréciójától való függés, hogy bizonyos dolgokat – és sokszor nem kell nagy dolgokra gondolni – hallgatólagosan tolerálnak, és kölcsönösen nem jelentenek.³¹⁶

Úgy gondolom, még súlyosabb eset, amikor olyan csoportkultúra alakul ki a szervezeten belül egy-egy egységnél, amely azokat a személyeket, akik hangot emelnek az előítéletek vagy az általuk tapasztalt etikátlan/deviáns viselkedéssel szemben, őket megfosztják az előrelépés lehetőségétől vagy a személyt akár a „felmondásig” (szolgálati jogviszony megszüntetéséig) ellehetetlenítik a szervezetnél. Egy német rendőrtiszt anonim riport keretében mesélt olyan súlyos, általa tapasztalt dolgokról, mint pl. agresszív kollégák, durva előítéletes viccek, vagy a jelentések torzítása. *„Ha valami rosszul sül el, ne aggódj – majd helyesen írjuk le.”*³¹⁷ mondta neki egy tapasztalt kolléga arra, hogy az utcán kényes helyzetek és rendőrségi túlkapások adódhatnak. *„Ez volt az első, amit megtanultam. Néha egy ilyen jelentésben csak árnyalatok változtatják át a rendőri erőszak áldozatát a rendőrökkel*

---

³¹⁵ SCHMIEDER, Peter: *Polizist lügt vor Gericht*. Das Newstoportal für Sachsen. https://www.saechsische.de/polizist-luegt-vor-gericht-839595.html?utm_source=szonline, letöltve: 2022. március 14.

³¹⁶ BEHR, Rafael: *Warum Polizisten oft schweigen, wenn sie reden sollten. Ein Essay zur Frage des Korpsgeistes in der deutschen Polizei*. In: Feltes, Th (Hrsg): *Neue Wege, neue Ziele. Polizieren und Polizeiwissenschaft im Diskurs*. Verlag für Polizeiwissenschaft. Frankfurt/M., 2009. p. 21–44.

³¹⁷ SCHLÜTER, Nadja – HAUNHORST, Charlotte: *„Die Feinde sind immer die Linken und die Ausländer” – Ein junger Polizist spricht über Rassismus und Korpsgeist in der Polizei*. Jetzt. 20. Jan. 2017. <https://www.jetzt.de/politik/rassismus-in-der-polizei-ein-junger-polizist-berichtet>, letöltve: 2021. december 3,

*szemben állóvá.*³¹⁸ Ezek a meglátások visszautalnak a kutatók által korábban már leírt helytelen viselkedések megfigyelésére, a „Widerstandsbeamte” – ellenállást vélő vagy provokáló rendőr – jelenségére, valamint a történetmesélések területére is, hogy a helytelen értékeket követők úgy alakítja/alakítják a történetet, ahogyan számukra „helyes.”

A német tiszt úgy gondolja, a fentiekkel kapcsolatos ellenállásának, őszinte visszajelzéseinek köszönheti, hogy viszonylag lassan tudott előbbre lépni a rendszerben, de egy ponton eldöntötte, hogy nem akarja, hogy az ilyen események a jelenlétében történjenek, határozottabb fellépése következtében tapasztalata alapján a kollégák megváltoztatták viselkedésüket.

Ez a történet úgy gondolom nem csak a helyes értékrendet és viselkedést követő tag nehézségeit, hanem a személy döntési szabadságát és felelősségét is pontosan tükrözi ezekben az esetekben.

A negatív hallgatás megértéséhez természetesen ugyanúgy fontosnak tartom figyelembe venni a rendőri munka jellegét, hogy bizonyos szervezeti egységeknél – pl. bevetési, készenléti szolgálatok – a rendőrök rendkívül sok időt töltenek együtt, szinte együtt élnek a rendelkezésükre fenntartott rendőri helyiségekben (elhelyezési körletekben). Az intézkedések során az egymásra utaltság tovább fokozódik, néha szó szerint egymás életét védik, ezért a napi munka során nagyon erős bizalmi kötelék alakul ki közöttük (amire szükségük és igényük is van a feladatok ellátásához). A közös „sors” és tevékenység növeli továbbá az egymás iránti megértést és empátiát is.

Másrészről tisztában vannak a következményekkel is, hogy a társuk ellen tett (ki)jelentésekkel annak szervezeten belüli előlépését, legrosszabb esetben a megélhetését kockáztatják, mert az egyén elveszítheti állását, biztos nyugdíját (járandóságát), továbbá elveszíthetik támogatását a napi feladatok elvégzése során.

Ennek ellenére vannak olyan esetek, amikor a (helyes értékrendet követő) tagok megtörik ezt a hallgatást, és hazánkban is találhatunk olyan példát, amikor a helytelen zsarukultúra felfedésre került. A Budapesti Rendőr-főkapitányság egyik elismert csoportjának *„2019 áprilisában egy drogdíler elfogása közben vezetői utasításra félbe kellett hagyniuk egy akciót. Nem értették miért, ezért hogy fedezzék magukat - hiszen a törvény szerint, ha a rendőr bűncselekményt észlel, intézkedési kötelezettsége van - ezt leírták a jelentésükben, vagyis egy*

---

³¹⁸ i. m. SCHLÜTER-HAUNHORST, 2017,

hivatalos okiratban. A parancsot kiadó vezető ezután ragadtatta el magát, s mivel a rendőrök kiálltak a csoportvezető mellett az egész csapatot feloszlatta, majd átszervezte... A sikeres csapat vezetőjét azután „szolgálati érdekből” egy külső kerületbe vezényelték körzeti megbízottnak.”³¹⁹

Mindemellett a csoportot vezető rendőrtisztet felettese többek között „*patkánynak, senkiházinak*” nevezte, amelyért később a Fővárosi Törvényszék Közigazgatási Kollégiumának döntése értelmében milliós sérelemdíjat fizetett.

A rendőrségek, így a magyar rendőrség szabályozását tekintve (rendőrségi kultúra), a helyes magatartást követő egyénnek a szervezeti keretek, szabályozások alapján elméletileg egyetlen lehetősége van, amivel a fenti rendőrtiszt is élt, a deviáns – jelen disszertáció témáját tekintve, előítéletes – viselkedést jelentenie kell a felettese irányába.

A gyakorlatban viszont Kardos kutatását³²⁰ tekintve és tapasztalatom szerint is több eset is előfordulhat, ha az illető nem azonosul a csoport által képviselt helytelen értékekkel. Egyrészt informális visszajelzést ad(hat) közvetlenül a társának/társainak, vagy hallgat, esetleg el is hagyja a csoportot, pl. másik szolgálati helyre megy. Úgy gondolom, döntését és reakcióját olyan tényezők fogják meghatározni, mint az adott közösség nagysága, az általuk végzett tevékenység jellege, az egyén morálja, tapasztalata, valamint a szervezetben az ilyen esetekre kialakított eljárásrend és nem utolsósorban magánéleti szituációja (pl. lakhelye, családi állapota).

Kardos, korrupció kutatása során a deviáns viselkedés nyílt és hivatalos formában történő jelzése következményeként megállapítja, hogy sok esetben az adott csoport a tagot kiközösíti, amelynek módját a következőképpen írja le „*esetleg jelentést tesz parancsnokainak, akkor a szolgálati helyen rutinosabbnak számító „öreg rókák” őt kiközösítik, a vezetők előtt mondván csinált okokkal lejáratják. Összességében azt a látszatot keltik a parancsnokuk előtt, hogy az adott személlyel nem lehet dolgozni, vagyis minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy közülük a kollégájuk kikerüljön.*”³²¹

Annak ellenére, hogy elméleti szinten ez az egy lehetőség adott, a gyakorlat mégis azt mutatja, hogy ilyen esetekben ritkán kerül ki „nyertes” a helyes morált követő. A(z rutinosabb) érintettek általában megkérdőjelezzik a magasabb morállal rendelkező egyén olyan

---

³¹⁹ VÉGH Attila: *Kegyetlenül megalázta: milliós sérelemdíjat fizethet a rendőrparancsnok, miután lepatkányozta a budapesti sztárzsarut.* <https://www.blikk.hu/aktualis/belfold/rendorseg-sertegetes-serelemdij-kabitoszer/8f19cmv>, 2022. március 18., letöltve: 2022. március 19.

³²⁰ KARDOS Sándor István: *A rendőri jogsértések között jelentkező korrupció megvalósulási körülményeinek, tendenciáinak vizsgálata a beosztotti állomány körében.* Doktori (PhD) értekezés. Nemzeti Köszolgálati Egyetem. Hadtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2016. et al.

³²¹ i. m. KARDOS, 2016, p.169.

értékeit, amelyek a szervezeten belül és annak tagjai által a mindennapok túlélése érdekében kiemelkedően fontosnak tartanak – pl. lojalitás, bajtársiasság –, vagy enyhébb esetben megjegyzik, hogy az egyén „bomlasztja a csoportot,” és igyekeznek őt a vezető előtt „rossz színben” feltüntetni.

Véleményem szerint ez arra is utal, hogy sokszor egyfajta „imprinting” (bevésődés) technikát alkalmaznak az alacsonyabb morállal rendelkező tagok, tehát az incidenssel vagy az új tag személyiségvonásaival kapcsolatban ők informálják először (félre) az előljárót. Ezzel az előljárónak kialakul (bevésődik) az esettel és/vagy az egyénnel kapcsolatban egy elképzelése. Amikor a magasabb morállal rendelkező egyén megtenné a szükséges lépéseket, ennek a képnek a megingatása sokkal nehezebb, ha új tagként egy korábban kialakult csoportban egyáltalán lehetséges.

Mégis meggyőződésem, hogy az egyénnek már a szóbeli megnyilvánulás során – elsődlegesen informálisan a társai felé – jeleznie kell egyet nem értését, különben belesodródhat olyan helyzetekbe, amiket a fentiekben vázoltam.

Behr véleménye alapján a rendőrségeken belül kevés olyan védett lehetőség van, hogy a rendőrök személyük felfedése nélkül adhassanak át információkat, ezért független nyomozó testületre, panaszhivatalra lenne szükség.³²² Egy napjainkban folyt brit kutatás viszont arra mutatott rá, hogy a negatív hallgatásnak oka lehet az is, hogy sokszor hiányzik magába a folyamatba vetett bizalom, tehát annak módja, hogyan jelenthetik az észlelt visszaéléseket? Anonim módon, vagy nevesítve? A kutatás eredményei azt mutatták, hogy a brit rendőrök jobban elviselik, hogy a „besúgóval” dolgozzanak tovább, mint hogy egy anonim rendszerben bízzanak.³²³ További kérdés, hogy aki jelenti kap-e „büntetést” az addigi hallgatásért? Csak az „elkövetővel” szemben indítanak fegyelmi eljárást vagy azzal szemben is, aki hallgat? Az eljárás esetleges kimeneteleként „csak” az „elkövetőt” bocsájtják el, vagy azt is, aki korábban hallgatott? Az erre adott válaszok viszont már a rendőrségi kultúra területére, a szabályozottságra mutatnak vissza és további kutatásokat igényelnek, ami ezen értekezésnek nem célja. Mindazonáltal azt gondolom, hogy a rendőrség szervezetén belül érdemes olyan rendszert kialakítani, amelyet a tagok is elfogadnak és nem elegendő a helytelen viselkedések

---

³²² SCHLÜTER, Nadja: *Rassismus in der Polizei: Interview mit dem Polizeiwissenschaftler Rafael Behr – „Kamaradenverrat ist eine Todsünde”*. Jetzt. 20. Juli 2017. <https://www.jetzt.de/politik/rassismus-in-der-polizei-interview-mit-dem-polizeiwissenschaftler-rafael-behr>, letöltve: 2017. szeptember 14.

³²³ WESTMARLAND, Louise - CONWAY, Steve: *Police ethics and integrity: Keeping the 'blue code' of silence*. International Journal of Police Science & Management 2020, Vol. 22(4). 2020. p. 378-392.

büntetése, a helyes magatartás jutalmazása is szükséges. Ez a terület további kutatásokat igényel.

2.4.4. A ZSARUKULTÚRA ÁTÖRÖKÍTÉSE

A zsarukultúra átörökítésével ritkán foglalkoznak a kutatók, általában annak valamelyik területén fogalmazzák meg téziseiket, pedig a helytelen zsarukultúra feltárása és megszüntetése érdekében meggyőződésem, hogy nem a jelenségeknek, hanem az okoknak, mögöttes folyamatoknak és beavatkozási lehetőségeknek kellene a kutatások fókuszában állni.

Smith és kutatótársai véleménye szerint³²⁴ a rendőrségnél a történetmesélési gyakorlat az, ami szervezeti tudást generál és termel újra, esetenként a szervezeti tanulást segíti elő. Ehhez egy modellt alkottak, amely alapján az alábbi esetekben és célokkal alkalmazzák a rendőrség tagjai a történetmesélést:

- politikai terület: szervezeti tanulás, „nagyember” történetek, hős történetek, háborús történetek, hatalmi vagy elnyomásról szóló történetek,
- oktatási terület: szervezeti újratanulás, munkaalapú, erkölcsi mesék, „buta rendőr” történetek, nyomozási történetek,
- szociális terület: kávézós történetek, jó zsarú/rossz zsarú történetek, leleményes rendőr történetek, (felettesével) lázadó rendőr történetek, elfogadható történetek,
- jogi terület: törvények, rendeletek, szabályzók, jogi keretek között megszabott elbeszélések,
- bizonyítási terület: felderítés, rendőrségi jelentések, logika és észérvek, szóbeli bizonyítékok, hogyan kell korrektnek lenni,
- terápiás terület: tanulás a rossz történetekből, a hibák újramesélése, bűnbánás, új történetek mesélése, ontológiai (létfogosultsági) illeszkedés.

Véleményük szerint ez a hat terület szorosan összefügg, mert a politikai terület a szervezet ideológiai alapja, az oktatási terület a fontosabb történeteket tartalmazza és azt, hogyan tanulják meg azokat, a társadalmi területnél vannak azok a területek, ahogyan illeszkednek a szervezetbe, a jogi terület mutatja, hogyan alakítják ki a hivatalos történeteket és a bizonyítási terület azt takarja, hogyan kell ezeket elmondani. A terápiás terület pedig a helyreállítási

---

³²⁴ SMITH, Robert, BURNETT, Simon, PETERSEN, Sarah: *Towards on Organizational Folklore of Policing: The Storied Nature of Policing and the Police Use of Storytelling*. Folklore, 125 (2). p. 218-237, p. 233.

folyamattal foglalkozik, amennyiben arra szükség van.³²⁵ Ez a hat terület gyakorlatilag körforgásban van és a történetmeséléseken keresztül a szervezeti megújulást szolgálja.

Kardos a rendőri korrupció kutatásánál megállapítja, hogy a rendőri kisközösségek – közvetlen rendőr-szakmai közeg – jönnek létre a szervezeten belül, a rendőr normakövető vagy normaszegő magatartása az ottani általános minták átvételével alakul ki. „A csoportthatás erőssége révén a szakmai közeg sem tolerálja hosszú időn keresztül a közösségi normákat el nem fogadó személyt.”³²⁶ „...amennyiben a normaszegés elkövetésére hajlamos rendőr normakövető közegbe kerül, ahol a jogsértések elkövetése nem gyakorlat, ott a szolgálati feladatot ellátva a közösség szabályainak követőjévé válva a saját „hajlamainál” kisebb mértékben valósít meg normaszegést. A „tétel” ellenkezője is igaz természetesen. Abban az esetben tehát, ha normakövető rendőr olyan rendőri kisközösségbe kerül, ahol a normaszegések, jogsértések elkövetése elfogadott, az gyakorlat szintjén van jelen, akkor idővel a közösség hatására az egyén „integrálódik a normaszegésekbe”, saját erkölcsi rendjét feladja.”³²⁷

Kardos ezáltal osztja Finszter konformitás elméletét is, tehát a csoporthoz történő alkalmazkodás, az abba történő beilleszkedési szándék hatással lesz a helyes vagy helytelen magatartások kialakulására.

Véleményem szerint az előítéletek (vagy más deviáns viselkedések) esetében az átörökítés ritkán valósul meg „példamutatás” által, hiszen a rendőrség tagjai képzésük által pontosan tisztában vannak a helyes és helytelen magatartási formákkal. Leggyakrabban inkább olyan folyamatok útján zajlik le, hogy a deviáns magatartást követő először verbális úton nyilatkozik meg. Tehát (szóbeli) történeteket mesél, vagy megjegyzéseket tesz az újonnan bekerülő tag jelenlétében, amennyiben az erre nem reagál, vagy saját történettel csatlakozik, akár nevet rajtuk, vagy egyetért, később deviáns magatartásba is belesodorhatják, amint azt a fent említett „ellenálló tiszt” jelenség, vagy a német és osztrák rendőrtisztek esetei is mutatják.

Fentiek alapján azt gondolom, a helytelen zsarukultúra átörökítését az előítéletek témakörében az alábbiak szerint lehet ábrázolni. Előítéletes – vagy más deviáns viselkedések esetében – az átörökítés legtöbbször értékek verbális közvetítése, történetek mesélése (kantin-kultúra,

---

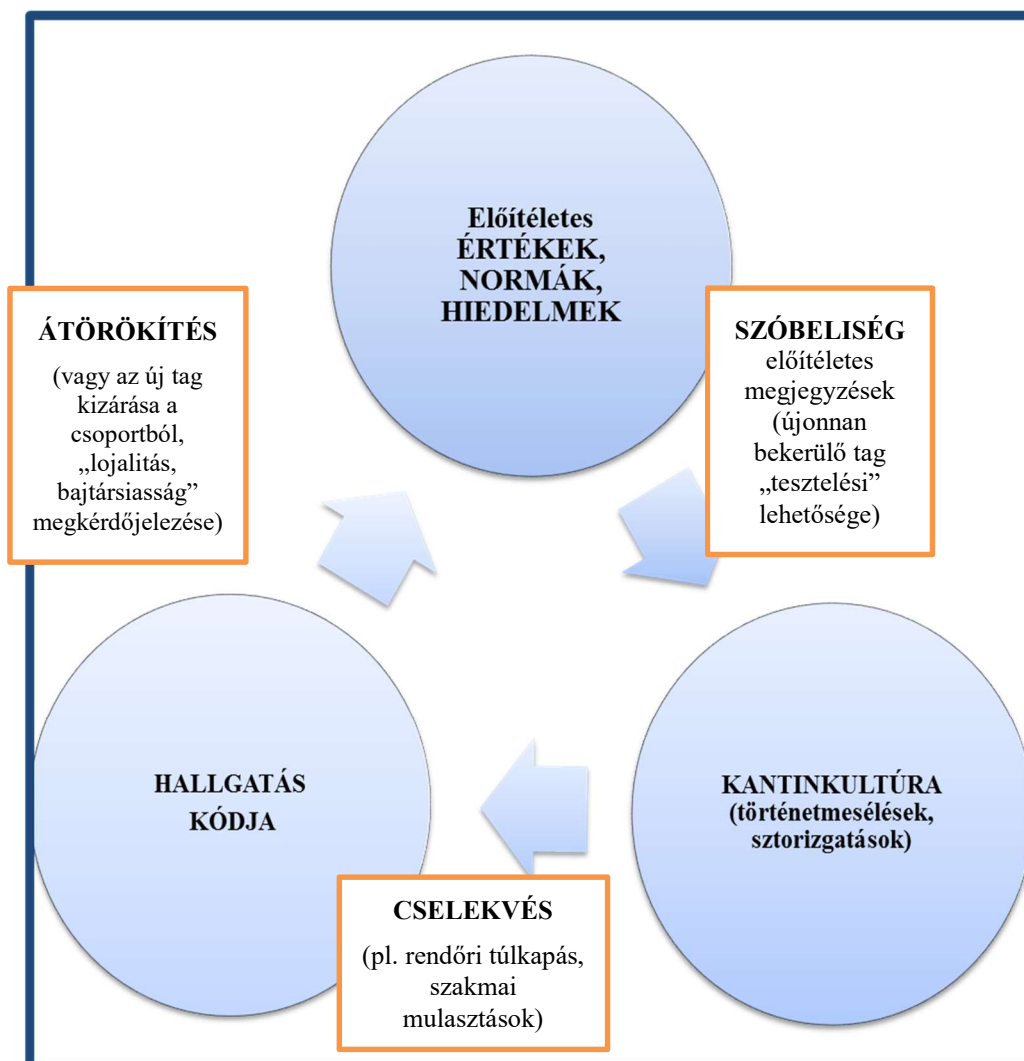
³²⁵ i. m. SMITH et al, p. 233.

³²⁶ i. m. KARDOS, 2016, p. 164.

³²⁷ i. m. KARDOS, 2016, p. 167-168.

tesztelési szakasz) útján valósul meg, amelyet később deviáns magatartás követhet, amely a tagok – jelen esetben kritikátlan – lojalitása (hallgatás kódja) elfed. A lojalitást ilyen esetekben azért tartom kritikátlannak, mert az nem a deviáns viselkedéshez vagy azt elkövető személyhez, hanem „csak” a személy csoporthoz tartozásához kötődik. Tehát nem veszik figyelembe a deviáns magatartású egyén viselkedését, és annak következményeit a társaira és/vagy a szervezetre. Ennek veszélyét főként a csoportba bekerülő új tagok esetében látom, hiszen az új tag így könnyen belesodródhat általa nem kívánatos helyzetekbe.

7. számú ábra: Előítéletes értékek átörökítési módja, normatív közeg megteremtése.

Forrás: a szerző saját szerkesztése.

Mindazonáltal úgy vélem, hogy előfordulhatnak olyan esetek, amikor az előítéletes viselkedést nem előzi meg szóbeliség és az előítéletes attitűd sem mindig végződik előítéletes viselkedésben. Meggyőződésem, hogy az előítéletes viselkedéshez több tényező is hozzájárul,

mint pl. a tevékenységben aktívan vagy passzívan résztvevő tagok normái, a csoport vagy a szervezet általi kontrol, a lehetséges következmények egyrészt a résztvevő tag számára az adott csoport részéről, másrészt a szervezet oldaláról, a rendőrségi kultúra szabályozottsága/szabályozása folytán. Másrészt a stressz, a frusztráció, a hajlam, adott élethelyzet/krízis, de akár a leesett vércukor is, amely tényezők nem képezik a kutatásom tárgyát mind elősegíthetik az előítéletes attitűd átfordulását előítéletes cselekedetbe, vagy olyan események létrejöttét generálhatják, amelyek előítéletesnek tűnnek. Ugyanígy a hallgatás mögött húzódó lojalitás alapja lehet a konformitás, a csoportnyomás, az egymás iránti empátia vagy akár hasonló morál követése is. Ezek feltárása nem az értékezés tárgya, az ilyen tényezők főként az egyedi esetek elbírálása során játszanak szerepet.

Amennyiben a morális szempontból vizsgálom a zsarukultúrát, és a magyar rendőrség rendőrségi kultúráját morális keretnek tekintem, amely a szervezet által képviselt helyes és helytelen viselkedések alapjául szolgálnak, egyértelműen megállapítom, hogy a helytelen zsarukultúrát követő egyén alacsonyabb morállal rendelkezik, mint a szervezet. A folyamatok felismerésének hiányában a helytelen zsarukultúrát követő egyének dominánssá válása, a helyes morált követő tag eltávozása, vagy a helytelen zsarukultúra átörökítése nem csak gondokat okoz a hatékonyságban, vagy a szervezet külső megítélésében, hanem meghatározóvá válik/válhat abban a tekintetben is, hogy ki marad az adott csoportnál/szervezetnél, ami végső soron hatással lesz a szervezet jövőbeli morális összetételére is.

A folyamat megakadályozására véleményem szerint több lényegi beavatkozási pont is van. Egyrészt az egyén felelőssége a szóbeli megnyilvánulásoktól történő elhatárolódás és a deviáns viselkedés mielőbbi felismerése (ami képzés segítségével fejleszhető).

Másrészt a vezető – főként a végrehajtó szolgálattal napi kapcsolatban álló középvezető – felelőssége a szervezeti keretknél alacsonyabb morál, így az érzékelt szóbeli/írásbeli vagy cselekvésbeli előítéletesség felismerése és arra történő megfelelő, adekvát reagálás. Szintén a (közép)vezető felelőssége a magasabb morállal rendelkező tag és az ellene zajló folyamat felismerése, a tag támogatása, valamint a rendőrségi kultúrának (magyar rendőrség jogszabályi és etikai előírásainak) megfelelő normatív közeg megteremtése az adott csoportnál, szervezetnél, valamint a számonkérés és az etikai példamutatás is (Hszt. (14. § (3)).

Szervezeti szinten pedig adott a lehetőség olyan, a tagok által elfogadott belső rendszer kidolgozására, amely lehetővé teszi, a magasabb morállal rendelkező tag részére az általa észlelt következmények nélküli jelentését. Véleményem szerint nem elegendő a helytelen viselkedés büntetése, szükséges lenne egy objektív rendszer kidolgozása a helyes viselkedés jutalmazására is. Erre példaként szolgálhat a bevezetésben ismertetett brit és walesi rendőrség „*Rendőri érték és kompetencia keretrendszere*,” amely a rendőrség tagjaitól elvárt értékek mellé egyértelmű magatartásformákat rendel 3 szinten (végrehajtó, középvezető, vezető), amelyek megvalósulását a hivatásos tagok értékelési és előlépési lehetőségénél figyelembe vesznek.

Nem utolsósorban pedig a rendőri hivatásra felkészítőknek szintén felelőssége, hogy megakadályozzák a helytelen zsarukultúra terjedését a szervezetben. Ez lehetővé válik számukra az oktatás során, a rendőri hivatás előítéletek területén feltárt sajátosságai, a zsarukultúrára (helyes és helytelen megjelenési formái) és az egész átörökítési folyamatra vonatkozó ismeretek átadásával, a leendő rendőri állomány és főként a később vezetővé váló tisztek részére.

Annak megvalósulása érdekében, hogy a meglévő támogató intézményi háttért tovább segíthessük, rendkívül fontosnak tartom a fenti kutatások alapján, hogy a hivatásos állomány tagjai már a szervezetbe történő bekerülést megelőzően – tehát az első szakmai gyakorlatuk előtt – megfelelő képzésben részesüljenek a fenti területek vonatkozásában.

A rendőrségi kultúra összetevői – szervezeti keretek, bekerülési feltételek, törvények, jogszabályok, bürokratikus szervezeti felépítés – mind az előítéletek ellen ható tényezőként jelentkeznek a magyar rendőrségnél. A magyar rendőrök és a magyar társadalom tagjai körében megvalósított kutatások és eredményeik szintén segítik az előítéletek elleni fellépést a magyar rendőrségnél. A rendőrségi kultúra vizsgálata alapján megállapítom, hogy az előítéletek tekintetében nem beszélhetünk intézményesített előítéletekről a magyar rendőrség esetében, ezek a jelenségek a zsarukultúra területére esnek.

Annak ellenére, hogy a rendőrség tagjainak megfelelő támogató intézményi háttér áll a rendelkezésére, a magyar társadalomra vonatkozó kutatások rámutatnak arra is, hogy a támogató társadalmi háttér – az eltérő kultúrák tekintetében is – részben hiányzik, továbbá mind az előítéletek, mind a xenofóbia fellelhető a magyar rendőrség tagjainál is. Olyan tényezők, mint a társadalomban levő vélt vagy valós félelmek az „idegenekkel” szemben, a rendőrszakma sajátosságai, néhány szervezeti egységnél/tagnál a férfias értékek túlzott képviselője, (főként) konfliktusos helyzetben történő találkozások eltérő kultúrák tagjaival a

hétköznapi interakciók során elősegítik az előítéletek megjelenését és terjedését a szervezeten belül, és gátolják annak megszüntetésére tett kísérleteket. A rendőri állomány tagjai körében az általuk – vagy mások/társaik által – átélt atrocitások, konfliktusok az előítéletes attitűd kognitív ismereteit táplálják, így a tag „tapasztalatként” kezeli azokat, amelyek megingatása nehéz, ha nem lehetetlen.

A Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészettudományi Karán folyó tisztképzés szintén az előítéletek ellen ható tényező. A képzésen belül jóllehet, fellelhetünk ország (vagy vallás)specifikus interkulturális ismereteket, megállapítom, hogy döntően a kisebbségek elleni előítéletek képezik jelenleg a képzések és a kutatások főbb témáit. A változó társadalmi viszonyok ellenére az etnocentrizmusához köthető vagy a kultúrák összehasonlítását lehetővé tevő empirikus tanulmányok még nem részei a rendőrtisztképzés tudásanyagának, pedig mind a magyar társadalom tagjai körében, mind pedig Zán által a rendőrség körében végrehajtott xenophób kutatások sürgetően jelzik ennek igényét.

A képzés kiegészítése interkulturális ismeretekkel, mint a kultúrákkal kapcsolatos specifikus ismeretek bázisa, még nem épült be a rendőrtisztképzésbe,³²⁸ amely meggyőződésem szerint segítséget nyújthatna a mindennapi civil-rendőri interakciók során.

A zsarukultúra még kevésbé keltette fel a magyar rendészettudományi kutatók érdeklődését, mindazonáltal fellelhetünk részeredményeket a hazai szakirodalomban, ezért szükségesnek találtam a zsarukultúra részletesebb ismertetését. A zsarukultúra főbb komponensei – értékek, normák, hallgatás kódja és történetmesélések – rámutatnak az előítéletek terjedésének és átörökítésének módjára a szervezeten belül, amelyet külön is ábrázoltam. A helytelen viselkedési módok és morál terjedése pedig meghatározóvá válhat abban a tekintetben is, hogy ki marad a szervezetenél.

A fentieket összefoglalva meggyőződésem, hogy az általános interkulturális ismeretek beépítése az oktatásba szükséges és segíti az előítéletek elleni fellépést a magyar rendőrségnél, mindazonáltal szükségesnek tartom annak összekapcsolását a zsarukultúra oktatásával, hogy a leendő vezetőknek megfelelő rálátásuk legyen a hivatás és az előítéletek közötti összefüggésekre, valamint mielőbb felismerjék a helyes és helytelen zsarukultúra folyamatokat és az átörökítési módot is, amely tudásnak a menedzsment eszközévé kell

---

³²⁸ Kivételt képez „A tudományos probléma megfogalmazása” c. fejezetben említett menekültügyi és bevándorlási szervek részére történő rendészeti alapképzés.

válnia. A két ismeret oktatása által lehetővé válik a rendőrség leendő tisztjeinek nem csak a kulturális, hanem a szakmai etnocentrizmusából történő kimozdítása is.

ÖSSZEGZÉS, RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK

Ebben a fejezetben az előítéletek témakörében vizsgáltam a rendőri hivatást, valamint a magyar rendőrséget és annak helyzetét. A vizsgálathoz több szempontrendszer is figyelembe vettem. Egyrészt az előítéletek elleni fellépés érdekében használt gyakorlati módszert, a kontaktushipotézist, amelynek alapja, hogy az együttműködésen alapuló interakciók által csökkennek a csoportokhoz tartozó tagok egymás iránti előítéletei és sztereotípiái, másrészt a rendőrségi és zsarukultúra elhatárolását, hogy az intézményi háttért elkülönítve tudjam vizsgálni a hivatásra adott egyéni emberi reakcióktól, válaszoktól, tehát a rendőrség állományától.

A kontaktushipotézis alkalmazásának sikere négy feltétel meglététől függ, (1) a közös cél, (2) együttműködési helyzet, (3) egyenlő státusz és (4) támogató társadalmi normák, intézmények. Megállapítottam, hogy a rendelkezésre álló publikus kutatások eredményei tükrében az előítéletek és az idegengyűlölet tekintetében – habár nem találunk olyan hazai jogszabályt, amely ne biztosítaná a támogató társadalmi normát és a hivatásos állományra szigorúbb szabályok vonatkoznak, mint egy átlag állampolgárra – a magyar rendőrség esetében részben hiányzik a támogató társadalmi közeg, amely megnehezíti a rendőrség és hivatásos tagjai előítéletek elleni fellépését. A hivatásos – főként végrehajtó állomány – által elvégzendő intézkedések során – a legtöbb esetben – sem az egyenlő státusz sem pedig a közös cél, együttműködési helyzet nem valósulnak meg.

Elmondható, hogy a magyar rendőrség társadalomban betöltött feladatkörét és feladatait figyelembe véve bizonyos – főként a közrendvédelmi és bevetési – szolgálatok tagjai a leggyakrabban konfliktusos és nem együttműködési helyzetben találkoznak a civil társadalom tagjaival, így más kultúrák tagjaival is. Mindezek a tényezők megnehezítik a kontaktushipotézis alkalmazását, mindazonáltal a magyar rendőrség – főként a roma kisebbség esetében – él ezzel a gyakorlati lehetőséggel, amely a társadalommal jobb kapcsolat kialakítását és a rendőrök előítéleteinek feloldását egyaránt szolgálja.

A magyar rendőrség saját szempontrendszerem – rendőrségi és zsarukultúra – szerinti vizsgálata alapján a következőket állapítom meg.

A rendőrségi kultúra vizsgálatának eredményei szerint a magyar rendőrség szigorúbb támogató intézményi háttérrel biztosít az előítéletek elleni fellépéshez, és az előítéletek

témakörét deviáns magatartásként kezeli a szervezeten belül. A rendőrség társadalmi szerepköre, a hivatásos állományra – és részben már a tisztképzésben résztvevő hallgatókra is – vonatkozó, magánéletre is kiterjedő szabályzók a rendőri munkát hivatássá emelik, amelynek a rendőrség hivatásos tagjai egész életüket alárendelik. A rendőrség hierarchikus szervezeti felépítése, pszichológiai szolgálata és egységes személyügyi rendszere, az egyenruhára vonatkozó azonosító jelek, a tagok jelentéstételi kötelezettségei és továbbképzési rendszere szintén támogatják az előítéletek elleni fellépést a magyar rendőrségnél.

A Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Karán folyó tisztképzés vizsgálata során megállapítom továbbá, hogy a rendőrség kiemelten figyel a leendő állomány (és vezetők) megfelelő felkészítésére, az előítélet témakörének több szempontú megvizsgálására, az ismeretek átadására, valamint az intézkedéstaktikai képzés, kényszerintézkedések begyakoroltatása által is biztosítani igyekszik, hogy a hivatásos állomány tagjai fáradtság, leterheltség, stressz esetén is az előírásoknak, jogszabályoknak és rendőrszakmai megfontolásoknak megfelelően járjanak el.

A társadalmi változások, felgyorsult globalizációs és migrációs folyamatok, a hazai előítélet és xenofóbiai kutatások viszont igényelnék a képzés további fejlesztését, a leendő hivatásos tagok etnocentrizmusból történő kimozdítását, amely jelenleg nem része a magyar rendőrség leendő állományára vonatkozó rendőrtiszt képzésnek. Javaslom az interkulturális ismeretek bevezetésével ezt a hiányt pótolni, elsődlegesen nem az eltérő kultúrák iránti érzékenység fejlesztése céljából, hanem abból a célból, hogy a rendőrség hivatásos állományának tagjai mielőbb felismerjék az eltérő kultúrákat és azok szerepét, jelentőségét, kezelési módját, amely véleményem szerint megkönnyítené a végrehajtó állomány feladatellátását, hozzájárulna az érzelmkezeléshez és az általuk átéltek megfelelő értelmezéséhez és feldolgozásához is, a helyzetek törvényi kereteken belüli, rugalmasabb kezeléséhez. Az eltérő kultúrák esetében a kultúra-specifikus viselkedések és eltérő kommunikációs technikák ismerete, valamint a kultúra-specifikus de-eszkalációs megközelítések feltárása érdekében a találkozások megfelelő előkészítése, a rendőri állomány megfelelő felkészítése, az interkulturális ismeretek oktatása már a találkozások előtt szükséges. Főként ebben látom az interkulturális ismeretek szerepét a rendőri hivatásban. Javaslom továbbá a kultúrák relativizálását lehetővé tevő kutatások ismertetése mellett rendőrszakmai, specifikus ismeretek átadását, amelyek rendészettudományi kutatók már által feltárára kerültek.

A zsarukultúra vizsgálatának eredményei alapján meggyőződésem, hogy az etnocentrizmusból történő kimozdítása a hallgatóknak, már az első szakmai gyakorlatuk előtt meg kell, hogy valósuljon. Véleményem szerint minél erősebb a xenophóbia az adott társadalomban, annál több energiát és figyelmet kell a rendőrségnek arra fordítania, hogy a bekerülő állomány által táplált esetleges előítéleteket, sztereotípiákat kezelje.

A zsarukultúra főbb területein – rendőrszakmai jellemzők/értékek, kantine-kultúra, hallgatás kódja – végzett kutatások rámutatnak arra, hogy a deviáns magatartások ritkán valósulnak meg „példamutatás” által. Azok átadása, „átörökítése” főként olyan – a tagok által létrehozott – normatív közeg, kisebb, akár két fős csoportok (pl. járőrtársak) létrejötte által valósul meg, amely lehetővé teszi a deviáns magatartások megvalósulását és elfedését a szervezeten belül is. Ennek egyik lehetséges átörökítési módját értekezésemben felvázoltam.

A helytelen zsarukultúrát morális értelemben vizsgálva megállapítottam, hogy a helytelen zsarukultúrát követő személy egyértelműen alacsonyabb morállal rendelkezik, mint a szervezet. A folyamat megszakításának, a helytelen zsarukultúra átörökítésének beavatkozási pontjait, az egyéni, csoport, vezetői és szervezeti felelősséget, valamint a képzés, oktatás jelentőségét értekezésemben felvázoltam.

A helytelen zsarukultúra feltárását a szervezeten belül kiemelten fontosnak tartom, mindazonáltal azt gondolom, hogy ehhez nem elegendő a helytelen zsarukultúra büntetése, a helyes kultúra jutalmazása is szükséges.

Ebben a tekintetben a magyar rendőrség rendőrségi kultúrája még fejleszthető, olyan intézkedések kidolgozása által, amely lehetővé teszi az állomány részére az ilyen esetek „következmények nélküli” felfedését, a helyes – formális rendőrségi kultúrának megfelelő – morállal rendelkező tagok megfelelő támogatását. Erre példaként szolgálhat az első fejezetben már ismertetett brit és walesi rendőrségek esetében kidolgozott kompetenciákra és értékekre vonatkozó keretrendszer, amely egyértelmű magatartást rendel a szervezet által képviselt értékekhez és mindezt a hivatásos tagok teljesítményértékelésébe is beépítette. Annak feltárása, hogy a magyar rendőrség állománya előítéletes megnyilvánulások esetében milyen „jelentési” módot tartana elfogadhatónak, az további kutatást igényel, amely jelen értekezésnek nem célja.

Figyelembe véve a hazai társadalmi közeget, a kutatások által a magyar rendőrségnél is feltárt előítéletet és xenophóbia jelenlétét, valamint a helytelen zsarukultúra szerepét az átörökítési folyamatban, javaslom a rendőrség hivatásos állományának képzését interkulturális ismeretek témakörében, a tagok etnocentrizmusból történő kimozdítását, még a

gyakorlatba kerülésük előtt, kiegészítve az oktatást a zsarukultúra területén feltárt ismeretekkel, beavatkozási lehetőségekkel, egyéni és csoportos felelőségekkel is.

Vélelmeztem, hogy a magyar rendőrség esetében nem beszélhetünk intézményi/intézményesített előítéletekről (H2). Hipotézisemet továbbra is fenntartom. A magyar rendőrség a rendőrségi kultúra fejezetben feltárt eredmények alapján kiemelt figyelmet fordít az előítéletek elleni fellépésre. Nem találtam olyan előírást, vagy képzési tartalmat, szervezeti megoldást, amely elősegítené vagy támogatná az előítéletek terjedését a szervezet tagjai körében. Vizsgálatom alapján a szervezet szigorúbb, magánéletre is kiterjedő előírásokat alkalmaz a rendőri hivatást választó tagjai esetében, mint egy nem rendvédelmi – gazdálkodó – szervezet. Úgy vélem, a magyar rendőrség a belső szabályzóit, szervezeti felépítését is úgy alakította ki, hogy azok az előítéletek terjedése ellen hassanak. Ugyanakkor több kutatás rámutatott arra is, hogy a szervezeten belül fellelhetőek előítéletes viselkedések, amelyek vagy túlkapások, vagy mulasztások formájában jelentkezhetnek, és – a rendőri hivatás sajátosságai kapcsán – azok megvalósulása fokozottabb veszéllyel jár, mint egy civil szervezet vagy állampolgár esetében. Ezek a jelenségek a helytelen zsarukultúra területére esnek.

Morális szempontból nézve azt gondolom, kialakulhatnak a szervezeten belül kisebb-nagyobb (akár kétfős) csoportok, amelyek alacsonyabb morállal rendelkeznek, mint amelyet a szervezet képvisel. A szervezeten belüli fellépés az ilyen deviáns magatartással rendelkező tagok ellen kiemelkedő jelentőséggel bír, mert a helytelen zsarukultúra átörökítése hosszabb távon meghatározhatja, hogy ki marad az adott csoportnál és így hat a szervezet morális szintjére is.

Továbbra is úgy vélem, hogy az interkulturális ismeretek oktatásának a rendőrtisztképzés keretein belül meg kell, hogy valósuljon. de azt szükséges a zsarukultúra jelenségeivel és a mögöttes folyamatokkal kapcsolatos ismeretekkel is kiegészíteni. Tekintettel a rendőrség bürokratikusán strukturált és piramis jellegű szervezeti felépítésére, a helytelen zsarukultúra során bemutatott esetekre, véleményem szerint az egyén „alulról jövő kezdeményezése” kevés a csoport tagjai viselkedésének megváltoztatásához, és nem utolsósorban a törvényesség felügyelete, a csoportdinamika helyes irányban történő tartása is a vezetői szint feladata. Ezért ezt a témakört elsősorban a vezetéselméletén belül javaslom taglalni, hogy a leendő rendőrtisztek előtt feltáruljanak az összefüggések, mögöttes folyamatok és beavatkozási lehetőségek.

Természetesen az egyén felelősége sem megkérdőjelezhető. A rendőrségi kultúra szempontjából a magyar rendőrség hivatásos tagjainak kötelességük a deviáns viselkedések

jelentése. Mindezt azonban akadályozza egyes értékek és viselkedési formák helytelen értelmezése és azok megnyilvánulási formái, amelyekre a zsarukultúra fejezeteiben részletesen kitértem. A jelentéstételi kötelezettség folytán az állománnyal napi kapcsolatban álló (közép)vezető felelőssége a csoportjában zajló folyamatok felismerése, a magasabb morállal rendelkező tagok támogatása és az előítéletek, deviáns magatartások felfedése tekintetében úgy gondolom, megkérdőjelezhetetlen. Ezért a leendő vezetők (tiszték) képzése esetén kiemelkedően fontosnak tartom mind az interkulturális ismeretek mind pedig a zsarukultúra területén feltárt ismeretek beépítését (még az első szakmai gyakorlatuk) megvalósulása előtt.

3. A MAGYAR RENDŐRSÉG NYITOTTSÁGA AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSRE³²⁹

Kutatásom szempontjából a legrelevánsabb kérdés, hogy a magyar rendőrség tagjai mennyire együttműködőek, mennyire nyitottak a másokkal történő együttműködésre és készség szintjén az interakciókat együttműködésre vagy „versengésre” alapozzák. Természetesen az egyén együttműködési hajlandósága nagyban függ a szervezet nyitottságától és a szervezet tagjai által képviselt értékektől. A magyar rendőrség együttműködési hajlandóságát az alábbi területek mentén vizsgálom:

- nemzetközi együttműködés,
- a rendőrség és a társadalom viszonya, valamint főként
- egyéni együttműködési kompetencia, a magyar rendőrség tagjainak – célcsoportot leszűkítve a rendőrtisztjelölt hallgatókra – együttműködési készsége.

3.1. Nemzetközi rendőri együttműködés

A magyar rendőrség nemzetközi együttműködése témakörén belül két főbb területet lehet elkülöníteni. Az egyik a külföldi (békefenntartó) missziókban történő részvétel, a másik pedig a szervezeti és egyéni, operatív együttműködés eltérő kultúrákkal, amely mind külföldi, mind hazai szintéren megvalósulhat.

A szervezetek közötti együttműködés hagyománya mindkét területen több évtizedre nyúlik vissza a magyar rendőrség életében.

Boda kutatása alapján „*az első „modern” rendvédelmi misszióra 1903-1909 között a Balkánon került sor,*”³³⁰ osztrák-magyar csendőrökből álló csoport bevonásával, azóta számtalan külföldi misszióban vettek részt a magyar rendőrség tagjai.^{331,332} A külföldi missziókra történő felkészítés és a feladatok végrehajtása során kiemelt figyelmet fordítanak nem csak a helyi szervekkel, hanem a helyi lakossággal történő jó együttműködésre és kapcsolattartásra, a konfliktusok elkerülése érdekében.³³³

³²⁹ Fejezettel kapcsolatban megjelent cikk: PESTI Tünde: *The development and importance of cooperation at the Hungarian Police. (Az együttműködés fejlődése és jelentősége a Magyar Rendőrségnél).* Belügyi Szemle, 71(2.kesz.). Budapest, 2023. pp. 109-118. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2023.2.8>

³³⁰ BODA József: *A rendvédelmi békefenntartás kialakulása, fejlődése, helye és szerepe a XXI. században.* Doktori (PhD) értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. Budapest, 2006. p. 13.

³³¹ i. m. Boda, 2006, et al.

³³² URI László: *Van-e polgári-rendőri együttműködés, vagyis CIPOC (Civilian-Police Cooperation)?* Hadtudományi Szemle. Budapest, 2013. 6. évfolyam, 1. szám. p. 193-200.

³³³ i. m. Boda, 2006, p. 11.

Sallai és Borszéki tanulmányukban két irányból is megközelítik a nemzetközi rendőri együttműködés kialakulását. Egyrészt bemutatják a magyarországi nemzetközi vonatkozású korai eseteket, másrészt pedig feltárják az idegen nyelvű szakirodalmakat, és ezzel együtt az együttműködés intézményesítési folyamatát is. Megállapítják, hogy a nemzetközi rendőri együttműködés kialakulása a 19. század elejére tehető és a nemzetállamok terjeszkedéséhez és a nemzeti rendőri intézmények politikai függetlenedéséhez, szakmai szervezetté válásához köthető.³³⁴ „A nemzeti rendőrségeket érintő, az intézményi önállóság irányába mutató strukturális változások, a nemzeti kormányoktól való függetlenedésük vezetett a szakmai alapon történő, valódi nemzetközi együttműködéshez, amely a 20. század első néhány évtizedében kezdődött meg. A nemzetközi rendőri szervezet megalapítása felé tett első lépés valóban a Nemzetközi Bűnügyi Rendőrség 1914-ben, Monacóban rendezett első kongresszusa volt, amely már kizárólag a bűnüldöző munkára koncentrált.”³³⁵

A fenti kutatások alapján a magyar rendőrség évtizedekre visszanyúló tapasztalatokkal rendelkezik a nemzetközi, szervezetek közötti együttműködés területén. A nemzetközi együttműködés által nyújtott lehetőségek napjainkra még inkább kibővültek.

Nagy főként a jogi aspektusok változásait tanulmányozza, a rendőri – bűnügyi – együttműködés területét. Megállapítása alapján a kezdeti „politikai rendőri” együttműködés napjainkra elérte, hogy „jól beszabályozott keretek között bizonyos rendőri jogosítványokat másik állam területén gyakorolhassanak egy állam rendőrei, azt, hogy feladatuk végzése során egy másik állam területére léphessenek.”³³⁶ „... hazánk uniós csatlakozása előtt is elfordult (bár ritkán) az, hogy magyar rendőri hatóság tagja rendőri feladat ellátása érdekében külföldön teljesített szolgálatot, vagy pedig az, hogy külföldi rendőr dolgozott Magyarországon. Mióta azonban az EU és a schengeni térség teljes jogú tagjává váltunk, valamint átvettük a Prümi határozat nyújtotta lehetőségeket, az együttműködés ilyen határon átvitel formái sokkal gyakoribbakká váltak...”

Nyeste nem csak a jogi, hanem a hazai társadalmi, politikai közeg szerepét is hangsúlyozza ebben a folyamatban. „Míg a nyugat-európai országok rendőrei számára már a napi gyakorlat részét jelentette a másik tagállami hatóság tagjával való együttműködés, addig hazánknak jelentős változásokat kellett megélnie, jelentős változtatásokat kellett megtennie ezen a területen ahhoz, hogy szervesen be tudjon illeszkedni ebbe a rendszerbe, és elfogadott,

---

³³⁴ SALLAI János - BORSZÉKI Judit: *A nemzetközi rendőri együttműködés kezdetei*. Belügyi Szemle 2022/5. sz. Budapest, 2022. p. 983-1003, DOI:10.38146/BSZ.2022.5.6

³³⁵ i. m. SALLAI-BORSZÉKI, 2022, p. 995.

³³⁶ NAGY Judit: *A nemzetközi bűnügyi együttműködés jogi keretei, elvei, eszközei*. Rendőrségi Tanulmányok, V. évfolyam 2022/1. sz. HU ISSN 2630-8002 (online) p. 119-141, p. 124.

egyenrangú, kezdeményező, aktív partnerként tudjon részt venni az együttműködés folyamatában.”³³⁷ Így változásokra, változtatásokra volt szükség, a szemlélet, a jogharmonizáció és intézményfejlesztés, a bizalom, a tanulás és tanítás, valamint a szakmaiság, etika és morál területein is. „*Napjainkra az együttműködésben részt vevő magyar hatóságok elismerést és megbecsülést szereztek számos szakterületen, és megbízható, szakmailag magas színvonalon teljesítő nem csupán »részt vevő«, hanem aktív »partnerekké« váltak.*”³³⁸

A fentiek alapján megnőtt az intézményi szintű együttműködésben történő részvétel, lehetővé váltak a külföldi szakmai hospitációk, az összekötő tisztek kihelyezése és fogadása, a nemzetközi rendőri intézmények (CEPOL, EUROPOL, FRONTEX) munkájában történő közvetett és/vagy közvetlen részvétel, közös kapcsolattartási pontok kialakítása. Egyre nagyobb szerepe lett továbbá az egyén-egyen közötti interakcióknak az olyan újabb típusú nemzetközi együttműködési formák megjelenésével, mint a közvetlen információcsere, a közös nyomozócsoportok, határon átnyúló megfigyelés és üldözés, ellenőrzött szállítások, közös járőrszolgálatok.

A fenti kutatások alapján megállapítható, hogy a nemzetközi együttműködés területén napjainkra már számtalan lehetőség adott a magyar rendőrség és tagjai részére. Nyeste megállapításait figyelembe véve pedig nem csak a lehetőségek bővültek, hanem az állomány nemzetközi együttműködésre történő felkészítésének fontossága is megnőtt.

Amennyiben az előítéletek témakörét taglaló fejezetben ismertetett kontaktushipotézist a nemzetközi együttműködések területén is figyelembe veszem, a fenti együttműködések jelentősen megkönnyíti, a hipotézis mind a négy feltételének fennállása, tehát az együttműködés során közös a cél, adott az együttműködési helyzet, az egyenlő státusz és a támogató intézményi háttér. Ez (tapasztalatom szerint) még akkor is lehetővé teszi az együttműködést, ha részben hiányzik a támogató társadalmi közeg, tehát pl. az együttműködésben résztvevő nemzetek (tagjai) között történelmi ellentétek feszülnek, vagy az együttműködésben résztvevő egyéneknek előítéletei, negatív sztereotípiái vannak a másik ország kultúrájához tartozó egyénekkel kapcsolatban. Ezek a tényezők – bár akadályozhatják a hatékony és gyors együttműködést – többségében a közös cél elérése érdekében a kötött intézményi keretek betartásával háttérbe szorulnak az együttműködés idejére. Mégis a jó együttműködés kialakítása és a közös feladatok hatékony, bizalmon és mindkét fél számára

---

³³⁷ NYESTE Péter: *Hazánk a nemzetközi bűnüldözési együttműködés rendszerében. Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (NEBEK). Rendőrségi Tanulmányok, V. évfolyam 2022/1. sz. HU ISSN 2630-8002 (online), p. 142-172, p. 142.*

³³⁸ i. m. NYESTE, 2022, p. 143.

megfelelő módon történő megoldása érdekében fontosnak tartom, hogy az interakcióban résztvevők megfelelő kulturális ismeretekkel is rendelkezzenek, kulturális tudatosságot és rugalmasságot alakítsanak ki.

Boda nemzetközi területen szerzett tapasztalatai alapján hangsúlyozza, „*egy jó vezetőnek megfelelő tudással, intelligenciával és a kulturális különbségek ismeretével is rendelkeznie kell.*”³³⁹ Egyúttal felhívja a figyelmet, hogy a nemzetközi együttműködés területén kiemelkedően fontos az adott ország kultúrájának az ismerete, tehát ország specifikus interkulturális ismeretek megléte, mert az támogatást nyújt a közös feladatok megoldása során.

3.2. A magyar rendőrség és a társadalom kapcsolata

Az 1989-es rendszerváltásig a magyar rendőrség is más – főként politikai – szerepet töltött be a magyar társadalomban. 1990-ben a svájci állam támogatásával és a TC Team Consult cég szakértőinek bevonásával egy reform folyamat indult el a rendőrségen belül – *“A magyar rendőrség reformja 1990 - 1997”* elnevezésű projekt – amelynek célja a magyar rendőrség átszervezése és demokratizálása volt.

Egyik feladataként jelentkezett többek között a rendőrség nyitottabbá tétele, a lakosság és a rendőrség közötti új kapcsolat kialakítása a bizalom javítása érdekében, valamint a nemzetközi együttműködésbe történő fokozottabb bekapcsolódás, illetve egy új típusú rendőrtisztviselő létrehozása. A projekt sikeresnek bizonyult, ahogy az akkori belügyminiszter megjegyezte *„A Magyar Rendőrség ma már nyilvános jogszabályok alapján működik, szervezete, tevékenysége, gazdálkodása átlátható. Nyitott a társadalom felé, együttműködik a polgárok közösségeivel. Kijelenthető, hogy összességében megfelel a demokratikus jogállam rendőrségképezésének, alkalmas az együttműködésre az európai és az Európán túli országok rendőrségeivel a nemzetközi szervezett bűnözés elleni harcban. Az átalakulás nem volt zavartalan es törésmentes, sok erőfeszítést követelt a vezetőktől es a beosztotti állománytól egyaránt.*”³⁴⁰ Más megfogalmazásban, a rendőrség reformján dolgozó

---

³³⁹ BODA József: *Nemzetközi rendészeti szervezetek vezetése 1999-2010*. Rendőrségi Tanulmányok, III. évfolyam, 2020. különszám. Budapest, 2020. p. 163-207, p. 207. (online) <https://archive.bm-tt.hu/rtt/assets/letolt/rt/202002/boda.pdf>, letöltve: 2021. december 2.

³⁴⁰ GOTTLIEB, Gerhard, KRÖZSEL Károly, PRESTEL, Bernhard: *A magyar rendőrség reformja – Eljárás, módszerek, eredmények*. Felix Verlag GbR, Holzkirchen/Obb. 1998. p. 7. ISBN 3-927983-51-9

munkacsoport egyik tagjának a szavaival élve „*A rendőrség korábban az állami erőszak eszköze volt, ma a polgárok felé egy szolgáltatásokat nyújtó intézmény.*”³⁴¹

Ezt igazolja Bezerédi kutatása is, amelyben részletesen vizsgálta a magyar rendőrség (proaktív) szolgáltató jellegének, szerepének – rendszerváltás előtti és azt követő – alakulását. Egyik megállapítása, hogy „*az együttműködés sikere megerősíti a felek közötti bizalmat. Az állami büntetőhatalom intézményeivel szembeni bizalom megléte vagy hiánya tehát nagyban befolyásolja a szervezet eredményességét. Elég egyértelmű, hogy a rendőrséggel való aktív vagy passzív együttműködés esélye akkor nagyobb, ha az állampolgárok bíznak a rendőrségben.*”³⁴²

Bezerédi kutatásában főként a hazai rendőrség roma lakossággal való együttműködés során tett erőfeszítéseire fókuszál.

A magyar rendőrségen belül található továbbá újító kezdeményezést is a rendőrség és lakosság együttműködésének fejlesztésére, mint például a „Police Cofé” módszer,³⁴³ amely a Belgiumban alkalmazott közösségfejlesztő és rendőrség kapcsolatát javító „World Coffee/Coffee with Cops” módszer³⁴⁴ adaptált változata, de fellelhető példa a bevándorló háttérű lakossággal, vendégmunkásokkal történő együttműködés kialakítására és javítására is. Komárom-Esztergom vármegyében – a vármegyei rendőrfőkapitányság egyik munkatársának tájékoztatása alapján – Farkas Gábor, rendőrfőkapitány³⁴⁵ kezdeményezésére volt olyan képzés, a főként hivatásos állomány részére, amely a vármegyében nagyobb számban megjelenő mongol és dél-koreai vendégmunkások kultúráját taglalta, és az ezzel kapcsolatos (ország)specifikus ismeretek terjesztését szolgálta az állomány körében.

A kutatók arra is felhívják a figyelmet, hogy napjainkban a statisztikai szemléletmód mellett egyre inkább előtérbe kerül a rendőrség társadalmi értékelése, megítélése is, amely tükrözi a lakossággal történő hazai együttműködés sikerét, és amelynek fő mércéje, egyrészt a szubjektív biztonságérzet, másrészt a rendőrségbe vetett bizalom.³⁴⁶ Nem utolsósorban a

---

³⁴¹ i. m. GOTTLIEB-KRÖZSEL-PRESTEL, 1998, p. 114.

³⁴² i. m. BEZERÉDI, 2021, p. 182.

³⁴³ MOLNÁR Katalin-URICSKA Erna: „*The Police Café – An efficient method for improving the dialogues between the Police and the Community.*” European Law Enforcement Research Bulletin, (4 SCE). 2018. p. 221-226.

³⁴⁴ „Coffee with a cop”-Brussels police sit down to talk with locals. The Brussels Times. 2019. 09. 19. online: <https://www.brusselstimes.com/68948/coffee-with-a-cup-locals-matonge-brussels-ixelles> letöltve: 2020. február 4.

³⁴⁵ Farkas Gábor r.dandártábornok, vármegyei rendőrfőkapitány, Komárom-Esztergom Vármegyei Rendőrfőkapitányság.

³⁴⁶ CHRISTIÁN László: *A helyi rendészeti együttműködés rendszere.* Iustum Aequum Salutare 14. évf., 1. sz. 2018. p. 33-61.

kutatások is azt mutatják, hogy a rendőrség tagjai is egyre inkább igénylik a visszaigazolásokat a társadalom tagjaitól.

Christián megfogalmazása alapján „szűkebb értelemben vett szakmai döntések, módszertanok, mint például tömegoszlatás megtervezése, kizárólag a szakmára tartozik. Azonban számos területen égető szükség lenne a bizalomépítésen alapuló állampolgári közreműködésre. Rá kellene döbbsenni, hogy a társadalom felé történő nyitásból a rendészeti közpolitikának komoly előnye származna. Megjegyzem, hogy az utcán szolgálatot teljesítő rendőr vagy éppen egy rendőri vezető, egy parancsnok is igényli, igényelné ezt a fajta kapcsolatot az állampolgárral, egyfajta visszacsatolást a munkájáról.”³⁴⁷

Úgy vélem, a bizalom kiépítése és a visszajelzés nem csak a civil állampolgárok rendőrséggel történő együttműködési hajlandósága és a rendőrség tagjainak igénye miatt, hanem az ún. „Ferguson-hatás” (Ferguson-effect) elkerülése érdekében is kiemelten fontos, amely hazánkban még kevésbé kutatott terület és nemzetközi szinten – a bűnügyi rátához való kötöttsége – széleskörű vitákat vált ki a kriminológusokból. A „Ferguson-hatás”, mint fogalom 2014-ben keletkezett, egy eset kapcsán – 2014. augusztus 9-én egy Darren Wilson nevű fehér rendőrtiszt lelőtt egy fiatal fekete férfit, Michael Brown-t Fergusonban³⁴⁸ - és ahhoz a hipotézishez kapcsolódik, hogy a polgári jogi felelősségre vonástól való félelem, valamint a széleskörű nyilvános médiafigyelem miatt a rendőrök vonakodnak a proaktív rendőri és járőrözési gyakorlatoktól, ami a bűnözési ráta és a rendőrség elleni erőszak növekedését eredményezi.³⁴⁹ Más szóval a hipotézis nem csak a társadalommal történő együttműködés témaköréhez, de szorosan kapcsolódik az előítéletek és a rendőrök által átélt érzelmek témaköréhez is, és arra utal, hogy a negatív figyelem arra készteti a rendőrség tagjait, hogy visszavonuljanak bizonyos esetekben (pl. megállítások vagy letartóztatások esetében, azok száma csökken), annak érdekében, hogy elkerüljék a túlzott erőszakkal vagy faji megkülönböztetéssel való vádolást. Ennek következtében, mivel a rendőrök kevésbé

---

³⁴⁷ i. m. CHRISTIÁN, 2016, p. 695.

³⁴⁸ DEUCHAR, Ross, FALLIK, Seth WYATT, Crichlow, J. Vaughn: *Despondent officer narratives and the „post-Ferguson” effect: exploring law enforcement perspectives and strategies in a southern American state.* Policy and Society, Volume 29, 2019 - Issue 9. p. 1042-1057. <https://doi.org/10.1080/10439463.2018.1480020>

³⁴⁹ WOLF, E. Scott: *The Alleged „Ferguson Effect” and Police Willingness to Engage in Community Partnership.* Law and Human Behavior. October 2015. DOI: 10.1037/lhb0000164
NIX, Justice, WOLF, E. Scott: *Sensitivity to the Ferguson Effect: The role of managerial organizational justice.* Journal of Criminal Justice, Volume 47. December 2016. p. 12-20. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2016.06.002>
MACDONALD M. John: *De-policing as a consequences of the so-called „Ferguson-effect.”* Criminology and Public Policy 47. 2019. DOI: 10.1111/1745-9133.12430

hajlandóak ellátni a mindennapi feladataikat, az egyik feltételezett eredmény a bűnözési ráta növekedése. A Ferguson-hatás másik eredménye pedig, hogy a negatív közvélemény a rendőrség iránti tisztelet elvesztését is okozza, amelynek egyik hatása a rendőrök elleni erőszak fokozódása, a másik pedig, hogy erre válaszul a rendőrök nem mernek a nagyfokú – negatív – figyelem miatt fokozottabb erőszakkal fellépni.

Magyarország viszonylatában a kutatások által eddig feltárt eredmények alapján elmondható, hogy a magyar rendőrség társadalmi megítélése jó.

„A Jó Állam Jelentés öt dimenzióban méri a biztonság és a társadalmi bizalom hatáskörébe sorolható kormányzati képességek és tevékenységek folyamatait, eredményét és hatását... két indikátor a lakosság szubjektív véleményét (A lakosság biztonságérzete közterületen, a lakókörnyezetében; Lakossági bizalom a rendőrségben) tükrözi, míg három indikátor (A regisztrált szándékos emberölések, testi sértések, valamint rablások és csalások száma; Ezer lakosra jutó, éves, közrendre, polgári védelemre, tűz- és katasztrófavédelemre fordított kormányzati kiadások; A bűnüldözés személyi erőforrásai) az ezen a területen kulcsfontosságú objektív adatokat veszi alapul az elemzéshez.”³⁵⁰ A jelentésben szereplő adatok a „Mennyire bízik meg Ön személy szerint a rendőrségben?”- kérdésre adott válaszok (0-10-ig terjedő skálán mért pontok) átlag megoszlása alapján a „lakosság rendőrségbe vetett bizalma: 2009-ben 4,5 pont, 2013-ban 5,3 pont. A TÁRKI által vizsgált közintézmények közül a rendőrségé volt – az MTA után – a második legmagasabb bizalmi index (megelőzve az Országgyűlést, az MNB-t, az ÁSZ-t). A Jó Állam Véleményfelmérés 2018-as adatai alapján a magyar állampolgárok jobban bíznak a rendőrségben (a kapott átlagpontszám 7,02), mint az állami hivatalokban (6,47), a helyi önkormányzati hivatalban (6,63) és általában az igazságszolgáltatásban (6,60). A rendőrség említett átlag-pontszáma az előző évi adathoz (6,85) képest a statisztikai hibahatáron belül javult. Nemzetközi összehasonlításban a magyar rendőrség megítélése szűkebb régiókban a legjobb, Magyarország a 2013-ban mért 5,7 pontjával megelőzi Lengyelországot (5,2) Csehországot (4,9) és Szlovákiát (4,4).”^{351, 352}

„Az állampolgárok bizalma a rendőrség és a magánbiztonsági szolgáltatók iránt Magyarországon.” c. kutatás³⁵³ alapján a rendőrség megítélése az állampolgárok szempontjából szintén jónak minősül. A válaszadók 79,5%-ának pozitív benyomása volt a

³⁵⁰ Jó Állam Jelentés 2018. Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2018. ISSN 2498-7476, p. 11.

³⁵¹ Jó Állam Jelentés 2019. Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft. Budapest, 2019. ISSN 249 8 -7476, p. 19.

³⁵² Jó Állam Jelentés 2018. Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2018. ISSN 2498-7476, p. 19.

³⁵³ i. m. CHRISTIÁN, 2016, p. 692.

rendőr személyével kapcsolatban és 77,5% értékelte a rendőrök általi eljárást is pozitívnak.³⁵⁴ A válaszadók többségükben egyetértettek abban is, hogy a rendőrség tiszteletben tartja az állampolgárok jogait (teljes mértékben egyetért: 20,8%, egyetért: 44,8%), tisztelettel (teljes mértékben egyetért: 14,5% egyetért: 33%) és tisztességesen (teljes mértékben egyetért: 10,7% egyetért: 47%), udvariasan (teljes mértékben egyetért: 12,5% egyetért: 42%) bánt az emberekkel.

Abban a kérdésben viszont, hogy a rendőrség mindenkivel méltósággal bánik, ott a teljesen egyetértők aránya 10,6%, az egyetértők aránya 29,7%, a semleges véleményt megjelölők aránya 33,7%, amely bár alacsonynak tűnik, de még mindig magasabb az egyet nem értők arányával (nem ért egyet: 21,1% egyáltalán nem ért egyet: 7,8%).³⁵⁵

Kutatásom és interkulturális szempontból az egyéni szintű együttműködési készség játszik a legnagyobb szerepet, és járul hozzá a szervezeti szintű együttműködés sikeréhez, hatékonyságához. Ezt a készséget rendőr-civil viszonylatban, interakciók során rendkívül nehéz mérni, mindenesetre Christián kutatása alapján a rendőrök fellépésének megítélése inkább pozitív volt az állampolgárok szemében, mint negatív.

Vári, a magyar rendőrség hivatásos állomány tagjainak körében végzett kutatása azt is megmutatja, hogy a rendőrök ezt a bizalmat és együttműködést kevésbé érzik. Vizsgálatát egy régebbi (Krémer-Molnár által elvégzett) kutatásra alapozva folytatta le. Az eredmények nem sokban tértek el a korábbi kutatás eredményeitől. A rendőrök meglátása szerint az állampolgár rendőrök felé irányuló bizalma inkább közönyös (36%) vagy elutasító (33%).³⁵⁶

Relevánsnak tartom azt a megállapítást, hogy maguk a rendőrök is – többségükben – azt vallják, hogy a rendőröknek a közbiztonságot kell képviselniük, szavatolva a biztonságot (64%), illetve a civilekkel közös és egységes értékeket (34%) szemben a civilektől független hatalom és érdek képviseletével (1,7%). A visszajelzésük alapján a civilek nem csak abban segíthetik leginkább a rendőrök munkáját, hogy odafigyelnek egymásra és többet tesznek saját biztonságukért és nem kizárólag a rendőrségtől várják el azt (64,3%), hanem azzal is, ha együttműködőbbek és segítőkészebbek (23,8%).

---

³⁵⁴ i. m. CHRISTIÁN, 2016, p. 691.

³⁵⁵ i. m. CHRISTIÁN, 2016, p. 692.

³⁵⁶ VÁRI Vince: *Empirikus kutatás a rendőrök körében a civil-rendőr viszonyról, a statisztikai szemléletről és a bűnüldözés hatékonyságáról*. In: Christián László (szerk.): *Rendészettudományi kutatások. Az NKE Rendészettudományi Kutatóműhely tanulmánykötete. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2017. p. 149-164, p. 155-157.*

A bűnüldözés hatékonyságát – hogy jól vagy rosszul működik-e a rendőrség – a rendőrség tagjainak véleménye szerint a rendőrség társadalmi elfogadottsága és bizalmi szintje szemlélteti leginkább.³⁵⁷

Úgy gondolom, hogy a fenti kutatások rávilágítanak arra, hogy a magyar rendőrség reformja az együttműködés fejlesztése tekintetében sikeres volt, napjainkra a rendőri hivatás egyrészt az egymással, másrészt a társadalom tagjaival történő szervezeti és egyéni szintű együttműködésre épül. A magyar rendőrség aktívan is tesz a szolgáltató szerep erősítéséért és a lakosság bizalmának elnyeréséért, az együttműködés javításáért. Az együttműködés jelentőségét nem csak a szervezet, hanem annak tagjai is felismerték a kutatások alapján. A magyar rendőrség tagjai fontosnak tartják a rendőrség társadalmi megítélését, elfogadottságát és a bizalom kiépítésének szerepét.

3.3. Egyéni együttműködési kompetencia

A rendőrség és civilek közötti interakciót csoportközi kontextusban szokták vizsgálni, mindazonáltal azt gondolom, hogy napjainkra kiemelkedő jelentőséggel bír a rendőri hivatás ellátása során a rendőr, mint személy együttműködési kompetenciája.

Malét-Szabó és társai kutatásukban az egységes közszolgálati alapkompenciákon keresztül a rendőri alapkompenciák meghatározását tűzték ki. A cél elérése érdekében strukturált interjúkat készítettek egy előzetes kompetencia lista elkészítése érdekében. Az attitűdhez kapcsolódó válaszok között „*a csapatmunka, az együttműködés és a bizalom, mint érték fogalmazódott meg.*”³⁵⁸ A kutatók az interjúk eredményeit összevetve a vonatkozó gyakorlati eredményekkel 19 elemű kompetencia listát alakítottak ki.³⁵⁹ A további kérdőíves vizsgálatok során meghatározták a 11 legfontosabb alapkompenciát, amelynek 5. helyén található az együttműködési készséget.³⁶⁰

Az együttműködési készséget az alábbiak szerint vizsgálták „*Az eredményes működés érdekében képes másokkal együttműködni, a hatékony munkavégzéshez szükséges*

---

³⁵⁷ i. m. VÁRI, 2017, p. 160.

³⁵⁸ MALÉT-SZABÓ Erika – HEGYI Hella – HEGEDŰS Judit – SZELES Erika – IVASKEVICS Krisztián: *Rendőri alapkompenciák az egységes közszolgálati alapkompenciák tükrében.* Rendőrségi Tanulmányok. 2018/1. sz. (online) p. 15-74, p. 38-39. https://epa.oszk.hu/04000/04093/00001/pdf/EPA04093_rendorsegi_tanulmanyok_2018_1_015-074.pdf, letöltve: 2021. december 2.

³⁵⁹ i. m. MALÉT-SZABÓ et al., 2018, p. 45.

³⁶⁰ i. m. MALÉT-SZABÓ et al., 2018, p. 50.

információkat másokkal megosztani, adott esetben képes segítséget kérni. Felismeri, ha az együttműködés során konfliktushelyzetbe kerül. Konfliktus esetén lépéseket tesz a megoldás érdekében, törekszik az együttműködés fenntartására.”³⁶¹ és a következőképpen definiálták „Feladata elvégzése érdekében tevékenységét, magatartását másokkal összehangolja.” Ehhez társították a viselkedési jegyeket. „(1) A hiányzó ismeretek megszerzése érdekében közvetlen munkakörnyezetében segítséget kér és ad. (2) A feladatmegoldás érdekében törekszik a másokkal való együttműködésre. (3) Tevékenységét összehangolja munkatársaival. (4) Közös feladat-végrehajtás során kiemelt figyelmet fordít társaira és környezetére. (5) Felismeri az együttműködés akadályait és törekszik azok elhárítására.”³⁶²

Más kultúrákkal való interakciók esetében is felmerül a kérdés, hogy az egyénnek milyen az együttműködési készsége, vagyis az egyén képes-e az együttműködésre és az interakciót az együttműködésre alapozza-e (akar-e együttműködni).

Malét-Szabó és társai által 2019-ben elvégzett alapkompétencia felmérés eredményei alapján a III. éves rendőrtiszt hallgatók együttműködési kompetenciái magasabb értéket mutattak, mint az I. éveseké,³⁶³ ami azt is mutatja véleményem szerint, hogy a Rendészettudományi Karon folyó rendőrtisztképzés segíti az együttműködési kompetencia fejlesztését.

Ezt a feltételezésemet a témavezetőmmel (Dr. Kovács Gábor³⁶⁴) és kutatótársammal (Tózsér Erzsébet³⁶⁵) a Közös Közszolgálati Gyakorlat keretében végzett kutatás is visszaigazolta, ahol felmértük a végzős rendőrtiszt hallgatók együttműködési készségét feladat végrehajtása előtt, tehát egy „normál” és annak végrehajtása során, tehát egy „kooperatív” helyzetben.

---

³⁶¹ i. m. MALÉT-SZABÓ et al., 2018, p. 65.

³⁶² i. m. MALÉT-SZABÓ et al., 2018, p. 67.

³⁶³ MALÉT-SZABÓ Erika: A Kiválasztási Munkacsoport legújabb eredményei – út a KOMP rendszertől a „KLIR” rendszerig c. előadás. Sarlóspuszta, 2019. október 15., előadás anyaga (online): http://bmkszf.hu/dokumentum/2747/Dr_MaletSzabo_Erika_KOMPKLIRRenvedelmiHR2msze.pdf, letöltve: 2021. december 2.

³⁶⁴ KOVÁCS Gábor dr., prof., r. vezérőrnagy, dékán, tanszékvezető egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar (<https://orcid.org/0000-0002-1699-827X>)

³⁶⁵ TÓZSÉR Erzsébet, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Doktori Iskola, doktorandusz hallgató (<https://orcid.org/0000-0002-3506-1861>)

3.3.1. KUTATÁS A KÖZÖS KÖZSZOLGÁLATI GYAKORLAT VÉGREHAJTÁSA SORÁN³⁶⁶

A hallgatói magatartásformák megjelenése és változásának folyamata a Nemzeti Közzolgálati Egyetem „Vírus 2019” Közös Közzolgálati Gyakorlatán c. kutatást 2019-ben hajtottuk végre. A kutatás célja a Nemzeti Közzolgálati Egyetem kooperatív oktatási módszere, a Közös Közzolgálati Gyakorlat (továbbiakban KKGY vagy Gyakorlat) által a hallgatói magatartás vizsgálata volt. A kutatás fő fókuszában az Organ által megalkotott „szervezeti önkéntes magatartás” mérése állt, amelyet kiegészítettünk a kutatási témához kapcsolódó együttműködés és versengés mérésével is. A KKGY történetében a „VÍRUS 2019” volt az első olyan gyakorlat, amiben egy olyan kutatás is zajlott, amely a hallgatói magatartásra, nem pedig a szakmai ismeretanyag elmélyítésének mérésére vonatkozott.

3.3.1.1. A kutatás előzményei, kerete – Közös Közzolgálati Gyakorlat

A Gyakorlat előkészítését az Egyetemi Kidolgozó Csoport végezte, amelyet az oktatási rektorhelyettes koordinált. A csoport tagjai nagyfokú szakmai tudással, tapasztalattal, magas szintű szervezőképességgel és vezetési ismeretekkel, valamint széleskörű rálátással rendelkeztek mind a saját szakterületükre, mind a végrehajtó államigazgatási szervek együttműködésére.

A gyakorlat menete szerint felvázoltak egy kockázatot jelentő, alakuló krízishelyzetet, amely széleskörűen érinti a különböző irányító és végrehajtó államigazgatási szerveket (pl. kormány, minisztérium, államigazgatás, rendészet, valamint honvédség központi és területi és helyi szervezetei). A törvényi szabályozás ilyen esetekben lehetővé teszi továbbá ideiglenes szervezeti elemek – műveleti törzsek – létrehozását is, ezáltal lehetővé válik irányításuk, és feladataik koordinálásának gyakorlása is.

A Gyakorlat során megvalósítandó feladatok végrehajtása és megoldása lehetővé teszi a hallgatók számára a képzés során elsajátított ismeretek gyakorlati alkalmazását, az érintett szervezetek rendkívüli időszakokban végrehajtandó protokolljainak begyakorlását, saját élményt biztosítva így a hallgatóknak, amely nagyban elősegíti az elméletben tanultak

---

³⁶⁶ Készült a kutatási jelentés: KOVÁCS Gábor - PESTI Tünde - TŐZSÉR Erzsébet: „VÍRUS 2019” – A Közös Közzolgálati Gyakorlat szerepe a hallgatók szervezeti önkéntes magatartásának kialakulásában – kutatási jelentés. Budapest, (2019 (NKE belső dokumentum) és a Kovács Gábor - Pesti Tünde - Tózsér, Erzsébet: *A hallgatói magatartásformák megjelenése és változásának folyamata a Nemzeti Közzolgálati Egyetem „Vírus 2019” Közös Közzolgálati Gyakorlatán*. Magyar Rendészet, 19 (2-3). Budapest, 2019. p. 115-142. ISSN 1586-2895, cikk alapján.

beépülését. Nem utolsósorban a Gyakorlat szakmai és nevelési célokat is kitűz maga elé,³⁶⁷ és nagymértékben hozzájárul az egyetem céljához, a közszolgálati szakemberek magas színvonalú képzéséhez. A Gyakorlatot a Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2013-óta minden évben egyszer rendez meg a végzős hallgatói számára (közel 1000 fő).

A Gyakorlat fő témája mindig egy kockázatot jelentő, kialakulóban lévő rendkívüli helyzet, amelynek megoldása komplex szakmai feladatok végrehajtásán és szakmai, szervezeteken belüli és egymás közötti, több szintű együttműködés keretében valósítható meg. 2019-ig az alábbi témák kerültek feldolgozásra:

„Vadvíz 2013”³⁶⁸ – Az első, válságkezelési gyakorlat során árvízvédelmi veszélyhelyzetben hazai területen, a Felső-Tisza vidékén, rendészeti feladatok ellátásában kellett a közszolgálati szervezetek komplex feladatainak megszervezéséről és végrehajtásáról gondoskodniuk a hallgatóknak. A rendészeti feladatok ellátása mellett - közrend közbiztonság fenntartása, árvíz miatti illegális migráció, a lakosság és a büntetés-végrehajtási intézet kitelepítése - honi területen kívüli békefenntartói feladatokat is végre kellett hajtaniuk. A Gyakorlat terve alapján a bevont, modellezett szervezetek - saját felelősségi körükben – intézkedtek, megtervezték a rendelkezésre álló erőforrások és eszközök arányos alkalmazását, intézkedtek a különleges jogrend bevezetésére, és ebben a helyzetben hajtottak végre illetékességi területük szerinti feladatokat.

„Végvár 2014” és „Végvár 2015”³⁶⁹ – Ezekben az években a gyakorlatok váratlan (külső) fegyveres támadás elhárításra épülő tevékenységek modellezését célozták minősített időszaki jogrendben. A fő feladatok közé tartoztak az átsodródó fegyveres csoportok felszámolása, illetve irreguláris fegyveres kötelékek felszámolása, menekültcsoportok biztosítása, tömeges migráció kezelése, (zászlóalj) harccsoport alkalmazása, bizonyos terrorcselekmények

---

³⁶⁷ KOVÁCS Gábor et al.: *Közszolgálati Műveletirányítási Rendszerek: A Közös Közszolgálati Gyakorlat Elméleti Alapjai*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2017.

³⁶⁸ KOVÁCS Gábor: *Vezetés- és szervezéseméleti kérdések gyakorlati megoldásai a Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2013. évi Közös Közszolgálati Gyakorlatán*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV., - Tanulmányok „A változó rendészet aktuális kihívásai” című tudományos konferenciáról. p. 79-86. HU ISSN 1589-1674 Pécs, 2013.

³⁶⁹ ENDRŐDI István: „*VÉGVÁR 2014.*” A Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2014. évi Közös Közszolgálati Gyakorlat Katasztrófavédelmi Intézet részletes és kiegészítő feladatai (oktatói példány). Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2014.

KOVÁCS Gábor et.al: „*VÉGVÁR 2014.*” A közszolgálati gyakorlat koncepciójának és az indító feladatnak a kidolgozása (oktatói példány). Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2014.

HÜLVELY Lajos „*VÉGVÁR 2014.*” A Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2014. évi Közös Közszolgálati Gyakorlat Közigazgatás-tudományi Kar részletes és kiegészítő feladatai (oktatói példány). Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2014.

TÉGLÁSI József: „*Végvár 2014.*” A Nemzeti Közszolgálati Egyetem 2014. évi Közös Közszolgálati Gyakorlat Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar részletes feladatai (hallgatói példány). Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2014.

kezelése. A komplex gyakorlat rendészeti, közigazgatási, valamint honvédségi gyakorlórészekből tevődött össze.

„Vihar 2016” – a gyakorlat központi alapötletét és témáját a 2014. decemberi magyarországi katasztrófa, jégverés, ónos eső következtében kialakult közlekedési és infrastrukturális válsághelyzet modellezése adta. A Gyakorlat célul tűzte ki a rendészeti feladatok ellátása mellett - közrend, közbiztonság fenntartása, a lakosság/ börtön kitelepítése, veszélyes anyagok közúti (ADR)/vasúti (RID) szállítása során bekövetkező súlyos közlekedési baleset felszámolása -, a honvédség részéről az együttműködési és a békefenntartói feladatokra történő felkészítést is. A gyakorlaton ebben az évben nemzetközi társintézmények megfigyelői is részt vettek.³⁷⁰

„Vándor 2017”³⁷¹ – ekkor egy tömeges bevándorlási helyzet feldolgozását és megoldását modellezték, amelynek alapja a Magyarországon 2015 júliusa és 2016 májusa között lezajlott migrációs válsághelyzet volt. Ennek modellezéséhez a válsághelyzet felszámolásával összefüggő, a hivatásrendek együttműködése mellett az érintett külföldi partnerszervezetek közreműködésével létrejött eseményláncolat szolgáltatott alapot. Modellezésre került a törvényalkotási folyamat, a honvédség és rendőrség együttműködése, a veszélyhelyzet kihirdetésének előkészítési folyamata, az Ideiglenes Biztonsági Határozat előkészítésének eljárása, illetve bevonásra kerültek az egyéb intézmények (BM, HM, Katasztrófavédelem, polgármesteri hivatalok, az ANTSz, MÁV, Volán stb.), karitatív szervezetek is.

„Integrált védelem 2018”³⁷² – A hatodik gyakorlat során az informatikai rendszereket érő kibertámadások esetére történő tervek kidolgozását, és az adott támadás következtében (második napon) bekövetkező áramszolgáltatás kimaradása – érintett ágazatok: közigazgatás, bankrendszer, közlekedésben, a létfontosságú és stratégiai létesítmények üzemeltetése (ivóvíz, szennyvízkezelés szolgáltatás), lakossági ellátás – következtében kialakuló válsághelyzetek kezelését várták a hallgatóktól.

„VÍRUS 2019” Gyakorlat – amelynek keretében a kutatást végeztük – központi témája az emberre és az emlősökre veszélyes járvány terjedésének megakadályozása, a kialakult helyzet kezelése volt. A Gyakorlat alapmotívumaként Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye és Békés

---

³⁷⁰ ENDRÓDI István - AMBRUSZ József - MUHORAY Árpád: *A Nemzeti Közszerológiai Egyetem Közös Közszerológiai Gyakorlatának A „VIHAR 2016” összefoglalása, következtetései*. Védelemtudomány, Katasztrófavédelmi online tudományos folyóirat. <http://www.vedelemtudomany.hu/articles/16-endrodi-ambrusz-muhoray.pdf>

³⁷¹ KOVÁCS Gábor et al.: *„Vándor 2017.”* - A Nemzeti Közszerológiai Egyetem Közös Közszerológiai Gyakorlat Alap- és Indító Feladata. (hallgatói példány). Nemzeti Közszerológiai Egyetem. Budapest, 2017.

³⁷² KOVÁCS Gábor - AMBRUSZ József (szerk): *„Integrált védelem 2018”* - *A Nemzeti Közszerológiai Egyetem Közös Közszerológiai Gyakorlat Alap- és Indító Feladata*. (oktatói példány). Nemzeti Közszerológiai Egyetem. Budapest, 2018.

Megye³⁷³ bizonyos részein egy vírus ismeretlen törzse jelent meg, amely földrajzilag jól behatárolható területen pusztítja az emlős haszonállat állományt és az emberekre is veszélyt jelent. A kialakult helyzet kezelése érdekében több folyamat is modellezésre került, így pl. a törvényalkotási folyamat, a rendőrség, a honvédség, a katasztrófavédelem közös alkalmazása, a veszélyhelyzet kihirdetésének előkészítési folyamata, a veszélyhelyzet bevezetésével kapcsolatos eljárások. Mindemellett a kormány, a különböző bizottságok, a Belügyminisztérium, a Honvédelmi Minisztérium, a katasztrófavédelem, a polgármesteri hivatalok, az Országos Vízügyi Főigazgatóság és a megyei szervezetek, Országos Közegészségügyi Intézet, a Fővárosi Vízművek, a MAVIR, a MÁSZ, az ANTSZ, a MÁV, a Volán, a BKV, a NÉBIH, az EMMI, az Agrárminisztérium, az Állatorvostudományi Egyetem, karitatív szervezetek és más együttműködők is bevonásra kerültek.³⁷⁴

A Közös Közszolgálati Gyakorlatot minden évben az Egyetem Tanácsadó Testülete engedélyezi.

3.3.1.2. A kutatás célkitűzése, módszertana

A kutatás során a hallgatói magatartás alakulását vizsgáltuk, Organ „önkéntes szervezeti magatartás” (*Organisational Citizenship Behaviour*, a továbbiakban: OCB) kategóriái alapján. Organ úgy határozza meg az OCB fogalmának alapját, hogy a szervezeti önkéntes³⁷⁵ magatartás körébe tartoznak olyan egyéni, önkéntes viselkedések, amelyek a formális jutalmazási rendszer által sem közvetve, sem közvetlenül nem elismertek, de együttesen elősegítik a szervezet hatékony működését.³⁷⁶ Az Organ által alkotott öt dimenziót,³⁷⁷ mint önzetlenség/segitőkészség, sportszerűség/elkötelezettség, lelkiismeretesség, előzékenység/udvariasság, polgári erény – az egyén azonosul, együtt él a szervezettel, tájékozott és aktívan részt vesz annak életében –, kiegészítettük az együttműködés és versengés mutatókkal.

---

³⁷³ 2023. január 1-jétől: vármegye.

³⁷⁴ KOVÁCS Gábor - AMBRUSZ József (szerk): „*Vírus 2019*”, *A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közös Közszolgálati Gyakorlat Alap- és Indító Feladata*. (oktatói példány). Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2019.

³⁷⁵ Megjegyzés: Organ a könyvében a saját belátás szerinti, szabadrendelkezésű, „diszkrecionális” kifejezést használja, a magyar vonatkozó szakirodalom viszont az „önkéntes” kifejezést.

³⁷⁶ ORGAN, Dennis W.: *Organisational citizenship behavior: The good soldier syndrome*. Lexington, Lexington Books. 1988.

³⁷⁷ ORGAN, Dennis W.: *The Roots of Organizational Citizenship Behavior*. In Podsakoff, Philip M. – MacKenzie, Scott B. – Podsakoff, Nathan P. (Eds.): *The Oxford Handbook of Organizational Citizenship Behavior*. New York, Oxford University Press Inc, 2018, p. 7-19.

A mérést két időpontban végeztük el, annak érdekében, hogy felfedjük a hallgatók normál működés módját, viselkedését és egy együttműködést szimuláló, gyakorlati helyzet közötti működésmódbeli különbséget, mind a gyakorlat előkészítése és végrehajtása során, mind pedig a hallgatói csoportok között.

Ehhez a következő csoportokat vizsgáltuk: férfi/nő, hivatásos/civil, valamint generációk (a Gyakorlaton az X, Y, Z generáció³⁷⁸ tagjai voltak képviselve a nappalis és levelezős hallgató köréből).

A vizsgálathoz saját, online kérdőívet állítottunk össze, amelyet az egyetem UniPoll rendszerén keresztül juttatunk el a résztvevőknek. Minden dimenzióhoz 3-3 állítást rendeltünk hozzá és az egyes dimenziókhoz kapcsolt magatartásformák gyakoriságát 1–5-ig (1: soha, 5: mindig) terjedő Likert-skálán mértük fel, az elemzést pedig az IBM SPSS Statistics 25 verziójával került végrehajtásra. A cél eléréséhez, hogy össze tudjuk hasonlítani a hallgatók általános működés módját, egy kooperatív, együttműködési helyzettel, valamint, hogy felmérhessük a jövőbeli szervezeti magatartását a gyakorlatnak köszönhetően, a kérdőív kétszer került kiküldésre mindkétszer ugyanazon, a gyakorlaton résztvevő hallgatói körnek.

Tekintettel arra, hogy önkitöltős, online kérdőív mellett döntöttünk, biztosítani akartuk, hogy a kérdőív mindenki számára egyértelmű fogalmakat, kifejezéseket tartalmaz, ezért a kialakított kérdőíveket két módszerrel, mindkét esetben személyesen ellenőriztük.

Egyrészt 2018. október 29-én „A vezetés- és szervezésemélet oktatásának kihívásai a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen” c. konferencián „A Közös Közszolgálati Gyakorlat szerepe a szervezeti önkéntes magatartás kialakulásában” címmel előadást tartottunk az egyetemen a tervezett kutatásunk elméleti háttéréről és módszertanáról rendészeti képzési, oktatási szakemberek és az egyetem oktatói előtt, így lehetőségünk volt véleményüket megismerni és beépíteni a kutatásba.

Másrészt 2018 novemberében az Egyetem Tudományos Ügyek Irodája segítségével felvettük a kapcsolatot az egyetem szakkollégiumaival: Ostrakon Szakkollégium, Szent György Szakkollégium, Puskás Tivadar Műszaki Szakkollégium, Zsuffa István Szakkollégium (VTK, Baja), Biztonságpolitikai Szakkollégium, Magyary Zoltán Szakkollégium, Nemzetbiztonsági Szakkollégium, Nemzetközi és Európai Szakkollégium. A szakkollégiumok képviselőivel – hallgatókkal – az egyetem oktatási épületében személyesen találkoztunk és megkértük őket, hogy töltsék ki a kérdőívet papír alapon. Felhasználva a várakozási időt is, a találkozás előtt

---

³⁷⁸ MERETEI Barbara: *Generációs különbségek a munkahelyen – szakirodalmi áttekintés*. In: *Vezetéstudomány*, 48. évf. 10. sz., DOI: <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2017.10.02>, p. 10-18.

véletlenszerűen hallgatókat szólítottunk meg, és őket is megkértük a kérdőív kitöltésére. A megkért hallgatók közül senki sem utasította vissza a segítségnyújtást számunkra. A kitöltés idejét minden esetben mértük, hogy a kérdőív bevezető szövegében megfelelő információt tudjunk adni a kérdőív kitöltésének időigényével kapcsolatban. A kérdőívek kitöltése után csoportos vagy egyéni interjú keretében is átvettük újra a kérdőíven szereplő kérdéseket. A hallgatók kérdéseit, megfigyeléseit, javaslatait, kérdőívvel kapcsolatos értelmezési problémáit feljegyeztük és szintén beépítettük a kérdőívbe, így véglegesítve annak tartalmát.

A visszajelzések alapján a kérdőívet két változatban készítettük el, az egyik a levelező – már dolgozó – hallgatóknak, a másik pedig a nappali munkarendben tanuló hallgatóknak készült el. Az egyetem UniPoll rendszerének köszönhetően az online rendszeren a kérdőív a „nappalis/levelezős” kérdés megválaszolása után automatikusan szétvált. A kérdőívek felvitele az UniPoll rendszerbe az egyetem Központi Tanulmányi Irodája segítségével történt, később a kérdőívek kitöltését teszteltük és a Gyakorlaton személyesen részt vettünk.

A Gyakorlat végrehajtása során megkértük továbbá a közreműködő oktatókat is, hogy megfigyelésükkel támogassák a kutatás céljának elérését, és részükre egy harmadik, külön kérdőívet alkottunk. Ezek egyrésztől hasznos visszajelzéseként szolgáltak a hallgatói kérdőívek kiértékelése és értelmezése során, másrésztől visszaigazolták Organ megállapítását is, hogy a szervezeti önkéntes magatartást külső megfigyeléssel nem lehet elvégezni, mert az nem mutatja meg, hogy az egyén az adott viselkedést belső indítatásból végzi, nem pedig a megfigyelés hatására.

Az első mérésre 2019. február 15. és 2019. április 4. között került sor. A második mérés, a Gyakorlat zárónapján, 2019. április 23-án történt. A kutatáson a teljes populációt vizsgáltuk, tehát a Gyakorlaton résztvevő 886 fő hallgatót. Az első mérés eredményeként 417 fő kitöltött kérdőívét értékeltük ki. A második mérés esetében 461 tétel szerepelt az adatbázisban, ebből a kérdőívek átnézése és azok kizárása után, akik nem fogadták el a kutatás részvételei feltételeit, nem teljesen töltötték ki a kérdőívet, 430 darab értékelhetően kitöltött kérdőív került elemzésre.

A Rendészettudományi Kar 249 hallgatója vett részt a Gyakorlaton, az első méréskor 55,02 % a második méréskor pedig 63,05 % kitöltési arányt ért el a kutatás.

A kutatás eredményeit a disszertáció korlátozott terjedelme és annak témája miatt rövidített, az együttműködés és versengés vizsgálatának megállapításaira szűkítve ismertetem.

3.3.1.3. A kutatás eredményei az együttműködési és versengési mutatók tükrében

a) Oktatói kérdőívek eredményei

A megfigyelői kérdőíveket az első körben 25, a második méréskor pedig 20 oktató töltötte ki.

A megfigyelések alapján az együttműködés, tehát a feladatok végrehajtása során a hallgatók inkább kompromisszumos megoldást alkalmaztak, így annak mértéke enyhe növekedést mutatott (első méréskor 4,08, második mérés eredményeként 4,15). A versengés értéke – a döntések alapja főként egy-egy fő dominanciáján alapult – a megfigyelők szerint – kisebb mértékben, de szintén enyhe növekedést mutatott (első mérés során 3,44, a második méréskor 3,5).

Az együttműködés értéke mindazonáltal mindkét esetben magasabb értéket mutatott, mint a versengése, így a feladatmegoldások során a közös „munka” fő alapja a hallgatóknál a kompromisszumos megoldás megtalálása volt. Szakmai szempontból az oktatók a Katasztrófavédelmi Intézet hallgatói dominanciáját jelezték vissza, amit a feladat jellege igazolhat. Összességében az oktatói kérdőívek alapján a Gyakorlat együttműködésre tett pozitív hatása, bár kis mértékben, de kimutatható volt.

b) Hallgatói kérdőívek eredményei

A hallgatói kérdőív vizsgálatánál a kérdőív hét faktorának reliabilitását a Cronbach Alfa értékekkel vizsgáltuk. A versengés esetében a Cronbach Alfa értéke 0,7, míg az együttműködésnél 0,74. Tehát a kérdőív reliabilitása magasnak tekinthető, a faktorhoz tartozó három állítás esetében a válaszok összetartóak. A két mérés közötti eltérést a faktorok átlagainak összevetésével mutattuk be (versengés: 1. mérés: 3,24, második mérés: 3,26; együttműködés: 1. mérés: 4,09, második mérés: 4,07). Két mintás t-próbával szignifikáns különbség nem volt kimutatható a két mérés között, de a faktorok növekedést mutatnak. A válaszgyakoriságokat vizsgálva is azt állapítottuk meg, hogy a versengés esetében a középérték a domináns, majdnem a válaszok felét teszi mindkét mérés esetében, tehát a válaszadók kevéssé jellemzőnek találják magukra a versengési dimenzióban megfogalmazott viselkedésformákat.

c) Válaszgyakoriságok vizsgálata

A válaszgyakoriságokat tekintve a versengés esetében a középérték a domináns, majdnem a válaszok felét teszi mindkét mérés esetében, tehát a válaszadók kevésbé jellemzőnek találják magukra a versengési dimenzióban megfogalmazott viselkedésformákat. A közös feladat megoldási helyzet hatására azonban enyhe eltérés volt megfigyelhető. A második mérés alkalmával a középérték (3) válasz gyakorisága 3%-os emelkedést mutat, illetve a 4 kisebb csökkenést, ez látható az átlag értékek enyhe csökkenésében is. Az együttműködés viselkedési gyakoriság csökkenése szorosan kapcsolódik a versengési viselkedés gyakoribbá válásához, a kettő között fordított arányosság volt jelen, amit kutatótársaimmal közösen a feladathelyzetben megjelent a rivalizálásnak, illetve a feladatra való koncentrálásnak értelmeztünk. Mindazonáltal mindkét mérés alapján a hallgatók egyértelműen gyakoribbnak vélik magatartásukban az együttműködési viselkedésformákat. A kutatás eredményei alapján egyértelmű volt a két (versengés, együttműködés) dimenzió változásából, hogy a közösen végrehajtott feladat során a hallgatók figyelme a problémamegoldásra, a feladat végrehajtásra összpontosul, és a társas környezet háttérbe szorul. (Ez a tendencia a kutatás során az előzékenység³⁷⁹ csökkenésében is megfigyelhető volt.)

d) Nemi eltérések vizsgálata

Nemi megoszlás vizsgálatok a kutatás során kimutathatóak voltak az általános nemi különbségek.

A kutatás eredményei azt mutatták, hogy a férfi-nő összehasonlítás esetében a férfiaknál az együttműködés enyhe csökkenést mutatott (1. mérés:4,03, 2. mérés: 3,99), a versengés értéke pedig emelkedett (1. mérés: 3,28, 2. mérés: 3,35). A nők esetében ellentétben a férfiak csoportjával, az amúgy is alacsonyabb versengés csökkenése volt megfigyelhető (1. mérés:3,19, 2. mérés: 3,18), az együttműködés szintén kis mértékben nőtt (1. mérés:4,13, 2. mérés: 4,14). Megállapításaink szerint ez az eredmény feltételezhetően tükrözi azt a nemi különbséget, hogy a férfiak hajlamosabbak a versengő, rivalizáló attitűdre, a nők pedig az együttműködőre, mivel ezek a szociokulturális elvárások velük szemben, ugyanúgy az előzékenységben megjelenő különbség is ezt a nemhez kötött, szociálisan elvárt viselkedéseket takarhatja.

---

³⁷⁹ Előzékenység: Organ dimenziói értelmében azt jelenti, hogy az egyén tekintettel van arra, hogy viselkedése, feladatai elvégzése milyen hatással van az interakció többi résztvevőjére.

e) Civil – hivatásos szakirányok vizsgálata

A kapott eredmények civil-hivatásos szakirányok szerinti csoportosítása és összehasonlítása által az alábbi eredményeket kaptuk. szak civil, illetve hivatásos jellege szerinti csoport összehasonlításban az alábbi csoportátlagokat, és szórásokat kaptuk.

A civil szakos hallgatók esetében bár az első méréskor magasabb volt az együttműködés értéke, a Gyakorlat végrehajtása során az együttműködés átlaga csökkent (1. mérés:4,13, 2. mérés: 4,07), a versengés viszont emelkedést mutatott (1. mérés:3,23, 2. mérés: 3,26). A hivatásos szakokon tanuló hallgatók esetében mindkét faktornál enyhe növekedés volt megfigyelhető (versengés: 1. mérés:3,25, 2. mérés: 3,26; együttműködés: 1. mérés: 4,01, 2. mérés: 4,05). Mindkét csoport esetében mindkét méréskor az együttműködés volt a domináns, a közös feladatok elvégzésének alapja.

f) Generációk vizsgálata

X generációhoz a 1965 és 1979 között születettek, az Y generáció 1980 és 1994 között születettek, míg a Z generációhoz az 1995 után született hallgatókat soroltuk. A vizsgálat kiértékelésekor jól látszott a Z generáció egyértelmű túlsúlya – Z generáció: 78,2%, Y generáció: 13,4%, X generáció: 8,4% – a mintában, hiszen a nappali tagozatos hallgatók többségében ebbe a korcsoportba tartoznak.

Az együttműködés értéke mindhárom vizsgált generáció esetében magasabb volt mindkét méréskor, a legmagasabb érték az X generáció esetében jelentkezett (1. mérés: 4,12, 2. mérés: 4,14). Az együttműködést szimuláló Gyakorlat hatására egyedül az X generáció esetében mutattak csökkenést a versengés értékei (1. mérés: 3,26, második: 3,06). Az Y generáció esetében az együttműködés változatlan (4,0), a versengés faktor pedig emelkedett az első méréshez képest (1. mérés: 3,30, második mérés: 3,41). A Z generáció esetében a versengés értékei szintén növekedést (1. mérés: 3,22, második mérés: 3,26), az együttműködés értékei pedig csökkenést mutattak (1. mérés: 4,1, második mérés: 4,06).

Kutatótársaimmal úgy gondoltuk, hogy a generációk közti különbségek oka valószínűleg az, hogy az X generációhoz a már közszolgálatban dolgozók kerültek, (akik a kutatás eredményei alapján alapvetően magas OCB indexekkel is rendelkeztek) és a munkájuk során, a gyakorlatban már megtapasztalták az együttműködés jelentőségét a feladataik ellátása során.

Összességében a Nemzeti Közszerológati Egyetem Gyakorlaton résztvevő hallgatóinál az együttműködés- és versengésmutatókat figyelembe véve az együttműködés magasabb értéket mutatott mind az első mind pedig a második mérés esetében, viszont az a feladat végrehajtása során enyhe csökkenést mutatott.

A Gyakorlat végrehajtása során tapasztalt kismértékű csökkenést az együttműködés (és az előzékenység) esetében kutatótársaimmal úgy értelmeztük, hogy a feladat megoldási szituáció mindenképp egyfajta célorientáltságot hoz felszínre, amihez képest a társakra való figyelés (előzékenység) kissé háttérbe szorul. Tehát a hallgatók a Gyakorlat keretein belül az egymással történő együttműködés során kevésbé figyeltek arra, hogy milyen hatással van saját feladat-végrehajtásuk a többiekére.

A – civil/hivatásos, férfi/nő generációs – csoportok között mért eredmények nem voltak szignifikánsak, így a csoportok eltéréséről és az értékeik változásáról csak tendencia szinten nyilatkozhattunk.

A kutatás felhívja a figyelmet arra, hogy bár a szervezetbe kerülő rendőrtisztek előzékenysége és együttműködési készsége magas, a feladatok végrehajtása során a célra, eredményre történő törekvés következtében viszont csökkenni fog. Ez főként a férfi hallgatók esetében nyert visszaigazolást.

A fentiek alapján véleményem szerint a rendőrség „klienseivel” szembeni intézkedéskor is várható az együttműködés csökkenése, tehát az intézkedés végrehajtásakor nem a jövőbeli együttműködésre, annak hatására fognak fókuszálni, hanem a feladat végrehajtására, az intézkedés céljának elérésére. Figyelemre méltónak tartom a kutatásnak azon eredményét, hogy a már szolgálatban levő X generáció tagjainak magasabb az együttműködési készsége és kevésbé csökken a feladat végrehajtása során, ők az egymással történő együttműködés jelentőségével valószínűleg tapasztalataik miatt már tisztában vannak, viszont a rendőrségnél lassan az Y és Z generáció tagjai lesznek többségben, hiszen az X generáció legidősebb tagjai jelenleg 57, legfiatalabb tagjai pedig 43 évesek.

Jóllehet, az említett kutatás csak a rendőrtisztjelölti hallgatók szempontjából reprezentatív, mégis úgy vélem, hogy az interkulturális kompetenciák fejlesztésének a magyar rendőrségnél nem akadály a együttműködési készség, viszont oktatás hiányában az interakciók során csökkenni fog az erre való törekvés – a cél elérése érdekében – és megfelelő „eszköztár”, valamint rálátás hiányában a hatékonyság és az intézkedés hosszú távú hatása, a (köz)bizalom kiépítése is megkérdőjelezhető.

ÖSSZEGZÉS, RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK

Napjainkra nem csak a rendőrségi szervezetek közötti határokon átnyúló együttműködésnek, hanem az egyén-egyen közötti interakcióknak is egyre nagyobb szerepe lett mind a nemzetközi mind a hazai rendőri együttműködés területén. Ezt a nemzetközi rendőri együttműködésben, a kontaktushipotézisben már taglalt feltételek megléte – együttműködési helyzet, közös cél, egyenlő státusz és támogató intézményi norma, háttér – megkönnyítik a rendőrség tagjai számára, de tapasztalatom alapján még így is előfordulhatnak kulturális félreértések, vagy olyan helyzetek (pl. történelmi ellentét két ország tagjai között), amelyek ha nem is akadályozzák, de megnehezítik a tagok együttműködését.

Az 1989-es rendszerváltás után kiemelkedő szerepe lett a magyar rendőrség társadalommal történő együttműködésének, a bizalom kiépítésének, amelyet a rendelkezésre álló publikus kutatások eredményei alapján a magyar rendőrség sikerrel valósított meg, társadalmi megítélése jó.

A rendőrségi hivatás főként csapatmunka, így kiemelkedő jelentőséggel bír az egyén együttműködési kompetenciája. Ezt felismerve a magyar rendőrség a rendőri alapkompenciái közé is beépítette az együttműködést és annak mérését is.

Malét-Szabó és társai által elvégzett alapkompencia felmérés alapján a III. éves rendőrtiszti hallgatók együttműködési kompetenciái magasabb értéket mutattak, mint az I. éveseké, amely a Nemzeti Közszerológati Egyetem, Rendészettudományi Karán folyó képzés ezen a területen elért eredményét is mutatja.

Témavezetőmmel és kutatótársammal a Közös Közszerológati Gyakorlat keretében végzett empirikus kutatás szintén visszaigazolta, hogy a rendőrtisztjelölt hallgatók inkább együttműködőek, mint versengők, viszont az együttműködés – főként a férfi hallgatók esetében – csökken egy kooperatív helyzetben, amelyet kutatótársaimmal a feladatok végrehajtására, a célra, eredményre történő törekvésnek tulajdonítottunk.

A fentiekből úgy gondolom, hogy az interkulturális interakcióknak és az ismeretek elsajátításának nem lehet akadálya az együttműködési készség hiánya. A feladatok végrehajtása során jelentkező célorientáltság az együttműködés (és előzékenység) rovására viszont előrevetíti, hogy az eltérő kultúrájú csoportokkal való interakcióknál a leendő rendőrtisztek jobban fognak az eredményességre törekedni, mint annak a későbbi együttműködésre tett hatására, hiszen jelenleg a saját csoportjukon belül sincsenek tekintettel a hosszú távú hatásokra.

A fentiek megerősítik azt az elképzelésemet is, hogy az interkulturális ismeretek oktatásának bevezetése szükséges a rendőrtisztjelölti hallgatók körében, elősegítve, hogy szervezetbe történő bekerülésük után a rendőrség eltérő kultúrával rendelkező „klienseivel” történő interakciók során észrevegyék a kulturális különbségeket és a – veszélyelhárítás kivételével – ne csak a célra fókuszáljanak, hanem a végrehajtás módjára, a tevékenységük, intézkedésük jövőbeli hatását, következményeit is vegyék figyelembe. Mindezzel nagyban hozzájárulhatnak a magyar rendőrség hazai és más, Magyarországon tartózkodó állampolgárokkal, hazai és nemzetközi szervezetek tagjaival történő jó együttműködés kialakításához, fenntartásához és szükségyszerű javításához, valamint a magyar rendőrségbe vetett bizalom elmélyítéséhez.

Az interkulturális ismeretek fejlesztésének két fő gátló tényezője közül – előítéletek, egyén együttműködési képtelensége – ebben a fejezetben megvizsgáltam a magyar rendőrség szervezetét az együttműködés témakörében, valamint feltártam a leendő rendőri vezetők együttműködési készségét.

A vizsgálat alapján azt gondolom, hogy az interkulturális ismeretek oktatásának nem akadály a rendőrtisztek, leendő vezetők együttműködési készsége vagy szándéka.

A fejezetben feltárt, valamint a témavezetőmmel és csoporttársammal elvégzett kutatások eredményei azt mutatták, hogy a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Rendészettudományi Karán folyó tisztképzés egyértelműen pozitív irányba módosítja a hallgatók együttműködési készségét.

Témavezetőmmel és kutatótársammal végzett kutatásunk feltárta azt is, hogy bár a hallgatók magas együttműködési értékkel rendelkeznek, ugyanakkor ez az érték egy kooperatív helyzetben csökken (de még mindig magasabb a versengés értékénél). A vizsgálat alapján a hipotézisemet, miszerint a magyar rendőrség nyitott az együttműködésre (H3a) megtartom és igazoltnak tekintem. A hipotézis másik részét, miszerint a rendőrtisztjelöltek együttműködési készsége lehetővé teszi az interkulturális ismeretek oktatásának bevezetését (H3b) szintén megtartom és igazoltnak tekintem, de tekintettel arra, hogy az erre vonatkozó empirikus kutatást nem egyedül végeztem el, ezt a megállapítást nem tartom saját eredménynek.

A fentiek alapján úgy gondolom, hogy az együttműködési készség hiánya nem lehet akadály az interkulturális ismeretek oktatásba történő bevezetésének.

4. AZ INTERKULTURÁLIS KOMPETENCIA BIZTOSÍTÁSA A RENDŐRSÉGEKNÉL

4.1. A magyar rendőrség interkulturális kompetenciája fejlesztésének lehetőségei – az eddig feltárt eredmények tükrében

Az eddig feltárt eredményeim alapján a magyar rendőrség interkulturális kompetenciája fejlesztésének erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit, valamint a lehetséges veszélyeket ezen a területen, az alábbiak szerint ábrázolom.

2. számú táblázat: A magyar rendőrség interkulturális kompetencia fejlesztésének SWOT analízise.

GYENGESÉGEK	ERŐSSÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> - támogató társadalmi közeg hiányos volta, - belépő állomány eltérő (elő)képzettségi szintje, - rendőri hivatás jellegéből fakadó (gyakori) konfliktusos találkozások, - rendőri hivatáshoz kapcsolható túlzott férfias értékek képviselése, - kulturális különbségek és hasonlóságok felismerésének, az egyén etnocentrizmusból történő kimozdításának hiánya (képzési hiány), - helytelen zsarukultúra – egyén erre vonatkozó felkészítésének hiánya, tagok által elfogadott visszajelzési lehetőség kidolgozása. 	<ul style="list-style-type: none"> - magyar rendőrség támogató intézményi háttere (rendőrségi kultúra): szervezeti keretek, jogszabályok, bürokratikus felépített szervezet, - akkreditált felsőoktatási intézmény, minősített, tudományos fokozattal rendelkező oktatók és gyakorlati szakemberek, - felsőfokú oktatásban az előítélet témakörének többirányú megközelítése, - rendőrség továbbképzési rendszerének tartalma, - területen végzett kutatások (és további kutatások lehetősége), - magyar rendőrség nyitottsága kontaktushipotézis alkalmazására (ld. hazai kisebbségek) jogkövető tagokkal történő találkozás lehetősége, - specifikus interkulturális képzések megjelenése a képzési portfólióban (főként rendőri missziók és továbbképzés területén, illetve helyi kezdeményezések).
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> - interkulturális (általános) ismeretek bevezetése, - rendőrség tagjainak etnorelativizmus irányba történő kimozdítása, beleértve a szakmai etnocentrizmusból történő kimozdítást, - zsarukultúra (helyes és helytelen) megnyilvánulási formáinak és átörökítési módjának oktatása. 	<ul style="list-style-type: none"> - helytelen zsarukultúra átörökítése, dominánsá válása abban a tekintetben, hogy ki marad a csoportnál/szervezetnél, a magasabb morállal rendelkező tagok távozása a szervezettől, - előítéletek aktív (túlkapások) vagy passzív (szakmai mulasztások) megnyilvánulási formáinak megjelenése.

Forrás: a szerző saját szerkesztése.

A magyar rendőrség vizsgálatánál az interkulturális kompetencia fejlesztését illetően úgy vélem, hogy az erősségek közé tartozik a támogató intézményi háttér, a szervezeti keretek, jogszabályok, a bürokratikus/hierarchikus felépített szervezeti struktúra. További erősségként jelenik meg az akkreditált felsőoktatási intézményben történő felsőfokú oktatás (tisztképzés) és a rendőrség által kialakított továbbképzési rendszer tartalma, a területen végzett kutatások, a már meglévő, specifikus interkulturális ismeretek átadását célzó törekvések és képzések, valamint a magyar rendőrség nyitottsága a kontaktushipotézis alkalmazására.

A gyengeségek közé sorolom ebben a tekintetben, hogy a napjainkra jellemző támogató társadalmi közeg, háttér részbeni hiányát, a rendőri hivatásból fakadó gyakoribb konfliktusos találkozásokat, és ezáltal adott csoporttal szembeni előítéletek kialakulását. Szintén gyengeségnek tartom a rendőri hivatáshoz kapcsolódó, bizonyos szervezeti egységeknél fellelhető túlzott férfias értékek képviselését, valamint a rendőrség hivatásos tagjainak kulturális és szakmai etnocentrizmusából történő kimozdításának és a helytelen zsarukultúra kezelésére vonatkozó felkészítés területének hiányát, bővítési lehetőségét, valamint a tagok által is elfogadott visszajelzési lehetőségek, rendszer kidolgozásának hiányát.

Azt gondolom, hogy a (helyes és helytelen) zsarukultúra szemléletmód oktatásának hiánya következtében a magyar rendőrség esetében veszélyként jelentkezik/jelentkezhet a helytelen zsarukultúra átörökítése és így dominánssá válása abban a kérdésben, hogy ki marad az adott csoportnál, amely egyrésztől meghatározóvá válhat a jövőbeli szervezet állományának morális összetételét illetően, másrésztől pedig a zsarukultúra és az interkulturális ismeretek oktatásának hiánya lehetőséget nyújt az előítéletek aktív vagy passzív megnyilvánulási formájának terjedéséhez is.

Ezen veszélyek megvalósulásának megakadályozása érdekében lehetőségnek tartom az általános interkulturális ismeretek bevezetését, a rendőrség tagjainak – főként a leendő tiszti állományának a gyakorlatba történő bekerülésük előtti – etnorelativizmus irányába történő elmozdítását és a zsarukultúra mind helyes, mind pedig helytelen megnyilvánulási formáinak, valamint az átörökítési módjának oktatását.

4.2. Az interkulturális kompetencia fejlesztési lehetőségei rendőri szervezeteknél és az oktatás területén

Az egyén szintjén az interkulturális ismeretek által megszerzhető interkulturális kompetencia három részből áll. Egyrészt egy kognitív részből, amely tartalmazza a megszerzhető, megtanulható ismereteket, másrészt egy affektív részből, mely az egyén hozzáállását jelenti, harmadrészt pedig egy magatartási részből, mely magában foglalja a stresszkezelést, a kommunikációs kompetenciákat, az érzelemkezelést és a konfliktustűrést is. Az általam feltárt kutatások és szakirodalmak arra mutatnak rá, hogy a rendőrség hivatásos állományának tagjai főként a végrehajtásban tapasztalt komolyabb konfliktusokat, problémákat jelzik és sorolják az interkulturális témakör alá. Ennek oka – feltételezésem szerint – valószínűleg az, hogy kellő alapismeret hiányában – bár valószínűleg észlelik – az eltérő kulturális háttérből fakadó különbségeket, kisebb atrocitásokat többségében nem sorolják az interkulturális témakörhöz, kulturális eltérésekhez. Ilyenek lehetnek pl. kollektív kultúrákkal történő bánásmódnál a bizalmi személy fontossága, a csoport gyors szerveződése és összetartása, azon belül vezető kiválasztása/kiválasztódása a csoportértékek mentén, vagy a kommunikációs különbségek, a háttér információk, kontextus eltérő mértékének igénye. Ide sorolható akár olyan kommunikációs különbségek jelenléte is, hogy a tag a dominanciáját azzal mutatja, hogy hangosabban beszél a másiknál, a szemkontaktus keresése vagy kerülése, a mosoly eltérő kulturális jelentése (távol keleti kultúrákban gyakran a zavar jele), a gyerekekkel, nőkkel szembeni bánásmód, az előzékenység vagy akár a „szégyen” területén jelentkező kulturális különbségek.

Sokszor ezek felismeréséhez elegendő háttértudást nyújt egyetlen kultúra tudományos elemzése vagy a bevezetőben ismertetett szempontok ismerete és a saját kultúra alapul vétele, elhelyezése a többi kultúrához viszonyítva (relativizálás képessége). A nemzetközi területen dolgozó rendészeti szakemberek meglátásom szerint gyakran tapasztalati úton megszerzik az ehhez szükséges tudást, fel tudják ismerni más kultúrák működés módját is és fel tudják tární az együttműködést segítő és hátráltató pontokat.

Úgy gondolom, hogy a kevesebb nemzetközi tapasztalattal rendelkező rendőr – amennyiben affinitása van hozzá – sokszor „csak” a saját „kultúrájához” tud viszonyítani és interkulturális ismeretekhez kapcsolódó tudás nélkül előfordulhat, hogy az eltérő kulturális különbségeket, félreértéseket konfliktusként érzékeli, viszont a kulturális eltéréseket és hasonlóságokat behatárolni nem tudja, amely segítséget nyújthatna neki ahhoz, hogy az együttműködést a hasonlóságokra alapozza.

Szervezeti szinten Bennett megállapításai alapján a rendőrség életében az etnocentrizmus/etnorelativizmus fokozatai alábbiakban nyilvánulnak meg. Amennyiben a rendőrség, mint szervezet az etnocentrizmus *tagadás* szakaszában van, akkor nem foglalkozik más etnikumú munkaerő toborzásával és/vagy megtartásával, ami szintén erősíti a külső megfigyelőket abban, hogy a rendőrséget rasszistának vagy etnocentrikusnak tartásák.³⁸⁰ A *védekezés* szakasza a rendőri szervezeteknél adott csoportok „jó” tagjainak toborzásában nyilvánul meg, tehát olyan jelképes képviselők toborzásában, akik osztják az előítéleteket az eredeti kultúrájukkal szemben, pl. „jó” török, aki a német kultúrát magasztalja és a többi törököt becsméri.³⁸¹

A *minimalizálás* szakaszában a szervezet azt gondolja, hogy toleráns más kultúrákkal szemben, gyakran „színvak” kifejezéseket használnak, amikor a rasszizmus kérdése szóba kerül. Hasonlóságokat keresnek, és ragaszkodhatnak mások korrigálásához, a domináns kultúrát figyelembe véve univerzálisan alkalmazható, kultúrákon átívelő módszereket, tipikus viselkedéseket, személyiségtípusokat keresnek, a jövőbeli események kiszámíthatósága és a saját „jó megjelenés” érdekében, de továbbra is fenntartják a többség kizárólagos hatalmát és kiváltságait a társadalomban.³⁸²

Az etnorelatív – a kultúrák relativizálását lehetővé tevő – szakaszban a rendőrségi szervezet felismeri, hogy a viselkedések előrejelzése különböző kultúrákban összetett és különleges készségeket igénylő munka, és kevésbé fog univerzális módszerekre támaszkodni.

Úgy vélem, Bennett elmélete és meglátása a rendőri szervezetek vonatkozásában túlságosan leegyszerűsíti ezt a folyamatot és nem veszi figyelembe az adott környezetet és a kihívást, amivel a társadalom és a rendőrség – főként hivatásos – tagjai szembesülnek. Azt gondolom, hogy egy rendőrség szervezeti szinten nem csak azért nem foglalkozik/foglalkozhat más etnikumú munkaerő toborzásával és/vagy megtartásával, mert etnocentrikus vagy rasszista, hanem sokszor abból a megfontolásból, hogy a társadalom toleranciájának küszöbét nem éri el a bevándorló csoportok nagysága vagy működés módja. Más szóval véleményem szerint meghatározó, hogy a társadalom tagjai hány százalékban rendelkeznek bevándorló háttérrel, vannak-e a társadalomban olyan csoportok, amelyek a saját kultúrájukat (is) követve elkülönülnek a többségi társadalom tagjaitól. Meghatározó

---

³⁸⁰ BENNETT, Milton: In the wake of September 11, In: Leenen, W. Rainer (Ed): Enhancing intercultural competence in police organizations. Waxmann Verlag GmbH. Münster, 2002. ISBN: 3-8309-1203-X, p. 23-42., p. 34-35.

³⁸¹ i. m. BENNETT, 2002, p. 35.

³⁸² i. m. BENNETT, 2002, p. 35-36.

továbbá az integráció sikere az adott csoportnál, tehát annak tagjai mennyire tudnak integrálódni az adott többségi társadalomba, az adott rendőrség milyen gyakran és milyen körülmények között kerül interakcióba a csoport tagjaival, pl. a társadalom tagjainak és/vagy a rendőrségnek milyen gyakran van konfliktusa az adott csoport tagjaival. Nem utolsósorban meghatározó lehet a rendőrség szerepe és érintettsége, leterheltsége is az országra nehezedő irreguláris migrációs nyomás viszonylatában – hogy az igényli-e más kultúrák alaposabb megismertetését az állománnyal vagy sem.

Meggyőződésem továbbá, hogy egy adott, eltérő kultúrával rendelkező csoport tagjai, főként a másodgenerációs tagok – ha nem is nyílt toborzás útján – természetes úton is bekerül(het)nek a rendőrségekhez, így például Magyarország esetében (is) azok a bevándorlók, vagy leszármazottjaik, akik már magyar állampolgársággal rendelkeznek és megfelelnek a felvételi követelményeknek, tagjai lehetnek a rendőrségnek. Bennem nem veszi figyelembe továbbá, hogy a legtöbb rendőrségnél nem gyűjtenek adatokat a belépő vagy alkalmazott tagok (etnikai) származásáról, így sok esetben ilyen statisztika sem áll a rendőrségek rendelkezésére.

Gutschmidt a következő területekre csoportosította azokat a tényezőket, amelyek a rendőrségen belül az interkulturális kompetenciát befolyásolják:

- rendőrség előtti szocializáció,
- humán erőforrás-menedzsment,
- ki- és továbbképzés,
- rendőrségen belüli szocializáció,
- rendőri szakma sajátosságai.

A rendőrség előtti szocializáció területéhez sorolja az egyedi beállítottságot, a jelentkezők sajátosságait, a rendőrség előtti tapasztalatait és élményeit. A humán erőforrás-menedzsment területe tartalmazza a munkaerő-toborzást, személyzeti kiválasztást, személyzetfejlesztést, az előléptetési rendszereket, valamint olyan intézkedéseket, mint a feladatok követése/szupervízió.

Ki- és továbbképzés területén annak tartalma és keretfeltételei vannak fókuszban. A rendőrségen belüli szocializáció pedig olyan tényezőket tartalmaz, mint egyéni attitűdök fejlesztése/megszilárdítása, saját csoport tulajdonságai, zsarukultúra, hibák és konfliktusok kezelése, más csoportokkal közösen szerzett szolgálati (tanulási) tapasztalatok, szolgálaton kívüli kapcsolatfelvétel más csoportokkal.

Az utolsó területhez – a rendőri szakmai sajátosságai – sorolja a stresszt a rendőri munkában, az interkulturális rendőrségi helyzeteket, rendőrségi ellenőrzési és vizsgálati gyakorlatokat, áldozatokkal/tanúkkal való bánásmódot és a rendőrségi kriminológiai ismereteket.³⁸³

Gutschmidt kategóriáinak tükrében az egyedi tényezőkön kívül a rendőrség aktívan is tehet a rendőrségen belüli interkulturális kompetencia javításáért, fejlesztéséért, főként a humán-menedzsment területén, valamint a képzés/oktatás és a rendőrségen belüli szocializáció figyelemmel kísérése által.

Gutschmidt nem különíti el az egyéni és a szervezeti szintet, amelyeket véleményem szerint az eredményesség elérése érdekében külön kell választani.

Az egyén szintjén egyetértek azzal, hogy az egyén interkulturális kompetenciájánál meghatározó a rendőrség előtti szocializációja, tehát milyen közegben nevelkedett, milyen helyzetekben találkozott eltérő háttérű csoporttal/azok tagjaival, milyen tapasztalatokat szerzett a rendőrségbe történő felvétele előtt. Mindamellet, ha az egyén be szeretne kerülni a szervezetbe, fontos a rendőrség humánerőforrás-menedzsmentje, hogy be tud-e kerülni, ha igen, akkor milyen feltételekkel. Azonos vagy eltérő feltételek vonatkoznak rá, (és így) felmerül-e a pozitív vagy negatív diszkrimináció lehetősége. Ugyanez érvényes a szervezeten belüli előmeneteli lehetőségére is, illetve egyáltalán lát-e a saját kulturális háttéréhez tartozó példaképeket a szervezetnél, ha igen, mekkora arányban, mert ez is hozzájárul a döntéshez az egyén részéről, hogy egyáltalán jelentkezik-e a rendőrséghez és marad-e a szervezetnél.

Kiemelkedő a felvételi eljárás és a ki- és továbbképzés területe az egyén interkulturális kompetenciáinak formálásában, hogy azok folyamán mennyire tudják az egyén esetleges negatív hozzáállását feltárni. Nem utolsósorban pedig meghatározó a rendőrségen belüli szocializáció, amelyet a zsarukultúra témakörénél taglaltam és a rendőri hivatás sajátosságai, amelyekre már korábban is utaltam.

Úgy vélem, hogy a rendőrségnek, mint szervezetnek, az interkulturális kompetenciái fejlesztési lehetőségeit, irányát főként az alábbi tényezők fogják meghatározni.

Egyrészt a törvényekben, jogszabályokban meghatározottak, mind az adott ország, mind pedig a rendőrség vonatkozásában, így például nyitott-e eltérő kultúrával rendelkezők felvételére. Ehhez járulnak hozzá a rendőrség belső szabályzói, beleértve a humán-erőforrás

---

³⁸³ GUTSCHMIDT, Daniela: *Interkulturelle Kompetenz in der Polizei. Eine sozialpsychologische Betrachtung allgemeiner Faktoren und der spezifischen Rolle von Vorurteilen*. In. *Polizei und Wissenschaft* 2/2020. p. 11-29.

menedzsment politikáját és a helytelen zsarukultúrával szembeni fellépését is, amelyek nagyban meghatározzák, hogy kik kerülnek be és maradnak a rendőrség szervezeténél.

Másrészt meghatározóak az adott ország gazdasági, társadalmi körülményei, amelyek tükröződnek a bevándorlók számaiban, a lakosság összetételében, a hazai lakosság és a bevándorlók viszonyában, valamint a munkaerő-piaci mutatókban (pl. mennyire töltik fel az adott álláshelyeket külföldi munkavállalókkal), illetve az idegengyűlölet mértékében az adott társadalomban.

Nem utolsósorban pedig fontos tényező a rendőrség küldetésnyilatkozata, kapcsolata a társadalom egyéb tagjaival (pl. törvényt képviselő és betartató vagy szolgáltató jellege, inkább problémaorientált vagy közösségi rendészet a fő irányvonal),

A fentiekén kívül mind szervezeti, mind egyéni szinten megjelennek a szakmai kihívások – konfliktusok jellege és gyakorisága –, amelyekkel a szervezet vagy annak tagja a mindennapi feladat végrehajtások során szembesülnek.

A bevezetőben említett McPherson jelentés, ami tulajdonképpen a brit rendőrségen belüli rasszizmusra hívta fel a figyelmet, más országok rendőri hatóságára is hatással volt. A svéd rendőrség 2004-2012 között fogadta el a „sokszínűség” kifejezést és annak előmozdításának igényét, beleértve az intolerancia és megkülönböztetés elleni aktív munkát, valamint az etnikai és kulturális sokszínűség előmozdítását. Ezt a későbbiek során kiterjesztették a toborzásra, a szakmai fejlődésre, a munkakörülményekre, valamint a különböző típusú szolgáltatásokra is a rendőrségen belül. Azonban sem a 2013-2016-os, sem a 2017-2021-évekre kiadott szakpolitikai dokumentumok nem említik a „sokszínűség” kifejezést, és a „toborzásra” utalást is elhagyták, helyette az „egyenlő bánásmódra” összpontosítanak.³⁸⁴ Feltételezem, hogy ennek oka a svéd társadalmi változások, melyek következtében ezek a kifejezések már nem a „politikailag korrekt” kifejezések körébe tartoztak.

Az osztrák rendőrség 2007-ben kísérleti projektet indított a bécsi városvezetéssel (önkormányzat) együtt, hogy mindkét szervezethez bevándorlási háttérű személyeket is bevonjanak. A projekt a „*Vienna needs you*” (Bécsnek szüksége van rád) elnevezést kapta. A projekt célkitűzése a rendőrség és önkormányzatok humán összetételének megváltoztatása

---

³⁸⁴ WIESLANDER, Malin: *Controversial diversity: diversity discourses and dilemmas among Swedish police recruits*. Policing and Society, Volume 30, 2020, Issue 8. p. 873-889, <https://doi.org/10.1080/10439463.2019.1611818>, letöltve: 2021. december 14,

mellett a lakossággal történő kapcsolat javítása és a bevándorlók társadalomba történő beilleszkedése, integrálása volt. A projektet megelőzően a rendőrségnél nem gyűjtöttek adatokat a különböző etnikai származású vagy bizonyos nyelvtudással rendelkező pályázókról vagy alkalmazottakról, ezért egy monitoring rendszer is kiépítésre került, amely segít az adatok gyűjtésében, a projekt értékelésében és az elért eredmények bemutatásában. Ennek érdekében 2008 márciusa óta minden álláskeresőnek ki kellett töltenie egy kérdőívet, amely a migrációs háttérre vonatkozó információkat is tartalmazott. 1096 pályázat érkezett a rendőrkapitányságra, ebből 228-at migrációs háttérrel rendelkező személyek küldtek. A vizsgatesztet követően 2008 végén megkezdődtek az első osztályok, a diákok 7-8%-a migrációs háttérrel rendelkezett.³⁸⁵ A projekt példaként szolgált a többi osztrák tartományi rendőri szervezet részére is.

A fenti projekt az osztrák integrációs politika részeként jelent meg és nem utolsósorban a közszolgálat iránti érdeklődést (is) kívánta fokozni.

Az interkulturális kompetenciák fejlesztése a legtöbb esetben nem valósítható meg hagyományos oktatási módszerekkel. Szelei megfogalmazásában „*A porosz oktatási módszer elavult, ami elsősorban a lexikális anyag minél nagyobb mennyiségének a megtanulását jelenti. Ma a világban csak az tud érvényesülni, aki valódi tudással rendelkezik, a valódi tudás ebben az értelemben alkotó, problémamegoldó tudást jelenti*”³⁸⁶ Egyrészt maga a téma speciális ahhoz, hogy hagyományos módszerekkel oktatható legyen. Másrészt figyelembe kell venni a hallgatók igényeit, jellemzőit, „*A 20. század végének, a 21. század nagy kihívása – a számítógép megjelenése, a digitalizáció berobbanása –, hogy hogyan motiváljuk, hogyan tanítsuk az Y generációt a felsőoktatásban, mivel a fiatalok tanulási szokása, tanulási motivációja megváltozott.*”³⁸⁷ Ahhoz, hogy igazi eredményeket érjünk el, gyakorlatban is használható tudást adjunk át, alkalmazkodni kell az újonnan felmerült tanulási igényekhez és a témához is.

A nemzetközi rendőri továbbképzés területén a CEPOL kurzusai³⁸⁸ is rámutatnak a téma eltérő nemzeti megközelítési módjaira, és tapasztalatom szerint igyekeznek ötvözni az

---

³⁸⁵ Vienna needs you! A joint project between the Municipal Department 17- Integration and Diversity and the Police for recruiting staff with a migration background - AUSTRIAN DELEGATION TO THE HUMAN DIMENSION IMPLEMENTATION MEETING Warsaw, Sept. 29 – Oct. 10 2008. EBESZ hivatalos weboldal: www.osce.org, letöltve: 2021. december 14.

³⁸⁶ SZELEI Ildikó: *Szembesülünk-e új kihívásokkal a katedrán?* Hadtudományi Szemle, 2016. IX. évfolyam, 3. szám. Budapest, 2016. p. 263-271, p. 266.

³⁸⁷ i. m. SZELEI, 2016, p. 266.

³⁸⁸ 2017-es évben a 90. és 91. sz. CEPOL kurzusok, „Fundamental Rights and Police Ethics/ Management Diversity”, magyarul Alapjogok és rendőri etika/Sokszínűség menedzsment címmel.

eltérő értelmezési és megközelítési módokat, ezért a kurzusokon elméletben feldolgozott témák között megtalálható volt az emberi jogok, a rendőrség szerepe a demokratikus társadalomban, a multikulturális közegben történő rendészet, az áldozatok jogai, és a rendőri becsület is. A gyakorlati foglalkozások keretében pedig olyan fogalmak köré szervezték a helyzetgyakorlatokat, mint tisztelet, érték, attitűd, diszkrimináció, kulturális identitás, európai identitás, tolerancia, sokszínűség megjelenési formái. A képzés vezetői fő elemként lehetőséget nyújtottak a társadalom eltérő – fogyatékkal élő, bevándorló háttérrel rendelkező – tagjaival történő személyes találkozásra, tapasztalatcserére is.

Leenen és társai³⁸⁹ a rendőri oktatás területén négy fő területet azonosítottak be – az azokban rejlő lehetőségek és hátrányok feltárásával együtt – az eltérő nemzeti rendőrségek az interkulturális ismeretek átadásának területén (ld 2. sz. melléklet).

Az egyik módszer a rasszizmus ellenes megközelítés, amikor főként a rasszizmus, a sztereotípiák fogalmának értelmezésével próbálnak hatni a rendőrség tagjaira. Ezeknek a képzéseknek a hátránya, hogy a tagokat a legtöbb esetben védekezésre, ellenállásra készíteti és főként a többség tagjait célozza a képzés. Ezt a „védekezést” személyesen is tapasztaltam mind 2017-ben, mind pedig 2018-ban egy továbbképzés során,³⁹⁰ amikor a rendőrség tagjainak a képzése többek között az előítéletek témakörére épült, a résztvevőkben a téma említése azonnal kiváltotta az ellenkezést. Szintén ellenkezést vált ki tapasztalatom szerint az olyan megfogalmazás, mint „érzékenyítés,” mert alapjában véve egy ítéletet is tartalmaz, hogy nem elég érzékeny az egyén az adott téma iránt (mindezt olyan háttér információk nélkül teszi az egyénről, mint annak tapasztalata, háttere vagy problémái az adott területen).

A másik megközelítés, amikor eltérő csoportok találkozását igyekeznek elősegíteni. Ez tulajdonképpen a korábban már említett és elemzett kontaktushipotézisen alapuló képzéseket jelenti, amikor a csoportok közötti közvetlen érintkezésen, együttműködésen és közös cél elérésén keresztül szeretnék csökkenteni a csoportok közti előítéleteket, sztereotípiákat.

A harmadik oktatási lehetőség a „sokszínűségi megközelítések”, amikor a szervezeten belül a „különböző” emberek közötti interakciókra, vagy a szervezetre tett hatásokat

---

³⁸⁹ LEENEN, Rainer Wolf, GROSS, Andreas, GROSCHE, Harald: *Interkulturelle Kompetenz in der Polizei: Qualifizierungsstrategien*. In: Gruppendynamik und Organisationsberatung, 33. Jahrgang, Heft 1. March, 2022. p. 97-120. DOI: 10.1007/s11612-002-0008-4

³⁹⁰ „Interkulturális szenzitivitás erősítése a migránsokkal foglalkozó szakemberek számára” c. rendőri konferencia és továbbképzés, 2017. és 2018.

vizsgálják és helyezik a képzések fókuszába, hangsúlyozva az eltérésekből, „sokszínűségből” fakadó előnyöket.

A negyedik, jelen disszertáció témáját is taglaló képzési, megközelítési módszer pedig az interkulturális kompetencia alapú megközelítések. Ezeknek a képzéseknek a keretében tudatosítják az egyén saját kultúráját, felhívják a figyelmet a kulturális különbségekre és begyakoroltatják az eltérő kultúrák közötti kommunikációt, együttműködést, javítják az egyén észlelési készségeit.

A fentiekre tekintettel az uniós tagországok rendőrségei interkulturális kompetenciái fejlesztése felméréséhez kialakított kérdőívem három részből tevődik össze. Egy általános részből, amely taglalja az adott társadalom és rendőrség helyzetét, egy rendőrség specifikus részből, amely a szervezeti megoldásokra irányul, mint pl. bevándorló háttérű tagok célzott felvétele, és az oktatási, képzési részből, amely a rendőrök interkulturális kompetenciáinak fejlesztési lehetőségeit főként a felsőoktatás területén kutatja.

4.3. Empirikus kutatás

Az alábbi empirikus kutatást az eddig feltárt (rész)eredményeim felhasználásával, azok és a H1 és H4 hipotézisem igazolása vagy cáfolása céljából végeztem el. Tehát az interkulturális ismeretek, kompetenciák szükségességének felismerése a rendőri hivatás ellátásához megtörtént, a szemléletmód és az ismeretek valamilyen módon beépültek az uniós tagállamok rendőrségei életébe, az állomány felkészítésébe, a kultúrakutatók által feltárt eredmények fellelhetőek a rendőri állomány felkészítésében.

4.3.1. A KUTATÁS MÓDSZERTANA

Az eddig feltárt ismeretek alapján saját kérdőívet állítottam össze (3. és 4. sz. mellékletek). A kérdőív összeállítása során igyekeztem figyelembe venni az „interkulturális” és a „multikulturális” témakörök eltérő értelmezését, ezért többször visszatértem arra, hogy jelen kérdőív a „bevándorló háttérű” lakossággal történő együttműködés javítására, kialakítására tett intézkedéseket kívánja feltárni, főként a képzés területén. A kérdőív összeállításakor figyelembe vettem a fogalmak eltérő értelmezését – ld. bevezető rész –, ezért ellenőrző kérdéseket is beépítettem.

A kérdőívemet az alábbi főbb témák/területek köré építettem fel:

- általános információ, statisztikai adatok ((1, 2. kérdés),
- toborzásra vonatkozó adatok (3, 4, 6. kérdés),
- interkulturális kapcsolattartó/tapasztalatcsere fórum (5, és részben 13. kérdés),
- rendőri képzés (alap- és továbbképzés), és főként felsőfokú rendőr(tiszt)képzés tartalma az interkulturális ismeretek, kompetenciák fejlesztése, módszerei témaköreit illetően 7-13. kérdés),
- egyéb, interkulturális kompetenciákat bővítő jó gyakorlat a képzés vagy szervezetfejlesztés területén,
- egyéb megoldások az oktatás vagy szervezet területén (amelyek az eddigi kutatásom során nem tártak fel előttem, vagy amire nem gondoltam).

A kérdőívbe sajnos hiba is került, mert az angol fordításba (saját fordítás) a 4. kérdés során az „állampolgárság” (citizenship) helyett „nemzetiség” (nationality) került, így az angol kérdőívet kitöltő országok (Észt Köztársaság, Cseh Köztársaság, Szlovénia) elsősorban erre a kérdésre válaszoltak a toborzás területén. Az eredmények értékelésekor ez viszont plusz információt jelentett számomra és a kitöltő országok részéről is kitágította a kérdőív értelmezési lehetőségét. A fordítási hiba nem okozott gondot a kérdőívek értékelése során, mert egyrésztől nem volt céлом a tagállamok összehasonlítása – véleményem szerint ez nem is lenne célszerű az eltérő történelmi háttér, társadalmi fejlettség és a rendőrséget érő kihívások, valamint az országot érintő bevándorlás eltérő helyzete miatt –, másrésztől ez a rész kiegészült további kérdésekkel, pl. bevándorló háttérű személyekre irányuló toborzási program. Ekkor már egyértelműen a bevándorló háttérre koncentráltak a válaszadás során, így tulajdonképpen választ kaptam az eredeti kérdésekre, hogy eltérő állampolgárságú személyek felvétele lehetséges-e vagy van/volt-e erre való törekvés az adott tagállamban. Ez a hiba a német kérdőívben nem szerepelt, így az Osztrák Köztársaság és a Németországi Szövetségi Köztársaság kutatásban részt vett tartományai esetében ez a hiba már nem merült fel, de itt is felvetődött a fogalom eltérő értelmezése. Az eredmények ismertetésekor a kérdésnek és arra adott válaszoknak megfelelő kifejezéseket használom (nemzetiség/állampolgár).

A kérdőívet 2022 októberében küldtem ki, követve kutatásom elején megfogalmazott eredeti célkitűzésemet, hogy az uniós tagállamok keretében végzem felmérésemet, valamint, hogy minél aktuálisabb információkhoz jussak. A kérdőívem az uniós a tagállami rendőrfőiskolák, akadémiák részére küldtem meg, amelyeket az internet segítségével kerestem ki, és a honlapokon szereplő kontaktokat használtam. A visszajelzéseket – annak függvényében, hogy a tagállamok további információkat, igazolást kértek vagy a kutatáshoz

az adott országban engedélyeztetési eljárás lefolytatása volt szükséges –, 2022 novemberében és decemberében kaptam meg. Az elutasításokat tudomásul vettem. Ennek okai főként az adott intézmény leterheltsége és a kutatásom hasznossága/célja voltak, hiszen a kapott eredmények, elsősorban a magyar rendőrség számára hasznosak és fontosak, nem pedig a kitöltő ország rendőrségei vagy felsőoktatási képző intézményei számára.

Ennek következtében viszonylag kevés visszajelzést kaptam, ezért megváltoztattam a kutatás módszerét és két dologra fókuszáltam. Az egyik, hogy minél jobb gyakorlatot/gyakorlatokat találjak, ami alkalmazható a magyar rendőrség esetében is, tehát minél mélyebben tárjam fel az általam kutatott területet, a másik, hogy mindezt lehetőség szerint olyan tagállam(ok)ban találjam meg, akik a magyar rendőrség fontos stratégiai és operatív partnerei – ezáltal is tovább segítve a magyar rendőrség tagjainak felkészítését. Így főként az Osztrák Köztársaságra és a Németországi Szövetségi Köztársaságra fókuszáltam. Ennek eredményeként sikerült Észak-Rajna-Vesztfália tartomány interkulturális kompetenciák koordinátorával – Prof. Dr. Ulrich Walbrühlllel – online megbeszélést/eszmecsere-t folytatnom, a zoom rendszer használatával, 2022 decemberében, illetve ugyancsak decemberben személyes megbeszélést folytattam a bevezetőben ismertetett osztrák kutatás megvalósítójával, Peter Lamplot rendőrtiszttel,³⁹¹ aki jelenleg a Belügyminisztérium, Biztonsági Akadémiájának (SIAK) munkatársa, valamint lehetővé vált részemre a kutatási témámban érintett osztrák szolgálati hely meglátogatása is, Bécsben.

4.3.2. A KUTATÁS EREDMÉNYEI

Az eredmények bemutatásakor az eltérő fogalomértelmezéseket tiszteletben tartva mutatom be a visszajelzéseket, illetve az információkat – sokszor az adott ország kérésére – szükség szerint kiegészítem az érintett szervezetek hivatalos honlapjain rendelkezésre álló információkkal.

4.3.2.1. Észtköztársaság

Az Észtköztársaság (továbbiakban: Észtország) esetében már a rendőrség honlapja is rendkívül informatív interkulturális szempontból, mert figyelmet fordítanak arra, hogy az információk ne csak észt nyelven, hanem angol, ukrán és orosz nyelven is elérhetőek legyenek.

---

³⁹¹ LAMPLOT, Peter, r.ezredes, jelenleg az Osztrák Biztonsági Akadémia (SIAK), Nemzetközi Osztály helyettes vezetője.

A visszaküldött kérdőív alapján Észtországban a rendőrségen belül a szervezet tagjainak bevándorló háttérre vonatkozó adatokat nem gyűjtnek. A lakosság összetételéhez tájékoztatásul és támogatásként belinkelték az Észtországgal kapcsolatos statisztikai és népszámlálási adatokat tartalmazó weboldalak elérhetőségeit.

Az észt statisztikai adatokat tartalmazó weboldal (Statistics Estonia) alapján Észtországban a népesség összetétele 2022. évben: észt: 919,693 (69,06%) orosz: 315,242 (23,68%) más nemzetiségű 90,149 (6,76%) nemzetiség ismeretlen 6 712 (0,5%):³⁹²

A 2021. december 31.-i népszámlálási adatok azt mutatják, hogy a bevándorlók többsége Észtországba főként más európai országokból érkezik. A bevándorlók fele – más országban élt – észt állampolgár, több mint a fele Finnországból, további érkezők pedig az Egyesült Királyságból érkeztek Észtországba. A többi bevándorló háttérű lakosság legnagyobb arányban Ukrajnából (10,8%),³⁹³ és Oroszországból (9,3%) származik. A korábbi népszámlálásokhoz képest az egyéb nemzetiségű bevándorlók aránya – oroszok, ukránok, fehéroroszk és finnek – az előző népszámlálási adatokhoz képest jelentősen megnövekedett, a korábbi 11%-ról 17%-ra nőtt.^{394,395,396}

A rendőri állomány felkészítése során főként az iszlám kultúra sajátosságai szerepelnek mind a felsőoktatásban (Észt Biztonsági Tudományok Akadémiája/Estonian Academy of Security Sciences), mind a szakképzésben (Rendőrségi és Határőrségi Főiskola/Police and Border Guard College).

Az etnocentrizmus szerepel a tantervükben, de a hangsúly nem az etnocentrizmusból az etnorelativizmus irányába történő elmozdításra van, hanem az oktatók az etnocentrizmus veszélyére és elkerülésére hívják fel a hallgatók figyelmét. A képzés főként elméleti oktatás keretében történik, tréningeket, gyakorlatokat nem végeznek, alapkutatásokat sem építettek be az oktatásba.

A visszajelzés szerint a kulturális sokszínűség kérdése nem prioritás a rendőrségnél, figyelembe véve, hogy Észtországban nagyok kevesen vannak, akik ténylegesen bevándorló háttérű személynek minősülnek, mert annak ellenére, hogy sok oroszul beszélő állampolgár

---

³⁹² Észt Statisztikai Hivatal weboldala, népességre vonatkozó adatok: <https://www.stat.ee/en/find-statistics/statistics-theme/population/population-figure>, letöltve: 2022. november 25.

³⁹³ A népszámlálási adatok 2021.12.31-i állapotra vonatkoznak, ezért nem tartalmazzák az ukrán háborús menekülteket.

³⁹⁴ Észt Köztársaság népszámlálási weboldala: <https://rahvaloendus.ee/en/news/native-and-immigrant-population-migration-31-december-2021#footnote-1>

³⁹⁵ A két statisztikai adat eltérését az okozhatja, hogy a külföldön született/élt észt állampolgárok Észtországban az észt nemzetiséget adják meg a népszámláláskor.

³⁹⁶ Észt népszámlálási weboldal: Population census. Population has changed the least in Ida-Viru county, the most in Lääne county. 2022. november 23. <https://rahvaloendus.ee/en/news/native-and-immigrant-population-migration-31-december-2021#footnote-1>, letöltve: 2022. november 25.

van az észtlakosság között, ők a második világháborút követően vándoroltak Észtország területére, így nem tekintik őket más kultúrából származó sajátos kisebbségnek.

A rendőrség szervezetének interkulturális kompetenciáit „migrációs tanácsadók” (migrations advisors) által bővítik, akik az Észtországban tartózkodó külföldiekkel és azok meghívóival is napi szintű kapcsolatot tartanak fent – telefonon, e-mailen és Skype-n keresztül –, valamint képzéseket és információs napokat szerveznek a külföldiek számára, hogy elmagyarázzák az észtlországi élet és munkavállalás szabályait, folyamatait.

Az akadémia honlapján szereplő curriculum alapján, angol nyelven, a vendéghallgatóknak felkínált tantárgyak között szerepel a „Kulturális intelligencia. Szokások, kultúrák, etnikumok” (Cultural intelligence. Customs, cultures, ethnicities) c. tantárgy, amelynek célja a tantárgy tematikája szerint, hogy a hallgatókban tudatosítsák a kultúrák közötti interakciókban rejlő kihívásokat és megismertessék őket a különböző kulturális keretrendszerekkel. A tantárgy keretében történő oktatás főként a hallgatók személyes (észtlországi) tapasztalatainak mélyreható elemzése révén valósul meg.³⁹⁷

A fentiekből azt gondolom, hogy annak ellenére, hogy Észtország lakossága 1,3 millió fő, és bevándorlási szempontból nem számít célországnak, továbbá összetételében főként az orosz kisebbség dominál, amelyet ők nem sorolnak az eltérő kultúra témaköréhez, az észtl rendőrség felismerte és tudatában van az eltérő kultúrák szerepével, az interkulturális ismeretek és kompetenciák fontosságával. A kérdésekre adott válaszok alapján az ilyen irányú törekvések fókuszában nem a hazai rendőri állomány ismeretbővítése – akik történelmi múltjuk által tisztában vannak a kultúra szerepével és tiszteletben tartásának fontosságával – hanem inkább a külföldi állampolgárok, vendéghallgatók ismeretbővítései, az észtl kultúra alaposabb megismertetése áll.

Az intézkedések és képzések során főként arra fókuszálnak, hogy a kulturális félreértésekből fakadó konfliktusokat folyamatos tanácsadással, támogatással, rendezvényekkel, az észtl kultúra megfelelően értelmezése révén ériék el és előzzék meg.

Más szavakkal, azt gondolom, hogy az észtl társadalom és így a rendőrség tagjai számára az eltérő kultúrákkal való találkozás, a kulturális különbségekből fakadó

---

³⁹⁷ Syllabus: Cultural intelligence. Customs, cultures, ethnicities. https://www.sisekaitse.ee/sites/default/files/inline-files/BPTC5230_Cultural%20intelligence.%20Customs%20cultures%20ethnicities.pdf, letöltve: 2022. november 25.

konfliktusok lehetősége történelmi múltjuk következtében is „természetes” ezért a rendőrség ilyen irányú kompetencia fejlesztése, valamint ezeknek a kompetenciáknak a fontossága alapvetően beépült a rendőrség és a lakosság mindennapi életébe.

4.3.2.2. Cseh Köztársaság

A Cseh Köztársaság rendőrsége (továbbiakban: cseh rendőrség) főként a releváns információkat osztja meg angolul a honlapján, mint pl. általános tájékoztatás a rendőrségről, annak feladata, jogi keretei, felépítése, nemzetközi együttműködése, beleértve a kapcsolattartó pontok elérhetőségeit, nemzeti segélyhívó vonalak elérhetőségeit és a beutazási információkat.³⁹⁸

A visszaküldött kérdőív alapján 1993 óta (Cseh Köztársaság függetlensége) lehetséges eltérő nemzetiségűek felvétele a rendőrséghez, akiknek ugyanazon feltételeknek kell megfelelniük, mint a hazai lakosoknak. A cseh rendőrség a toborzás során (a kutatás időpontjában) főként a hazai kisebbségek – roma lakosság – részvételének megerősítésére fókuszált az önkormányzati rendőrség szintjén. A Cseh Köztársaságban bármely település dönthet úgy, hogy létrehozza a saját önkormányzati rendőrségét, amely hatásköre csak az adott település területére korlátozódik, kivéve, ha azt megállapodás keretében kiterjesztik a szomszédos településekre is. Az önkormányzati rendőrségek természetesen szorosan együttműködnek az állami rendőrséggel.

A rendőri felsőoktatás (Cseh Rendőr Akadémia, továbbiakban: Akadémia)³⁹⁹ fókuszában jelenleg szintén a roma kisebbség, valamint a muszlim és ukrán kultúrák állnak. A rendőrhallgatók etnocentrizmusból történő kizárását főként elméleti képzéssel igyekeznek elérni.

Az Akadémia által de-eszkalációs képzések keretében (multi)kulturális kommunikációs oktatást is tartanak. A rendőrségi felsőoktatás kiegészül továbbá „rasszizmus/előítéletek elleni” és „interkulturális” képzésekkel, valamint eltérő kulturális csoportok tagjaival történő találkozási lehetőségekkel. Ezeknek a képzéseknek a középpontjában olyan témakörök állnak, mint jobboldali szélsőségek, előítéletek, gyűlölet-bűncselekmények, nemzeti kultúrák, etnikumok.

---

³⁹⁸ Cseh Köztársaság Rendőrségének weboldala: <https://www.policie.cz/>

³⁹⁹ Hivatalos megnevezése: Policejní akademie České republiky v Praze, hivatalos angol megnevezése: Police Academy of the Czech Republic in Prague. <https://www.polac.cz/g2/view.php?anglicky/index.html>

A Cseh Köztársaságban a lakosság kb. 5 %-a rendelkezik bevándorló háttérrel, a kérdőívben azt jelezték, hogy az interkulturális témakör – és a fentiek alapján a multikulturalizmus témájához tartozó hazai kisebbség is – kiemelt prioritás a rendőri felsőoktatásban.

A kérdésekre adott válaszok alapján azt gondolom, hogy a cseh rendőrség elsődlegesen az előítéletek elleni fellépés érdekében fókuszál az interkulturális ismeretek bővítésére a hivatásos állományának felkészítése során és jelenleg adott kultúrák tudatos megismertetésére törekszik. A képzés főként elméleti tudás bővítése által valósul meg, amelynek fókuszában jelenleg a roma, az ukrán és muszlim kultúrák állnak.

4.3.2.3. Litván Köztársaság

A Litván Köztársaság (továbbiakban Litvánia) esetében az információkat Dr. Vaiva Zuzevičtė professzor asszonnyal, a Mykolas Romeris Egyetem Közbiztonsági Akadémiájának (Mykolas Romeris University, Public Security Academy) oktatójával folytatott zoom meeting interjú keretében tártam fel, amelynek alapját a kérdőívem adta.

Zuzevičtė professzor 2013-2018. között dékán-helyettesi pozíciót töltött be a karon, 2013-ban a Pécsi Tudományegyetem tiszteletbeli professzori címet adományozott neki. Kutatási területéhez tartozik a pedagógia, e-learning fejlesztés és az interkulturális oktatás is, amelyet jelenleg alapképzés (Bachelor) és mesterképzés (Master) keretében oktat a rendőrhallgatóknak.

Az egyetem Litvánia legnagyobb társadalomtudományi egyeteme, ahol négy kar – jogi, közbiztonsági, társadalomtudományi és humán, valamint közigazgatási és üzleti – működik. A Közbiztonsági Kar (Akadémia), mint Litvánia egyetlen rendőri felsőoktatási intézménye, Kaunasban található, amely 2022-ben Európa Kulturális Fővárosa volt a luxemburgi Esch-sur-Alzette, és a szerbiai Novi Sad mellett.

Litvánia viszonylag kis ország, lakossága 2,8 millió fő, ebből kb. 144 000-145 000 lakos rendelkezik bevándorló háttérrel, akik a világ számos országából érkeztek, így pl. Oroszország, Lengyelország, Egyesült Királyság, Olaszország, Irak, Irán, Belorusszia, Szíria, Ukrajna stb. Ez az adat a legálisan Litvániában tartózkodó bevándorló háttérű lakosságra vonatkozik, ezt a kritériumot az interjú elején meghatároztam.

A rendőrséghez litván állampolgársággal rendelkező lakos jelentkezhethet, ennek megváltoztatása fel sem merült, így a felvételre és az eltérő állampolgárságú tagok toborzására vonatkozó kérdések nem voltak relevánsak a beszélgetés során.

Az oktatással kapcsolatban Zuzevičtė professzor elmondta, hogy bár Litvánia nem nagy ország, mégis fontosnak tartották, hogy felkészüljenek a globalizációra és 2 évvel ezelőtt bevezessék az interkulturális oktatást a karon. Ennek ötlete tulajdonképpen egy projekt – „Vocal in Need”⁴⁰⁰ – végrehajtása során született, amelynek megvalósításához csatlakozott a kar. A projekt azt célozta meg, hogy a menekültválság kezelésében résztvevő biztonsági szervezetek és ügynökségek (rendőri hivatalok, határellenőrzés, bevándorlókkal menekültekkel foglalkozó vagy számukra képzést, foglalkozást nyújtó ügynökségek, szervezetek) munkáját segítse online tanfolyam és okostelefonokra készült alkalmazások fejlesztése által, amelyek megkönnyítik a bevándorlókkal és menekültekkel történő interakciókat. A projekt 2017 októbere és 2019 szeptembere között valósult meg Ausztria, Bulgária, Németország, Olaszország, Írország, Litvánia, Lengyelország és Törökország közreműködésével az ERASMUS+ KA2 - Stratégiai Partnerségek program támogatásával.⁴⁰¹ A projektben a következő helyzeteket azonosították, ahol a biztonsági szakemberek interkulturális és nyelvi kompetenciáit fejleszteni kell:

- közút (közlekedés),
- incidensek jelentése (rendőrörsök),
- menedékhelyek személyzete,
- integrációs képzésekben résztvevő szakemberek.

A projekt egyes részeit professzor asszony a rendőrhallgatók képzésében – főként az alapképzés esetében – is felhasználja, tekintve, hogy ők még nem rendelkeznek kellő tapasztalattal.

Az interkulturális ismeretek oktatása az alapképzés esetében a „Rendészet interkulturális kompetenciája” c. tantárgy (Intercultural competence of law enforcement) keretében valósul meg, alacsony óraszámban (kb. fél kredit értékben, amely kb. 15 óra). A mester képzés esetében emeltebb óraszámmal egy 6 kredites, „Nemzetközi együttműködés és intézmények” (International cooperation and institutions) c. modul részeként „Interkulturális

---

⁴⁰⁰ A projekt teljes címe: Vocationally Orientated Culture and Language in Need (Szakmaorientált kultúra és nyelv szükséghelyzetben).

⁴⁰¹ Projektszám: 2017-1-IE01-KA202-025710. A projekt hivatalos weboldala: <https://vocal.erasmus.site/>

kompetencia és együttműködés” (Intercultural competence and cooperation) címmel oktatja az interkulturális ismereteket, kb. 2 kredit értékben, 60 óra időtartamban).

A tanórák keretében az elmélet oktatásra kerül, Zuzevičtė professor Hofstede, Kluckhohn és Hall kutatásait használja, hogy a hallgatók az interkulturális helyzetekben előforduló esetek háttér motivációjával is tisztában legyenek, majd ezt követi a résztvevők tapasztalatainak megvitatása, kérdéseinek megválaszolása. Professor asszony véleménye szerint az elméleti háttér bemutatása fontos, hogy a hallgatók lássák, egy helyzet hogyan eszkalálódik, vagy nem eszkalálódik.

Az interjú során Zuzevičtė professor kiemelte, hogy bizonyos helyzetek nincsenek törvény által szabályozva, pl. az étkezés kérdése, mit lehet és mit nem, az imádkozás kérdése, annak időszakai. Arra oktatja a rendőrhallgatókat, hogy természetesen kövessék a jogot, tartsák be a törvényeket, de kulturálisan érzékeny módon és rugalmasan járjanak el ezekben a helyzetekben.

Találkozásokat eltérő kulturális csoportokkal nem szerveznek, véleménye szerint ez természetes úton megvalósul, mert akár magán az egyetemen is számtalan országból található hallgatók, akikkel a rendőrhallgatók különböző programok keretében interakciókba lép(het)nek.

A képzés továbbképzés keretében a rendőri állománynak jelenleg nem elérhető, ebben az irányban még bővíthető a kar által nyújtott oktatás. A karon de-eszkalációs képzések keretében az eltérő kultúrákat nem érintik, rasszizmus vagy előítéletek elleni képzést sem szerveznek, ezekben a témában általában CEPOL képzéseken vesznek részt a szakemberek.

Zuzevičtė professor hangsúlyozta, hogy a törvény előtt mindenki egyenlő, kulturális háttértől függetlenül és a litván rendőrség tagjainak egyik célja a legjobb szolgáltatás nyújtása.

4.3.2.4. Szlovén Köztársaság

A kérdőívet a szlovén rendőr akadémia (Policijska akademija/Police Academy) töltötte ki és küldte meg részemre. Az információkat a hivatalos honlapokon szereplő adatokkal szükség szerint kiegészítettem – a kutatáshoz külön (szlovén) engedélyeztetési eljárás volt szükséges, amelyben jelezték, hogy a hivatalos weboldalon (belügyminisztérium, rendőrség, statisztikai hivatal) fellelhető adatokat nem szolgáltatnak, azokat a kutatónak a hivatalos szlovén honlapok használatával kell begyűjtenie.

A szlovén statisztikai hivatal (Statistical Office, Republic Slovenia) 2022. január 1-i adatai alapján a külföldi állampolgárok aránya a Szlovén Köztársaságban (továbbiakban: Szlovénia) 8,2%, az összlakosság száma pedig 2.107.180 fő volt. Az adatok alapján az előző évhez képest a szlovén állampolgárok száma 5600 fővel csökkent, míg a külföldi állampolgárok – főként a nők – aránya nőtt az országban.⁴⁰²

A bevándorló háttérű lakosság származási országai között dominánsak a volt jugoszláv tagállamok, pl. Bosznia-Hercegovina (több mint 40%), Szerbia, Észak-Macedónia, Horvátország, de emellett megjelenik Bulgária, Oroszország, Olaszország, Ukrajna, Magyarország és Kína is származási országgént.⁴⁰³

A visszaküldött kérdőív alapján Szlovénia megalakulása (1991) óta minden szlovén állampolgárnak – nemzetiségtől függetlenül – lehetősége van arra, hogy egyenlő feltételek mellett pályázzon a rendőrség bármely pozíciójára. A pályázók viszont nem rendelkezhetnek kettős állampolgársággal. Olyan hivatalos vagy informális fórum, amelyek keretében a rendőrség rendszeresen találkozik a bevándorló háttérű lakossággal, nincs.

A rendőrségi oktatás fókuszában főként a roma kisebbség, roma kultúra áll. Az oktatás során az interkulturális képzés is az alapképzés része.

A rendőrtisztjelöltek képzése nem tartalmaz egy adott (nemzeti) kultúrára vonatkozó ismereteket. Az etnocentrizmusból történő elmozdítást az „Etika és emberi jogok” (Ethics and human rights) c. tantárgy keretében valósítják meg, ahol jó gyakorlatokat oktatnak. A rendőrhallgatók tanulmányaik során megismerkednek továbbá a különböző csoportok kulturális dimenzióival, ezeket a témákat két tantárgy keretében érintik „Rendőrség a társadalomban” (Police in society), illetve a már említett „Etika és emberi jogok” c. tantárgy. Arra vonatkozóan a szlovén rendőr akadémia nem nyújtott információt, hogy mely kultúra(k)ra vonatkozóan oktatják részletesen a kultúrákat e tantárgyak keretében.

A rendőrségnek nincs speciális de-eszkalációs képzése a saját többségi kultúrájuktól eltérő kultúrájú csoportok számára. A rendőrtisztjelöltek képzése tartalmaz továbbá rasszizmus/előítéletek elleni képzést, eltérő kultúrájú csoporttal történő találkozást, valamint interkulturális kompetencia fejlesztő képzést is.

A szlovén belügyminisztérium (Ministrstvo za Notranje Zadeve, Republika Slovenija/Ministry of Interior, Republic Slovenia) honlapján szereplő információk alapján a

---

⁴⁰² Population, 1. January 2022. Statistical Office, Republic Slovenia hivatalos weboldala: <https://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/10268>, letöltve: 2022. december 10.

⁴⁰³ International Migration Outlook 2020. Inflows of top 10 nationalities (national definition). <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/cf710956-en/index.html?itemId=/content/component/cf710956-en>, letöltve: 2022. december 10.

szlovén rendőrség keretében 2011 óta működik a „Rendőrségen belüli Etika és Integritás (Feddhetetlenség) Bizottság” (Committee for Integrity and Ethics in the Police), amely a rendőrség főigazgatójának tanácsadó testülete. A bizottság munkáját a szlovén rendőr akadémián működő „Kutatási és Szociális Képességek Központja” (Center for Research and Social Skills, továbbiakban: Központ) segíti. Ennek a bizottságnak a feladata nem csak az integritás és etika, hanem a rendőrségi etikai kódex, a közösségi rendőri stratégia, nemek közötti egyenlőség, konfliktus-menedzsment, személyközi kapcsolatok, szervezeti légkör és egyéb a főigazgató által meghatározott témák területén felmerülő kérdések szisztematikus tanulmányozása, stratégiai javaslatok, újítások kidolgozása, előterjesztése.⁴⁰⁴

A Központ stratégiai és operatív feladatai, valamint fő kutatási tevékenységei a rendőrségnél a következőket ölelik fel: pszichológiai segítségnyújtás és támogatás, etika és integritás, egymás közötti kapcsolatok, rendőrségi feladatok a multikulturális társadalomban, nemek közötti egyenlőség, valamint hozzájuk tartozik a szlovén rendőrség múzeuma is.⁴⁰⁵

A szlovén belügyminisztérium weboldala szlovén és angol nyelven nyújt tájékoztatást. A weboldalon szereplő információk alapján a belügyminisztérium arra törekszik, hogy a lakosságot a rendőrség munkájáról széleskörűen tájékoztassa. A célkitűzések között szerepel, hogy a lakosság tisztában legyen a rendőrök kötelezettségeivel, amely véleményük szerint nem csak abban segít, hogy az állampolgár gyakorolhassa a jogait azokban az esetekben, ha egy tisztviselő nem jogszerűen jár el feladatai végrehajtása közben, hanem abban is, hogy a lakosság együttműködőbb legyen a rendőrségi eljárásokban.⁴⁰⁶ A rendőrkapitányságok időről időre nyílt napokat szerveznek, amelyeken tájékoztatják a lakosokat a helyi biztonsági helyzetről, felhívják a figyelmet és tanácsokat adnak az „önvédelmi” magatartásra vonatkozóan is, továbbá arra ösztönzik a lakosságot, hogy saját biztonsági testületet hozzanak létre – napjainkra Szlovéniában már kétszáz ilyen tanácsadó testület létezik.⁴⁰⁷

A fentiek alapján azt gondolom, hogy a szlovén rendőrség, főként a rendőrségi jelenlét, láthatóság, információk nyújtása által erősíti a polgárok biztonságérzetét és – bevándorlási háttértől függetlenül – ösztönzi a polgárokkal való együttműködést.

---

⁴⁰⁴ Szlovén belügyminisztérium weboldala: <https://www.policija.si/eng/areas-of-work/ethics-and-integrity>, letöltve: 2022. december 10.

⁴⁰⁵ Szlovén belügyminisztérium weboldala: <https://www.policija.si/eng/about-the-police/organization/general-police-directorate/police-academy/centre-for-research-and-social-skills>, letöltve: 2022. december 10.

⁴⁰⁶ Szlovén belügyminisztérium weboldala: <https://www.policija.si/eng/areas-of-work/use-of-police-powers>, letöltve: 2022. december 10.

⁴⁰⁷ Szlovén belügyminisztérium weboldala: <https://www.policija.si/eng/areas-of-work/police-work-in-the-community>, letöltve: 2022. december 10.

Az oktatás területén az akadémia nem adta ki azt az információt, hogy pontosan mely kultúrákra fókuszálnak a rendőrtisztjelöltek felkészítése esetében, de úgy gondolom, egyértelmű, hogy mind az egymással, mind a lakossággal történő együttműködés – így az interkulturális kompetenciák fejlesztése – területét a szlovén rendőrség az etika – helyes viselkedések támogatása – területéhez sorolja. Ez megerősíti azt a korábbi elképzelésemet, hogy az interkulturális ismeretek és a szervezeten belüli – jelen kutatás esetében az előítéletekkel kapcsolatos – morál szorosan összefügg, és ennek a területnek az oktatása elképzelhetetlen az alapvetően helyes (rendőrségi kultúrát, szervezeti morált képviselő) és a rendőri szervezeteknél előforduló helytelen zsarukultúra jelenségeinek oktatása nélkül.

4.3.2.5. Németországi Szövetségi Köztársaság

A Németországi Szövetségi Köztársaságban „16 tartományi rendőrség, a parlament rendőrsége a parlamenti alelnök alárendeltségében és a szövetségi kormány belügyminiszteréhez két országos szinten tevékenykedő rendőri szervezet, a Szövetségi Rendőrség és a Szövetségi Bűnügyi Hivatal kapcsolódik.”⁴⁰⁸ „Az alkotmány szerint a rendőrség, akárcsak az oktatás, tartományi belügy, a tartományi kormány (általában) belügyminisztere alá tartozik. Ennek megfelelően mindenki külön-külön állja a képzési költségeket és határozza meg annak hátterét, szervezeti elemeit, követelményeit, létszámviszonyait. Ettől függetlenül persze jelentős egységesség, hasonlóság tapasztalható.”⁴⁰⁹

A német rendőrségek felkészítési struktúrájukat tekintve hosszas történelmi múltra tekintenek vissza, az egységességet az teszi lehetővé, hogy a belügyminiszterek tanácsa ajánlásokat tesz az oktatásokra vonatkozóan, amelyet a tartományok követnek.⁴¹⁰

Az alábbi tartományok esetében kerülnek ismertetésre a kutatás eredményei:

- Szászország Szabadállam,
- Bajor Szabadállam,
- Hamburg szabad és Hanza-város,
- Észak-Rajna Vesztfália.

Észak-Rajna Vesztfália rendőrképzése már korábban is felkeltette az érdeklődésemet, a disszertációmban ismertetett kutatás miatt, amelyben az interkulturális oktatás

---

⁴⁰⁸ Fórizs Sándor: *Egy rendőr tiszthelyettes alapképzés Németországban*. Magyar Rendészet, XXII. évf., 1. szám. Ludovika Egyetemi Kiadó. Budapest, 2022. ISSN 1586-2895, p. 95-105, p. 95-96.

⁴⁰⁹ i. m. Fórizs, 2022, p. 95.

⁴¹⁰ Fórizs Sándor: *Gondolatok Németország rendőrségi rendszeréről*. Belügyi Szemle, 2015. 63. évf. 10. szám, p. 47-64. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2015.10.4>

rendőrhallgatókra tett hatását mérték longitudinális kutatás keretében (ld. 2.2 fejezet). Ez előzetesen felvetette annak a lehetőségét, hogy ezen a területen jóval előrébb tartanak akár más tartományoknál is, de Magyarországnál mindenképpen. Ezért ennek a tartománynak az esetében zoom meeting keretében interjú készítettem egy, a területen oktató professzorral, ahogy a bevezetőben már jeleztem. Az interjú alapját itt is az általam kidolgozott kérdőív jelentette.

4.3.2.5.1. Szászország Szabadállam (Freistaat Sachsen)

Szászország esetében a visszaküldött kérdőívben jelezték, hogy 2021-ben Németországban 22,3 millió ember, azaz a lakosság 27,2 %-a bevándorlási háttérrel rendelkezett a Szövetségi Statisztikai Hivatal adatai szerint. A külföldiek aránya a szászországi összlakosságon belül (kb. 4 millió lakos) ugyanebben az évben kb. 5,7 % volt. Ugyanakkor felhívták a figyelmemet, hogy az adatok nem összehasonlíthatóak, mert eltér a bevándorlási háttér és a külföldiekre vonatkozó fogalmak értelmezése, más szóval a tartomány esetében a külföldiek arányát jelölték, és nem a bevándorlási háttérrel rendelkező lakosság arányát.

A kérdőívben megjegyezték továbbá, hogy az Európán belüli migrációs mozgásoknak köszönhetően Németországban a teljes népesség több, mint 84 millió főre nőtt.

A fenti adatok alapján Szászország leterheltsége németországi viszonylatban bevándorlási szempontból nem jelentős.

A megküldött válaszok alapján a szász rendőrség (Polizei Sachsen) nem szervezett célzott toborzási programot bevándorlási háttérű személyek bevonására a rendőrséghez, de a kérdőívben jelezték, hogy ennek megvalósítása jelenleg tervezés alatt van. A rendőrség honlapja jelenleg német, angol és cseh nyelven érhető el.⁴¹¹

A rendőrséghez – törvény által – lehetséges az Európai Unió tagállamainak állampolgárai felvétele, ugyanazon feltételekkel, mint amelyek a német állampolgárokra vonatkoznak. A kiválasztási eljárás számítógépes képességvizsgából, sporttesztből, valamint csoportos megbeszélésből és egyéni interjúból áll, amelyet rendőrségi orvosi vizsgálat követ.

A számítógépes tesztben szélsőséges tendenciák meghatározására irányuló kérdéseket is feltesznek. Ennek érdekében minden egyes jelentkezőnél vizsgálják az autoriter (tekintélyelvűség) tendenciát (kritériumok: autoriter agresszió, autoriter alárendeltség és

---

⁴¹¹ Szász rendőrség (Polizei Sachsen) hivatalos weboldala: <https://www.polizei.sachsen.de/de/index.htm>

konvencionális), vagyis azt, hogy jelen van-e egy stabil ideológiai, konzervatív és emberellenes attitűd, amely szoros kapcsolatban áll az idegengyűlölő és szélsőséges attitűdökkel. Ezeket a kérdéseket a személyiségdiagnosztika értékes kiegészítőjének tartják.

A strukturált egyéni interjúban interkulturális kompetenciákra vonatkozó kérdéseket is feltesznek, a válaszok beépülnek az értékelésbe. Különösen a tekintélyelvűségi skála eltérései esetében az interjú keretében mélyreható kérdéseket tesznek fel, és értékelik a válaszokat.

Olyan formális fórum jelenleg nincs, amelynek keretében a rendőrség tagjai rendszeres találkozókat szerveznének a bevándorlási háttérű lakosság tagjaival.

A rendőrségi kiképzés és tanulmányok keretében az egyének interkulturális kompetenciát tovább fejlesztik. Jelenleg a képzés fókuszában főként a zsidó, muszlim, szinti és roma kultúrák, valamint az eltérő szexuális orientációval vagy nemi identitással rendelkező csoportok tagjai állnak.

A felsőfokú rendőrképzés esetében a Szász Rendőrség Főiskoláján (Hochschule der Sächsischen Polizei) oktatnak nemzeti, illetve más kultúrákról szóló ismereteket, de nem egy adott kultúrára összpontosítanak, hanem interkulturális kompetenciákat fejlesztenek az interkulturális kommunikációra fókuszálva.

A továbbképzés területén szintén oktatnak interkulturális ismereteket, de itt is inkább a kultúrák közötti kommunikációra összpontosítanak, specializáció keretében a zsidó és a muszlim kultúra tagjait helyezik a képzés középpontjába. A hallgatók etnocentrizmusból történő kimosztását általános interkulturális kommunikáció oktatása, szemléletváltások, gyakorlatok és beszélgetések révén érik el. A kultúrakutatók eredményeit használják az oktatásban, de csak utalás szintjén, azokat mélységükben nem vizsgálják, inkább kritikusan reflektálnak rájuk.

De-eszkalációs tréningek esetében nem érintik az eltérő kultúrákat.

A rendőrök képzése tartalmaz továbbá előítéletek/rasszizmus elleni képzést, amelyek fókuszában a már korábban is említett kultúrák állnak, illetve megtalálható a más kultúrákkal történő kapcsolatfelvétel, amelynek keretében főként a készenléti rendőrség tagjainak tartanak képzést a zsidó közösséggel együttműködve, annak kulturális központjában.

Az interkulturális kompetenciákra irányuló képzés kötelező a rendőr(tisztjelölti) hallgatóknak. A képzés keretében 20 előadás (20x45 perc) felvétele kötelező minden hallgatóknak. Ezeknek az óráknak a keretében főként általános interkulturális kommunikációs

ismereteket oktatnak, de a muszlim és az eltérő szexuális orientációval vagy nemi identitással rendelkező emberek kultúráját is érintik.

A továbbképzés keretében szintén tartanak interkulturális kommunikációs képzést, amelyek többnapos tréning jelleggel valósulnak meg és azok keretében főként általános ismereteket közvetítenek.

Egyéb információ keretében megjegyezték, hogy a belső extrémizmus megelőzésével és leküzdésével foglalkozó koordinációs egységet hoztak létre (Koordinierungsstelle zur internen Extremismusprävention und –bekämpfung), amely a szász belügyminisztérium keretében működik.

A fentiekből azt gondolom, hogy Szászországban az interkulturális szemléletmód magában foglalja a sokszínűség fogalomkörét is, és főként az előítéletek – extrémizmus – rendőrségen belüli megakadályozására és leküzdésére irányul. Ez a terület kiemelt prioritást élvez, ezt tükrözi a felvételi eljárás és a belső extrémizmus elleni egység felállítása is a belügyminisztérium keretében. Azt is mondhatnám, hogy az interkulturális ismeretek (jelen esetben interkulturális kommunikáció) oktatását az előítéletek elleni fellépés egyik eszközének tekintik. Ezt igazolja az adott egység 2020. szeptember 1-jei felállítása⁴¹² és annak első – interneten is elérhető – jelentése, amelyben külön figyelmet fordítanak a Szász Rendőrfőiskolán folyó interkulturális oktatás fejlődésének.⁴¹³

A rendőrök kiképzésébe, továbbképzésébe és felsőfokú oktatásába az általános, interkulturális kommunikációra vonatkozó ismereteket építették be. A kultúrakutatók által feltárt eredményeket használják, de azokat fenntartással és kritikusan kezelik, ezért a kérdőívben sem adták meg pontosan, hogy mely kutatók eredményeit érintik az oktatás során.

---

⁴¹² Innenministerium richtet Koordinierungsstelle für interne Extremismusabwehr und -prävention ein. – Szász állami kancellária (Sächsische Staatskanzlei) hivatalos weboldala: sachsen.de 16.07.2020, letöltve: 2023. 01. 03.

⁴¹³ Erster Lagebericht der Koordinierungsstelle für Extremismusprävention und -bekämpfung für den Geschäftsbereich des Sächsischen Staatsministeriums des Innern. Dezember 31, 2020. file:///C:/Users/T%C3%BCnde/Downloads/Erster_Lagebericht_KostEx.pdf, letöltve: 2022. december 29., p.21-22.

4.3.2.5.2. Bajor Szabadállam (Freistaat Bayern)

A bajor tartomány Németország legnagyobb területű tartománya.

A bajor rendőrség (Die Bayerische Polizei) weboldala⁴¹⁴ német nyelven áll rendelkezésre, mindazonáltal az állampolgároknak nyújtandó információik tekintetében átvezet a Bajor Rendőrségi Igazgatási Hivatal (Bayerische Polizeiverwaltungsamt) weboldalára,⁴¹⁵ ahol ezek az információk angol, lengyel és cseh nyelveken is elérhetőek a német mellett.

A kitöltött kérdőív alapján a bajor lakosságnak jelenleg 25%-a rendelkezik migrációs háttérrel. A rendőrség 2020-ban szervezett olyan toborzó programot, amellyel kifejezetten bevándorló háttérű személyeket célozott meg, de nem határozta meg, pontosan mely célcsoport(ok)ra gondol.

A tartományban 1993 óta lehetséges más állampolgárságú személyek felvétele, akikre ugyanazon előírások, szabályzók vonatkoznak, mint a bajor (német) lakosságra. A felvételi eljárás része egy általános teszt kitöltése is, amelynek egyes részeiben az interkulturális kompetenciák szerepet játszanak. Olyan fórumot nem jelöltek, ahol a rendőrség tagjai rendszeresen találkoznának a bevándorló háttérű lakosság tagjaival.

A rendőri felsőoktatást tekintve a bajor Közszolgálati Főiskola, rendőrségi szakirányán (Hochschule für den öffentlichen Dienst in Bayern, Fachbereich Polizei) folyó képzés tartalmazza az eltérő nemzeti és egyéb kultúrák témakörét, amit inkább általánosságban oktatnak, nem pedig egy-egy speciális (ország) kultúrára vonatkozóan.

Az etnocentrizmus témakörét tekintve „kultúra-központúságról” (Kulturzentrismus) beszélnek inkább, amit két kutató művére alapoznak, az egyik Jürgen Bolten,⁴¹⁶ a másik pedig Alexander Thomas,⁴¹⁷ valamint a témakört tekintve gyakorlatokat is végeztenek a hallgatókkal, továbbá az érzelmek és sztereotípiák területén párhuzamot vonnak a pszichológiai tényezőkkel.

Az oktatásban használják Hofstede művét, valamint a szakszolgálatok tapasztalatait, de nem azzal a céllal, hogy bizonyos kultúrákról tanítsanak, hanem hogy megtanítsák a más kultúrák iránti nyitottságot a rendőri fellépés támogatása érdekében.

---

⁴¹⁴ Die Bayerische Polizei (Bajor Rendőrség) <https://www.polizei.bayern.de/>.

⁴¹⁵ Bayerische Polizeiverwaltungsamt (Bajor Rendőrségi Igazgatási Hivatal) weboldala: <https://info-bussgeld.polizei.bayern.de/>

⁴¹⁶ Prof. Dr. Jürgen Bolten, a Friedrich-Schiller Egyetem professzora, (Friedrich-Schiller-Universität Jena), kutatási területe az interkulturális üzleti kommunikáció.

⁴¹⁷ Prof. Dr. Alexander Thomas, Bajorország, kutatási területe az interkulturális működésmód/cselekvés pszichológiája.

De-eszkalációs képzések, tréningek során szintén szóba kerül a kultúra témaköre, azon belül is érintenek különböző csoportokat, de speciális célcsoportja nincs a képzésnek.

A felsőoktatásban szerepel rasszizmus/előítélet elleni képzés is, amelyben számos kultúrát említenek az interkulturális kompetenciák témakörét illetően, a legfontosabbak jelenleg Törökország, az arab kultúrkör differenciálódásokkal, az ázsiai kultúrkör, valamint az afrikai és szubszaharai országok (Fekete-Afrika). Olyan elemet, ahol a hallgatók személyesen találkoznak eltérő kulturális háttérű csoportokkal, a képzés nem tartalmaz.

Interkulturális kompetencia fejlesztő tréninget is tartanak, amelynek keretében arra törekszenek, hogy változatosan és nagyon általánosan kezeljék a kultúra témakörét. Ennek oka, hogy véleményük szerint egyetlen specifikációnak sem lenne értelme, tekintve a tartomány különböző területein élő eltérő közösségek számát.

A fentiekén túl a rendőrségen belül kapcsolattartók állnak az eltérő kulturális csoportok rendelkezésére, valamint a felsőoktatási képzés mellett is vannak továbbképzések, amelyek az interkulturális kompetenciák tematikáját ölelik fel.

A visszajelzés alapján véleményem szerint elmondható, hogy a bajor rendőrség bevándorló háttérű személyek felvétele és kapcsolattartók alkalmazása útján tudatosan fejleszti interkulturális kompetenciáit. A felsőfokú rendőrképzés területén azt gondolom, hogy annak ellenére, hogy a rendőrhallgatókat megismertetik a kultúra fogalmával és a területen ismert német kutatók és Hofstede eredményeivel, a képzés célja nem ezen ismeretek alaposabb elsajátítása, hanem sokkal inkább a más, eltérő kultúrák iránti nyitottság fejlesztése annak érdekében, hogy a rendőri intézkedéseket és az abban résztvevő rendőri állományt támogassák.

4.3.2.5.3. Hamburg szabad és Hanza-város (Freie und Hansestadt Hamburg)

A Németországi Szövetségi Köztársaságban Hamburg önálló városállam, nagyságát tekintve Németország második legnagyobb városa.

A visszaküldött kérdőív alapján 2022. májusi adatok szerint a bevándorló háttérű lakosság aránya Hamburg tekintetében 37,4%.

A Hamburgi Rendőrség (Polizei Hamburg) 2006 óta vesz részt egy kampányban („Wir sind Hamburg! Bist Du dabei?“ /Mi vagyunk Hamburg! Velünk vagy?) A kampány célja, hogy a hivatalokban (hivatalokon átnyúló jelleggel) megnövelje és legalább 20%-ra emelje a bevándorló háttérű jelentkezők és alkalmazottak számát. A kampány célcsoportjába minden

olyan fiatal beletartozik, akinek bevándorló háttere és ezáltal „különleges képességei” vannak, mint pl. többnyelvűség, tapasztalat más kultúrákkal való bánásmódban.

A rendőrség PR-tevékenységek által hívja fel erre a kampányra a figyelmet, úgy, mint pl. reklám elhelyezése a tömegközlekedési eszközökön, interneten, közösségi hálókön, illetve a fent említett közösségnek hirdetések feladása.

Eltérő állampolgársággal 1957 óta lehetséges a rendőrséghez történő felvétel, azonban ehhez nekik külön engedély (mentesség engedélyezése) szükséges a legfelsőbb szolgálati hatóságtól.

A rendőrség szervezetének keretében egy fórum áll rendelkezésre (Blue Lab Dialogforum/Kék Laboratórium Párbeszéd Fórum) itt a rendőrség tagjai közül elsősorban a bevándorló háttérrel rendelkező (de azzal nem rendelkező tagok is) havonta egyszer találkoznak, hogy a rendőrséggel kapcsolatos olyan tapasztalataikat megbeszéljék, ahol a bevándorlási háttér szerepet játszik. Egyrészt ezek a tapasztalatok a lakossággal történő interakciókhoz kapcsolódnak, másrészt viszont a szolgálati csoporton belüli érintkezéseket is magukban foglalják. A fórum célja a tapasztalatcsere, az interperszonális (személyek közötti) kapcsolatok erősítése, valamint a résztvevők szakmai képzése a sokféleségre való érzékenység és a rendőri munka tekintetében.

Az interkulturális kompetencia nem kritérium a rendőrség felvételi eljárás során, mert minden pályázót egyenlően kezelnek. A speciális készségeket sem értékelik magasabbra (szintén az egyenlőség biztosítása érdekében), de a kérdőívben jelezték, hogy ezek a kompetenciák a mindennapi munkavégzés során hasznosíthatóak és előnyt jelentenek.

A rendőrségi képzés területén inkább a továbbképzésben jelenik meg a kulturális ismeretek területe. Ezt a Transkulturális Kompetenciák Intézete (Institut für transkulturelle Kompetenz, továbbiakban: ITK) nyújtja a rendőrség tagjai részére. Az ITK képzési portfóliója olyan súlyponti témákat dolgoz fel, mint judaizmus és a mai zsidó élet, iszlám és a mai élet (Hamburgban, főként „mecsétélet”), kelet-európai kultúrkör (főként lengyel, bolgár, román), sinti és roma közösség, észak-afrikai (Maghreb) térség, Afganisztán, alevizmus és Törökország. Kultúrspecifikus modulokat terveznek továbbá Oroszország, Ukrajna és Irán vonatkozásában.

A rendőrségi képzésben, illetve a felajánlott politika tudományok képzés területén az etnocentrizmust állítják szembe az etnorelativizmussal. Az oktatás célja az, hogy a kultúra fogalmát dekonstruálják, azt ne kizárólag, mint a származási kultúrához vagy valláshoz

kapcsolják, hanem mint egy hiányos, „nem befejezett” fogalomként értelmezzék, amelynek az egyén szintjén rendkívül eltérő hatása lehet.

Az eddigi kutatásokat tekintve Hofstede kutatására és dimenzióira támaszkodnak, de csak alkalomszerűen. Ennek az az oka, hogy Hofstede kutatását többek között azért érték kritikák, mert a(z ország) kultúrákon belül nem jelölt különbségeket. A nemzetek homogénként történő értelmezése viszont Hamburg esetében nem alkalmazható, és magában rejti a kulturális sztereotípiák reprodukálásának kockázatát. Hofstede kutatását tehát elsősorban annak illusztrálására használják, hogy a kultúra fogalma hogyan változott meg napjainkra.

Rasszizmus/előítéletek elleni képzés fellelhető a rendőrségi továbbképzésben (ITK), amely 90%-ban a kultúra szempontjából releváns és csak 10%-ban kultúra specifikus. A képzések többsége a (már megszerzett) sztereotípiáinkról, az egyén „sztereotipikus” háttéréről, strukturális rasszizmusról, tehát a társadalomban előforduló rasszista struktúrákról és folyamatokról, a hatalmi egyenlőtlenségekről, a társadalmi egyenlőtlenségről, osztályjellegéről tehát a szegénységről és az ahhoz gyakran párosuló bevándorló múltjáról szól.

A hamburgi rendőrség a kérdőívben hangsúlyozta, hogy az ITK keretében megvalósított képzések során az ITK nem osztja azt a megközelítést, hogy a kulturális különbségeket hagyományos formában kell kezelni, mert az a kulturális sztereotípiák reprodukálásával járhat.

A képzésben részt vevő intézmény számos kapcsolatot tart fent bevándorló közösségekkel. Hamburgban hozzávetőlegesen 400 bevándorló háttérű közösség él, akik számára eltérő az élet valósága. A kérdőívben hangsúlyozták, hogy a rendőrség számára fontos, hogy a rendőrség tagjai tudják, milyen hátrányok érik a különböző országból származó embereket, továbbá úgy gondolják, hogy az állampolgár közeli rendőri munka során releváns a bevándorló közösségekkel történő kapcsolattartás, amely mind a rendőri munkába vetett bizalmat erősíti, mind pedig a különböző élethelyzetek megismerését is szolgálja.

A fentiekkel kapcsolatban úgy vélem, hogy a tartományban prioritást élvez az interkulturális szemléletmód, a rendőrség ez irányú kompetenciáit tudatosan bővítik, ezt tükrözi olyan kampány megvalósítása, amely hivatalokon átnyúló jelleggel kívánja megnövelni a bevándorló háttérű jelentkezők és alkalmazottak számát, amelyhez a rendőrség is csatlakozott.

A képzés területén elsősorban a továbbképzés keretében biztosítják az interkulturális oktatást, az általam feltárt kutató közül főként Hofstede kutatását használják, azonban nem az

elméleti tudás növelése, hanem a kultúra fogalmának dekonstruálása, kultúrák eltérésének és a sztereotípiák elkerülésének céljából. A rendőrségen belüli fórum biztosítása révén pedig lehetőséget nyújtanak az állományoknak a közvetlen tapasztalatcserére és az általuk átéltek megfelelő értelmezésére, amelyet kiegészít a bevándorló közösségekkel történő kapcsolattartás is.

4.3.2.5.4. Észak-Rajna Vesztfália (Nordrhein-Westfalen)

A tartományról, annak helyzetéről, valamint a képzésről kapott adatokat a kérdőív alapján Prof. Dr. Ulrich Walbrühl úrral 2022 decemberében folytatott beszélgetés (zoom meeting) keretében tártam fel.

A német professzor végzettségét tekintve Bonnban pszichológiát tanult, ezt fejlesztette tovább szervezetfejlesztés és átalakítás, illetve doktori tanulmányai során a szociálpedagógia irányába. Tagja a Német Pszichológusok Szakmai Szövetségének (Berufsverband Deutscher Psychologinnen und Psychologen), az Alkalmazott Gazdaságpszichológia Társaságnak (Gesellschaft für angewandte Wirtschaftspsychologie), valamint a Főiskolai Tanárok Egyesületének (Hochschullehrbund) is.

Walbrühl professzor jelenleg az Észak-Rajna Vesztfália Tartomány Rendőrségi és Közigazgatási Főiskolán (Hochschule für Polizei und öffentliche Verwaltung NRW továbbiakban: NRW Főiskola), az interkulturális kompetenciák tartományi koordinátora, valamint az interkulturális kompetenciák, pszichológia és szakmai szerepre történő reflektálás helyi szakmai koordinátora.⁴¹⁸ A professzor elismert szaktekintély a Németországi Szövetségi Köztársaságban, kutatásai és oktatásának tartalma az interkulturális és szociális kompetenciák témaköreit ölelik fel. Az NRW Főiskolán 9 éve van alkalmazásban és ezen idő óta foglalkozik aktívan ezzel a területtel a rendőrök felsőoktatásában. A beszélgetés során kizárólag a rendőrök felsőoktatásáról beszéltünk, mert a többi terület számára nem ismert részleteiben.

Elmondása alapján a Németországi Szövetségi Köztársaságban ennek a területnek az oktatása, és a rendőrségek interkulturális kompetenciáinak biztosítása, a kihívásokra történő reagálás tartományonként – figyelembe véve érintettségüket az adott témában – eltérő.

Észak-Rajna Vesztfália az egyik legérintettebb a témakört illetően, hiszen ez a tartomány számít a legnépesebb tartománynak, a német lakosság mintegy 20 %-a, kb. 17 millió ember él a tartományban. A bevándorlási háttérrel rendelkező lakosságának aránya jelenleg kb. 32%.

---

⁴¹⁸ Német megnevezése: Landesfachkoordinator Interkulturelle Kompetenz (PVD), Örtlicher Fachkoordinator Interkulturelle Kompetenz, Psychologie und Berufsrollenreflexion.

Külön toborzási program nincs, azonban a bevándorlási háttérrel rendelkező személyek jelentkezését kifejezetten ösztönzik a rendőrséghez (jelen esetben Észak-Rajna Vesztfália rendőrsége). Az arányuk jelenleg a rendőri felsőoktatásban kb. 15%. Eltérő állampolgárságú személyek felvétele EU-állampolgárok esetében elvileg megengedett a tartományi rendőrségnél, ugyanazon feltételek mellett, mint amik a német állampolgárokra vonatkoznak. Lehetőség van továbbá más ország állampolgárainak alkalmazására is, akik képviseltetik magukat Németországban, pl. Törökország állampolgárai. Nekik azonban nyilatkozniuk kell a tartózkodási jogállásukról. Amennyiben a személy felvétele sürgős szolgálati igény/érdek miatt szükséges, akkor további állampolgárságú személyek felvétele is lehetséges, természetesen a kiválasztási/felvételi eljárás sikeres elvégzése után, és abban az esetben, ha további feltételek is teljesülnek: adott nemzetiségű lakosság nagy része él a tartományban, a kérelmező mindkét nyelvet (saját anyanyelv és német) beszéli és természetesen megfelelő tartózkodási engedéllyel is rendelkezik.

A kiválasztási folyamatban az interkulturális kompetenciákat tesztelik, azonban Walbrühl professzor személyesen ezekben a folyamatokban nem vesz részt, így ezzel kapcsolatban nincsenek mélyreható ismeretei. Annyit megemlített, hogy a személy státuszát (bevándorlási háttérét) megkérdezhetik, arra azonban, csak önkéntes alapon adható válasz. Kiegészítésként fontosnak tartom megjegyezni, hogy Németországban a németek azt tekintik német állampolgárnak, akinek német útlevéle van, függetlenül a származástól.

A bevándorlási háttérrel rendelkezők közötti fórumokkal kapcsolatban Walbrühl professzor elmondta, hogy számtalan fórum létezik mind a rendőrségen belül, mind azon kívül, de azok rendszerességéről – tekintve, hogy több közülük informális – nem tud nyilatkozni.

Az NRW Főiskolán a rendőri felsőoktatásban az interkulturális kompetenciák kötelező tantárgy, amelynek keretében az inter- és transzkulturális témákat és kihívásokat oktatják. Nem egy-egy speciális kultúrára koncentrálnak, hanem inkább a szociálpszichológiai folyamatokra, amelyek más csoportok tagjaival szembeni megkülönböztetéshez vezethetnek. Ezt más tantárgyak keretében is oktatják, mint pl. pszichológia, szociológia, valamint szociális készségek tréning.

Véleménye szerint az egyes kultúrák tanulmányozása potenciálisan sztereotípiák átadásához vezethet és rasszista attitűdök alapját képezhetik. Amikor ezt felismerték elkezdtek kerülni az egyes kultúrákról szóló ismeretek átadását, legyen az nemzeti, etnikai vagy egyéb kultúra. A felismerés tulajdonképpen külső visszajelzés alapján jött. Walbrühl

professzor TV-interjú keretében nyilatkozott azokról a kultúrákról, amelyek megismertetése bekerült a rendőri felsőoktatásba. Az interjúra az említett kultúrák tagjaitól az a visszajelzés jött, hogy ezzel pont az őket érintő/sújtó sztereotípiákat oktatják, azokat terjesztik. A visszajelzés következtében az oktatást tartalmában megváltoztatták és olyan inter- és transzkulturális kulcskompetenciák fejlesztésében kezdték támogatni a rendőr hallgatókat, mint empátia, kétértelműség tolerálása, rugalmasság, nyitottság, reflexivitás, interkulturális érzékenység stb.

A reflexivitással kapcsolatban elmondta, hogy ebben a kontextusban reflexivitás olyan tudatos elköteleződési folyamatot jelöl, amelynek során az aktuális benyomásokat (információkat, átadott ismereteket és új tapasztalatokat) az egyén összeveti a korábbi ismereteivel, tapasztalataival és attitűdjeivel, ezáltal új személyes felismerésekre tesz szert. A két- vagy többértelműség tolerálását pedig a demokrácia szempontjából tartják fontosnak, tehát azt a képességet is fejlesztik, hogy az egyén képes legyen a két- és többértelműség tűrésére, elviselje a különböző érdekeket és addig elért kompromisszumokat a társadalomban, tudomásul vegye a többértelműséget és a bizonytalanságot, valamint tolerálja azokat.

A képzésnél az alábbi – kimeneteli – kompetencia célokat határozták meg. A hallgatók legyenek képesek

- a különböző kulturális fogalmakat és elméleteket a plurális társadalom⁴¹⁹ kontextusában ismertetni;
- elmagyarázni az inter-/transzkulturális kompetenciák szükségességét a rendőri intézkedésnél;
- felmérni a kultúra, a személy és a helyzet jelentőségét az emberi viselkedés magyarázatában;
- a kulturális identitás, hasonlóságok és különbözőségek hétköznapi és rendőrségi szituációkban történő megértésére, és kritikus szemléletére;
- felismerni és értékelni a szegregáció és kirekesztés formáit és mechanizmusait, beleértve az emberi jogok védelmére gyakorolt következményeket is;
- a migráció és a sokszínűség rendszerezésére a bevándorló társadalom kontextusában, beleértve a modern rendőri munkára gyakorolt hatásokat is;
- alkalmazni a kihívást jelentő helyzetek kulturálisan érzékeny kezelésére szolgáló módszereket egy plurális társadalomban.

---

⁴¹⁹ Plurális társadalom: olyan társadalom, amely egyesíti az etnikai ellentéteket, e csoportok gazdasági egymásra utaltságát és az egyes etnikai csoportok eltérő környezeti erőforrások használatát.

Ezért a képzés tartalmát tekintve jelenleg az alábbi témákat öleli fel:

- a sokszínűség kialakulása, jellemzői, fejlődése, lehetőségei és kihívásai egy bevándorló társadalomban;
- az inter-/transzkulturális kompetencia előfeltételei és összetevői;
- kulturális orientációs minták kialakulásának folyamatai és formái;
- identitások a plurális társadalomban;
- megközelítések, magyarázatok a kulturális hasonlóságok és különbségek, valamint az idegenség megtapasztalása, sztereotípiák és diszkrimináció témaköreiben;
- konstruktív, kulturálisan érzékeny gondolkodás és cselekvés módszerei, pl. perspektívaváltás, empátia, valamint a reflexió és a cselekvési lehetőségek bővítése.

Walbrühl professzor rendelkezésre bocsátotta továbbá az általuk használt és ajánlott szakirodalmakat is (5. melléklet).

A kultúra fogalmának megismerése mellett a rendőrhallgatók elsősorban saját kultúrájukkal foglalkoznak, valamint azzal a kérdéssel, hogy milyen kihívások merülnek fel a transzkulturális – több kultúrát érintő – interakciók során Németországban/Észak-Rajna-Vesztfáliában, és hogyan lehet ezekkel a kihívásokkal megbirkózni. A rendőrhallgatók azt a feladatot (projekt) kapják, hogy valamely csoport tagjával személyesen beszélgessenek. A beszélgetések során pedig olyan témákat kell érinteniük, mint pl. az adott személy hogyan látja a német kultúrát, miért és hogyan került Németországba, hogyan érzi magát, milyen kihívásokkal küzd stb.

Jelenleg a hallgatók 8 csoport tagjai közül választhatnak, pl. külföldiek, menedékkérők, muszlimok, bevándorlók, egyéb kisebbséghez tartozó személyek stb. Ily módon a hallgatók tulajdonképpen az észlelési-, reakciós- és cselekvési repertoárjukat bővítik a találkozások által, amely tapasztalatok a későbbiek során is alkalmazhatóak és átvihetőek egyéb kultúrák tagjaira, nemzeti vagy etnikai háttértől függetlenül.

A képzés tartalmazza továbbá az etnocentrizmustól az etnorelativizmusig tartó fejlődés folyamatának megismertetését is. Ugyanakkor Hofstede, Trompenaars, Hall munkáit, ha egyáltalán, akkor nagyon óvatosan használják, vagy elhagyják ezeket a megközelítéseket, mert arra „csábítanak”, hogy a "kultúrákról" szóló információkat a hallgatók átvigyék az egyes emberekre, ami Walbrühl professzor véleménye szerint megengedhetetlen. Úgy gondolja, hogy ezek a kutatások arra viszont megfelelőek, hogy napjainkra megkérdőjelezzük őket.

A kulturális szempontok a szociális készségfejlesztő tréning (10 napos képzés) keretében is szóba kerülnek, ahol a konfliktus-megoldási és de-eszkalációs (kommunikációs) technikákat (három napon keresztül) részletesen megtanítják és gyakoroltatják. Más szóval a tréningen az interkulturális szempontok ugyan szóba kerülnek, de nem azok állnak a középpontban. A beszélgetés során szóba került, hogy a tartományban is megerősödtek a konfliktusok – sokszor a rendőrök érintettségével – és a rendőrségi/zsarukultúra szerepe, az erőszak provokálásának (ellenállást vélő vagy provokáló rendőrtisztviselő jelensége) megelőzésének fontossága.

A rendőri felsőoktatás tartalmaz továbbá rasszizmus/előítéletek elleni képzést is, amelynek középpontjában az előítéletek, rasszizmus és diszkrimináció kialakulása és megelőzése állnak. Walbrühl professzor külön hangsúlyozta, hogy a felsőoktatás során olyan témák, mint a rasszizmus- és diszkrimináció-ellenesség, az egyetem tantervének minden tantárgyát átszövik. A tartomány kiemelt prioritásként kezeli a kérdést.

A fentiekből azt gondolom, hogy előfeltevésem igazolódott, Észak-Rajna Vesztfália egyértelműen előrébb jár az interkulturális ismeretek oktatása és a kompetenciák biztosítása területén. Annak ellenére, hogy nincs külön toborzási programja a rendőrségnek, kifejezetten ösztönzik a bevándorló háttérű személyek felvételét, és a szervezeten belül több fórum is biztosítja a tapasztalatok átbeszélését, értelmezését. Kiemelkedőnek találok azt a lehetőséget, hogy „sürgős szolgálati érdek” esetében a tartományi rendőrség a toborzásra vonatkozó szabályozástól eltérhet és más állampolgárságú személyeket is felvehet, mindezt természetesen szigorúan meghatározott kritériumok teljesülése mentén.

Az interkulturális ismeretek oktatása területén használják az általam feltárt szakirodalmakat – főként Hofstede, Trompenaars és Hall műveit – azonban a felhasználási mód szintén eltér, a cél a kultúraelméletek dekonstruálása és a mögöttes folyamatok megértése. A rendőrhallgatók etnocentrizmusából történő kimozdítását saját élményen alapuló oktatás és a témakörhöz kapcsolódó folyamatok ismertetése révén érik el.

Az interkulturális ismeretek oktatása, a rendőrhallgatók kompetenciáinak fejlesztése egyértelműen prioritást élvez, nem csak egyetlen tantárgy, hanem több tantárgy oktatása során is ezt a szemléletet követik. Nem utolsósorban pedig fellelhető a képzésben a rendőrségi és zsarukultúra megközelítési mód is.

4.3.2.6. Osztrák Köztársaság, (Biztonsági Akadémia és Sokszinűség Egység)

Ez a fejezet rész egyrészt a visszaküldött kérdőív, másrészt a bécsi tanulmányút során az Osztrák Szövetségi Belügyminisztérium Biztonsági Akadémiáján (Sicherheitsakademie des österreichischen Bundesinnenministerium, továbbiakban: SIAK) és a Bécs Tartományi Rendőr-igazgatóság, Sokszinűség Egységénél (Referat Diversität, Landespolizeidirektion Wien) folytatott személyes beszélgetések alapján készült.

A SIAK-nál folytatott interjú és beszélgetés alapja gyakorlatilag a kérdőív volt, a Sokszinűség Egységénél (továbbiakban: egység) pedig egy félig strukturált interjú keretében beszélgettünk a témáról, amelyre olyan (általános) bevezető kérdésekkel készültem, mint pl. mióta működik az egység, hány fő dolgozik az adott egységénél, milyen kihívásokkal szembesülnek, mi a célcsoport összetétele, amelyekkel dolgoznak, milyen eredményeket értek el? A személyes beszélgetéseken Peter Lamplot, r. ezredes a SIAK munkatársa, és a Sokszinűség Egység vezetője – Mag. Alfred Schön vettek részt.

A visszaküldött kérdőív és a SIAK-nál történt megbeszélés alapján az Osztrák Köztársaság (továbbiakban: Ausztria) lakossága 2021-ben 8.807.300 fő, ebből 2 240 300 fő rendelkezett bevándorló háttérrel, amely az összlakosság kb. 25,4%-át teszi ki.

Bécs, Ausztria fővárosa, 2021-ben 1.885.400 fős lakossággal rendelkezett, a bevándorló háttérű lakosság aránya kb. 48,7 % (918.900 fő). Az osztrák statisztikai hivatal adatai alapján itt növekedés figyelhető meg a 2020. évhez viszonyítva, a bevándorló háttérű lakosság száma +4,8%-kal, az első generáció tagjainak száma +3,6%-kal a másodgeneráció tagjainak száma pedig +8,3%-kal nőtt Ausztriában.⁴²⁰

Az Osztrák Statisztikai Hivatal pontosan meghatározza a bevándorló háttérű személyek definícióját. Ennek alapján bevándorló háttérrel rendelkező személyeknek azokat az egyéneket tekintik, akiknek mindkét szülője külföldön született. Ezt a csoportot tovább osztják aszerint, hogy a gyermek hol született. Első generációsnak tekintik azokat a személyeket, akiknek a szülei és ők maguk is külföldön születtek, de bevándoroltak Ausztriába, és másodgenerációs csoportba tartoznak azok a személyek, akiknek bár a szülei nem, de ők maguk már Ausztriában születtek meg. Ez a megközelítés és definíció az Egyesült Nemzetek Európai Gazdasági Bizottságának (United Nations Economic Commission for Europe, UNECE) 2020-as népesség és lakásszámlálásokhoz kiadott ajánlását

---

⁴²⁰ Osztrák Statisztikai Hivatal hivatalos weboldala: <https://www.statistik.at/statistiken/bevoelkerung-und-soziales/bevoelkerung/migration-und-einbuengerung/migrationshintergrund>, letöltve: 2022. december 8.

(„Recommendations for the 2020 censuses of population and housing”) követi, amely a hivatal weboldaláról is elérhető.⁴²¹

Eltérő állampolgárságú személyek felvétele az osztrák rendőrséghez nem lehetséges, de bevándorló háttérű, osztrák állampolgársággal rendelkező személyeket viszont vesznek fel. A toborzás területén 2007 óta folytatódik a disszertációmban már korábban említett „Bécsnek szüksége van rád” c. projekt. Az interkulturális kompetencia a felvételi eljárás során nem kritérium.

A rendőrségi alapképzés területén nem konkrét kultúrákkal foglalkoznak. Az interkulturális kompetencia tulajdonképpen egy „keresztmetszeti” téma az oktatás során, amelyet különböző tantárgyak keretén belül (diszkrimináció elleni oktatás, emberi jogi oktatás, rendőrségi etika, pszichológia, konfliktusmenedzsment stb.) feldolgoznak. Az oktatás során közelebbről megvizsgálják az Ausztriába az elmúlt 50 évben bevándorolt csoportok kultúráját, és a már korábban is (ös)honos csoportokat is figyelembe veszik, mint pl. roma, horvát, magyar, szlovén, cseh, szlovák.

A felsőoktatásban szintén ezt az elvet követik. A tanórák nem egy-egy kultúrára vonatkoznak, hanem az interkulturális kompetencia témakörét a tantárgyak széles skáláján keresztül oktatják az Osztrák Szövetségi Belügyminisztérium Bécsi Biztonsági Akadémiáján (SIAK) a Wiener Neustadt Szakfőiskola (Fachhochschule Wiener Neustadt) bevonásával.

A továbbképzés területén korábban voltak – bár ritkán és véleményem szerint feltehetően a bűnügyi területen dolgozóknak – olyan képzési ajánlatok, amelyek egyetlen kultúrára vagy kulturális csoportra korlátozódtak (pl. csecsen vagy grúz elkövetői csoportok, jogtiprások). A SIAK vagy az osztrák belügyminisztérium más oktatási szolgáltatóinak portfóliójában az interkulturális témakör rendszeres képzési ajánlat „interkulturális kompetencia szeminárium” vagy „különböző kultúrák kezelése” címmel. Ezek a képzések eltérő célcsoportok – közrendvédelem, bűnügyi nyomozók, idegenrendészet és menekültügyi hivatal munkatársai – számára vannak kialakítva.

Az etnocentrizmus jelenségét a ki- és továbbképzés minden szintjén különböző formában érintik, azt mindig a résztvevők csoportjához igazítva. Ez szintén nem egyetlen

---

⁴²¹ Recommendations for the 2020 Censuses of Population and Housing. Table 2 Classification of population according to country of birth of parents, country of birth and citizenship. https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2015/ECECES41_EN.pdf, p. 136, letöltve: 2022. december 8.

tantárgy keretében történik, hanem „keresztmetszeti témaként” több képzési programban szerepel (emberjogi (alap)képzés, megkülönböztetés elleni (alap)képzés, rendőrségi etika, alkalmazott pszichológia stb.).

A kultúrakutatók közül Trompenaars, Hofstede és Hall, valamint Hans-Jürgen Lüsebrink⁴²² műveit használják, de olyan kutatók műveit is alkalmazzák, akik magával a rendőrségi kultúrával foglalkoznak, mint Rafael Behr, Daniela Hunold,⁴²³ vagy a klasszikusok közül Robin Oakley-t, illetve William Macpherson jelentését a Stephen Lawrence vizsgálatról. A képzés során – főként a rendőri etikában, amelyet Peter Lamplot is oktat – sokszor érintik a zsarukultúra témakörét, a helytelen zsarukultúra jelenségei és az erre vonatkozó kutatások ismertek az osztrák rendőrségnél is. Peter Lamplot többször Karlheinz Dudeket⁴²⁴ idézte, hogy egy szervezet mércéje, hogyan kezeli a hibákat.

De-eszkalációs képzés keretében szintén érintik a kultúra témakörét, azonban nem egyes kulturális csoportokra koncentrálnak, mivel véleményük szerint a de-eszkaláció nem igazítható egyetlen csoportra, hanem kultúrákon átívelően zajlik.

A rendőrök továbbképzése tartalmazza továbbá a rasszizmus/előítéletek elleni képzést, amelynek keretében a diszkrimináció teljes skálájával foglalkoznak (kor, nem, szexuális irányultság, vallási vagy ideológiai irányultság, nemzeti, kulturális vagy etnikai származás, fogyatékoság), beleértve a rasszizmust is. Szintén foglalkoznak a gyűlölet-bűncselekmények témakörével, de például a diszkriminatív nyelvhasználattal is. Ezek a képzések kötelezőek a rendőrségi állomány részére, minden tisztviselőnek legalább egyszer részt kell vennie a képzésen a rendőrségi továbbképzés keretében.

Szintén a (tovább)képzés része az eltérő kulturális háttérű csoportok tagjaival történő találkozás. Itt olyan csoportok és fórumok érintettek, mint iszlám vallási közösség, zsidó vallási közösség, afrikai kultúrák egyesületei (Nigéria, Ghána), csecsen közösség egyesületei, mecsetek, de részei a bevándorolt vendégmunkások is (török, szerb, bosnyák, horvát), valamint az osztrák alkotmányban felsorolt kisebbségek (horvát, magyar, roma/szinti, cseh, szlovák, szlovén) sport- vagy kulturális egyesületei is. A látogatás során az érintett témák eltérőek, gyakran csak az adott csoport számára relevánsak.

---

⁴²² Prof. Dr. Hans-Jürgen Lüsebrink, kutatási területei: kulturális tanulmányok és interkulturális kommunikáció (főként Franciaországra és Németországra fókuszálva).

⁴²³ Mindketten empirikus rendőrségi kutatások által ismertek.

⁴²⁴ Osztrák rendőrtiszt, dandártábornok, aki a SIAK képzésein belül a rendőrtisztek részére vezetéselmélet témakörben tartott előadásokat.

Jó gyakorlatként Peter Lamplot megemlítette, hogy a rendőrhallgatóknak kötelező a mauthauseni emlékhely (volt koncentrációs tábor) meglátogatása. A látogatás keretében a rendőrhallgatók az emlékhely képzett munkatársaival beszélgetnek, majd a tanóra keretében feldolgozzák a kiránduláson tapasztaltakat, összehasonlítják a mindenkori (akkori) rendőrségről és napjaink, demokratikus rendőri szervezetéről alkotott képet. Ez a foglalkozás magában foglalja az akkori szemtanúk vagy koncentrációs táborok túlélőinek és/vagy leszármazottjainak meghívását és a velük történő beszélgetést is.

Ausztriában kidolgoztak továbbá az „Együtt biztonságban” („Gemeinsam sicher”) c. projektet. Ennek célja a civil társadalom fokozott bevonása a rendőrségi munkába. A projekt tulajdonképpen több szervezet – belügyminisztérium, rendőrség, önkormányzat, kereskedelmi kamara, polgári védelem, állami vasúttársaság stb. – intézményesített együttműködése.⁴²⁵

A projekt megvalósításának céljából Ausztria-szerte több mint 200 rendőrségi pozíciót hoztak létre, akik a lakossággal és más civil csoportokkal történő kapcsolatfelvétellel, kapcsolattartással, valamint azok bevonásával foglalkoznak. Ezen tisztviselők számára – az igények függvényében – speciális képzési ajánlatot is készítettek és készítenek napjainkban is. A projektet nagy figyelem övezi az osztrák rendőrségen belül, és mind a rendőrség, mind a minisztérium (felső)vezetése kifejezetten ösztönzi, támogatja annak megvalósítását.

2012-ben az osztrák rendőrség szervezeti átalakuláson ment keresztül. A változások következtében 2012. szeptember 1-jétől 9 tartományi rendőr-igazgatóság (Landespolizeidirektion/LPD) működik a korábbi biztonsági igazgatóságok (Sicherheitsdirektionen), szövetségi rendőr-igazgatóságok (Bundespolizeidirektionen), valamint tartományi rendőrparancsnokságok (Landespolizeikommando) helyett.

Bécs Tartományi Rendőr-igazgatósága (Landespolizeidirektion Wien, továbbiakban: LPD Wien) szervezetében külön szervezeti egységet (Referat) állítottak fel, amely nem csak a sokszínűség kezelésével foglalkozik, hanem a rendőrség és más kulturális csoportok vagy kisebbségek tagjai közötti kapcsolattartással is. Az egység munkatársai munkájuk keretében rendszeresen látogatják a különböző csoportok képviselőit (pl. Nigéria, Ghána, roma/szinti lakosság, mecsetek, iszlám hitközösség, csecsen, afgán kulturális egyesületek stb.), ezek a találkozók azonban többnyire informális alapon zajlanak.

---

⁴²⁵ A projekt hivatalos weboldala: <https://gemeinsamsicher.at/>.

Az általam meglátogatott szolgálati hely „Sokszínűség egység” (Referat Diversität, továbbiakban: egység) az LPD Wien alárendeltségében működik közvetlenül a bécsi tartományi rendőrkapitány (Landespolizeipräsident) PR-irodájának (Büro Öffentlichkeitsarbeit) alárendelve, amely tevékenységét tekintve a sajtó- és médiakapcsolatokkal, a külső és belső marketinggel foglalkozik, valamint a kommunikációs, tájékoztatást szolgáló rendezvények megvalósításáért, és a kisebbségi kapcsolatokért felelős. Az egység feladata minden olyan ügy előmozdítása, amely biztosítja a rendőrség és a kisebbségek közötti konfliktusmentes együttélést, valamint feladataikhoz tartozik az olyan intézményekkel, szervezetekkel, csoportokkal történő kapcsolattartás, amelyek hozzájárulnak a kultúrák közötti párbeszédhez.

Az egységet 2010-ben alapították „Kisebbségi kapcsolatok Egység” (Referat Minderheitenkontakte) néven. Ez az egység 6 évvel ezelőtt fejlődött tovább a „sokszínűség” irányába és kapott új, bővebb tevékenységi kört. Az egységen jelenleg 4 fő dolgozik, és egyedülállónak számít Ausztriában, mert a többi rendőr-igazgatóság esetében kapcsolattartó személyek vannak, akik ezt a tevékenységet – nem kijelölés útján, hanem önkéntes alapon a mindennapi munkájuk mellett – viszik. Gyakorlatilag Bécs volt az első, aki ennek a területnek a jelentőségét Ausztriában felismerte és külön egységet bízott meg a feladattal.

A beszélgetésen az egység vezetője, Mag. Alfred Schön vett részt, aki 2010 óta irányítja az egység tevékenységét. Végzettségét tekintve rendőrtiszt, aki kommunikáció-tudomány területén is felsőfokú végzettséggel rendelkezik.

Az egység stratégiája a bécsi rendőrség és a „kisebbségek” tagjai közötti kapcsolat kialakítása azzal a céllal, hogy hozzájáruljon a rendőrség és az eltérő csoportok tagjai közötti konfliktusmentes együttéléshez, és ez által a társadalmi béke fenntartásához Bécsben. Ennek elérése érdekében az alábbi stratégiai célokat határozták meg:

- az egyes lakossági csoportok lehető legzavartalanabb együttélésének elősegítése,
- az integrációs erőfeszítések támogatása,
- a rendőrségbe vetett bizalom növelése a célcsoportok körében,
- a „kisebbségekkel” kapcsolatos előítéletek csökkentése a bécsi rendőrségen belül.

Célcsoport és kisebbség alatt – a „sokszínűség” fogalmának osztrák értelmezése miatt – jelenleg azok a Bécsben élő, többségi csoporthoz nem tartozó személyek értendők, akik származásuk, nemük, szexuális irányultságuk, testi vagy szellemi fogyatékoságuk, illetve vallási meggyőződésük miatt a rendőrséggel kapcsolatos tevékenységek során

diszkriminációval szembesülhetnek. A beszélgetés során ez a célcsoport a disszertációnak megfelelően leszűkült a bevándorló háttérű személyekre és a velük kapcsolatos tevékenységekre.

Az egység a stratégiai céljait az alábbi intézkedésekkel éri el:

- kapcsolatépítés olyan szervezetekkel, akik a célcsoportot képviselik (pl. sportegyesületek, kulturális szervezetek);
- célcsoporttal történő közvetlen kommunikáció (Bécsben),
- részvétel a célcsoport rendezvényein,
- közös projektek, tevékenységek fejlesztése és végrehajtása,
- tájékoztatás és tanácsadás,
- előadások tartása olyan témakörökben, mint pl. erőszak(megelőzése), drog prevenció és kábítószer-bűncselekmények megelőzése,
- panaszok feldolgozása és közvetítés (mind a lakosság egyéb tagjai, mind a rendőrség és adott csoport tagjai között),
- tudatosság fokozása a végrehajtó szolgálatnál,
- fórumokon és vitakörökön való részvétel,
- saját rendezvények tartása „sokszínűség” témakörében.

Az egység vezetője a beszélgetés alatt elmondta, hogy az általuk nyújtott tájékoztatás rendkívül széleskörű és olyan általánosabb témákra is kiterjed, mint pl. büntetések/bírságok befizetése, bécsi parkolási szabályok, kutyatartási szabályok stb., tehát bármilyen témában segítenek és tájékoztatnak, ami az egyén életvezetéséhez szükségesek Bécsben. Az esetlegesen felmerülő szociális problémák kezelését természetesen átadják a megfelelő szervezetnek, de hangsúlyozta, hogy ehhez is jó kapcsolatot kell ápolni az érintett szervezettel, vagy szociális munkással.

Igyekeznek egyesületekkel felvenni a kapcsolatot és hálózatot kiépíteni, de más szervezetek – pl. AMS Wien (Munkaerő-piaci Szolgálat, Bécs) által felkínált, bevándorló háttérű személyeknek felkínált kurzusokra is elmennek. Az egység vezetője kiemelte, hogy nem csak a kapcsolatot veszik fel, hanem bizalmat építenek és a kialakított bizalomteljes kapcsolatokat folyamatosan ápolják. A saját képzések, rendezvények esetében mindig figyelembe veszik a célcsoportot és annak a nyelvtudását, így elég széleskörű az általuk nyújtott tevékenység, hiszen kiterjed a teljesen „kezdő”, legegyszerűbb szóhasználatú elmagyarázott alapjogi tréningtől a jobb nyelvtudással rendelkező csoportoknak tartandó

képzésig is. A képzéseken az erőszak kérdése is fel szokott merülni, mert sok származási országban a családon belüli erőszak nem büntetendő, gyakran nem csak ismereteket, hanem értékeket is közvetítenek. Előfordul, hogy a rendezvények előtt összegyűjtik a kérdéseket és úgy tartanak tájékoztatást az adott csoportot érdeklő kérdésekben.

Sokszor a csoport belső gondjainak átbeszélésén tanácsadóként vagy két csoport közötti konfliktusnál közvetítőként is részt vesznek. Az egység egyik sikere, hogy sikerült az afgán és csecsen fiatalok közötti konfliktust (bandaháborúk) és félreértéseket – közös programok tudatos szervezése által – megszüntetniük.

Az egység tagjai részt vesznek az „Együtt-Ausztria” (Zusammen-Österreich) rendezvényein is, amelynek keretében sikeresen integrálódott, bevándorló háttérű személyek látogatnak el iskolákba, klubokba. Olyan helyekre és eseményekre is elmennek, ahova az adott célcsoport hívja őket (pl. legutóbb egy iskolai ballagáson vettek részt, amely annak eredménye, hogy a célcsoport tagjai nulla nyelvtudásról indulva 7 év alatt sikeresen integrálódtak és elvégezték az adott iskolát).

Amennyiben Ausztriában olyan intézkedést vezetnek be, amely bármely célcsoportot érintheti, akkor felveszik velük a kapcsolatot, hogy az adott intézkedés hogyan hat a célcsoport tagjaira (pl. 2017-ben, amikor Ausztria megtiltotta az arcot is eltakaró ruházat/kendő (niqáb) viselését).

Több esetben a rendőrség tagjaitól kapnak telefonhívásokat, megkereséseket, hogy adott személy (rendőr) az intézkedés során nem akar hibázni és ehhez információkat kér, pl. egyes célcsoportok tagjaival szemben mi a helyes viselkedés, vagy a megfelelő szóhasználat, megszólítás, mire figyeljen az intézkedés közben. A rendőrség tagjai részére szintén szerveznek képzéseket (pl. megkülönböztetés témakörében), kirándulásokat, mecset-látogatást, több alkalommal hívnak meg sikeresen integrálódott személyeket a rendőrség tagjai között előforduló sztereotípiák lebontásához.

Az egység vezetője elmondta, hogy természetesen van, amikor kudarccal jár a próbálkozásuk és egy adott célcsoport törekvéseik ellenére továbbra is zárt marad számukra. Azt gondolja, hogy el kell fogadniuk, hogy az is a munkájukkal jár, hogy kudarccokat is átélnek. A kudarcnak több oka is lehet. Előfordul, hogy a rendőrség a bevándorló háttérű személy származási országában represszív, a zaklatás és a hatalom demonstrálása a

mindennapok része, ezért ezek a személyek nem mernek a rendőrséghez fordulni, tartva a megtorlástól (akár a rendőrség által, vagy akár a saját csoportjuk által).

Elhangzott, hogy jó lenne, ha több bevándorló háttérű rendőr lenne a szervezetnél, vagy ha a felvétel legalább az EU-állampolgárok részére lehetővé válna. Sok bevándorló háttérű személy nem csak a felvételi eljárás miatt nem jut be a szervezethez, hanem azért sem, mert a szülők nem veszik fel az osztrák állampolgárságot (hosszas és költséges eljárás), Ausztriában pedig az állampolgárság nem a gyermek születési helye, hanem a szülők állampolgársága után jár.

Az egység vezetője hangsúlyozta, hogy fontosnak tartják, hogy őszintén és nyíltan beszéljenek és kommunikáljanak kifele, hogy a kapcsolatokat ápolják és a bizalmat ne csak kiépítsék, hanem fenn is tartsák. Fontos, hogy korrektek legyünk, *„be kell ismerni azt is, amikor a rendőrség hibázott, csak így maradhat bizalomteljes a kapcsolat”* - mondta.

Az interjúkból és beszélgetésekből azt gondolom, hogy az osztrák rendőrség tudatosan alkalmazza az interkulturális szemléletmódot. A képzésbe nem csak a kultúrakutatók – Trompenaars, Hofstede és Hall valamint Hans-Jürgen Lüsebrink –, hanem a rendőrségi és zsarukultúra területén aktív rendészettudományi szakemberek – Rafael Behr, Daniela Hunold – eredményeit is beépítették. Számomra a legnagyobb meglepetést az okozta a beszélgetés során, amikor az általam szakirodalom kutatás során feltárt és felhasznált műveket, eseteket – Robin Oakley és William Macpherson – is megemlítették, így megfontolandó az általam feltárt szakirodalmak, esetek beépítése is a magyar rendőrtisztai oktatásba.

A „Sokszínűség Egység” felállítása és tevékenysége véleményem szerint az osztrák rendőrség részéről egyértelműen a tudatos kommunikáció és marketing része, amelynek keretében nem csak kapcsolatokat alakítanak ki, segítséget vagy tájékoztatást nyújtanak, mind a rendőrségen belül vagy kívül, hanem csoportok vagy egyének közötti konfliktusokat is kezelnek, bizalmat építenek, ápolnak és mindezt a nyílt és őszinte kommunikációra, a hibák elismerésére és felvállalására alapozzák.

Mindkét beszélgetés során egyértelmű volt számomra, hogy az osztrák rendőrség és tagjai intézkedéseik, valamint nyitottságuk és pozitív, segítőkész hozzáállásuk által nem csak információkat nyújtanak a velük kapcsolatban álló, eltérő kulturális háttérű csoportok, személyek részére, valamint részemre a kutatásom során, hanem egyértelmű – az osztrák belügyminisztérium és rendőrség által képviselt – értékeket közvetítenek.

ÖSSZEGZÉS, RÉSZKÖVETKEZTETÉSEK

Az empirikus kutatás nem csak a hipotéziseimet (H1 és H4b) igazolta vissza, miszerint a rendőrségek felismerték az interkulturális ismeretek szükségességét a rendőri hivatásban és a kultúrakutatók eredményei beépítésre kerültek a rendőri felsőoktatásba, hanem ennél jóval több eredményt hozott.

Egyrészt a felismerés, hogy az interkulturális ismeretek szükségesek a rendőri hivatásban nem feltétlenül ahhoz kötődik, hogy egy országnak mekkora a bevándorlási kitettsége, hanem sokkal inkább magához a rendőrségek által ellátott alapfeladatokhoz, a konfliktusok időbeli felismeréséhez és adekvát kezeléséhez és/vagy a belső előítéletek elleni fellépéshez. Más szavakkal minél hamarabb ismeri fel az ország, hogy a globalizációs folyamatok gyakran csoportok közötti konfliktusokkal járnak, vagy minél előbb jelentkezik az etnocentrizmuson alapuló előítélet a társadalomban és a rendőrségi szervezeteken belül, annál hamarabb vezetik be a rendőri állomány felkészítésébe az interkulturális ismeretek oktatását.

A kutatás által több fejlődési folyamatokat is feltártam az interkulturális kompetenciák fejlesztése és az ismeretek oktatása témakörökben, rendőrségi kontextusban.

Az interkulturális ismeretek átadásának módja területén véleményem szerint két irány és egy dinamikus fejlődési folyamat figyelhető meg a rendőri állomány felkészítésében.

Az egyik irány Észtország példája, ahol a saját kultúra oktatására és ismertetésére helyezik a hangsúlyt. Ez véleményem szerint olyan országok esetében lehet sikeres, ahol a kultúra megőrzése, gyakorlása, ismertetése amúgy is az adott kultúra része, beépült a mindennapokba, valamint nem utolsósorban olyan országok esetében, ahol viszonylag homogén kultúráról beszélhetünk.

A másik irány esetében az eltérő kultúrák oktatása igényének felismerését gyakran egyes konkrét kultúrákkal kapcsolatos ismeretek átadása követi. Később, amikor a rendőrség egyre több eltérő kultúrával szembesül, vagyis interkulturális helyett már több kultúrát érintő transzkulturális interakciókról beszélhetünk akkor az egyes kultúrákra vonatkozó oktatást felváltja az általánosabb, a kultúrák relativizálását lehetővé tevő ismeretek – kultúrakutatók eredményeinek – oktatása. Egy további lépés, fejlettségi szint, amikor a rendőrség – külső visszajelzés vagy belső tapasztalat alapján – felismeri, hogy csupán a feltárt ismeretek, kultúradimenziók oktatása, az elméleti ismeretek bővítése szintén sztereotipizáláshoz vezet(het) és pont az általuk elkerülni kívánt sztereotípiák kialakulását és terjesztését segítheti elő. Ekkor (ismét) változtatnak az oktatás módján. Az újbóli sztereotipizálás elkerülése végett

már nem az elméleti ismeretek bővítése céljából használják a kultúrakutatók eredményeit, hanem azért, hogy az elért eredményeket, elméleteket dekonstruálják, a mögöttes folyamatokat feltárják, amelyet saját élményen alapuló gyakorlati részekkel egészítenek ki. Mindez együttesen elősegíti, hogy az egyént kimozdítsák a kulturális etnocentrizmusból, Ezáltal tulajdonképpen a rendőrhallgatók olyan képességeit is fejlesztik egyúttal, mint a többértelműség tűrése, szemléletmód váltás, valamint növelik az egyén észlelési, reakciós és cselekvési eszköztárát, ezzel járulva hozzá a későbbi rendőri intézkedések során az interakciók sikeréhez.

Annak ellenére, hogy erre vonatkozó kérdést a kérdőív nem tartalmazott, kutatásom azt is feltárta és visszaigazolta, hogy az interkulturális ismeretek témaköréhez nem csak az előítéletek elleni fellépés, hanem az általam alkalmazott – rendőrségi és zsarukultúra – szemléletmód is szorosan kapcsolódik, és kiemelt szerepet tölt be a rendőrök felkészítésében. Ennek oktatása viszont gyakran csak a jelenségek feltárára és ismertetésére, a helyes viselkedésmód átadására fókuszál, amely a legtöbb országban a rendőri etika része, a két képzés gyakorlatilag kiegészíti egymást, mert a zsarukultúra oktatása által lehetővé válik a hallgatók szakmai etnocentrizmusából történő kimozdítása is – ami visszaigazolja és megerősíti azt az előzetes elképzelésemet, hogy a zsarukultúra oktatásának beépítése is szükséges a magyar felsőoktatásba.

A rendőri szervezetek esetében eltérő megközelítési módokat találhatunk az interkulturális kompetenciáinak fejlesztési módját illetően. Eltérő állampolgárságú személyek felvétele a rendőrségekhez a kérdőív kitöltésében részt vett tagállamok közül – Németország kivételével – nem lehetséges, ezért gyakran ezt a kompetenciát kapcsolattartó személyekkel biztosítják. A rendőrségek esetében az eltérő állampolgárságú személyek toborzását egyértelműen megnehezíti az országok állampolgárság megszerzésére vonatkozó szabályozása, hogy a gyermek állampolgársága a születési helyhez (jus soli), vagy a szülő állampolgárságához kötött (jus sanguinis), az eljárás hosszúsága és költsége, aminek meghatározása viszont nem a rendőrség hatásköre. Így Bennett megállapítását is cáfolom egyben, hogy a rendőrségek azért nem foglalkoznak más etnikumú munkaerő toborzásával, mert az etnocentrizmus tagadásának szakaszában vannak, hanem objektív tényezők miatt. Kutatásom alapján még a nyitott lehetőség esetén is fennállhatnak olyan akadályozó tényezők, hogy az adott csoport elítéli és kizárja a tagot a rendőrséghez történő csatlakozáskor, tehát a személyt identitásában is érintheti a rendőrséghez való csatlakozás döntése.

Egyúttal nem értek egyet a védekezés és minimalizálás szakaszára tett megállapításaival sem, mert a rendőri szervezetek nem tudnak csak „jó” tagokat toborozni, vagy jelképes képviselőket, hiszen egyrészt az egyén döntése, hogy jelentkezik vagy sem a rendőrséghez, az ország törvényei meghatározóak – amik megváltoztatása nem rendőrségi hatáskör – és a felvételi eljárás során az ilyen típusú szelekció nem lehetséges. A jelölt felvételét nem szubjektív tényezők határozzák meg a kiválasztás során. A kutatás alapján a rendőri szervezetek kiemelten figyelnek arra, hogy a felvételi eljárás során se negatív, se pozitív diszkriminációt ne alkalmazzanak. Bennett által „minimalizálásnak” tartott szakaszt, amikor a rendőrségek univerzálisan alkalmazható, kultúrákon átívelő módszereket keresnek, egy fejlődési szakasznak tartom, ami nem a rendőri szervezet etnocentrizmusához köthető, hanem egy tanulási folyamat része. Ezzel kapcsolatban úgy vélem, hogy a rendőrségek működéséhez hozzá tartozik, hogy a felmerült problémákkal – vagy látókörükbe kerülő kultúrákkal – kapcsolatban először információkat gyűjtenek, majd az információkra alapozva stratégiát készítenek, amelyet később a belső és külső visszajelzések alapján folyamatosan alakítanak.

Azokat a szervezeti megoldási módokat, ahol a rendőrségen belül fórumot biztosítanak az interkulturális interakciók kötetlen megvitatására és egymás támogatására, jó gyakorlatok megosztására, kiemelkedőnek tartom. Példaértékűnek tartom továbbá az osztrák rendőrség esetében olyan egység felállítását, amely tudatosan – nyíltan és őszintén – kommunikál a többségi kultúrától eltérő csoportokkal, hozzájárulva a rendőrség és lakosság együttműködéséhez, a rendőrségbe vetett bizalom kialakításához és fenntartásához, valamint az osztrák belügyminisztériumnak, és rendőrségnek (rendőrségi kultúrának) megfelelő értékeket közvetítéséhez.

Kutatásom alapján meggyőződésem, hogy napjainkra az interkulturális – két kultúra közötti – interakciókat – több kultúrát érintő – transzkulturális interakciók váltották fel. Ennek értelmében az interkulturális ismeretek fogalmát is inkább transzkulturális ismereteknek lehet tekinteni.

A rendőri hivatás kontextusában az inter/transzkulturális kompetenciák fejlesztése a menedzsment eszköze, amely az együttműködés fejlesztése és az előítéletek elleni fellépés érdekében szükséges, olyan szemléletmód, amely mind a szervezet, mind annak állománya és a lakosság érdekeit is védi. Ezáltal kialakítva egy háromoldalú nyertes-nyertes (win-win) helyzet.

Ezt a szemléletmódot a rendőri szervezetek egy fejlődési folyamat eredményeként érik el. Kezdetben a rendőri szervezetek – működés módjuknak megfelelően – a látószögükbe kerülő, eltérő kultúrával rendelkező csoportok kiismerésére törekednek és a társadalomban betöltött szerepüknél fogva, valamint stratégiájuktól függően a helyzetet hatalmi pozícióból, státuszából igyekeznek kezelni. Mindemellett igyekeznek minél több háttér információt begyűjteni, a helyzet megértéséhez és a folyamatok megakadályozásához. Amikor a társadalmi változások következtében a rendőrség egyre több eltérő kultúra tagjával kerül(het) potenciálisan kapcsolatba, akkor jön a következő fejlettségi szakasz. Az összes eltérő kultúra alapos kiismerési folyamata és kultúrákra szabott stratégiák kidolgozása már lehetetlen, így stratégiát váltanak és interkulturális kompetenciáik bővítésére törekednek. A felismerési és fejlődési folyamat része továbbá, hogy a rendőrségi szervezetek felismerik, hogy a fókuszba került csoport megfelelően integrált tagjainak ugyanolyan érdeke a felmerült problémák kezelése, mint a rendőrségnek és megfelelő támogatást nyújthatnak, értékes információkkal szolgálhatnak a felmerült problémák megszüntetéséhez. Ezeknek a felismerési folyamatoknak a mentén kialakul az a szemléletmód, amely alapján a lakosság és a rendőrség közötti kölcsönös együttműködés elérésére törekednek.

„Új kihívások jelentkeznek, a régiék részben megmaradnak, részben átalakulnak. A globalizáció növekvő dimenziókat teremt. Az új idők új dalainak csak akkor fogunk megfelelni, ha képesek leszünk tudományos alapon megválaszolni a kihívásokat. Ehhez felkészültségre és társadalmi összefogásra van szükségünk.”⁴²⁶

---

⁴²⁶ Főríz Sándor: *A rendészeti változások Iránya, tendenciái, mozgatórugói*. In: Gaál Gyula-Hautzinger Zoltán (szerk): *A határrendészettől a rendészettudományig*. - Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XVII. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja. Pécs, 2016. HU ISBN 978-963-12-7484-4, p. 27-36., p. 36.

5. A KUTATÁS ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEI

Doktori értekezésem témája annak vizsgálata, hogy az interkulturális ismeretek oktatása szükségesnek tekinthető-e a rendőri hivatás kontextusában és beépítésre került-e más tagállamok esetében a rendőri állomány felkészítésébe, a rendőrtisztek felsőfokú oktatásába.

A tudományos probléma megfogalmazása, célkitűzéseim, hipotéziseim, kutatási módszereim meghatározása után azoknak megfelelően az alábbi vizsgálatokat végeztem el.

Az első fejezetben feltártam a releváns szakirodalmakat és a rendőri hivatás kontextusába helyeztem kutatási témámat. Meghatároztam az interkulturális kifejezés fogalmát és feltártam az eltérő nemzeti megközelítéseket, amelyeket a kutatásom során tiszteletben tartottam mindamellet, hogy továbbra is az általam meghatározott fogalom volt a kutatás fókuszában, miszerint az interkulturális kifejezés a nemzetközi értelemben eltérő kultúrával, háttérrel rendelkező egyének közötti interakciót jelöli, célja más kultúrák megismerése, a kultúrák közötti interakciók segítése az együttműködés javítása és az előítéletek lebontása által.

Feltártam, hogy a rendőrségek figyelme a szakirodalmak alapján Európában a 90-es évek jelentős társadalmi változásai – új nemzetállamok születése, Európai Unió fejlődése, integrációs és globalizációs folyamatok felgyorsulása, belső migráció felerősödése, határok megszűnése – irányult az interkulturális ismeretek igénye, szüksége felé. A folyamatok során megjelent egy új típusú rasszizmus az etnocentrizmus és az etnocentrikus idegengyűlölet, valamint tagállamonként eltérő mértékben, de egyértelműen fokozódtak a faji jellegű konfliktusok, incidensek, esetenként a rendőrök érintettségével is. Megoldási lehetőségként a rendőrségek részére az etnocentrizmus elleni fellépés érdekében ajánlásokat fogalmaztak meg. A fejezetben feltárt esetek, szakirodalmak és kutatások megerősítették elképzelésemet, hogy a rendőrségek felismerték az interkulturális ismeretek oktatásának szükségét (H1) és a főbb kultúrakutatók megállapításainak beépítése szükséges a rendőri állomány felkészítésébe. Azt a hipotézisemet (H4a) viszont, miszerint összefüggés van egy ország bevándorlás érintettsége és a rendőrség interkulturális kompetenciáinak fejlesztése között a feltárt szakirodalom nem igazolta vissza. Az interkulturális ismeretek oktatásának szükségessége sokkal inkább a rendőrségek által ellátott alapfeladatokhoz, a konfliktusok időbeli felismeréséhez és adekvát kezeléséhez és/vagy a társadalomban, illetve a szervezeten belüli etnocentrikus előítéletek elleni fellépéshez köthető.

A második és harmadik fejezetben az interkulturális ismeretek céljához szorosan kapcsolódó előítéletek, illetve együttműködés témaköreiben vizsgáltam a magyar rendőrség helyzetét, általa tett erőfeszítéseket és az állomány felkészítését. Előítéletek témakörében igyekeztem a lehető legtöbb, általam ismert szempontrendszer szerint megvizsgálni a rendőri hivatást, valamint a magyar rendőrséget és annak helyzetét. A vizsgálatomhoz így több szempontrendszert is figyelembe vettem és felhasználtam. A fejezet során elhatároltam a rendőrségi és zsarukultúrát, valamint a feltárt kutatásokat az előítéletek elleni fellépés érdekében használt gyakorlati módszer, a kontaktushipotézis szemszögéből is értékeltem, nem utolsósorban a morális szempontot is szem előtt tartottam.

A kontaktushipotézis szemléletmód alkalmazásával bizonyítottam, hogy a hipotézis eredményes alkalmazásához szükséges négy alapfeltétel – (1) a közös cél, (2) együttműködési helyzet, (3) egyenlő státusz és (4) támogató társadalmi normák, intézmények – a magyar rendőrség esetében jelenleg csak részben áll fenn.

A magyar rendőrség esetében napjainkban, annak ellenére, hogy jelen van a támogató intézményi és társadalmi norma (szabályozások területe), hiányzik a támogató társadalmi közeg, továbbá a hivatásos – főként végrehajtó állomány – által elvégzendő intézkedések során – a legtöbb esetben – sem az egyenlő státusz sem pedig a közös cél vagy az együttműködésre való kölcsönös törekvés nem valósulnak meg. Mindezek ellenható tényezőként jelentkeznek a magyar rendőrség előítéletek elleni fellépési törekvései szempontjából a szervezeten belül.

A rendőrségi és zsarukultúra szemléletmód által igazoltam, hogy ebben az értelemben a magyar rendőrség esetében nem beszélhetünk intézményi/intézményesített előítéletekről. Intézményesített előítélet fogalmát úgy határoztam meg, hogy azt a rendőrségi kultúra területén fellelhető hiányhoz kötöttem, amely magában foglalja nem csak a rendőrökre vonatkozó szabályokat, előírásokat, hanem a szervezeti megoldásokat, valamint a képzés területét is. A rendőrségi kultúra fejezetben feltárt eredmények alapján a magyar rendőrség kiemelt figyelmet fordít az előítéletek elleni fellépésre. Olyan szabályozást, előírást, szervezeti megoldást vagy hiányt, képzési tartalmat nem találtam, amely elősegítené vagy támogatná az előítéletek terjedését a szervezet tagjai körében. A szervezet a civil állampolgároknál szigorúbb, magánéletre is kiterjedő előírásokat alkalmaz, belső szabályzóit, szervezeti felépítését úgy alakította ki, hogy azok az előítéletek terjedése ellen hassanak, a rendőrök a képzésük során több alkalommal és több szempontból is megismerkednek az előítéletek témakörével. Mindazonáltal több kutatás eredménye rámutatott arra is, hogy a

szervezetben belül mindezek ellenére fellelhetőek előítéletes, a szervezet által (is) deviánsnak tartott viselkedések, amelyek vagy túlkapások, vagy mulasztások formájában jelentkeznek, és – a rendőri hivatás sajátosságai kapcsán – azok megvalósulása fokozottabb veszéllyel jár, mint egy gazdasági szervezet vagy civil állampolgár esetében. Ezeket a jelenségeket kutatásom és vizsgálatom szempontjai alapján a (helytelen) zsarukultúra területéhez sorolom.

Morális szempontok figyelembevétele által – a rendőrségi kultúrát, szervezeti kereteket véve követendő morálnak és morális keretnek – feltártam, hogy a deviáns, előítéletes viselkedést követő tagok egyértelműen alacsonyabb morált képviselnek, mint a szervezet maga. Ennek és a helytelen viselkedések egyik lehetséges átörökítési módját a zsarukultúra területén szintén feltártam a kutatásomban.

Morális szempontból feltárt megállapításom nem tartom új tudományos eredménynek, mert előttem már mások is megfogalmazták, hogy a magyar rendőrség deviáns viselkedésnek tartja az előítéletes viselkedéseket, tehát megállapításom ugyanerre vonatkozik, más szempontból megközelítve. A helytelen zsarukultúra átörökítése előítéletes – vagy más deviáns viselkedések esetében – a legtöbbször értékek, normák, hiedelmek verbális közvetítése (kantin-kultúra, tesztelési szakasz) által kezdődik, amelyet később deviáns magatartás követhet, az átörökítés akkor valósul meg, ha a magatartást a tagok hallgatása (hallgatás kódja) elfedi.

Végkövetkeztetésként megállapítottam, hogy tekintettel a magyar rendőrség bürokratikusán strukturált és piramis jellegű szervezeti felépítésére, valamint a helytelen zsarukultúra során bemutatott esetekre, a leendő vezetők (tisztek) képzésénél kiemelkedően fontosnak tartom mind az interkulturális ismeretek mind pedig a zsarukultúra területén feltárt ismeretek beépítését (még az első szakmai gyakorlatuk megvalósulása előtt). Mindezt fontosnak tartom annak érdekében is, hogy a képzés során a rendőrtisztjelölt hallgatók mind kulturális mind pedig szakmai etnocentrizmusából történő kimozdítása megvalósuljon.

Az együttműködés témakörét illetően a szakirodalmak feltárása során bizonyítottam, hogy a magyar rendőrség felismerte az együttműködés fontosságát a rendőri hivatásban, és ez a szemléletmód beépült a magyar rendőrség mindennapjaiba, mind a belső, mind pedig a külső interakciók során. Az 1989-ben elindított reform folyamat eredményeképpen a magyar rendőrség együttműködés témakörében megvalósított fejlesztése sikeresnek tekinthető, napjainkra a rendőri hivatás egyrészt az egymással, másrészt a társadalom tagjaival történő szervezeti és egyéni szintű együttműködésre épül. Az előítéletek témakörét taglaló fejezetben

ismertetett kontaktushipotézist figyelembe véve megállapítottam, hogy a rendőri állomány és az együttműködő – nemzetközi rendőri – szervezetek és tagjai közötti együttműködést jelentősen megkönnyíti a kontaktushipotézis mind a négy feltételének fennállása, tehát az együttműködés során közös a cél, adott az együttműködési helyzet, az egyenlő státusz és a támogató intézményi norma, háttér. Ezek fennállása még akkor is lehetővé teszik az együttműködést, ha hiányzik a támogató társadalmi közeg, tehát pl. a résztvevő országok (tagjai) közötti történelmen alapuló ellentétek feszülnek, vagy az együttműködésben résztvevő egyénnek előítéletei, negatív sztereotípiái vannak a másik nemzet kultúrájához tartozó egyénnel kapcsolatban. Ezek a tényezők – bár akadályozhatják a hatékony és gyors együttműködést – a közös cél elérése érdekében a kötött intézményi keretek betartásával a háttérbe szorulnak.

A szakirodalom feltárása és saját empirikus kutatás során bizonyítást nyert továbbá, hogy a Nemzeti Közszerződési Egyetem, Rendészettudományi Karán folyó alapképzés egyértelműen fejleszti az együttműködési készségét a hallgatóknak, annak ellenére, hogy az a kutatás alapján kooperációs helyzetben csökken. Tekintettel arra, hogy ezt az empirikus kutatást nem egyedül végeztem el, a megállapítást nem tartom saját eredménynek.

Végkövetkeztetésként megállapítottam, hogy az interkulturális interakcióknak és az ismeretek elsajátításának nem lehet akadálya a rendőrök együttműködési készségének, szándékának a hiánya. A feladatok végrehajtása során jelentkező célorientáltság az együttműködés (és előzékenység) rovására viszont előrevetíti, hogy az interkulturális ismeretekre vonatkozó képzés hiányában az eltérő kultúrájú csoportokkal való interakciónál a leendő rendőrtisztek jobban fognak az eredményességre törekedni, mint annak a későbbi együttműködésre tett hatására. Ennek megakadályozása érdekében (is) szükségesnek tartom az interkulturális ismeretek oktatásának bevezetését a magyar rendőrtisztjelölt hallgatók esetében, hogy eltérő kultúrával rendelkező személyekkel történő interakciók során észrevegyék a kulturális különbségeket, a helyzeteket a törvények betartásával, de kulturális rugalmassággal tudják kezelni.

A negyedik fejezetben empirikus kutatás által tártam fel az interkulturális kompetenciák fejlesztési módjait a rendőrségi szervezeteknél és a rendőri állomány felkészítése során, kiemelt tekintettel a rendőri felsőoktatásra. Ennek vizsgálatát saját kérdőív segítségével végeztem el, amelyeket a tagállami rendőri felsőoktatási intézményeknek küldtem ki, illetve a kutatási témában jártas rendészeti szakemberekkel folytatott interjúk keretében tártam fel az eredményeket. A kutatás során igazoltam hipotéziseimet (H1 és H4b),

miszerint a rendőrségek felismerték az interkulturális ismeretek szükségességét a rendőri hivatásban és a kultúrakutatók eredményei beépítésre kerültek a rendőri felsőoktatásba.

Kutatásom során egyben feltártam az inter/transzkulturális ismeretek oktatási módjának (dinamikus) fejlődési folyamatát a rendőri állomány felkészítésében.

Az inter/transzkulturális ismeretek oktatásának kiinduló pontja az oktatás szükségességének felismerése. Ezt a szakaszt először egyes konkrét kultúrákkal majd több kultúrát érintő inter/transzkulturális, a kultúrák relativizálását lehetővé tevő ismeretek oktatása követi. Ennek átadási módja kezdetben konkrét, majd általánosabb, kultúrakutatók által feltárt elméleti ismeretek átadására fókuszál, jelenlegi legfejlettebb szintjén pedig célja a kultúradimenziók által feltárt ismeretek dekonstruálására, a mögöttes folyamatok megismertetése, saját élmények szerzése és elemzése. Ezáltal tudják a rendőrhallgatókat a kulturális etnocentrizmusukból kimozdítani és olyan képességeit is fejleszteni, mint a többértelműség tűrése, szemléletváltás, illetve növelik az egyén észlelési, reakciós és cselekvési eszköztárát, ezzel járulva hozzá a későbbi rendőri intézkedések során az interakciók sikeréhez.

Kutatásommal nem csak az oktatás módjának fejlődési szakaszait tártam fel, hanem igazoltam korábbi megállapításomat, hogy napjainkban nem csak az interkulturális/transzkulturális ismeretek beépítése szükséges a hivatásos állomány felkészítésébe, hanem a zsarukultúra területén feltárt – kutatási témámhoz kapcsolódó – előítéletes jelenségek és azok átadásának módja is. A hipotézisem azon részét (H4a) azonban a kutatás – és a szakirodalom feltárása – alapján cáfoltam, miszerint összefüggés van egy ország bevándorlás érintettsége és a rendőrség interkulturális kompetenciáinak fejlesztése között, az sokkal inkább ahhoz a felismeréshez kötődik, hogy a globalizációs folyamatok gyakran csoportok közötti konfliktusokkal járnak, illetve az etnocentrizmuson alapuló előítélet jelentkezéséhez a társadalomban és/vagy a rendőrségi szervezeteken belül.

Kutatásommal egyúttal cáfoltam Bennett rendőri szervezetek etnocentrizmus szakaszaira tett megállapítását és bizonyítottam, hogy a rendőri szervezetek esetében a humán-erőforrás interkulturális fejlesztése jóval komplexebb és szabályozottabb terület, mint egy civil vállalat esetében, amelyet kutatásomban feltártam.

Bennett rendőri szervezetekre tett etnocentrizmus szakaszához köthető megállapításait – tehát szervezeti etnocentrizmus miatt nem toboroznak eltérő etnikumú személyeket, illetve csak „jó” tagokat toborozni, vagy jelképes képviselőket toboroznak, univerzálisan alkalmazható, kultúrákon átívelő módszereket keresnek – a bevándorló háttérű lakosság esetében kutatásom

alapján cáfoltam. A vizsgálat alapján megállapítottam, hogy a jogszabályi háttér – eltérő állampolgárságú személy felvételének lehetősége –, valamint a bevándorló csoportok tagjainak attitűdje a rendőrségek és rendőri hivatás vonatkozásában egyértelműen korlátozzák a rendőrségek lehetőségeit, a felvételi eljárásra vonatkozó szabályozók – származási háttértől függetlenül – egységesek, mind a negatív, mind pedig a pozitív diszkriminációt tiltják.

Kutatásom menetét és a hipotézisek vizsgálatát a jobb átláthatóság kedvéért táblázatban is összefoglaltam.

3. számú táblázat: A kutatás összegzése, hipotézisek vizsgálata.

Hipotézis	Kutatási módszer	Eredmény
H1: Feltételezem, hogy az általam vizsgált uniós rendőrségek felismerték az interkulturális ismeretek oktatásának szükségét.	Szakirodalom feltárása, empirikus kutatás: kérdőív, interjú.	Igazoltam. A szakirodalom kutatása által feltártam az interkulturális ismeretek rendőrségi kontextusba kerülését és fejlődését. Empirikus kutatás által bizonyítottam, hogy az interkulturális ismeretek oktatása megjelenik a rendőri oktatás/képzés és a felsőoktatás területén.
H2: Vélelmezem, hogy a magyar rendőrség esetében nem beszélhetünk intézményi/intézményesített előítéletekről.	Elméleti vizsgálat a rendőrségi és zsarukultúra, valamint a kontaktushipotézis és a morál szempontjai alapján.	Igazoltam. Elméleti vizsgálat útján, saját módszer alkalmazásával, a rendőrségi és zsarukultúra elkülönítésével igazoltam, hogy a magyar rendőrség esetében intézményesített előítéletekről az általam alkalmazott szemléletmód és fogalom meghatározás alapján nem beszélhetünk. Feltártam a zsarukultúra kutatásom szempontjából releváns – előítéletekre vonatkozó – jelenségeit, valamint felvázoltam a helytelen zsarukultúrához tartozó viselkedések egyik lehetséges átadási módját. A kontaktushipotézis négy feltételének figyelembevételével bizonyítottam, hogy a magyar rendőrség esetében jelenleg csak részben beszélhetünk támogató társadalmi háttérről és a rendőri hivatással járó konfliktusos találkozások ellenható tényezőként jelentkeznek a magyar rendőrség előítéletek elleni törekvéseiben (rendőrségi kultúra). Morális szempontból – morális alapnak tekintve a rendőrség által kialakított kereteket – feltártam, hogy az előítéletes megnyilvánulások egyértelműen alacsonyabb morált takarnak, mint ami a szervezet által meghatározott. Nem tartom saját eredménynek, mert a magyar rendőrség deviáns viselkedésnek tartja az előítéletes viselkedést, ami tulajdonképpen azt is jelenti, hogy a szervezet által képviselt értékekkel, morállal ellentétes. Ennek egyik lehetséges átörökítési módját a zsarukultúra témakörét figyelembe véve feltártam.
H3: Feltételezem, hogy a magyar rendőrség nyitott az	Szakirodalom feltárása, elméleti vizsgálat a	Igazoltam, azonban a H3b esetében a kutatást nem egyedül végeztem, így azt nem tekintem saját eredménynek.

<p>együttműködésre (H3a) és vélelmezem, hogy a rendőrtisztjelöltek együttműködési készsége lehetővé teszi az interkulturális ismeretek oktatásának bevezetését (H3b).</p>	<p>kontaktushipotézis szempontjai alapján, empirikus kutatás: kérdőív.</p>	<p>Szakirodalom feltárásával igazoltam, hogy a magyar rendőrség, mint szervezet és annak tagjai is felismerték az együttműködés jelentőségét, a szervezet nyitott nem csak a szervezeti szintű, hanem a lakossággal történő együttműködésre is, valamint empirikus kutatások eredményei alapján feltárult, hogy a Nemzeti Közszerológiai Egyetem Rendészettudományi Karán folyó alapképzés egyértelműen fejleszti a rendőrtisztjelölt hallgatók együttműködési készségét. Ezek alapján az interkulturális ismeretek oktatásának nem lehet akadálya a rendőrtisztjelölt hallgatók együttműködési készségének hiánya.</p>
<p>H4: Feltételezem, hogy összefüggés van egy ország bevándorlás érintettsége és a rendőrség interkulturális kompetenciáinak fejlesztése között (H4a), valamint vélelmezem, hogy az oktatás során nem csak speciális, hanem általános ismereteket is beépítésre kerültek, a területen alkalmazott alapkutatások valamelyik eredménye fellelhető a rendőri felsőoktatásban (H4b).</p>	<p>Empirikus kutatás: kérdőív, interjú. A feltárt eredmények értékelése és elemzése.</p>	<p>Részen igazoltam. A hipotézis H4a részét cáfoltam. A kutatás és a disszertáció során megvizsgált szakirodalmak alapján feltártam, hogy a rendőrségek nem az adott ország bevándorlás érintettségük miatt, hanem az előítéletek elleni fellépés érdekében, valamint a konfliktusok megjelenése és megakadályozása, továbbá az együttműködés és bizalom kialakítása miatt fejlesztik interkulturális kompetenciáikat. A rendőri szervezetek esetében a humán-erőforrás interkulturális fejlesztése jóval komplexebb terület, mint egy civil vállalat esetében, amelyet kutatásomban feltártam és Bennett ez irányú megállapításait cáfoltam.</p> <p>A hipotézis H4b részét az empirikus kutatás által igazoltam. Empirikus kutatásommal bizonyítottam, hogy azokban az országokban, amelyek fejlettebbnek tekinthetők ezen a területen, a leggyakrabban használt szakirodalom Hofstede kutatása és kulturális dimenziói, de a többi kultúrákutató és saját nemzeti kutatók eredményei is beépítésre kerülnek. Egyúttal feltártam az interkulturális oktatási módjának (dinamikus) fejlődési folyamatát.</p>

Forrás: a szerző saját szerkesztése.

5.1. Új tudományos eredmények

A disszertációban az alábbiakat tekintem új tudományos eredménynek:

- 1) A tudományos kutatásom során elsőként feltártam az interkulturális – napjainkra már transzkulturális – ismeretek rendőrségi kontextusba kerülését és fejlődését. Bizonyítottam, hogy a rendőrségek nem az adott ország bevándorlás érintettsége, hanem a társadalomban megjelenő etnocentrikus előítéletek és konfliktusok miatt fejlesztik inter/transzkulturális kompetenciáikat.**
- 2) Tudományos módszerekkel vizsgáltam, megállapítottam és bizonyítottam, hogy a rendőri hivatás kontextusában az inter/transzkulturális ismeretek és kompetenciák fejlesztése a menedzsment eszköze, amely az együttműködés fejlesztése és az előítéletek elleni fellépés érdekében szükséges és olyan szemléletmód, amely a szervezet, annak állománya és a lakosság érdekeit is védi.**
- 3) Bizonyítottam, hogy a magyar rendőrségnél – a rendőrségi és rendőri (zsaru)kultúra szempontrendszerét figyelembe véve – intézményesített előítéletekről nem beszélhetünk, a feltárt előítéletes jelenségek a helytelen zsarukultúra területéhez köthetőek.**
- 4) A magyar rendőrség esetében vizsgálatom alapján megállapítottam, hogy jelenleg adott a támogató intézményi és társadalmi norma, de csak részben beszélhetünk támogató társadalmi háttérrel. A rendőri hivatással járó konfliktusos találkozások, valamint az interakciók során az egyenrangú státusz és együttműködési helyzet hiánya ellenható tényezőként jelentkeznek a magyar rendőrség előítéletek elleni törekvéseivel szemben.**
- 5) A külföldi és hazai rendőri felsőoktatás tartalmának és módszereinek kérdőíves felmérése, interjúk készítése és elemzése alapján bizonyítottam, hogy külföldön felismerték az interkulturális ismeretek szükségességét a rendőri hivatásban, hazánkban pedig részben tudatosodott az erőteljesebb felkészítés szükségessége.**
- 6) Az általam vizsgált rendőrségek tekintetében feltártam, hogy a szervezetek humán-erőforrás politikájához kapcsolódó interkulturális kompetenciák fejlesztésének objektív akadályai vannak.**

5.2. A kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága

Kutatásommal megvalósítottam elsődleges célomat, a kutatás nagyban hozzájárul mind a magyar rendőrség, mind pedig állományának inter/transzkulturális ismereteire és kompetenciáira vonatkozó stratégia kialakításához és fő kutatási célomhoz a rendőrtisztjelöltek képzésének fejlesztéséhez.

A disszertációban feltárt szakirodalmak, esetek, jelenségek és maga a kutatás alkalmas:

- az inter/transzkulturális ismeretek rendőri hivatás kontextusában történő megértéséhez.
- az inter/transzkulturális oktatás bevezetésére, az oktatás tudatos kialakítására nem csak a rendőrségi felsőoktatásban, hanem a továbbképzés területén is, a feltárt irodalmak és az oktatás módja alkalmasak a tudásanyag megalapozására és a képzési stratégia kidolgozásához.
- a zsarukultúra oktatásának bevezetésére, azonban véleményem szerint a feltárt irodalmak, esetek további –zsarukultúra területén más témakörben megfogalmazott – jelenségekkel, eredményekkel bővíteni szükséges.
- a magyar rendőrség szervezetének, és hivatalos állományának interkulturális kompetenciáinak bővítésére vonatkozó stratégia kialakítására.
- további kutatások megalapozására.

5.3. Ajánlások, javaslatok

A kutatásom alapján az alábbiakat javaslom:

- A zsarukultúra jelenségeinek, feltárt esetek és szakirodalmak beépítését a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar képzési portfóliójába, a magyar rendőrség leendő állománya részére nyújtott, rendőrtisztjelöltek oktatásába. Ennek helyét én a vezetéselmélet témaköréhez javaslom, mert a képzés céljának nem a jelenségek ismertetésére, hanem a mögöttes okok és folyamatok feltárására, felismerésére kell fókuszálnia, amely tudásnak a későbbiekben a menedzsment eszközévé kell válnia.
- Az inter/transzkulturális ismeretek beépítését a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar képzési portfóliójába az általam feltárt oktatási mód és fejlődési ív, feltárt szakirodalmak figyelembevételével.

- A magyar rendőrség leendő vezetőivel az inter/transzkulturális szemléletmód megismertetését, a témakörre a disszertációmban alkalmazott komplexebb rálátás nyújtását és a szemléletmód alapján mielőbbi stratégia kidolgozását a magyar rendőrség és állománya inter/transzkulturális kompetenciáinak fejlesztése területén.
- További kutatások, tanulmányok írásának támogatását az interkulturális ismeretek területén.
- További kutatások, tanulmányok írásának támogatását a zsarukultúra területén.
- Longitudinális kutatás keretében az inter/transzkulturális ismeretek bevezetése esetén a képzés hatásának visszamérését a már gyakorló állománynál.
- Mesterséges intelligencia alkalmazásának/fejlődésének figyelését és a területen való felhasználási lehetőségek feltárását.

Az interkulturális szemléletmód mielőbbi beépítését javaslom a lakosság, valamint a magyar rendőrség, mint szervezet és annak tagjai védelmében.

Az állomány esetében az inter/transzkulturális oktatásnál figyelembe kell venni, hogy az egyén interkulturális szemlélete nem magától alakul ki, az a képzés és egyéni gyakorlati tapasztalatok alapján fejlődik, továbbá tekintettel kell lenni arra is, hogy egy fejlődési folyamatról beszélünk. Más szóval az egyén etnocentrizmusból történő kimosztása egy fejlődési folyamat része, ami a képzés – és az általam feltárt módszerek – alapján megvalósítható, azonban a fejlődés – egyénben zajló folyamatok – gyorsasága az egyén egyedi tényezőin múlik, így annak pozitív hatásának időbeli meghatározása véleményem szerint nem lehetséges. Következésképpen nem határozható meg, hogy a képzés eredményeként az egyén mikor éri el az etnorelativizmus megfelelő szintjét, és annak eredménye mikor mutatkozik meg a gyakorlatban. Ez tulajdonképpen azt is jelenti, hogy amennyiben a rendőrtisztjelöltek felkészítése most elkezdődne, annak hatása a képzésből történő kikerülésük, tehát legkorábban 4 év múlva fog jelentkezni a gyakorlatban.

A magyar rendőrség, mint szervezet védelmében is mielőbb javaslom az inter/transzkulturális szemléletmód beépítését, stratégia kialakítását, mert a történelmi példák, feltárt esetek azt mutatják, hogy ez a szervezet életében is egy fejlődési folyamat, amely gyakran törés(ek) útján kezdődik el. Úgy gondolom, hogy ilyen jellegű törést – társadalmat megrázó rendőri túlkapás vagy mulasztás – vagy a társadalomban etnocentrizmuson alapuló konfliktusok, incidensek felerősödését nem érdemes a képzés bevezetésével megvárni.

Figyelembe kell venni, hogy a globalizációs folyamatokhoz való kapcsolódás, a változásokhoz történő gyors adaptálódás gazdasági érdeke is egy adott országnak, így Magyarországnak is. A globalizációs folyamatok megállíthatatlanok és hatnak hazánkra – még ha vármegyénként vagy városonként, településenként eltérő mértékben is –, ezt bizonyítják a kutatásom elején bemutatott aktualitást igazoló események is. A (rendőri) erőszak társadalom általi átértékelése, azzal kapcsolatos visszajelzése, a rendőrségi tevékenységek folyamatos (külső) monitoringozása és kritikák megfogalmazása is sürgetik ennek a folyamatnak az elkezdését.

Fontosnak tartom a magyar rendőrség érdekében jövőre vonatkozó stratégia kialakítását és annak figyelembevételét, hogy a szervezetek életében sem gyors egy ilyen típusú fejlődési folyamat, tehát ehhez is idő, akár több év – és nem utolsósorban kudarctűrés, kritikákkal való szembesülés és türelem – is szükséges.

Felhasznált irodalom

Könyvek, (PhD) dolgozatok, tanulmányok

- (1) A. GERGELY András (szerk): *Kulturális antropológia*. Tantárgyi forrásanyag. Fővárosi Pedagógiai Intézet. Budapest. 2003.
- (2) ALLPORT, Gordon W.: *Az előítélet*. Gondolat Kiadó. Budapest, 1977. ISBN: 963-280-450-3
- (3) ARONSON, Elliot: *A társas lény*. Akadémia Kiadó. Budapest, 2008. ISBN: 9789630586283
- (4) BAKACSI Gyula: Kutatási beszámoló a Gazda(g)ság és kultúra – a jövőorientált versenyképesség kulturális meghatározottsága (a GLOBE kutatás alapján) c. T 046897 nyilvántartási számú OTK kutatásról. 2008. p. 19-20. http://real.mtak.hu/1618/1/46897_ZJ1.pdf, letöltve: 2017. május 5.
- (5) BEHR, Rafael: *Warum Polizisten oft schweigen, wenn sie reden sollten. Ein Essay zur Frage des Korpsgeistes in der deutschen Polizei*. In: Feltes, Thomas (Hrsg): *Neue Wege, neue Ziele. Polizieren und Polizeiwissenschaft im Diskurs*. Verlag für Polizeiwissenschaft. Frankfurt/M. 2009. p. 21–44.
- (6) BEHR, Rafael: *Polizei. Kultur. Gewalt, Polizeiarbeit in der „offenen Gesellschaft.“* - Lehr- und Studienbrief für Bachelor- und Masterstudiengänge der Polizei sowie für die Module „Policing“ im weiterbildenden Masterstudiengang Kriminologie am Institut für kriminologische Sozialforschung der Universität Hamburg und „Angewandte Polizeiwissenschaft“ des Masterstudiengangs, Kriminologie und Polizeiwissenschaft.“ an der Universität Bochum, Akademie der Polizei Hamburg, Fachhochschule. 2018. p. 34-39.
- (7) BELEGI József et.al.: Összefoglaló vélemény az egyes alapjogokat sértő bűncselekmények ítélezési gyakorlatának elemzéséről. online: http://www.lb.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_4.pdf, letöltve: 2017. május 6.
- (8) BENNETT, Milton: *In the wake of September 11*. In: Leenen, W. Rainer (Ed): *Enhancing intercultural competence in police organizations*. Waxmann Verlag GmbH. Münster, 2002. ISBN: 3-8309-1203-X, p. 23-42.
- (9) BENNETT, Milton – Bennett, Janet: *Developing Intercultural Sensitivity: An Integrative Approach to Global and Domestic Diversity*. In: D. Landis, J. Bennett, M. Bennett (Eds): *The Handbook of intercultural training*. Third Edition. Thousand Oaks. CA, 2004. p. 152-158.
- (10) BEZERÉDI Imre: *A rendszerváltást követő kriminálpolitika rendőrségre gyakorolt hatása*. Doktori (PhD) értekezés. Pécsi Tudományegyetem, Állam és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola. Pécs, 2021.
- (11) BIGAZZI Sára: *Előítéletek*. In: Varga Anita (szerk.): *Esélyegyenlőség a mai Magyarországon*. Pécsi Tudományegyetem BTK NTI Romológia és Nevelésszociológia Tanszék. Pécs, 2013. ISBN 978-963-642-571-5, p. 15-35.
- (12) BODA József (főszerk.): *Rendészettudományi szaklexikon*. Dialog Campus. Budapest, 2019.

- (13) BODA József: *Faji megkülönböztetés, bűn és etika a magyar rendőrségnél a XXI. században*. In: Csányi Klára (szerk.): *A cigányság és a rendvédelem viszonyának néhány aktuális kérdése magyarországi és nemzetközi kitekintésben*. Európai Roma Rendvédelmi Bajtársi Egyesület. Budapest, 2008.
- (14) BODA József, FINSZTER Géza, IMRE Miklós, KEREZSI Klára, KOVÁCS Gábor, SALLAI János: *A rendészettudományi kutatások elméleti megalapozása és főbb irányai*. Államtudományi műhelytanulmányok, 17. sz. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2016. ISSN 2498-5627 - https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/2016_-evi-17_-szam-a-rendeszettudomanyi-kutatasok-elméleti-megalapozasa-es-fobb-iranyai.original.pdf
- (15) BODA József: *A rendvédelmi békefenntartás kialakulása, fejlődése, helye és szerepe a XXI. században*. Doktori (PhD) értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. Budapest, 2006.
- (16) BORBÍRÓ Andrea - GYÖRY Csaba: *Kultúra és társas interakciók*. In: Borbíró Andrea, Gönczöl Katalin, Kerezsi Klára, Lévy Miklós (szerk.): *Kriminológia*. Wolters Kluwer Hungary Kft. Budapest, 2019. ISBN: 978 963 295 931 3, p.129-162.
- (17) BOVENKERK, Frank: *Intercultural training for police organisations in the Netherlands*. In: Leenen, W. Rainer (Ed): *Enhancing intercultural competence in police organizations*. Waxmann Verlag GmbH. Münster, 2002. ISBN: 3-8309-1203-X, p. 65-78.
- (18) CHRISTIÁN László: *Rendőrség és Rendészet*. In: Jakab András. *A magyar jogrendszer állapota*. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, Jogtudományi Intézet. Budapest, 2016. ISBN:9789634180067 pp. 681-707.
- (19) CZUPRÁK Ottó-KOVÁCS Gábor: *Vezetés- és szervezélmélet*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2013. ISBN: 978-615-5344-36-7
- (20) DELORS, Jacques et al: *Oktatás- rejtett kincs. - A Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság jelentése az UNESCO-nak az oktatás XXI. századra vonatkozó kérdéseiről*. Osiris Kiadó – Magyar Unesco Bizottság. Budapest, 1997. ISBN: 963-379-283-5
- (21) ELIOT, Thomas Stearns: *A kultúra meghatározása*. Szent István Társulat. Budapest, 2003. ISBN: 9-633-61-4457
- (22) Emberi jogi garanciák és a nemzetközi migráció – Jegyzet a rendészeti oktatás számára, készült az Európai Unió Európai Visszatérítési Alapjának támogatásával. Magyar Helsinki Bizottság. Prime Rate Kft. 2012.
- (23) ERDŐS Ákos - MAGASVÁRI Adrienn - SZABÓ Andrea: *Új generáció a rendészeti felsőoktatásban*. In: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán (szerk.): *Gondolatok a rendészettudományról - Írások a Magyar Rendészettudományi Társaság megalapításának tizenötödik évfordulója alkalmából*. Magyar Rendészettudományi Társaság. Kódex Nyomda Kft. Pécs, 2019. p. 89-103.
- (24) FALKNÉ Dr. BÁNÓ Klára: *Interkulturális útmutató nemzetközi cégek és projektek vezetői és tagjai számára*. EU Working Papers, 2006. 1.sz. p. 16-25.
- (25) FARKAS Zoltán: *Társadalomelmélet. Az intézményes szociológia elmélete*. Bíbor Kiadó. Miskolc. 2010. ISBN 978-963-9988-13-2
- (26) *Fehér Könyv a kultúrák közötti párbeszédéről*. Európa Tanács kiadványa. Strasbourg, 2008.

- (27) FINSZTER Géza: *A Rendőrség joga*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Rendészettudományi Kar. Budapest, 2014. ISBN: 978-963-8883-346
- (28) FINSZTER Géza: *Rendészetelmélet*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem. Budapest, 2014. ISBN 978-615-5305-59-7
- (29) FINSZTER Géza: *A bűnüldözés működési modelljei*. In: Kerezi Klára (szerk.) *Kriminológia – szakkriminológia*. Budapest, 2006. ISBN: 9632248929 p. 627-666.
- (30) FRANK, Hannes: *Interkulturelle Kompetenz in der Polizeiausbildung: Zwischen Theorie und praktischen Möglichkeiten*. Verlag für Polizeiwissenschaft. 2016. ISBN-13: 9783866764354
- (31) FÜLÖP Márta - Lan Anh Nguyen Luu: *Kultúra és pszichológia*. Osiris Kiadó Kft. Budapest, 2006. ISBN: 9 789 63389 4804
- (32) GOTTLIEB, Gerhard, Kröszel Károly, Prestel, Bernhard: *A magyar rendőrség reformja – Eljárás, módszerek, eredmények*. Felix Verlag GbR. Holzkirchen/Obb., 1998. ISBN 3-927983-51-9
- (33) GÖRBE Attiláné Dr. ZÁN Krisztina: *Migráció – előítélet – idegenellenesség*. Előítélet-kutatás a belügyi ágazatban. Nemzeti Közszerológálati Egyetem. Budapest, 2014.
- (34) HALL, Edward T. - Hall, Mildred Reed: *Understanding Cultural Differences*. Intercultural Press Inc. Yarmouth, Maine, 1990. ISBN: 978-093-36-6284-1
- (35) HEGEDŰS Judit: *Rendészeti etikett és protokoll*. In: Bába Iván (szerk.): *Közszerológálati protokoll, egyetemi tankönyv, IV. könyv, Hivatásrendek protokollja*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem. Budapest, 2018. p. 68-76.
- (36) HOFSTEDE, Geert - HOFSTEDE, Gert Jan: *Kultúrák és szervezetek. Az elme szoftvere*. VHE Kft. Pécs, 2008. ISBN: 978-963-06-5897-3
- (37) HOFSTEDE, Geert: *Culture's Consequences – Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organisations Across Nations*. 2nd ed. Sage. Thousand Oaks, CA. 2001.
- (38) HORVÁTH József: *A rendőri vezető szerepe a szervezeti kultúra alakításában*. In: Farkas Johanna, Horváth József (szerk.): *Szervezeti kultúrák és kutatásuk*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem. Budapest, 2020. ISBN: 978-963-498-180-0 (elektronikus), p. 74-86.
- (39) HORVÁTH József: *A rendőri vezetői magatartás és a szervezeti kultúra összefüggései*. In: *Szervezeti kultúrák és kutatásuk*. (szerk: Farkas Johanna, Horváth József), Nemzeti Közszerológálati Egyetem. Budapest, 2020. p.87-99,
- (40) HORVÁTH József-KOVÁCS Gábor (szerk.): *Pályakezdő rendőrtisztek kézikönyve*. NKE Szolgáltató Nonprofit Kft. Budapest, 2016. ISBN978-615-5527-95-1
- (41) *Interkulturális kézikönyv*. Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal hivatalos weboldal.
http://www.bmbah.hu/jomla/images/tartalom/Interkulturális_Kezikonyv.pdfletöltve: 2016. november
- (42) Intolerance, Prejudice and Discrimination. – An European Report. Friedrich Ebert Stiftung. 2011. <http://library.fes.de/pdf-files/do/07908-20110311.pdf> , letöltve: 2017. április 29.

- (43) IRK Ferenc: *Megbüntethetetlen bűnök II., Az ember és környezete kizsákmányolásának metamorfózisa*. Bíbor Kiadó. Miskolc, 2021. ISBN 978-615-5536-95-3
- (44) IRK Ferenc: *Kétkedő kriminológia - A rizikótársadalom kriminálszociológiája*. Bíbor Kiadó. Miskolc, 2012. ISBN 978-963-9988-37-8
- (45) JANZA Frigyes: *Főtitkári köszöntő. Gondolatok a rendészettudományról*, In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk): *Írások A Magyar Rendészettudományi Társaság Megalapításának Tizenötödik Évfordulója Alkalmából*. Budapest, 2019. p. 9-12,
- (46) JENEI Ágnes: *Interkulturális tárgyalások*. Oktatási segédanyag. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közszolgálati Nemzetközi Képzési Központ. 2013.
- (47) KARDOS Sándor István: *A rendőri jogsértések között jelentkező korrupció megvalósulási körülményeinek, tendenciáinak vizsgálata a beosztotti állomány körében*. Doktori (PhD) értekezés. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2016.
- (48) KEREZSI Klára - PAP András László: *Rendészet, tudomány, doktori iskola*. Magyar Rendészet, 2015/4. sz., ISSN 1586-2895, p. 67-83.
- (49) KEREZSI Klára (szerk.): *Kriminológia – szakkriminológia*. Budapest, 2006. ISBN: 9632248929
- (50) KISS Anna: *Beszámoló az egyes alapjogokat sértő bűncselekmények ítélkezési gyakorlatának elemzéséről*. 2016. június 30. <http://jogaszvilag.hu/rovatok/szakma/beszamolo-az-egy-es-alapjogokat-serto-buncselekmények-itelkezesi-gyakorlatanak-elemzeserol>, letöltve: 2017. május 6.
- (51) KORINEK László: *A rendőrség*. In: FINSZTER Géza – KORINEK László: *A rend kedvéért*. Budapest, 2019. ISBN 978-615-00-4924-3, pp. 649-702.
- (52) KORINEK László: *Kriminológia I*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó. Budapest, 2010. p. 117-122.
- (53) KORPICS Márta: *Az interkulturális kommunikáció*. Pécsi Tudományegyetem, Bölcsészettudományi Kar. Pécs, 2011. online: http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/interkult_komm/2_a_kultra_fogalma_modellek_s_elmletek_a_kultrrl.html
- (54) KOVÁCS Gábor: *A rendészeti szervezeti kultúra*. In: Farkas Johanna, Horváth József (szerk.): *Szervezeti kultúrák és kutatásuk*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2020. ISBN: 978-963-498-180-0 (elektronikus)
- (55) KOVÁCS Gábor – PESTI Tünde - TŐZSÉR Erzsébet: *„VÍRUS 2019” – A Közös Közszolgálati Gyakorlat szerepe a hallgatók szervezeti önkéntes magatartásának kialakulásában – kutatási jelentés*. Budapest, 2019. (NKE belső dokumentum)
- (56) KOVÁCS Gábor - AMBRUSZ József (szerk): *„Virus 2019”: A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közös Közszolgálati Gyakorlat Alap- és Indító Feladata (oktatói példány)*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2019.
- (57) KOVÁCS Gábor - AMBRUSZ József (szerk): *„Integrált védelem 2018” - A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közös Közszolgálati Gyakorlat Alap- és Indító Feladata (oktatói példány)*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2018.

- (58) KOVÁCS et al.: „Vándor 2017” - A Nemzeti Közszerológálati Egyetem Közös Közszerológálati Gyakorlat Alap- és Indító Feladata (hallgatói példány). Nemzeti Közszerológálati Egyetem. Budapest, 2017.
- (59) KOVÁCS et al.: Közszerológálati Múveletirányítási Rendszerek: A Közös Közszerológálati Gyakorlat Elméleti Alapjai. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2017.
- (60) KOVÁCS et al.: „VÉGVÁR 2014” A közszerológálati gyakorlat koncepciójának és az indító feladatnak a kidolgozása (oktatói példány). Nemzeti Közszerológálati Egyetem. Budapest, 2014.
- (61) KOVÁCS Gábor: Vezetés- és szervezéselméleti kérdések gyakorlati megoldásai a Nemzeti Közszerológálati Egyetem 2013. évi Közös Közszerológálati Gyakorlatán. In: Tanulmányok „A változó rendészet aktuális kihívásai” című Tudományos Konferenciáról. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIV. Pécs, 2013. p. 79-86. HU ISSN 1589-1674,
- (62) KOZÁRY Andrea, PERRY, Joanna, DOMBOS Tamás: Kapcsolatépítés a gyűlölet-bűncselekményekre vonatkozó adatok területén Magyarországon – jelentés a „Nézzünk szembe a tényekkel!” (Facing all the Facts) c. projekt keretében. 2020. (online) <https://www.facingfacts.eu/wp-content/uploads/sites/4/2020/01/Facing-Facts-Country-Report-Hungary-HU-with-Self-Assessment-150120.pdf>, letöltve: 2021. január 2.
- (63) KOZÁRY Andrea: Rendészet-szociológia Kézikönyv II. Rejtjel Kiadó. Budapest, 2017. ISBN 978-615-5737-01-5
- (64) KOZÁRY Andrea: Gyűlöletbűncselekmények, bűnüldözés és bűnmegelőzés az Európai Unióban. Oktatási segédanyag. Nemzeti Közszerológálati Egyetem. Budapest, 2013.
- (65) Körzetmegbízotti szabályzat, a Belügyminisztérium II. Főcsoportfőnökség kiadványa, 1964. Budapest, 1964. ÁBTL-4.2.-12200/1964/1
- (66) LAMPLOT, Peter: Evaluierung der polizeilichen Grundausbildung in Österreich hinsichtlich der Vermittlung interkultureller Kompetenzen. Masterarbeit. Fachhochschule Wiener Neustadt, Fachhochschul-Masterstudiengang „Strategisches Sicherheitsmanagement.” 2010/2012.
- (67) LÖWI Ildikó: Az önkéntes karitatív tevékenység jellemző vonásai az 1990-es évek és a 2015-ös migrációs hullám tapasztalatainak tükrében. Doktori (PhD) értekezés. Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Hadtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2020.
- (68) MANEVICH, Dorothy: Hungarians share Europe’s embrace of democratic principles but are less tolerant of refugees, minorities. 2016. szeptember 30. online: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/09/30/hungarians-share-europes-embrace-of-democratic-principles-but-are-less-tolerant-of-refugees-minorities/>, letöltve: 2017. április 10.
- (69) MCCARTNEY, Steve, Parent, Rick: SEthics in Law Enforcement. BC Campus, 2015. Online: <https://opentextbc.ca/ethicsinlawenforcement/chapter/police-culture/>
- (70) MACPHERSON, William: The Stephen Lawrence Inquiry report Of An Inquiry. - by Sir William Macpherson of Cluny Advised by Tom Cook, The Right Reverend Dr John Sentamu, Dr Richard Stone - Presented to Parliament by the Secretary of State for the Home Department by Command of Her Majesty. February 1999.

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/277111/4262.pdf, letöltve: 2021. december 14.

- (71) MANEVICH, Dorothy: *Hungarians share Europe's embrace of democratic principles but are less tolerant of refugees, minorities*. 2016. szeptember 30. online: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/09/30/hungarians-share-europes-embrace-of-democratic-principles-but-are-less-tolerant-of-refugees-minorities/>, letöltve: 2017. április 10.
- (72) MESSING Vera – SÁGVÁRI Bence: *Cementing European Divisions, Mapping of European Attitudes towards Migration*. Friedrich Ebert Stiftung. 2020. ISBN: 978-615-81517-7-1
- (73) ORGAN, Dennis W.: *Organisational citizenship behavior: The good soldier syndrome*. Lexington Books. Lexington, 1988.
- (74) ORGAN, Dennis W.: *The Roots of Organizational Citizenship Behavior*. In: Podsakoff, Philip M. – MacKenzie, Scott B. – Podsakoff, Nathan P. (Eds.): *The Oxford Handbook of Organizational Citizenship Behavior*. Oxford University Press Inc. New York, 2018. p. 7-19.
- (75) PAP András László: *Rendészet és sokszínűség*. Dialóg Campus, Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft. Budapest, 2019. ISBN 978-963-531-042-5,
- (76) RIEDEL, Christian: *Interkulturelle Kompetenz bei der Polizei - Eine empirische Studie zur Betrachtung interkultureller Situationen durch Polizeibeamtinnen und Polizeibeamte*. Felix-Verlag. 2012. ISBN: 9783862930593
- (77) *Rotterdam Charter: Policing for Multi-ethnic Society*. Rotterdam, 1996.
- (78) SALLAI János: *A magyar rendészeti képzés története 1922–2017. Rendőr altiszt (tiszthelyettes) és rendőrtiszt képzés a XX–XXI. században*. In: Czene-Polgár Viktória – Zsámbokiné Ficskovszky Ágnes (szerk.): *Mérföldkövek az adó- és vámigazgatás történetéből. Válogatott tanulmányok az évfordulók tükrében*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám- és Pénzügyőri Tagozat. Budapest, 2017. p. 86-123. ISBN: 978-615-00-0517-1
- (79) SALLAI János: *A rendészet globális, kontinentális, regionális és lokális kihívásai és válaszai napjainkban*. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a „Biztonsági kockázatok – rendészeti válaszok” c. tudományos konferenciáról*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XV. Pécs, 2014. HU ISSN 1589-1674
- (80) SALLAI János: *November 22, a Rendészettudományi Kar kari napja*. Rendőrségi Tanulmányok 2018, 2. sz. Rendőrség Tudományos Tanácsa. Budapest, 2018. ISSN 2630-8002 (online) http://www.bm-tt.hu/rtt/assets/letolt/rt/201802/06_Sallai_Janos.pdf
- (81) *Sicher mit Bildung – Perspektiven. Werte. Kompetenzen. – Leitbild zur modernen Polizeiausbildung*. Bundesministerium für Inneres. Wien. <https://www.bmi.gv.at/104/files/Broschuere.pdf>, letöltve: 2021. december 9.
- (82) SCHWARTZ, Shalom H.: *Beyond Individualism-Collectivism: New Cultural Dimensions of Values*. In Press in U. Kim, H.C. Triandis, C. Kagitcibasi, S-C. Choi, & G. Yoon (Eds.), *Individualism and collectivism: Theory, method, and application*. Newbury Park. CA: Sage. 1994. p. 11-12.

- (83) SCHWEER, Thomas, STRASSER, Hermann: *Einblick: Cop Culture und Polizeikulture*. In: Thomas Schweer, Herman Strasser, Steffen Zdun Eds.: „Das da draussen ist ein Zoo, und wir sind die Dompteure” – Polizisten im Konflikt mit ethnischen Minderheiten und sozialen Randgruppen. VS Verlag für Sozialwissenschaften. GWV Fachverlag GmbH. Wiesbaden, 2008. p. 11-38.
- (84) SIBALINNÉ FEKETE Katalin: *A helyi nyelv és kultúra ismeretének jelentősége a békemissziók állománya számára (különös tekintettel a Nyugat-Balkánra)*. Doktori (PhD) értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. Kossuth Lajos Hadtudományi Kar, Hadtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2011.
- (85) SMITH, Elliot R, - Mackie, Diane M., Claypool M Heather: *Szociálpszichológia*. Elte Eötvös Kiadó. Budapest, 2016. ISBN: 978 963 312 25 8
- (86) STAUD, Toralf: *Die Polizei hat ein Männlichkeitsproblem – Ein Interview mit dem Kriminologen und Polizeiausbilder Joachim Kersten*. Joachim-Heike Kleffner, Matthias Meisner (Eds.): Extreme Sicherheit, Rechtsradikale in Polizei (Extreme security, right-wing radicals in police). Verfassungsschutz, Bundeswehr und Justiz. Verlag Herder GmbH. Freiburg im Breisgau. 2019. p. 196-209. ISBN: 978-3-451-81860-8
- (87) SUBA László: *A kommunikáció szerepe az adó- és vámhatóságnál*. Doktori (PhD) értekezés. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Hadtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2022.
- (88) SZABÓ Andrea: *A bolognai folyamat és hatása a rendészeti felsőoktatásra az Európai Unióban*. Doktori (PhD) értekezés. Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola. Pécs, 2013.
- (89) SZABÓ Andrea: *Sub pondere crescit palma, avagy a pénzügyőr tisztjelölt erőpróbája*. In: Dobák Imre, Hautzinger Zoltán (szerk.): Szakmaiság, szerénység, szorgalom, ünnepi kötet a 65 éves Boda József tiszteletére. Dialog Campus. Budapest, 2018. p. 599-612.
- (90) SZAKÁCS Gábor: *A szervezeti kultúra, a szervezeti hatalom a rendvédelmi szervezeteknél*. in: Horváth József, Kovács Gábor (szerk.): *A rendészeti szervek vezetés- és szervezéselmélete*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2014. p. 98-99.
<http://m.ludita.uni-nke.hu/reposztorium/bitstream/handle/11410/9984/Teljes%20sz%C3%B6veg%21?sequence=1&isAllowed=y>
- (91) SZENDREI János: *Romák a rendészeti források tükrében*. Doktori (PhD) értekezés. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Kossuth Lajos Hadtudományi Kar, Hadtudományi Doktori Iskola. Budapest, 2011.
- (92) TIHANYI Miklós: *Bűn-Hit-Szabadulás, a vallás szerepe a büntetés-végrehajtásban*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem. Budapest, 2019.
- (93) TROMPENAARS, Fons – Hampden-Turner, Charles: *Riding the Waves of Culture – Understanding Cultural Diversity in Business*. Nicholas Brealey Publishing Ltd. Reprinted with Corrections. London, 1998. ISBN 978-1857881769
- (94) VÁRI Vince: *Empirikus kutatás a rendőrök körében a civil-rendőr viszonyról, a statisztikai szemléletről és a bűnüldözés hatékonyságáról*. In: Christián László (szerk.): *Rendészettudományi kutatások. Az NKE Rendészetelméleti Kutatóműhely tanulmánykötete*. Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2017. p. 149-164.

Folyóiratok, cikkek

- (95) ANDROVICZ Gábor: *A magyar rendőrképzés fejlődése a dualizmus időszakában*. In: Magyar Rendészet 2018/1. sz. Ludovika Egyetemi Kiadó. Budapest, 2018. p. 29-37.
- (96) A második legtöbb menedékkérelmet Magyarországon adták le idén. Euronews online: <http://hu.euronews.com/2015/09/18/a-masodik-legtobb-menedekkerelmet-magyarorszagon-adtak-le-iden>, letöltve: 2016. augusztus 6.
- (97) BAKACSI Gyula – Takács Sándor: *Honnan-Hová? A nemzeti és szervezeti kultúra változásai a kilencvenes évek közepének Magyarországn*. Vezetéstudomány XXIX évf., 2. szám. 1998. p. 15-22.
- (98) BEHR, Rafael: *Maskulinität in der Polizei: Was Cop Culture mit Männlichkeit zu tun hat – ein Essay*. Juridikum 4/2017. p. 541-551.
- (99) BENSON, W. Robert.: *Changing Police Culture: The Sine Qua Non of Reform*. 34 Loy. L.A. L. Rev. 681. 2001. <https://digitalcommons.lmu.edu/llr/vol34/iss2/7>, letöltve: 2021. december 5.
- (100) BHUGOWANDEEN, Bela: Diversity in the British police: adapting to a multicultural society. 2013, <https://doi.org/10.4000/mimmoc.1340>, letöltve: 2021. december 14.
- (101) BODA József: *A Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar feladatai a rendészeti képzésben*. Határrendészeti Tanulmányok, 2016/1. sz. Budapest, 2016. HU ISSN 2061-3997 (Online) <https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2016-1-szam-1.original.pdf>, p. 4-22.
- (102) BODA József: *Nemzetközi rendészeti szervezetek vezetése 1999-2010*. Rendőrségi Tanulmányok, III. évfolyam, 2020. különszám. Budapest, 2020. p. 163-207. (online) <https://archive.bm-tt.hu/rtt/assets/letolt/rt/202002/boda.pdf>, letöltve: 2021. december 2.
- (103) BODONYI Ilona: *Az Európai Unió multikulturális társadalmának kihívásai*. Rendvédelmi füzetek 2004/31 sz. Budapest, 2004. p. 3-16.
- (104) BORECZKY Ágnes: *Multikulturális pedagógia – új pedagógia? Új Pedagógiai Szemle*. 1999. április. online: <https://epa.oszk.hu/00000/00035/00026/1999-04-vt-Boreczky-Multikulturalis.html>
- (105) BRENTON, Felix: *Brixton riots (April 10-12, 1981)*. 2010. június 13. online: www.blackpast.org, letöltve: 2021. december 14.
- (106) CHAN, Janet: *Changing Police Culture*. In: The British Journal of Criminology, Volume 36, Issue 1, Winter. 1996. p. 109-134.
- (107) CHRISTIÁN László: *A helyi rendészeti együttműködés rendszere*. Iustum Aequum Salutare 14. évf., 1. sz. 2018. p. 33-61.
- (108) „Coffee with a cop”-Brussels police sit down to talk with locals. The Brussels Times, 2019. 09. 19. Online: <https://www.brusselstimes.com/68948/coffee-with-a-cup-locals-matonge-brussels-ixelles> letöltve: 2020. február 4.
- (109) COZENS, Simon: *Shame Cultures, Fear Cultures, and Guilt Cultures: Reviewing the Evidence*. Researchgate publication.

https://www.researchgate.net/publication/327796897_Shame_Cultures_Fear_Cultures_and_Guilt_Cultures_Reviewing_the_Evidence/link/5f7ee8fb458515b7cf6f5cb0/download, letöltve: 2022. május 10.

- (110) CREIGHTON, R. Millie: *Revisiting Shame and Guilt Cultures: A Forty-Year Pilgrimage*. Ethos, Vol. 18. No. 3., September 1990. p. 279-307.
- (111) DEUCHAR, Ross, FALLIK, Seth Wyatt, CRICHLLOW, J. Vaughn: *Despondent officer narratives and the „post-Ferguson” effect: exploring law enforcement perspectives and strategies in a southern American state*. Policy and Society, Volume 29. 2019 - Issue 9. p. 1042-1057. <https://doi.org/10.1080/10439463.2018.1480020>
- (112) Die Nacht der Wölfe, Spiegel online. 2016. 12. 18. Online: <https://www.spiegel.de/spiegel/koelner-silvesternacht-rekonstruktion-der-chaos-nacht-a-1126329.html>, letöltve: 2017. június 8.,
- (113) DORNING, Heinrich: *The Hungarian State Police*. The Police Journal, 2(1). 1929. p. 120–129. <https://doi.org/10.1177/0032258X2900200106>
- (114) ENDRŐDI István, AMBRUSZ József, MUHORAY Árpád: *A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közös Közszolgálati Gyakorlatának - A „VIHAR 2016” összefoglalása, következtetései*. Védelemtudomány, Katasztrófavédelmi online tudományos folyóirat. <http://www.vedelemtudomany.hu/articles/16-endrodi-ambrusz-muhoray.pdf>, letöltve: 2018. december 4,
- (115) FÓRIZS Sándor: *Gondolatok Németország rendőrségi rendszeréről*. In: Belügyi Szemle, 63. évf. 2015/10. sz. ISSN 1789-4689, p. 47-63.
- (116) FÓRIZS Sándor: *A rendészeti változások Iránya, tendenciái, mozgatórugói*. In: Gaál Gyula-Hautzinger Zoltán (szerk): *A határrendészettől a rendészettudományig. - Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XVII*. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoportja. Pécs, 2016. HU ISBN 978-963-12-7484-4 , p. 27-36.
- (117) FÓRIZS Sándor: *Egy rendőr tiszthelyettes alapképzés Németországban*. Magyar Rendészet, XXII. évf., 1. szám. Ludovika Egyetemi Kiadó. Budapest, 2022. ISSN 1586-2895, p. 95-105.
- (118) FÓRIZS Sándor: *Az Erasmus program a Rendőrtiszti Főiskolán*. Magyar Rendészet 2010, 1-2. szám. p. 135-138.
- (119) FÓRIZS Sándor: *Rendőri képzési modellek Németországban*. Határrendészeti Tanulmányok. 2016/1. sz. Budapest, 2016. HU ISSN 2061-3997 (Online) <https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2016-1-szam-1.original.pdf> , p. 37-50.
- (120) George Floyd died from lack of oxygen, not fentanyl, says expert. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-56670912>, BBC hivatalos weboldal. Letöltve: 2021. december 7.
- (121) GOLUBEVA, Irina: *Interkulturális kompetencia – túl a sztereotípiákon*. Research Gate publication. <https://www.researchgate.net/publication/321084862>, 2003, letöltve: 2021. december 10.
- (122) GUTSCHMIDT, Daniela: *Interkulturelle Kompetenz in der Polizei. Eine sozialpsychologische Betrachtung allgemeiner Faktoren und der spezifischen Rolle von Vorurteilen*. In: Polizei und Wissenschaft 2/2020. p. 11-29.

- (123) HIDASI Judit: Kommunikáció és kontextus. Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar. Repozitrium. Online: http://publikaciotar.repozitrium.uni-bge.hu/295/1/szf_23_01.pdf
- (124) HILLS D. Michael: *Kluckhohn and Strodtbeck's Values Orientation Theory*. In: *Psychology and Culture*, 4(4). 2002. <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1040>
- (125) HORVÁTH József: *Gondolatok a rendőrség szervezeti kultúrájáról*. In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk.): *A rendészettudomány határkövei – Tanulmányok a Pécsi Határőr Tudományos Közlemények első évtizedéből*. Magyar Hadtudományi Társaság, Határőr Szakosztály, Pécsi Szakcsoport. Pécs, 2012. ISBN: 978-963-08-4112-2, p. 177-190.
- (126) HORVÁTH Péter János: *A Független Rendészeti Panasztestület szerepe a rendőrség demokratizálásában*. *Belügyi Szemle* 2019/10. sz. Budapest, 2019. p. 59-70.
- (127) Investigating George Floyd's Criminal Record, Snopes News Crime. Background Check. Online: <https://www.snopes.com/news/2020/06/12/george-floyd-criminal-record/>, letöltve: 2020. augusztus 8.
- (128) JAIN, Vishal: *3D Model of Attitude*. Researchgate publication. <https://www.researchgate.net/publication/265567380>, letöltve: 2018. június 6.
- (129) JANZA Frigyes: *A rendőri hazugságokról*. In: Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „Quo vadis rendvédelem? Szabadságjogok, társadalmi kötelezettségek és a biztonság” cím tudományos konferenciáról*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XI. Pécs, 2010. p. 45-62.
- (130) KIENSCHERF, Sven: *Polizist aus Osnabrück bekommt Preis für Masterarbeit*. 28.02.2014. Online: www.noz.de, letöltve: 2017. március 10.
- (131) Kopf unter Polizeibus: Beamter verurteilt. – Wien ORF. 2022. január 25. <https://wien.orf.at/stories/3140198/>, letöltve: 2022. március 14.
- (132) KOVÁCS Gábor: *A Nemzeti Közzolgálati Egyetem, mint a közzolgálati képzés bázisa; jelenlegi helyzetkép, jövőbeni változások, fejlődési tendenciák és kihívások*. In: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán (szerk.): *Tanulmányok „A biztonság rendészettudományi dimenziói – változások és hatások” c. tudományos konferenciáról*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XIII. Pécs, 2012. HU ISSN 1589-1674, p. 371-379.
- (133) KOVÁCS Gábor: *Rendészeti képzések rendszere a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen*. In: Schmidt Rita Emese (szerk.): *Határrendészeti Tanulmányok*. XIII. évfolyam, 1. szám. MRTT Határrendészeti Tagozat. Budapest, 2016. HU ISSN 2061-3997 (Online), p. 23-36. <https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/2016-1-szam-1.original.pdf>
- (134) KOVÁCS Gábor - PESTI Tünde - TÖZSÉR Erzsébet: *A hallgatói magatartásformák megjelenése és változásának folyamata a Nemzeti Közzolgálati Egyetem „Vírus 2019” Közös Közzolgálati Gyakorlatán*. *Magyar Rendészet*, 2019. 2-3. szám. Budapest, 2019. p. 115-142.
- (135) KOVÁCS Gábor - VARGA András: *A Nemzeti Közzolgálati Egyetemre jelentkezők felvételi adatainak elemzése 2012-2015 között*. *Hadtudományi Szemle* 2015. VIII. évfolyam, 4. szám. p. 247-274.

- (136) KOVÁCS Gábor - PESTI Tünde: *A rendőrségi és rendőri kultúra megkülönböztetése – a „zsarukultúra” elmélet főbb elemei*. Rendőrségi Tanulmányok, IV. évf. 2021/3. online: https://archive.bm-tt.hu/rtt/rt_ujsag.php/17
- (137) KOVÁCS Gábor - PESTI Tünde: *A rendőri erőszakról, túlkapásokról – lehetséges magyarázatok*. Belügyi Szemle, 2021/11. sz. p. 1981-1993. Belügyi Szemle, 2021/11. DOI:10.38146/BSZ.2021.11.6
- (138) KOVÁCS Gábor: *A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar alapkiképzés intenzív szakaszának teljesítésével kapcsolatos hallgatói véleményének összegző vizsgálata 2012—2019 között*. Magyar Rendészet XX. évf. (2020), 3. szám. Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft. Budapest, 2020. p. 163-178. ISSN 1586-2895
- (139) KOZÁRY Andrea: *Rendőrtisztképző iskolák Magyarországon 1945 után*. Belügyi Szemle, 49. évfolyam, 10. sz. Budapest, 2001. p. 80-105.
- (140) KRAUZER Ernő: *Az intézkedéstaktika, mint oktatásmódszertan, a korszerű és gyakorlatorientált képzés alapja*. Belügyi Szemle, 2019. évi 7-8. szám. Budapest, 2019. p. 79-115.
- (141) KROTT, Nora Rebekka – KROTT, Eberhard – ZEITNER, Ines: *Xenophobic attitudes in German police officers: A longitudinal investigation from professional education to practice*. In: International Journal of Police Science & Management. 2018. p. 1-11. DOI: 10.1177/1461355718788373
- (142) LEENEN, Rainer Wolf, GROSS, Andreas, GROSCH, Harald: *Interkulturelle Kompetenz in der Polizei: Qualifizierungsstrategien*. In: Gruppendynamik und Organisationsberatung, 33. Jahrgang, Heft 1. March, 2022. p. 97-120. DOI: 10.1007/s11612-002-0008-4
- (143) MÁRKUS György: *A kultúra: egy fogalom keletkezése és tartalma*. In: Kultúra és modernitás. T-Twins. Budapest 1992. p. 9-41.
- (144) MACDONALD M.John: *De-policing as a consequences of the so-called „Ferguson-effect.”*. Criminology and Public Policy 47. 2019. DOI: 10.1111/1745-9133.12430
- (145) MACLEAN, Roger: *Tandem project: Developing cultural intelligence in Police Technology students using cultural/ethnic mentors*. In: European Police Science and Research Bulletin, Issue 11. Winter 2014/15. p. 17-20.
- (146) MALÉT-SZABÓ Erika – HEGYI Hella – HEGEDŰS Judit – SZELES Erika – Ivaskevics Krisztián: *Rendőri alapkompenciák az egységes közszolgálati alapkompenciák tükrében*. Rendőrségi Tanulmányok, 2018/1. sz. (online) https://epa.oszk.hu/04000/04093/00001/pdf/EPA04093_rendorsegi_tanulmanyok_2_018_1_015-074.pdf, letöltve: 2021. december 2.
- (147) MERETEI Barbara: *Generációs különbségek a munkahelyen–szakirodalmi áttekintés*. Vezetéstudomány, 48. évf. 10. sz. DOI: <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.2017.10.02>, p. 10-18.
- (148) Met police twice as likely to fine black people over lockdown breaches – research. The Guardian hivatalos weboldal: <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/jun/03/met-police-twice-as-likely-to-fine-black-people-over-lockdown-breaches-research>, letöltve: 2020. június 22.

- (149) MITEV Ariel Zoltán: *Grounded Theory, a kvalitatív kutatás klasszikus mérföldköve*. Vezetéstudomány, XLIII. Évf. 2012, 1. szám. (ISSN 01 33-0179)
- (150) MOLNÁR Katalin: *Az előítéletesség verbális kifejeződései és annak következményei a rendvédelemben*. - Konferencia közlemény, 2000. Online: <http://hdl.handle.net/20.500.12944/130>
- (151) MOLNÁR Katalin-URICSKA Erna: „*The Police Café – An efficient method for improving the dialogues between the Police and the Community*.” European Law Enforcement Research Bulletin (4 SCE). 2018. p. 221-226.
- (152) NAGY Judit: *A nemzetközi bűnügyi együttműködés jogi keretei, elvei, eszközei*. Rendőrségi Tanulmányok, V. évfolyam 2022/1. sz. HU ISSN 2630-8002 (online) p. 119-141.
- (153) NAGY György: *Towards intercultural competence: models and frameworks for developing ESOL learners' intercultural competence in Ireland*. International Online Journal of Education and Teaching (IOJET), 5(3). p. 649-660. online: <http://iojet.org/index.php/IOJET/article/view/453/259>
- (154) NYESTE Péter: *Hazánk a nemzetközi bűnüldözési együttműködés rendszerében, Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (NEBEK)*. Rendőrségi Tanulmányok, V. évfolyam 2022/1. sz. HU ISSN 2630-8002 (online) p. 142-172,
- (155) NIX, Justice, Wolf, E. Scott: *Sensitivity to the Ferguson Effect: The role of managerial organizational justice*. Journal of Criminal Justice, Volume 47. December 2016. p. 12-20. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2016.06.002>
- (156) OAKLEY, Robin: *Publications, papers, reports on racism & ethnic relations 1990-1999*. Robin Oakley hivatalos weboldala: <https://www.robinoakley.info>, letöltve: 2021. október 10.
- (157) OAKLEY, Robin: *Report on racial violence and harassment in Europe*. Council of Europe, Committee of Ministers. 1992. április 16. Strasbourg.
- (158) PAP András László: *Intézményes diszkrimináció és zaklatás*. Belügyi Szemle (12). 2015. p. 80-105.
- (159) PARÁDI József: *Rendvédelmi tisztképzésünk hagyományai*. Belügyi Szemle, 45. évfolyam, 4. sz. Budapest, 1997. p. 101-109.
- (160) PARÁDI József: *A magyar rendőrtisztképzés tradíciói 1867–1945*. Rendvédelem-történeti Füzetek, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság kiadványa, 13. évf. (2007.) 16. sz. p. 94-99. https://epa.oszk.hu/02100/02176/00002/pdf/RTF_16_094-099.pdf
- (161) PARÁDI József: *Rendvédelmünk képzési és képesítési rendszere 1867–1945*. Rendvédelem-történeti Füzetek, a Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság kiadványa 13. évf. (2007.) 16. sz. p. 90-93. https://epa.oszk.hu/02100/02176/00002/pdf/RTF_16_090-093.pdf
- (162) PEEPLES, Lynne, *What the data say about police brutality and racial bias - and which reforms might work*. Nature, Vol. 583. 2020. p 22-24.
- (163) PESTI Tünde: *Measures against prejudice at the Hungarian Police - theoretical research on police culture and cop culture*. Belügyi Szemle, 2021/Special Issue 4. DOI: 10.38146/BSZ.SPEC.2021.4.2, p. 21-30.

- (164) PESTI Tünde: *Rendőrségi kultúra – A tisztképzés és a szervezeti keretek elméleti vizsgálata az előítéletek elleni fellépés tükrében*. *Belügyi Szemle*, 69(5). 2021. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.5.4> , p. 781-798.
- (165) RANTATALO, Oscar - KARP, Staffan: *Stories of Policing: The Role of Storytelling in Police Students' Sensemaking of Early Work-Based Experiences*. *Vocations and Learning*, 11. 2018. p. 161-177. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12186-017-9184-9>, letöltve: 2021. december 12.
- (166) RITECZ György: *A migráció kockázatai*. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, XIV. szám. Pécs, 2013. p. 255-256.
- (167) SALLAI János: *A globalizáció rendészeti kihívásai*. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények* XIV. Pécs, 2013. p.37-41.
- (168) SALLAI János-BORSZÉKI Judit: *A nemzetközi rendőri együttműködés kezdetei*. *Belügyi Szemle* 2022/5. sz. Budapest, 2022. p. 983-1003. DOI:10.38146/BSZ.2022.5.6
- (169) SCALIA, Vincenzo: *The Stench of Canteen Culture: Cop Culture and the Case of Frederico Aldrovandi*. *Social Justice (San Francisco Calif.)*, Vol. 47. No 1-2. May 2021. p. 93-111.
- (170) SCHLÜTER, Nadja – HAUNHORST, Charlotte: *„Die Feinde sind immer die Linken und die Ausländer” – Ein junger Polizist spricht über Rassismus und Korpsgeist in der Polizei*. *Jetzt*. 20. Jan. 2017. <https://www.jetzt.de/politik/rassismus-in-der-polizei-ein-junger-polizist-berichtet>, letöltve: 2021. december 3.
- (171) SCHLÜTER, Nadja: *Rassismus in der Polizei: Interview mit dem Polizeiwissenschaftler Rafael Behr – „Kamaradenverrat ist eine Todsünde.”* *Jetzt*. 20. Juli 2017. <https://www.jetzt.de/politik/rassismus-in-der-polizei-interview-mit-dem-polizeiwissenschaftler-rafael-behr>, letöltve: 2017. szeptember 14.
- (172) SCHMIEDER, Peter: *Polizist lügt vor Gericht*. – *Das Newsportal für Sachsen*. https://www.saechsische.de/polizist-luegt-vor-gericht-839595.html?utm_source=szonline, letöltve: 2022. március 14.
- (173) SCHWARTZ, Shalom H.: *Universals in the Content and Structure of Values: Theoretical Advances and Empirical Tests in 20 Countries*. *Advances in Experimental Social Psychology*, Vol. 25. 1992. p. 1-65.
- (174) SIK Endre - SIMONOVITS Bori - SZEITL Blanka: *Az idegenellenesség alakulása és a bevándorlással kapcsolatos féltelmek Magyarországon és a visegrádi országokban*. *Regio* 24. évf. (2016) 2. szám online: <http://regio.tk.mta.hu/index.php/regio/article/view/114> letöltve: 2017. február 25.
- (175) SIMONOVITS Bori et al.: *The social aspects of the 2015 migration crisis in Hungary*. *Tárki*. Budapest, 2016. március. p. 42-44. online: https://www.tarki.hu/hu/news/2016/kitekint/20160330_refugees.pdf, letöltve: 2017. április 9.
- (176) SIPOS Szandra: *A migráció főbb pszichológiai megállapításai*. *Nemzetbiztonsági Szemle*. MMXVI/I, IV. évfolyam, 1. sz. 2016. HU ISSN 2064-3756 (online) p. 18-33.

- (177) SMITH, Robert, Burnett, Simon, Petersen, Sarah: *Towards on Organizational Folklore of Policing: The Storied Nature of Policing and the Police Use of Storytelling*. *Folklore* 125 (2). p. 218-237.
- (178) SZELEI Ildikó: *Szembesülünk-e új kihívásokkal a katedrán?* *Hadtudományi Szemle*, 2016. IX. évfolyam, 3. szám. Budapest, 2016. p. 263-271.
- (179) SZILÁGYI Attila: *Felkészítés a misszióra*. *Zsaru magazin*. 2020. november 11. www.police.hu weboldal: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/zsaru-magazin/felkeszites-a-missziora>, letöltve: 2021. december 4.
- (180) Támadássorozat Párizsban: legalább 126 halott. HVG weboldal: http://hvg.hu/vilag/20151113_Robbanas_es_lovoldozes_Parizsban, letöltve: 2017. április 10.
- (181) URI László: *Van-e polgári-rendőri együttműködés, vagyis CIPOC (Civilian-Police Cooperation)?* *Hadtudományi Szemle* 2013, 6. évfolyam, 1. szám. Budapest, p. 193-200.
- (182) USZKIEWICZ Erik: *Rendőri segítséggel? Hatással van-e a gyűlölet-bűncselekményekkel kapcsolatos nyomozati munkára a rendőrségi diszkrimináció?* *Fundamentum*. 2013, 3. szám. p. 38-46.
- (183) VAN WAGTENDONK, Jamie: *The First Modern Diaspora Community in the Netherlands: Lessons from the Moluccan experience*. Utrecht, 2008. május. https://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1045&context=isp_collection, letöltve: 2021. december 2.
- (184) VÉGH Attila: *Kegyetlenül megalázta: milliós sérelemdíjat fizethet a rendőrparancsnok, miután lepatkányozta a budapesti sztárzsarut*. <https://www.blikk.hu/aktualis/belfold/rendorseg-sertegetes-serelemdij-kabitoszer/8f19cmv>, 2022. március 18., letöltve: 2022. március 19.
- (185) WADDINGTON, Peter: *Police (canteen) sub-culture, An appreciation*. *British Journal of Criminology*, Vol. 39, No. 2. Spring 1999.
- (186) WESTMARLAND, Louise- CONWAY, Steve: *Police ethics and integrity: Keeping the 'blue code' of silence*. *International Journal of Police Science & Management* 2020, Vol. 22(4). 2020. p. 378-392.
- (187) Who was George Floyd and what happened to Derek Chauvin? BBC hivatalos weboldal. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-56270334>, letöltve: 2021. december 7.
- (188) WIESLANDER, Malin: *Controversial diversity: diversity discourses and dilemmas among Swedish police recruits*. *Policing and Society*, Volume 30, 2020, Issue 8. p. 873-889. <https://doi.org/10.1080/10439463.2019.1611818>, letöltve: 2021. december 14.
- (189) WOLF, E. Scott: *The Alleged „Ferguson Effect” and Police Willingness to Engage in Community Partnership.* *Law and Human Behavior*. October 2015. DOI: 10.1037/lhb0000164

Egyéb hivatalos dokumentumok

- (190) A Bizottság Közleménye Az Európai Parlamentnek, A Tanácsnak, A Gazdasági És Szociális Bizottságnak És A Régiók Bizottságának: Az európai felsőoktatási rendszerek által az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés terén tett hozzájárulás növelése /* COM/2011/0567 végleges */. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52011DC0567&from=EN>, letöltve: 2017. április 8.
- (191) Aboriginal and Torres Strait Islander cultural safety framework for the Victorian health, human and community services sector. Victoria State Government kiadványa. Online: <https://www.dhhs.vic.gov.au/sites/default/files/documents/202004/Part%201-Aboriginal%20and%20Torres%20Strait%20Islander%20cultural%20safety%20framework-20190620.pdf>, letöltve: 2020. január 4.
- (192) Agenda 2030. <http://ensz.kormany.hu/download/f/93/b1000/A%20fenntarthat%C3%B3%20fej%C5%91d%C3%A9si%20c%C3%A9lok%20%C3%A9s%20alc%C3%A9lok%20magyar%20nyelv%C5%B1%20v%C3%A1ltozat%C3%A1r%C3%B3%20k%C3%A9sz%C3%BClt%20bros%C3%BAra.pdf>, letöltve: 2017. április 8.
- (193) A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2015. évben. Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály. Budapest. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/7/3/1/doc_url/stat_kulf_mvall_mo_adatok_2015.pdf
- (194) A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2016. évben. Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály. Budapest. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/7/3/0/doc_url/stat_kulf_mvall_mo_adatok_2016.pdf
- (195) A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2017. évben. Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály. Budapest. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/7/3/3/doc_url/stat_kulf_mvall_mo_adatok_2017.pdf
- (196) A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2018. évben. Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály. Budapest. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/7/2/7/doc_url/Elemzes_a_kulfoldiek_magyarorszagi_munkavallalarol_2018.pdf
- (197) A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2019. évben. Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály. Budapest. https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/7/2/8/doc_url/Elemzes_a_kulfoldiek_magyarorszagi_munkavallalarol_2019.pdf

- (198) A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2020. évben, Innovációs és Technológiai Minisztérium Elemzési és Bérpolitikai Osztály. Budapest.
https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/1/6/4/8/doc_url/Elemzes_a_kulfoldiek_magyarorszagi_munkavallalasarol_2020.pdf
- (199) A külföldi állampolgárok magyarországi munkavállalásának főbb sajátosságai 2021. évben.
https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/2/4/0/5/doc_url/Elemzes_a_kulfoldiek_magyarorszagi_munkavallalasarol_2021_evben.pdf
- (200) Asylum in the EU Member States, First time asylum applicants by country of citizenship during the first quarter 2016 táblázat. Eurostat news release 120/2016 – 16 June 2016. online, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7494855/3-16062016-BP-EN.pdf/4ff50bf8-82fc-4af0-9907-9c8546feb130>, letöltve: 2016. augusztus 6.
- (201) Az ukrán-magyar határszakasz forgalma. Police.hu weboldal, online: <https://www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/hatarrendeszet/az-ukran-magyar-hatarszakasz-forgalma-1>, letöltve: 2022. március 1.
- (202) *Az erőszak leküzdése és az integráció elősegítése, Romák elleni erőszakos incidensek helyszíni vizsgálata Magyarországon: A fejlemények összegzése, valamint a legfőbb megállapítások és ajánlások 2009. június-július.* Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala által 2010. június 15-én kiadott Addressing Violence, Promoting Integration – Field Assessment of Violent Incidents against Roma in Hungary című jelentésének nem hivatalos magyar fordítása. <https://www.osce.org/files/f/documents/5/5/275406.pdf>, letöltve: 2021. november 10.
- (203) Belügyminisztérium Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály: Nyilvántartás a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek hivatásos állományú tagjainak továbbképzési és vezetőképzési rendszeréről, valamint a rendészeti utánpótlási és vezetői adatbankról szóló 2/2013. (I. 30.) BM rendelet alapján a belső továbbképzési programokról. Letöltve: 2020. november.
- (204) Belügyminisztérium Rendészeti Vezetőkiválasztási, Vezetőképzési és Továbbképzési Főosztály: Nyilvántartás a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek hivatásos állományú tagjainak továbbképzési és vezetőképzési rendszeréről, valamint a rendészeti utánpótlási és vezetői adatbankról szóló 2/2013. (I. 30.) BM rendelet alapján a minősített továbbképzési programokról. Letöltve: 2020. november.
- (205) Bűnügyi igazgatási alapképzési szak tanterve 2020/2021. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Bunugyi_igazgatasi_alapkepzesi_szak_kkk.pdf
- (206) Bűnügyi alapképzési szak tanterve 2020/2021-es tanévtől. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/bunugyi_alapkepzesi_szak_tanterv_2020_21.pdf
- (207) Competency and Values Framework for policing – Overview of framework. College of Policing, www.college.police.uk, letöltve: 2021. január 4.

- (208) Competency and Values Framework for policing. Online: <https://www.college.police.uk/career-learning/career-development/competency-and-values-framework-cvf>, letöltve: 2021. január 4.
- (209) Competency and Values Framework Guidance. https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2020-11/competency_and_values_framework_guidance.pdf, letöltve: 2021. január 4.
- (210) Competency and Values Framework Implementation guidance. https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2020-11/Competency_and_Values_Framework-Implementation_guidance.pdf, letöltve: 2021. január 4.
- (211) Erster Lagebericht der Koordinierungsstelle für Extremismusprävention und -bekämpfung für den Geschäftsbereich des Sächsischen Staatsministeriums des Innern, Dezember 31, 2020. file:///C:/Users/T%C3%BCnde/Downloads/Erster_Lagebericht_KostEx.pdf, letöltve: 2022. december 29.
- (212) Eurobarometer Standard 69. European Commission weboldal. Public Opinion, Archives. http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb_arch_en.htm, letöltve: 2017. április 29.
- (213) Eurobarometer Standard 77. European Commission weboldal. Public Opinion, Archives. http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb_arch_en.htm, letöltve: 2017. április 29.
- (214) Eurobarometer Standard 84. European Commission weboldal. Public Opinion, Archives. http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/archives/eb_arch_en.htm, letöltve: 2017. április 29.
- (215) Helyzetkép a turizmus, vendéglátás ágazatról, 2020. 4. tábla: A Magyarországra tett külföldi utazások összefoglaló adatai. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jeltur/2020/index.html#aklflldibeutazsokszmaafelreccskentakldpiaceurpraszkl>
- (216) International Migration Outlook 2020, Inflows of top 10 nationalities (national definition) <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/cf710956-en/index.html?itemId=/content/component/cf710956-en>, letöltve: 2022. december 10.
- (217) Jó Állam Jelentés 2018. Nordex Nonprofit Kft. – Dialóg Campus Kiadó. Budapest, 2018. ISSN 2498-7476
- (218) Jó Állam Jelentés 2019. Ludovika Egyetemi Kiadó Nonprofit Kft. Budapest, 2019. ISSN 249 8 -7476
- (219) Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárok, az állampolgárság országa és nem szerint, január 1. online: https://www.ksh.hu/stadat_files/nep/hu/nep0023.html, letöltve: 2022. április 4.

- (220) MALÉT-SZABÓ Erika: *A Kiválasztási Munkacsoport legújabb eredményei – út a KOMP rendszertől a „KLIR” rendszerig* c. előadás. Sarlóspuszta, 2019. október 15. előadás anyaga (online):
http://bmkszf.hu/dokumentum/2747/Dr_MaletSzabo_Erika_KOMPKLIRRenvedelmiHR2msze.pdf, letöltve: 2021. december 2.
- (221) Meghirdetett képzések. Nemzeti Közszerológati Egyetem. Rendészettudományi Kar meghirdetett képzései. Felvi.hu weboldal:
https://www.felvi.hu/felveteli/egyetemek_foiskolak/IntezmenyiOldalak/szervezet.php?szer_id=843&oldal=2&elj=20a&fej=A
- (222) Nemzeti Közszerológati Egyetem, Rendészettudományi Kar, Bevándorlási Tanszék aktuális tantárgyi programok 2020-tól. https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/RBATB_2021.pdf, letöltve: 2022. október 6.
- (223) Nemzeti Közszerológati Egyetem Intézményfejlesztési Terv, 2015-2020. online: <https://www.uni-nke.hu/egyetem/strategiai-fejlesztes/strategiak/ift-2015-2020/ift-2015-2020>
- (224) Recommendations for the 2020 Censuses of Population and Housing. Table 2 Classification of population according to country of birth of parents, country of birth and citizenship.
https://unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2015/ECECES41_EN.pdf, p. 136, letöltve: 2022. december 8.
- (225) Rendészeti alapképzési szak tanterve a 2020/21-es tanévtől. [https://rtk.uni-nke-hu/Bunugyi_igazgatasi_alapkepzesi_szak_tanterv_2020_21.pdf](https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Bunugyi_igazgatasi_alapkepzesi_szak_tanterv_2020_21.pdf)
- (226) Rendészeti igazgatási szak Képzési és Kimeneti Követelményei a 2020/2021 tanévtől. [https://rtk.uni-nke-hu/Rendeszeti_igazgatasi_alapkepzesi_szak_kkk.pdf](https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Rendeszeti_igazgatasi_alapkepzesi_szak_kkk.pdf)
- (227) Rendészeti alapképzési szak tanterve a 2020/21-es tanévtől. [https://rtk.uni-nke-hu/Rendeszeti_alapkepzesi_szak_tanterv_2020_21.pdf](https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Rendeszeti_alapkepzesi_szak_tanterv_2020_21.pdf)
- (228) Sustainable Development Goals. online: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>, letöltve: 2017. április 8.
- (229) Sustainable Development Knowledge Platform. High Level Political Forum. Online: <https://sustainabledevelopment.un.org/hlpf>, letöltve: 2017. április 8.
- (230) Syllabus: Cultural intelligence. Customs, cultures, ethnicities. https://www.sisekaitse.ee/sites/default/files/inline-files/BPTC5230_Cultural%20intelligence.%20Customs%20cultures%20ethnicities.pdf, letöltve: 2022. november 25.
- (231) Values Based Recruitment and selection, Guidance for using the Competency and Values Framework in recruitment and selection. Online: https://assets.college.police.uk/s3fs-public/2020-11/Values-Based_Recruitment_Guidance-1.pdf, letöltve: 2021. január 4.
- (232) Vienna needs you! A joint project between the Municipal Department 17-Integration and Diversity and the Police for recruiting staff with a migration background. - Austrian Delegation To The Human Dimension Implementation Meeting. Warsaw, Sept. 29 – Oct. 10 2008. EBESZ hivatalos weboldal: www.osce.org, letöltve: 2021. december 14.

Törvények, jogszabályok, rendeletek:

- (233) 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99400034.tv>, letöltve: 2020. július 12.
- (234) 2015. évi XLII. törvény a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1500042.tv>
- (235) 2022. évi V. törvény a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő szabályozási kérdésekről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2200005.TV&dbnum=1>, letöltve: 2022. június 1.
- (236) 2/2013. (I. 30.) BM rendelet, a belügyminiszter irányítása alá tartozó szervek hivatásos állományú tagjainak továbbképzési és vezetőképzési rendszeréről, valamint a rendészeti utánpótlási és vezetői adatbankról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300002.bm>, letöltve: 2020. november 2.
- (237) 35/2020. (XII. 23.) ORFK utasítás a Rendőrség állományának alkalmasságvizsgálatáról. <https://frsz.hu/wp-content/uploads/2021/01/35-2020-ORFK-ut.pdf>, letöltve: 2021. január 30.
- (238) 45/2020. (XII. 16.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló egyes rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél foglalkoztatott hivatásos állomány és rendvédelmi igazgatási alkalmazotti állomány alkalmasságvizsgálatáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000045.bm>, letöltve: 2021. január 30.
- (239) 57/2009. (X. 30.) IRM-ÖM-PTNM együttes rendelet egyes rendvédelmi szervek hivatásos állományú tagjai egészségi, pszichikai és fizikai alkalmasságáról, közalkalmazottai és köztisztviselői munkaköri egészségi alkalmasságáról, a szolgálat-, illetve keresőképtelenség megállapításáról, valamint az egészségügyi alapellátásról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0900057.irm>, letöltve: 2021. január 30.
- (240) 293/2010. (XII. 22.) kormányrendelet a rendőrség belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerve kijelöléséről, valamint feladatai ellátásának, a kifogástalan életvitel ellenőrzés és a megbízhatósági vizsgálat részletes szabályainak megállapításáról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000293.kor>, letöltve: 2021. január 30.
- (241) 445/2013. (XI. 28.) Korm. rendelet a harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának nem összevont kérelmezési eljárás alapján történő engedélyezéséről, az engedélyezési kötelezettség alóli mentességről, a fővárosi és megyei kormányhivatal munkaügyi központjának az összevont kérelmezési eljárásban való szakhatósági közreműködéséről, valamint a Magyarországon engedélymentesen foglalkoztatható harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatásának bejelentéséről, és a munkabér megtérítéséről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300445.kor>, letöltve: 2022. január 2.
- (242) A veszélyhelyzet ideje alatt a harmadik országbeli állampolgárok magyarországi foglalkoztatására vonatkozó különleges szabályokról szóló 407/2021. (VII. 8.)

Korm. rendelet. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2100407.kor> letöltve: 2021. december 2. (hatályon kívül: 2022. június 1.)

- (243) A rendőri hivatás etikai kódexe. Online: <https://www.police.hu/hu/a-rendorsegrol/testulet/altalanosan/a-rendori-hivatas-etikai-kodexe>
- (244) Magyar Rendvédelmi Kar: Rendvédelmi Hivatásetikai Kódex és Etikai Eljárási Szabályzat.
<https://korrupciomegelozes.kormany.hu/download/4/68/70000/Rendv%C3%A9delmi%20Hivat%C3%A1setikai%20K%C3%B3dex.pdf>
- (245) The Race Relations (Amendment) Act 2000. Strengthening the Race Relations Act, Commission for Racial Equality, 2000,
https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/34/pdfs/ukpga_20000034_en.pdf,
letöltve: 2021. december 14.

Felhasznált weboldalak:

Bajor Rendőrség/Die Bayerische Polizei hivatalos weboldala: <https://www.polizei.bayern.de/>
Bajor Rendőrségi Igazgatási Hivatal/Bayerische Polizeiverwaltungsamt hivatalos weboldala: <https://info-bussgeld.polizei.bayern.de/>
BBC hivatalos weboldala: www.bbc.com
College of Policing weboldala: <https://www.college.police.uk>
Cseh Köztársaság Rendőrségének weboldala: <https://www.policie.cz/>
Cseh Rendőr Akadémia weboldala: <https://www.polac.cz>
EBESZ hivatalos weboldala: www.osce.org
Észt Statisztikai Hivatal weboldala, népességre vonatkozó adatok: <https://www.stat.ee/en/find-statistics/statistics-theme/population/population-figure>
Észt Köztársaság népszámlálási weboldala: <https://rahvaloendus.ee/en/news/native-and-immigrant-population-migration-31-december-2021#footnote-1>
Észt Biztonságtudományi Akadémia /The Estonian Academy of Security Sciences weboldala: <https://www.sisekaitse.ee/en/estonian-academy-security-sciences>
Észt Rendőrség és Határőrség/Estonian Police and Border Guard Board weboldala: <https://www.politsei.ee/en>
Gemeinsam sicher projekt weboldala: <https://gemeinsamsicher.at/>
Hofstede, Geert hivatalos weboldala: www.hofstede-insight.com
Idegenszavak gyűjteménye online: <https://idegen-szavak.hu>
Jogszabálygyűjtemény online: www.net.jogtar.hu
Innovációs és Technológiai Minisztérium weboldala: www.nfsz.hu
Kislexikon online: <http://www.kislexikon.hu>
Központi Statisztikai Hivatal weboldala: <https://www.ksh.hu>
Magyar rendőrség hivatalos weboldala: www.police.hu

Nemzeti Közszerológati Egyetem weboldala: www.uni-nke.hu

Nemzeti Védelmi Szerológat hivatalos weboldala, <https://nvsz.hu>

Oktatási hivatal weboldala: www.felvi.hu

Osztrák Statisztikai Hivatal hivatalos weboldala:
<https://www.statistik.at/statistiken/bevoelkerung-und-soziales/bevoelkerung/migration-und-einbuengerung/migrationshintergrund>

Szlovén Statisztikai Hivatal / Statistical Office, Republic Slovenia hivatalos weboldala:
<https://www.stat.si>

Szlovén belügyminisztérium hivatalos weboldala: <https://www.policija.si>

Szász rendőrség (Polizei Sachsen) hivatalos weboldala:
<https://www.polizei.sachsen.de/de/index.htm>

Szász állami kancellária (Sächsische Staatskanzlei) hivatalos weboldala: sachsen.de

Tudományos és Köznyelvi Szavak Magyar Értelmező Szerótára, online: <https://meszotar.hu>

Vocationally Orientated Culture and Language in Need (Szakmaorientált kultúra és nyelv szükséghelyzetben). Projektzám: 2017-1-IE01-KA202-025710, hivatalos weboldala:
<https://vocal.erasmus.site/>

Szerző kutatással kapcsolatban megjelent cikkei

- Pesti Tünde: *Az interkulturális kompetenciák szükségessége a rendészeti munkában.* Hadtudományi Szemle 8. (4). Budapest, 2015. pp. 192-202.
- Pesti Tünde: *Megközelítési szempontok az előítéletek leküzdéséhez.* In. Gaál Gyula - Hautzinger Zoltán: *A határrendésztől a rendésztudományig.* Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport. Pécs, 2016. HU ISBN 978-963-12-7484-4. pp. 157-162.
- Pesti Tünde: *A migrációs hullám kezelésének interkulturális megközelítése. A rendőrség kulturális ismeretbővítésének szükségessége.* Magyar Rendészet 16 (4). Budapest, 2016. pp. 61-72.
- Kovács Gábor - Pesti Tünde - Tözsér Erzsébet: *A hallgatói magatartásformák megjelenése és változásának folyamata a Nemzeti Közszolgálati Egyetem „Vírus 2019” Közös Közszolgálati Gyakorlatán.* Magyar Rendészet 19. (2-3). Budapest, 2019. pp. 115-142. DOI: 10.32577/mr.2019.2-3.7
- Pesti Tünde: *Rendőrségi kultúra - A tisztképzés és a szervezeti keretek elméleti vizsgálata az előítéletek elleni fellépés tükrében.* Belügyi Szemle 69. (5). Budapest, 2021. p 781-798. DOI: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.5.4>
- Kovács Gábor - Pesti Tünde: *A rendőrségi és a rendőri kultúra megkülönböztetése – a „zsarukultúra” elmélet főbb elemei.* Rendőrségi Tanulmányok 4. (3). Budapest, 2021. pp. 48-60. DOI: 10.53304/RT.2021.3.2
- Pesti Tünde: *Measures against prejudice at the Hungarian Police – theoretical research on police culture and cop culture.* Belügyi Szemle, 69. (4). Special Issue. Budapest, 2021. p. 21-30. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2021.4.2>
- Kovács Gábor - Pesti Tünde: *A rendőri erőszakról, túlkapásokról – lehetséges magyarázatok.* Belügyi Szemle, 69. (11). Budapest, 2021. p 1981-1993. DOI: <https://doi.org/10.38146>
- Pesti Tünde: *Interkulturális ismeretek rendőrségi kontextusa.* Határrendészeti Tanulmányok, XIX. évfolyam, 3-4. szám. Budapest, 2023. p. 23-36. HU ISSN 2061-3997 (Online). https://rtk.uni-nke.hu/document/rtk-uni-nke-hu/Hatrend_Tan_2022_3_4_szam.pdf
- Pesti Tünde: *Cop culture and its transmission within police organisations.* Belügyi Szemle, Special Issue (2). Budapest, 2023. DOI: 10.38146/BSZ.SPEC.2023.2.347
- Pesti Tünde: *The development and importance of cooperation at the Hungarian Police. (Az együttműködés fejlődése és jelentősége a Magyar Rendőrségnél).* Belügyi Szemle, 71(2.kesz.). Budapest, 2023. pp. 109-118. <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2023.2.8>

Melléletek

1. sz. melléklet

Peter Lamplot kutatás, interjú kérdések⁴²⁷ (tájékoztató fordítás):

1. Mit ért interkulturális alatt? Mit ért interkulturális kompetenciák alatt? – cél, hogy megtapasztalja az eltérő fogalmak eltérő értelmezését.

2. Szakdolgozatomban az interkulturális kompetenciák következő definíciójából indulok ki: „Interkulturális kompetencia egy eszköz, hogy idegen kultúrákat és hozzátartozóikat megfelelőbb módon, értékrendjük és kommunikációs stílusoknak megfelelő módon kezeljünk, velük kommunikáljunk és őket megértsük.” Hogyan értékeli ezt a meghatározást?

Ennél a kérdésnél papír alapon is rendelkezésükre bocsájtotta a definíciót, illetve bizonyos esetekben az interkulturális kompetencia oktatásának célját is meghatározta az alábbi esettel:

„Például egy afrikai, aki a kultúrájában azt tanulta, tekintélyes személynek nem nézhet az arcára/szemébe, a földet kell néznie, találkozik egy osztrák rendőrrel, aki azt tanulta a kultúrájában, hogy a másik szemébe nézünk, és csak akkor nézzük a földet, ha rossz a lelkiismeretünk.”

3. Milyen jelentősége van az Ön számára az interkulturális kompetenciának? – itt egy 1-5 skálán a rendkívül fontos – egyáltalán nem fontos értékpárok mentén választhattak az interjú alanyok.

4. A képzési terv mely területén adott az interkulturalitás vagy az interkulturális kompetenciák kezelése?

5. Véleménye szerint milyen képzési célokat kellene megvalósítani az interkulturális kompetenciák területén az alapképzésben?

Kiegészítő kérdés: Megfelelnek ezek a tantervnek?

A 4. és 5. kérdéseket inkább a képzésért felelősöknek tette fel, de a gyakorlatban dolgozóknak szintén felolvasta, és kifejthették véleményüket.

6. Milyen mértékben adhatóak át véleménye szerint az interkulturális kompetenciák? Hol vannak a határok?

7. Mi az oktató/képző jelentősége az interkulturális kompetencia fejlesztése területén?

8. Nagyobb jelentőséget kapott az interkulturális kompetenciák területe az elmúlt évek során az alapképzésben?

---

⁴²⁷ i. m. LAMPLOT, p. 55-57.

Kiegészítő kérdés: amennyiben igen, ez hogy jelentkezett a képzési tervben pl. több tanítási óra, saját tanóra?

9. Van visszajelzés a képzésben résztvevőktől, mennyire tartották hasznosnak az „interkulturalitás” téma tartalmát mennyiségében és minőségében a gyakorlati életben?

10. Van visszajelzés a gyakorlatban dolgozóktól, mennyire tartották hasznosnak az „interkulturalitás” téma tartalmát mennyiségében és minőségében a gyakorlati életben?

11. Véleménye szerint szükség lenne fejlesztésre vagy változtatásra az interkulturális kompetenciák témakör átadását illetően?

„Négy interkulturális oktatási megközelítés”⁴²⁸

	Rasszizmus-ellenes megközelítések	Megértési megközelítések	„IK” kompetencia-megközelítések	Sokszínűség-megközelítések
Képzési formák:	Rasszizmus tudatossági képzés („Racism Awareness-Training”) Faji kapcsolatok program (Race-relations program”)	Kapcsolat-felvételi/kialakítási és tapasztalatcseré szemináriumok	Interkulturális tudatossági képzés („Cross-cultural-Awareness Training”) Multikulturális képzés	„Sokszínűség-menedzsment” képzés, Esélyegyenlőségi megközelítés
Főbb célkitűzések:	az egyének rasszista attitűdjeinek és az intézményi rasszizmus feltárása, a diszkrimináció és az előítéletesség mindennapi természetének tudatosítása, rasszizmus elleni stratégiák kidolgozása	az idegen kultúrákkal kapcsolatos akadályok lebontása, más kultúrák tagjaival való megértés és kapcsolattartás fejlesztése	a saját és az idegen kultúra tudatosítása, a kulturális különbségek tudatosítása, a kommunikáció és az együttműködés gyakorlása	a „különbözőségek” fontosságának tudatosítása a társadalomban és a saját szervezetben belül, a különböző típusú különbségek figyelembevétele a munkaszervezésben, pozitív megkülönböztetés bevezetése
Lehetőségek:	személyes és strukturális diszkrimináció lényeges témáit közvetlenül tárgyalják. egyúttal szervezeten belüli PR-stratégiaként is működhet	különböző kultúrák képviselői nyugodt légkörben gyorsan kapcsolatba kerülnek egymással, a megközelítés gyorsan, költséghatékonyan és széles körű hatással alkalmazható, a csoportok közvetlenül részt vehetnek az egész folyamatban	módszertanilag differenciált és tesztelt megközelítés, szisztematikus képzési struktúrát kínál a "tudatosság" szintjétől az észlelési és értelmezési készségek előmozdításán keresztül a viselkedési tréningekig	más kultúrákkal való bánásmód kérdését a szervezeten belüli különbözőségek figyelembevételén keresztül általános összefüggésébe helyezi, kényszeríti az emberi erőforrás és a szervezetfejlesztés más koncepcióiba való integrációt
Veszélyek:	A "szemrehányási helyzet" továbbra is érezteti hatását a szemináriumon, és veszélyezteti a nyitott tanulási légkört. A résztvevők védekezően reagálnak és kivonulnak a témából. A pedagógiai eszközök nem elegendőek ahhoz, hogy alapvető változásokat idézzenek elő a hozzáállásban.	a „jó viszonyok” közötti találkozások során elmaradhat a tényleges siker a tanulási hatások és a csoport megosztottságának csökkentése tekintetében, a találkozás "szimbolikus politika" tárgyúvá válik, nem világos, hogy a megértés valóban mozgásba lendül-e, vagy csak ezt demonstrálják nyilvánosan	a hangsúly a horizontális egyenlőtlenségen van, a diszkrimináció kérdése elhanyagolható, az eredeti megközelítés a kultúra túlságosan statisztikus, egydimenziós értelmezésén alapul	a megközelítés könnyen „felhígítható”, mivel széleskörű, a sokszínűség túlértékelt, nagyon összetett koncepció, széles körű szervezeti bevonást igényel

⁴²⁸ Leenen 2002, p. 102, saját fordítás.

Angol nyelvű kutatási kérdőív

1) Country/ Region: .....

2) Please give the (approximate) percentage of citizens with an immigrant background in your country: ..... %

3) Have the police organised targeted recruitment programmes to promote the recruitment of members with an immigrant background?

Yes: Target group(s): .....

Year: .....

No. (please mark with an X): .....

4) Is it possible to recruit people of other nationalities to the police?

Yes, it is possible: (please mark with an X): .....

i. Since (year): .....

ii. Terms and conditions:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

iii. Are the conditions the same as for nationals? (Please mark with underline) **Yes/No**

iv. If they differ, in which condition is this difference reflected:

.....

b. No, it is not possible (please mark with an X): .....

5) Are there any formal or informal forums where the police have regular meetings with citizens from an immigrant background?

Yes. Please specify the format and/or regularity of the meetings:

.....
.....
.....

No. (please mark with an X): .....

6) Is intercultural competence a criterion in the police recruitment process?

Yes. How is it tested? (e.g. test, oral interview):

.....

No. (Please, mark with an X): .....

7) Are there any immigrant groups or cultures (other than your own main culture eg. different religions) that are more in the focus of police education?

Yes. Please specify which group(s) are:

.....

No. (Please, mark with an X): .....

8) Does higher police education (Bachelor, Master) include knowledge of different national or otherwise different cultures?

Yes: cultures involved: .....

name of the institution: .....

No, intercultural training is provided at other levels (e.g. basic education, vocational education, further education) (please specify the level of education):

.....

Not at all: (please mark with an X): .....

9) Does the training of police officers include (culture-specific) knowledge of a particular (national) culture?

Yes, please specify which culture(s) it refers to:

.....

No. (please mark with an X).....

10) Does the training of police officers include an element or good practice of moving away from ethnocentrism towards ethnorelativism? (Ethnocentrism: the belief that the people,

customs, and traditions of your own race or country are better than those of other races or countries).

Yes. Please specify in which form (eg. theoretical or practical training):

.....
.....
.....
.....

No. (please mark with an X).....

11) Does the education of police officers include knowledge of cultural dimensions, how to recognise different cultures (e.g. Hofstede, Trompenaars, Hills' research)?

Yes. Please specify which researcher(s) results/work are used:

.....
.....
.....

No. (please mark with an X): .....

12) Does the police have specific de-escalation training for a group with a different culture from their own majority culture?

Yes, please specify for which group(s):

.....
.....
.....

No. (please mark with an X): .....

13) Which of the following forms of education can be found to raise awareness of the importance of cultural factors?

- **anti-racism/prejudice** training (please underline): **Yes/No**

If yes, which topics or groups are in the focus of the training?

.....
.....
.....

- **contact/interact with different cultural groups** (please underline): **Yes/No**

If yes, which topics or groups are in the focus of the training?

.....
.....
.....

- **intercultural competence training** (*please underline*): **Yes/No.**

If yes, which topics or groups are in the focus of the training?

.....
.....
.....

Other training, good practice (please specify):

.....
.....
.....
.....
.....

14) **Other information, e.g. this topic is no longer a priority in your country (please specify why):**

.....
.....
.....

I would like to take this opportunity to thank you for your contribution to my research. If you have any question, please do not hesitate to contact me.

Német nyelvű kutatási kérdőív

1) Land/Bundesland: .....

2) Bitte geben Sie den (ungefähren) Anteil der Bürger mit Migrationshintergrund in Ihrem Land: (ca.)..... %

3) Hat die Polizei gezielte Rekrutierungsprogramme organisiert, um die Gewinnung von Mitgliedern mit Migrationshintergrund zu fördern?

Ja. (Zielgruppe(n): .....

Jahr: .....

Nein. (bitte mit X markieren): .....

4) Ist es möglich, Menschen anderer Nationalitäten bei der Polizei einzustellen?

Möglich: (bitte mit X markieren): .....

i. Seit (Jahr): .....

ii. Gelten die gleichen Bedingungen wie für eigene Staatsangehörige?
(Bitte mit Unterstrich markieren) **Ja/Nein**

iii. Falls nein, was ist der Unterschied?

.....

Nicht möglich: (bitte mit X markieren): .....

5) Gibt es formelle oder informelle Foren, in denen sich die Polizei regelmäßig mit Menschen mit Migrationshintergrund trifft?

Ja. Bitte geben Sie das Format und/oder die Regelmäßigkeit der Treffen an:

.....
.....
.....

Nein. (bitte mit X markieren): .....

6) Ist interkulturelle Kompetenz ein Kriterium im Einstellung/Auswahlprozess der Polizei?

Ja. Wie wird es überprüft? (z. B. Test, Vorstellungsgespräch):

.....

Nein. (Bitte mit X markieren): .....

7) Gibt es Einwanderergruppen oder Kulturen (anders als Ihre eigene Hauptkultur, z. B. diverse Religionen), die mehr im Fokus der polizeilichen Bildung stehen?

Ja. (Bitte geben Sie an, um welche Gruppe(n) es sich handelt):

.....
.....
.....

Nein. (Bitte mit X markieren):.....

8) Beinhaltet die höhere Polizeiausbildung (Bachelor, Master) Kenntnisse über verschiedene nationale oder andere Kulturen?

Ja: betroffene Kulturen: .....

Name der Institution: .....

Nein, interkulturelles Training wird auf anderen Ebenen angeboten (z. B. Ausbildung, Weiterbildung) (bitte geben Sie die Bildungsebene an):

.....

Gar nicht: (bitte mit X markieren): .....

9) Beinhaltet die Fortbildung von Polizeibeamten (kulturspezifische) Kenntnisse über eine bestimmte Kultur?

Ja, bitte geben Sie an, auf welche Kultur(en) sie sich fokussiert:

.....

Nein. (Bitte mit X markieren):.....

10) Beinhaltet die Fortbildung von Polizeibeamten ein Element oder „good practice“ der Entwicklung vom Ethnozentrismus zum Ethnorelativismus? (Ethnozentrismus: die Überzeugung, dass die Menschen, Gewohnheiten und Traditionen der eigenen Kultur oder des eigenen Landes besser sind als die anderer Kulturen oder Länder).

Ja. Bitte geben Sie an, in welcher Form (z. B. theoretische oder praktische Bildung):

.....
.....
.....
.....

Nein. (Bitte mit X markieren):.....

11) Beinhaltet die Fortbildung von Polizeibeamten Kenntnisse über kulturelle Dimensionen und darüber, wie man verschiedene Kulturen erkennt (z. B. Forschungen von Hofstede/Trompenaars/Hills' etc.)?

Ja. Bitte geben Sie an, welche(r) Forscher Ergebnisse/Arbeiten verwenden sie:

.....
.....
.....

Nein. (Bitte mit X markieren):.....

12) Hat die Polizei spezielles Deeskalationstraining für Gruppen mit einer anderen Kultur als ihrer eigenen Mehrheitskultur?

Ja, bitte geben Sie an, für welche Gruppe(n):

.....
.....
.....

Nein. (Bitte mit X markieren):.....

13) Welche der folgenden Formen der Bildung können gefunden werden, um das Bewusstsein für die Bedeutung kultureller Faktoren zu schärfen?

- **Antirassismus/Vorurteilsschulung** (bitte unterstreichen): **Ja/Nein**

Falls ja, welche Themen oder Gruppen stehen im Mittelpunkt des Trainings?

.....
.....
.....

- **Kontaktaufnahme/Interaktion mit verschiedenen kulturellen Gruppen** z. B. Exkursionen (bitte unterstreichen): **Ja/Nein**

Falls ja, welche Themen oder Gruppen stehen im Mittelpunkt des Trainings?

.....
.....
.....

- **Training für interkulturelle Kompetenz** (bitte unterstreichen): **Ja/Nein.**

Falls ja, welche Themen oder Gruppen stehen im Mittelpunkt des Trainings?

.....
.....
.....

Sonstiges, good practice (*bitte geben Sie an*):

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

14) Sonstige Informationen, z. B. dass dieses Thema in Ihrem Land keine Priorität mehr hat (*bitte geben Sie an, warum*) **oder andere Maßnahmen zur Verstärkung der interkulturellen Kompetenzen der Polizei** (*z.B. Kontaktbeamte*)

.....
.....
.....

Ich möchte Ihnen hiermit Ihre nette Unterstützung und Ihren Beitrag zu meiner Forschung herzlich bedanken.

Haben Sie Fragen, bitte kontaktieren Sie mich.

Interkulturális kompetenciák kötelező tantárgy keretében felhasznált szakirodalmak az Észak-Rajna Vesztfália Tartomány Rendőrségi és Közigazgatási Főiskolán

- Bozay, K. & Borstel, D. (Hrsg.) (2017) Ungleichwertigkeitsideologien in der Einwanderungsgesellschaft. Wiesbaden, Springer VS.
- Broszinsky-Schwabe, E. (2017). Interkulturelle Kommunikation. Missverständnisse – Verständigung, Auflage. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften
- Scherr, A., El-Mafaalani, A. & Yüksel, E. (Hrsg.) (2017) Handbuch Diskriminierung. Wiesbaden, Springer VS.
- Genkova, P. & Riecken, A. (2020): Handbuch Migration und Erfolg. Psychologische und sozialwissenschaftliche Aspekte. Wiesbaden: Springer Fachmedien.
- Franzke, B. & Shvaikovska, V. (2016). Interkulturelles Training in einer Einwanderungsgesellschaft. 55 Critical Incidents für die Arbeitsfelder Jobcenter, Kommunalverwaltung, Kunst und Polizei. Bielefeld: W. Bertelsmann
- Hansen, Klaus P. (2011). Kultur und Kulturwissenschaft, 4. Auflage. Tübingen, Basel: A. Francke Verlag.
- Leenen, W.-R., Grosch, H. & Groß, A. (2005). Bausteine zur interkulturellen Qualifizierung der Polizei, Münster: Waxmann
- Mecheril, Paul (Hrsg.) (2016): Handbuch Migrationspädagogik. Beltz, Weinheim, Basel.
- Welsch, W. (2017). Transkulturalität: Realität – Geschichte – Aufgabe. New York: New Academic Press.
- Friese, P. (2019). Kultur- und migrationssensible Beratung. Weinheim, Basel: Beltz Juventa.
- Uske, H., Scheitza, A., Düring-Hesse, S. & Fischer, S. (Hrsg.) (2014). Interkulturelle Öffnung der Verwaltung. Konzepte, Probleme, Beispiele. Duisburg usw. online elérhető: www.vielfalt-mediathek.de/mediathek/5622/
- Asmus, H.J. & Enke, T. (2016). Der Umgang der Polizei mit migrantischen Opfern. Eine qualitative Untersuchung. Wiesbaden: Springer
- Thomas, A. (2016). Interkulturelle Psychologie. Göttingen: Hogrefe
- Helfrich, H. (2019). Kulturvergleichende Psychologie, 2. Auflage. Wiesbaden: Springer VS.
- Trommsdorff, G. & Kornadt, H.J. (Hrsg.)(2007). Erleben und Handeln im kulturellen Kontext (Enzyklopädie der Psychologie, Kulturvergleichende Psychologie, Band 2). Göttingen: Hogrefe.
- Trommsdorff, G. & Kornadt, H.J. (Hrsg.) (2007). Anwendungsfelder der kulturvergleichenden Psychologie (Enzyklopädie der Psychologie, Kulturvergleichende Psychologie, Band 3). Göttingen: Hogrefe

Ábrák és táblázatok jegyzéke

Ábrák:

1. számú ábra: Külföldi munkavállalók és kiadott munkavállalási engedélyek Magyarországon.
2. számú ábra: Külföldiek beutazásának száma Magyarországra (beleérve az egynapos utazásokat is).
3. számú ábra: A kutatás logikai menete.
4. számú ábra: Interkulturális érzékenység fejlődése, forrás: Bennett, 2002.
5. számú ábra: Rasszista megnyilatkozás, forrás: Friedrich Ebert S. kutatás.
6. számú ábra: Bevándorlókkal szembeni erőszak alkalmazására való hajlandóság, forrás: Friedrich Ebert S. kutatás.
7. számú ábra: Előítéletes értékek átörökítési módja, normatív közeg megteremtése.

Táblázatok:

1. számú táblázat: Rendőri hivatás pozitív és negatív attribútumai.
2. számú táblázat: A magyar rendőrség interkulturális kompetencia fejlesztésének SWOT analízise.
3. számú táblázat: Kutatás összegzése, hipotézisek vizsgálata.